سولدوزون اولدوزلاری

ایکینجی جیلد

قار آلتیندا نوروز گولو

دەنیز ایشچی

ارات هئچ بیلمەدی کی، نه مودّت باشینی پنجرەیه دایاییب و اورادان
دومان ایچینده بورونموش تئهران‌ین بؤیوکلویو و گئنیشلیيینه حئیران
میشدی. بیردن دؤورەسینده چوخ و حددن آرتیق سوکوت حیس ائدەرک
وندو، گؤردو کی، فاکولتەنین اوچونجو قاتیندا هئچ کس یوخدو و بوتون
سەس‌لر آشاغیدان گەلیر. آشاغیيا گەلدی. اورداکی اوستادلار، ایشچی‌لر و
تره اؤیرنجی‌لر آراسیندا هر کیم بیر طرفده اؤز ایشینه مشغول ایدی. بیر

قدر آددیم آتاراق، اؤزونو ائوده حیسّ ائتدی. قاپیدان ائشییه چیخیب بیر قدر دؤوره‌ده آتدیملادی.

اونیوئرسیته‌نین کناریندا و اونلارین فاکولته‌سینین یاخینلیغیندا بیر درین و بؤیوک دره و دره‌نین دیبینده بیر سیرا بینالار و آغاجلیق‌لار و او بیری ـ قارشی طرفده ده داغ دؤشو وار ایدی. دره‌نین آشاغیسیندا ـ اوزاق‌لاردا باخچالارین آراسیندا کوچه‌لری دار، ائولری کیچیک اولان بیر کند گؤرونوردو. دالیبا دؤننده اونلارین اونیوئرسیته‌سینین فاکولته‌لری بیر- بیرینین دالیسیندا داغین دؤشونده داغا دیرماشیب، آغاجلیق و یاشیّللیق ایچینده اؤزلرینی گؤیه قالدیرمیشدی‌لار.

بارات ایش‌لرینی بیتیرمیشدی. آما اوندان سونرا بلکه ده بیر- ایکی ساعات اونیوئرسیته‌ده آشاغی-یوخاری گئتدی، دولاندی. اونیوئرسیته‌نین یئمک اوچون اوچ بؤیوک ناهار سالونو وار ایدی کی، ایندی تعطیل ایدی و هله آچیلمامیشدی. حوقوق فاکولته‌سی هامیسیندان یوخاری قاتدا و طیب فاکولته‌سی هامیسیندان آشاغیدا یئرلشمیشدی. بارات‌ین دا قارنی آرتیق داغ دؤشونده بیر چوخ آشاغی- یوخاری چیخماقدان سه‌س سالماغا باشلامیش و آجمیشدی. اورادان دؤنوب، ائوه ساری گلمه‌یه باشلادی.

او اونیوئرسیته‌دن ائشییه چیخاندان سونرا گؤردو کی، اورادان تئهران‌ین نئچه طرفینه آوتوبوس گئدیر. او «24 اسفند» مئیدانی آوتوبوسونا مینیب، اوتوراندان سونرا آوتوبوسون حرکت ائتمه‌سینی گؤزله‌دی. اونیوئرسیته‌یه گلن‌لرین پالتارلاری و گئییم‌لرینه ده دیقّت ائده‌رک گؤردو کی، اونلارین گئییم‌لری و دوروشوقلاری چوخ چاغداش و مودئرن ایدی. بو دا باراتا خوش گلیردی.

بیردن آوتوبوس یولا دوشوب داغدان ائنمه‌یه باشلادی. بیر نئچه دؤنگه‌نی کئچیب یئنه ده «پارک وی» اوتوبانی طره‌فه یولا دوشدو. اوتوبانین قارشی طره‌فینده «تئهران بین المیلل سرگیسی» گؤرونوردو. آوتوبوس اتوباندان بارات‌ین یولداش‌لارینین ائولری اولان «24 ایسفند» مئیدانینا بیرباشا و سورعتله، چوخ آز دایاناراق گئدیردی. بارات دا اتوبانین یان‌-یؤره‌سینده‌کی گؤرونتولره تماشا ائتمکدن لذّت آپاریردی.

او، آخیردا گلیب، سون دوراقدا آوتوبوسدان ائنیب، ائوه ساری گئتدی. اورادان ائوه بئش- اون دقیقه پیادا یول ایدی. یولدا بیر طرفدن، سانکی، بیر بؤیوک یوک چیین‌لریندن گؤتورولموش حیسی اونو

سئویندیریردی. بیر طرفدن ده او مکتب و اونیوئرسیته موحیطینه توپلوم (جامعه) و ائشیک موحیطینه نیسبت چوخ اوستونلوک وئریردی. اورا ائشیک موحیطیندن چوخ تمیز و ساغلام ایدی. او موحیطده ظولم و عدالتسیزلیک چوخ آز حیس اولونوردو. اوراداکی اؤیرنجی‌لرین هامیسی اونا تای ایدی‌لر.

بئیننده بئله شئی‌لره چوخ فیکیرلشدییی اوچون یورولوب قارنی چوخ آجمیشدی. او اؤزونو تئز کوچه‌لرینه چاتدیردی. اونلارین کوچه‌لری بئله ایدی کی، گه‌لیب و اونلارین قاپیسیندا بیر اوچ یولا چئوریلمیشدیر. او اوچ یولون قارشیسیندا دوز بئش آتدیم اونلارین قاپیسندان آرالیدا «تئهران سککیز نؤمره‌لی کلانتری»سی یئرلشمیشدی. اونلار کلانترینین قاباغیندان اؤتوب، تئز اؤز ائولرینه کئچیردی‌لر. بارات بیر جور گؤزو «شهربانی» آغزینداکی «پاسبانین» گؤزونه ساتاشمایان دورومدا اؤزونو ائوه چاتدیردی. او گئجه ـ گوندوز آچیق اولان و دایم بیر- ایکی نفر اولان اؤز قاپی‌لارینا چاتدی.

ائشیک قاپیدان ایچه‌رییه گیرندن سونرا اونلارین ائولری ایکی پیلله‌نی چیخاندان سونرا دوز اوچ مئتردن سونرا قارشیدا یئرلشمیشدی. او قاپینی ایته‌له‌ییب ایچه‌رییه گیردی. یالنیز هوشنگ ایله موختار ائوده ایدی. اونلار ناهارلارین یئمیشدی‌لر، آما چوخ بیشیردیک‌لری اوچون ناهارین آز قالا یاریسی قالمیشدی. بارات اومئلئت و چوره‌یی گه‌تیریب، هامیسینی ایشتاهایلا یئدی. اوستوندن دال‌بادال ایکی چای ایچندن سونرا گئتدی ماقنیتافونون (ضبط صوتون) طره‌فینه.

او بیر آشیق کاسئتی قویوب، یئرده اوزاناراق، آشیق‌لاردان «حوسئین جاوان، حوسئین ساراشلی و بیر- ایکی آیری آشیغین چالیب و اوخودوقلاری سؤزلرله رؤیاسیندا سولدوزون خرمن‌لرینه کؤچدو. قورو یئرده اوزاناراق باشینین آلتینا هئچ بیر شئی قویمادان، هئچ بیلمه‌دی، نه زامان یوخویا گئدیب. او قالخاندا گؤردو کی، آخشام یاخینلاشیب. او، گوندوزلر یاتاندا، یوخودان قالخان زامان باش‌گؤزو آغیرلاردی و اؤزونو خوش بیر دورومدا حیس ائتمزدی. اونا گؤره قالخیب، اوز- گؤزونو یویوب تئهران دانیشگاهینا ساری گئتدی، بلکه کتاب ساتان ماغازالاری دولانسین.

اورا اونلارین گونده‌کی پاتوقلاری(گونده گئتدیک‌لری یئر) ایدی. اونلار ایندی درس‌لری و جیدّی ایش‌لری اولمادیغی اوچون هر گون گئدیب، اورداکی کیتاب‌لاری آراشدیریب، یوخلاییردی‌لار. تزه کیتاب‌لاری

بەینمەینده خیابان کناریندا ساتیلان عتیقه و قدیمی کیتاب‌لاری آراشدیریب، سونرا ائوه گلردی‌لر. هر بیر یئنی چیخان کتابدان دا اونلارین اولّجه خبرلری اولاردی. بارات اورادا ایکی ساعاتا قدر دولاندی. ائودن اورا گئدیب- گلمه‌لری بیر ساعات دا چکردی. اوچ ساعاتدان سونرا ائوه دؤندو.

هامی دا اونون اونیوئرسیته‌یه یازیلماغینی ائشیتمیشدی. اونون گؤره‌جه‌یی یالنیز بیر ایشی قالمیشدیر. یعنی تئهراندا هارادا قالاجاق. او، ایندییه‌جن اورادا قوناق کیمی قالیردی، دورومو داها آیدین اولاندان سونرا اؤزونه اساسی بیر فیکیر قیلمالی‌ایدی. او، گئجه شامی یئیندن سونرا دؤنوب «هوشنگ»دن ایسته‌دی کی، اگر موشکول یوخدورسا، او درس اوخوماق اوچون اونلارلا بو ائوده قالسین. او ائوین موقاویله‌سی ائو صاحیبی ایله «هوشنگ»، «هؤرموز» و «ایسکندر» آراسیندا باغلانمیشدی. هوشنگ دؤنوب، دئدی: گرک هؤرموز و ایسکندر ایله دانیشسین.

اونلار هاوانین ایستی اولدوغو اوچون شامی حیطه دوشوب، اورادا یئیندن سونرا هؤرموز گونده‌کی کیمی بیر سیقارئت یاندیریب، اونو چوخ ظرافت ایله اَلینده سیغاللاییب، سونرا بیر گؤزونو آزجا یوماراق بیر نفس ووردو. سیقارئتی چکندن سونرا سرخوش اولوب، «رشید بئهبوداوفون» اوخودوغو ماهنی‌لاریندان اوخوماغا باشلادی.

سئوه- سئوه گلدیم بو ائللّری، تئله- تئله دوزدوم من گوللّری،
باخا- باخا یوللارا آختاریرام یاریمی، ...

پَتی حیَطده یئرده سه‌ریلیب. هر کس باشینین آلتینا بیر یاسدیقدان - زاتدان قویوب، حیطین باجاسیندان گؤیده اولدوزلاری سایاراق «هؤرموز»ون اوخودوغو ماهنییا قولاق آسیردی. تئهران‌ین ایستیسی و توستولو هاواسیندا گؤیده تک‌-توک اولدوزلار گؤرونوردو. هامی هؤرموز ماهنیسینی قورتارانا کیمی ساکیت ایدی. بیر نئچه آن سوکوتدان سونرا بیر - بیر خاطیره‌لردن تعریف ائتمه‌یه باشلادی‌لار. سانکی هامیسینین یاریدان چوخ وجودلاری سولدوز ماهالیندا - دوغما یوردلاریندا قالمیشدی. گادارردا بالیق توتماقدان باشلاییب، سولطان یاغیبدا دولانمالاری، دریا و گادارردا چیمیمک‌لری و نهایت باغ‌لاردا گزیب‌دولانما خاطیره‌لری نه قدر اونلارا شیرین ایدی.

اونلار او قدر اورادا اوزانیب، دانیشدی‌لار کی، آخیردا هاوا سرینله‌مه‌یه باشلادی. یوخو دا اونلارا غالیب گلیردی. اونلارین هر بیریی

باشلارینین آلتینا بیر یومشاق شئی قویوب، اوستـلرینه بیر ملافادان- زاتدان چکندن سونرا هرەسی بیر بوجاقدا یوخویا گئتدی. اونلارین گؤردوکـلری یوخولاری و اویاق اولدوقلاری زامان باشلاریندا دولاشان رؤیالار بیر قدر ائشیکده گزن زامان گؤردوکـلریندن فرقلی ایدی. رؤیالاری و دیلەکـلری داها شیرین، دویغولو و گؤزل ایدی.

اونلار صوبح یوخودان دوراندا هئچ خبرلری اولمامیشدیر کی، نه زامان موختار گئدیب، سحر یئمەیی اوچون تزه چؤرک و لیقوان پنیری آلیب، چایی دا حاضیرلاییب. اونلار صوبحانەنی حاضیر گؤروب تئز هر بیری اؤزلرینه بیر شیرین چای دوزلدیب، تزه چؤرک ایله شیرین چایی ایچیب، پنیر چؤرەیی چوخ ایشتاهایلا یئدیلر. پالتارلارینی دەییشیب باشلارینی دارایاندان سونرا بیردن هوشنگ باراتا یاخینلاشیب، دئدی: «اسکندر و هؤرموزله دانیشیب و اونلار اونون اورادا قالماسیلا راضیدیرلار». بارات هئچ بیلمەدی، بو قارماقاریشیق ائوده هامی بیریئرده اولدوغو زامان هوشنگ هاچان او گؤرمەدن اونلارلا دانیشماغا واخت تاپیب. هر حالدا چوخ سئوینیب فیکره دوشدو کی، سولدوزا دؤنوب، اؤزونه یورغان- دؤشک و آیری وسایل گئتیرسین.

دغرودور کی، بارات تئهراندا وضعیتی آیدین اولاندان سونرا بیر بؤیوک یوک چییینلریندن گؤتورولموشدو، آما هر حالدا کئچن آی چوخ اورەک چیرپینما، عدالتسیزلیک، چتینلیکـلر یاشادی. عینی حالدا، دوزدور کی، آخیردا تامامیله اؤزو ایستەدییی و اؤزونه لاییق بیر شرایط اولمادی، آما او بو قناعته گلدی کی، بوتون شرایطی نظره آلاندا بوندان یاخشی داها اولا بیلمزدی. او دا نسبتاً آبیرلی بیر ایختیصاصدا تئهراندا اؤیرنجی اولاراق تحصیله مشغول اولاجاق. عینی حالدا، اوندان اورتا مکتبده آشاغی سویەده اولان صینیف دوستلاریندان بیر سیراسینین اوندان یاخشی ایختیصاص‌لارا قبول اولدوقلاریندان خبردار اولوب، سببـلرینه فیکیر وئرنده آلیندن بیر ایش گلمەدییینی نظره آلیب، قبول ائتدی کی، توپلومدا ظولم و عدالتسیزلیک باش آلیب گئدیر.

بارات سوندا غرورلا سولدوزا دؤندو کی، بیر آی پاییزا قدر اولان فورصتده سولدوزدا قالسین و سونرا یوکونو، یورغان- دؤشەیینی حاضیرلاییب تئهرانا دؤنسون. او عادتا یا صوبح چوخ تئزدن «فیردوسی» خیابانینا، «ایران پئیما»، یا «تی بی تی» و یا او بیری موسافیر داشییان

شیرکت‌لرین دفترینه گئدیب، آوتوبوس ایله گئتمه‌لی ایدی، یا دا آخشام اوستو بو اون دؤرد ساعاتلیق آوتوبوس یولونو گئجه گئتمه‌لی ایدی. بارات همیشه گئجه گئتمه‌یی خوشلاردی، چونکی گئجه سککیز ایله دوققوز ساعات آوتوبوس ایچینده یاتاردی و صاباحی اورا چاتاندا، واختینی تلف ائتمه‌دن بیر گون آرتیق اؤز واختیندان ایستفاده ائدردی.

تئهراندا اونلارین ائوینده «موختار»، «فردوسی» خیابانینداکی موسافیر داشییان آوتوبوس شیرکت‌لرینده اولان تانیشینا تئلئفونلا ائودن زنگ ائدیب، اونلارا دئیردی، یئر (بیلیط) ساخلاسینلار. بو دفعه ده بارات اوچون بو ایشی گؤردو و بیر بلیط سلدوزا رئزئرو ائتدی. او، اونلارین هامیسی ایله تورکجه دانیشیب، آدلا اونلاری تانییاردی.

بارات آخشام آوتوبوسدا اوتوردو. آغیر و سنگین آوتوبوس فیردوسی خیابانیندان باشلایاراق یولا دوشوب، تئهران‌ین «شهیاد» مئیدانینا ساری گئتدی. آوتوبوسون آغیر تیخاجدا (ترافیکده) «شهیاد» مئیدانینا چاتماسی بیر ساعات سوردو. اوردان «کرج» یولونا کیمی ائله چوخ ترافیک یوخ ایدی و آوتوبوس سورعتله یولا دوشوب گئدیردی. هله گون باتمامیشدی. گونون ایشیغی و ایستیسی چوخ آز اولدوغو اوچون بارات اونون ایشیغیندان درین بیر دینجلیب یاری یوخو و یاری اویاق اؤز رؤیالارینین ایچینه جومدو.

اونون رؤیالاری سولدوز ایله تئهرانداکی اولای‌لارین اورتاسیندا گزیب، بعضاً ده اورمیّه‌ده‌کی همکلاسلاریلا دولاشیردی. او، آوتوبوسون ایچینده قوللارینی قوجاقلاییب، آخشام گونه‌شینین ایشیغی اوزونه ووراراق یوخویا گئدیردی. آوتوبوس دا اونو بیرغالایاراق، لای- لای دئییب اونو شیرین یوخویا آپاریردی. او، سانکی بیر بؤیوک باخچانی سوواریب- قورتاراندان و یا آخشاما قدر خرمنده ایشله‌یندن، یا دا بیر گون تامامیله فحله‌لیک ائدندن سونرا یورغونلوغون آلیب دینجه‌لیردی. او تکجه جیسمی یوخ، بلکه اوندان داها اؤنملی اولان روحو و فیکری دینجه‌لیردی.

سولدوز دا ده‌ییشیر. اونون یولداش‌لارینین دا چوخو داغیلیب، تحصیل اوچون اورمّیه، تبریز و تئهرانا گئتمیشدی‌لر. آما ایندی یای اولدغو اوچون اونلارین چوخو سولدوزدا اولمالی ایدی. اونلاری گؤرمک اوچون و اونلارلا «سولطان یاغیب» داغینا و یا «گادار چایی»نین قیراق‌لارینا گئتمه‌یه داریخیردی. بو یوخولار اونون باشیندا دولاشاراق، بیر آن حیس ائتدی کی، آوتوبوس بیر یئرده دایاندی. اونلار گئجه‌نین قارانلیغیندا بیر

قهوه‌خانادا شام اوچون ساخلامیشدی‌لار .بارات آوتوبوسدان دوشوب، سرین و تمیز یئل اوزونه دەیدی. بو اونون هم یوخوسونو قاچیردی، هم ده اونو رؤیالاریندان تام اوزاقلاشدیریب، چؤلون سویوغوندا طبیعتله قارشی ـ قارشیا قویدو.

بارات سینه‌سینی تمیز هاوایلا دولدوروب ـ بوشالداندان سونرا فرحله‌نیب و قارانلیق گئجه‌نین ایچینده گؤزلرینی اولدوزلارا زیلله‌دی. بوتون اولدوزلار آپ‌آیدین گؤرونوردولر. گؤی، سانکی، بیر بؤیوک «مژمئهی» (مجمعه)دیر کی، قارا کؤمور کولویله اوستون توتوبسان و اونون اوزه‌رینه پارلاق آلماس‌لار سپه‌له‌ییبسن. اونلارین پارلاماسینا باخماقدان دویماییردی. جیرـ جیرالارین دا سه‌سی قویموردو کی، اونون گئجه یاریسینا چوخ قالمادیغی یادیندان چیخسین. بیر نئچه دقیقه قارانلیغین و گؤیده‌کی اولدوزلارین گؤزللییینه محو اولاندان سونرا سویوق اونا کار سالماغا باشلاییب، بؤیوک موسافیرخانانین ایچینه گیردیردی.

سولدوزدا بو بؤیوکلوکده موسافیرخانالار یوخ ایدی. اوراداکی رئستوراندا اونلارلا کیشی ایشله‌ییر. بؤیوک سالونون ایچینده ایشله‌مکدن قاباق بیر اؤزونو یونگول‌له‌دیب و اَل‌ـاوزونو یوماق واجیب ایدی. سونرا گه‌لیب سالوندا بیر یئر تاپیب، ایلَشندن سونرا اؤز سئودییی یئمک‌لردن بیرینی، «قییما خوروش» سیفاریش وئریب و اونو دا ایشتاهایلا یئییر. اوستوندن بیر «قازلی» ایچمه‌لی ایچیب ائشییه چیخدی. هله شوفئرین دسته‌سی گلمه‌میشدی. سیقارئت چکن‌لر آوتوبوسون دؤوره‌سینده هاوانی چیرکلندیریردی‌لر. بارات اونلارین یانیندان کئچرکن، سینه‌سی توتولوب و نفسی سیخیلیردی. اونلاردان و آوتوبوسدان اوزاقدا اولدوزلارا دیقت ایله باخیردی. اونلار «دوب اکبر» و بو کیچیک دسته ده «دوب اصغر» ایدی. باخ آشاغیدا او دا «اولکر»دیر.

هامیسیندان آشاغیدا و پارلاق اولان اولدوزون آدینی بیلمیردی. آما بو تک دوشموش اولدوز هامیسندان دا آرتیق پارلاییردی. بارات بونلارا حئیران قالمیشدی. بیردن حیس ائتدی کی، آوتوبوسون چئوره‌سینده‌کی موسافیرلر آوتوبوسا طرف یولا دوشدولر. او آندا گؤردو کی، شوفئر کوتو چینینده و قوللارینی دا گئیمه‌ییب، کمرین یوخارییا چکه‌ـ چکه قاباقدا گئدیر و اونون دؤوره‌سینده اوچـ دؤرد نفر ده واردیر. شوفئر او بیری طرفدن مینیب و یئرینده اَیلشندن سونرا شاگیرد اونون کنارینا بیر چای قویدو.

شاگیرد نئچه دفعه موسافیرلری سابیب، هامینین ایچه‌ریده اولدوغوندان آرخایین اولاندان سونرا شوفئره علامت وئردی، گئده بیلر. شوفئر ده آوتوبوسون ایچینده‌کی چیراق‌لاری یاندیراندان سونرا بیر دنه تئهران‌ین «لاله‌زار» محلله‌سینین یانیقلی کوچه- بازار اوخوماقلاریندان قویدو. بو ماهنی‌لاری اوخویانلارین دا چوخو تئهراندا یاشایان تورک‌لردن ایدی‌لر کی، اورادا فارس دیلینده اؤز حاللارینا اویغون یانیقلی سؤزلرله ماهنی‌لار اوخویوردولار. بو سبک اوخوماق باراتا هئچ خوش گلمه‌سه ده، آما اونا دؤزمه‌لی ایدی.

پنجره‌نین قیراغیندا اَیلشدیینه گؤره بیر طرفی سویوقلوق حیس ائدیردی، او بیری طرفی ده عادی حالدایدی. پرده‌نی تامامیله چکدی کی، سویوق آزالسین و سونرا یوخلاماغا جان آتسین. بیر آزدان سونرا شوفئر چیراق‌لاری کئچیرتدی (سؤندوردو). ایچه‌ری قارانلیق اولاندان سونرا بیر آزدان سونرا یوخویا گئتدی. یوخودان اویاناندا، هاوا تزه ایشیقلانیردی. آوتوبوس بیر آیری قهوه‌خانانین قاباغیندا صوبحانه یئمک اوچون ساخلادی. بارات شوفئره باخاندا گؤردو کی، شوفئر آیری بیر آدام‌دیر. او، گئجه شوفئرین هاچان ده‌ییشمه‌سیندن خبرسیز اولموشدور.

بارات صوبحانه یئمه‌یه مئیل گؤسترمه‌دی. چونکی سولدوزا چاتماغا آز قالیردی. او بیری طرفدن ده شوفئر بورادا آنجاق اؤزلرینین صوبحانه یئمه‌سینه گؤره ساخلاییردی. نهایت او اوشودویونه گؤره ایکی دنه چای ایچدی. سونرا چیخیب، ائشیکده تمیز هاوادان و صاباح دا گونه‌شین تزه زولاق- زولاق ایشیغینین پاریلتیسینا تماشا ائتمه‌یه باشلادی. تئهران‌دا اونا طبیعتین بئله گؤزللیک‌لرینی گؤره بیلمه ایمکانی اولموردو. او، بونا گؤره سولدوزا عاشیق ایدی کی، اورا گلنده اونون اؤزو ده طبیعتده ائله محو اولوب، اونون بیر بؤلومونه چئوریلیردی.

یولون قالان بؤلومون او داها یاتا بیلمه‌دی. پنجره‌نین پرده‌سین چکدی، گؤزلرینی یاخینلارا و اوزاق‌لارا زیلله‌ییب بوتون باغ‌لاری، زمی‌لری، داغ‌لاری و دره‌لری، اورمیّه ده‌نیزینین کنارلاری و چای‌لارینی بیربه‌بیر گؤزو ایله تماشا ائدیردی. او بوتون بونلاری اؤز وجودویلا بیرلشدیرمک ایسته‌ییردی. او عینی حالدا یول بویو اولان تابلولارا باخیب، سولدوزا یاخینلاشماسینی گؤزدن کئچیریردی. او سولدوزا یاخینلاشدیغیندا زامانین نه قدر گئج کئچمه‌سینی باشا دوشوردو.

آخیردا او «سویوق بولاق» اوچ یولونا چاتاندن سونرا بیلدی کی، داها آرتیق سولدوزا چاتیر. گؤزونه بئله گه‌لیردی کی، سولدوزون تورپاق‌لاری بوتون تورپاق‌لاردان داها زنگین، مئشه‌لری داها یاشیل و هاواسی داها ایلیملی و تمیزدیر، عینی حالدا دوست‌لارینین مهری‌محّبتینی حیس ائده‌رک، اؤزونو اؤنجه‌دن ائولرینده حیس ائدیردی. بیربه‌بیر کندلری کئچیب «ناغادئی»ـه یاخینلاشیردی‌لار.

آوتوبوس شهره گیرندن سونرا بارات خیاباندا قیافه‌لره باخیردی، گؤرسون کی، کیمی گؤره بیلر. او بیر نئچه تانیش قیافه گؤردو کی، آدلارینی یادینا سالا بیلمه‌دی. آما اؤز یولداش‌لاریندان هئچ بیریسینی گؤره بیلمه‌دی. تانیدیغی دوکاندارلاردان بیر نئچه‌سینی اؤز دوکان‌لاریندا گؤردو. سوندا آوتوبوس قاراژین ایچینده دایاندی و موسافیرلر دوشمه‌یه باشلادی‌لار. آلینده‌کی چانتادان باشقا بیر وسایلی اولمایان بارات آوتوبوسون کنار جعبه‌لرینین آچیلماسینی گؤزله‌مه‌دی. چانتاسینی چیینینه آتیب، او بیری آلینین دؤرد بارماغینی شالوارینین خیرداجا جیبینه «یاتیلی» حالدا قویوب و خیابانین کناری ایله یئرده یاواش‌یاواش ائولرینه ساری یولا دوشدو.

باراتین یول گئتمه‌سی بیر جاوان جئیرانین«اوولاقدا» «یورغا» گئدیب، اؤزونو گؤسترمه‌سینه اوخشاییردی. او سولدوزون بیر اؤیرنجیسی کیمی تئهران‌دان شهرینه دؤنوردو. اؤزونه فخر ائدیردی و بو فخر حیسّینی سولدوزلا پایلاشیردی. او اؤزوندن قاباق بو یولو گئدن‌لرین ده اوزونو آغارتمیشدیر. او اؤزوندن بؤیوک بیر نئچه نفره یولدا سلام وئردی. شهرین ده اوندان کیچیک اولان بیر نئچه نفر یئنی‌یئتمه‌سی اونا سلام وئردی‌لر. او اؤز یاخین یولداش‌لاریندان هئچ بیرینی یولدا گؤرمه‌دی.

بارات‌گیلین یئنی ائولری قدیمکی ائولرینه چوخ یاخین ایدی. اونلارین قدیم ائولرینی اوچوروب، یئنیدن دوزلتدیک‌لرینه گؤره او طرفه چوخ باخماق ایسته‌میردی. اونلار او ائولرینی تزه ائولرینی دوزلدنده ساتمیشدی‌لار. بارات قاپی‌لارینا یئتیشنده اونلارین دارواز‌اسی آچیق ایدی. او همن حالدا ایچه‌رییه گیریب و حیطده ائولرینه ساری یئریمه‌یه باشلادی. او قاپیدان ایچه‌رییه گیرنده آناسینی گؤردو کی، بیر بؤیوک دؤشه‌یین یونونو قویوب قاباغینا، اونو دیدیب‌آچماغا مشغولدور. او مشغول اولدوغو حالدا بیر درین فیکیر و رؤیایا جوموب بیر آغیر اوخوماغی چوخ خفیف سه‌سیله اؤزـ اؤزونه زمزمه ائدیردی.

آناسی، باراتی گؤرنده بوتون رؤیالاری پوزولوب، توتقونلوغو بیردن آچیلیب، آیاغا قالخیب باراتی باغرینا باسیب اؤپدو. بارات دا آناسینی اؤپوب، اونونلا سفردن دانیشماغا باشلادی. آناسی تئز اونون قاباغینا بیر چای قویدو، سانکی چای قاباقدان حاضیر ایمیش. بارات چانتاسینی اوتاغینا آپاردی. اوندان سونرا گلیب، آناسینا اولدوغو کیمی یول احوالاتی و تئهرانداکی ماجرالاردان تئز- تئز تعریفلەمەیه باشلادی. آناسینین یون دیدمک سورعتی ایکی قات آرتدی. بارات بیر زامان گؤردو کی، آناسیلا بیرلیکده او دا یون دیدمەیه باشلاییب.

آناسی یون‌لری قالاییب، اوتاغین بیر بوجاغینا ایتەلەییب، سونرا ناهاری حاضیرلاماغا باشلادی. سانکی، آناسی همن اؤز ایچینه جومدوغو آدام دئییلدی. بارات آیاغا قالخیب آناسینا دئدی کی، گئدیر، آتاسینی دا دوکاندا گؤرسون. او دوروب، دوکان‌لاری طرفه گئتدی. او تپه‌نین کنارینداکی قیسا یولو سئچیب، اورادان گئتدی. بو یولدا اونلارین بیر سیرا قدیمکی قونشولارینین دا ائولری وار ایدی. او، اونلارین بعضیسینی ده یولدا گؤروب، اونلارلا چوخ ایستی سالاملاشیب و کؤهنه بازار طرەفیندن گئدیب، کوردلر مئیدانینی کئچیب، دوکان‌لارینا یاخینلاشدی. اونون آتاسی دا تک باشینا چونبلتمه صندلین اوستونده اوتوروب، تسبئهی اَلینده گؤزلرین خیابانا زیللەییب، اؤز رؤیالارینا جومموشدو.

آتاسی دا باراتی گؤرنده آچیلیشیب، اونو قوجاغینا باسیب اؤپوشدولر. بارات دا اَیلەشیب، آتاسینین سوروشدوق‌لارینا بیربەبیر جاواب وئرمەیه باشلادی. او ایمکان قدر آتاسینا تئهرانداکی ماجرالاریندان تعریف ائدیب، سونرا اونیوئرسیتەیه یازیلدیغینی اونا دئدی. بارات دوکاندا چوخ قالمادی، حرکت ائدیب، اصلی خیاباندان بیر داها ائولرینه ساری دؤندو.

خیاباندا بارات ژاکئتینی ده کؤینەیینین اوستوندن گئیمیشدی. او سالّلانا- سالّلانا یول گئدیردی و گؤزلری یولداش‌لارینی آختاریردی. دوزدور کی، او بیر چوخ اؤزوندن کیچیک‌لری و اؤزوندن بؤیوک‌لرینی گؤروردو و بیر چوخ تانیش دوکانچیلارلا گؤروشوب - سلاملاشیردی، آما یاخین یولداش‌لاریندان هئچ بیرینی گؤره بیلمەدی. آما او نئچه نفر ده بیر کیلاسدا اولدوغو یولداش‌لاریندان گؤردو کی، بعضی‌لری آتالارینین دوکانلاریندا اَیلشمیشدی‌لر. هر حالدا بو گؤروش‌لر باراتین اوزون گولدوروب، اونون جانینا وطن هاواسینی یاییردی.

بارات اؤز قاپی‌لارینا چاتارکن کوچه‌ده اونو تانییان کیچیک اوشاق‌لاری گؤردو کی، اونون اوشاقلیق دؤورانینین اویون‌لارینی اویناماقلا مشغول ایدی‌لر. بعضاً دایانیب و باراتا بیر سالام وئریب قاچیردی‌لار. بعضاً ده اوزاقدان دیک دوروب، اونا باخیب گولوردولر و گؤزله‌ییردی‌لر کی، بارات اونلاری دانیشدیریب، کئف‌لرینی خبر آلسین. اونلارین ایچینده بارات‌ین کیچیک قارداشی پیروز وار ایدی کی، کیچیک یاناق‌لاری اویناماقدان قیزارمیشدی. گؤزلری شیمشک کیمی پارلاییردی. قاچا- قاچا بارات‌ین یانینا گلدی. بارات اونو اؤپندن سونرا قوجاقلاییب و آلین باشینا چکدی. پیروز باراتی گؤرن کیمی یولداش‌لاریندان داها آیریلیب، بارات‌لا بیرلیکده ائوه گلدی.

داها ناهار واختیندان دا بیر آز کئچمیشدی. بارات ایچه‌رییه گیرنده سولئیمان و فیروزدان سونرا بوتون باجی‌قارداش‌لارینی ائوده گؤردو. اونلارین هامیسیلا بیربه‌بیر اؤپوشوب ـ گؤروشندن سونرا سوفره باشیندا اَیلشدی. آتاسی دا ناهار اوچون دوکانی باغلاییب، ائوه گلمیشدی. اونلار هامیسی بوتون وجودلاریلا حیس ائدیردی‌لر کی، آنالارینین سوفره‌سینده‌کی مخصوص گوج و معنوی لذّت هئچ سوفره‌ده یوخدور. حتّا اگر سوفره باشیندان تامام دویمامیش دا قالخسالار، اونون داد- دوزو تامام آیری یئمک‌لردن فرقلی ایدی. دئمک، دانیشماق و گولمک چای‌لاری ایچه‌نه کیمی بئله داوام ائتدی. آتاسی گؤردو کی، یوبانیب. دئدی کی، نامازی دا دوکاندا قیلار، تئز دوروب- قالخدی. اوختای ایله مارال هله اورمیّه‌ده اوخویوردولار. رشید کالئجی قورتاریب و عسگرلیک قوللوغونا گئتمه‌یی گؤزله‌ییردی. ترلان دا تبریز اونیوئرسیته‌سینده بیرینجی ایلی بیتیریب، ایکینجی ایلی گؤزله‌ییردی. آما ایندی هامینین دیققتی باراتا و اونون تئهرانداکی تجروبه‌لرینه یؤنلمیشدی. اونلار خبر آلیردی‌لار و بارات دا تعریف ائدیردی.

بارات آخشاما یاخین یئنیدن حاضیرلاشیب، خیابانا چیخماغی دوشوندو. او بیلیردی کی، حتماً آخشام اوستو اونون یولداش‌لاریندان بیر نئچه‌سینی خیاباندا گؤره‌جک. او اؤزونو بیر قدر سورعتله خیابانا چاتدیردی. اونلارین قاپی‌لاریتداکی تزه چکیلن خیابان هله آسفالت اولونمامیشدی. اورادان هم مال- حئیوان، هم «آرابا» و «چتن»[1]، هم ده آت

[1] . چتن:

داشقالالاری گئت ـ گل ائدردی، هم ده بئش ـ اون دقیقه‌ده بیر دنه ماشین کئچردی. یاواش- یاواش قدیمکی آرابا و چتن‌لرین یئرینی آرتیق «تراکتور» آلیردی. آما هله مالی ایمکانلاری آز اولان‌لارین چوخو تراکتور اولمادیغی اوچون داشقا و آرابادان ایستیفاده ائدیردی‌لر.

یایین آخیرلاری یاخینلاشیردی. اونون اوچون یولون اوستونده چالا-چولا ایله بیرلیکده مال- حئیواندان و خرمن فصلیندن ده نیشانه‌لر گؤرونوردو. اونلارین ائولرینین یاری یولوندان خیابانا قدر «قارا یحیا»گیلین ائولری یئرلشمیشدی. بارات یولدا گئدنده گؤردو کی، قارا یحیا بؤیوک هئیکلی ایله بؤیوک بیر شانا آلینده بیر بؤیوک چتنین دالیسینجا سورعتله یول گئدیر. او چتن سآمان ایله دولو ایدی و اونلارین انبارلارینما داشییردی‌لار. «قارا یحیا» آلت شالوار و بیر نازیک کؤینک اَیننده و بیر بؤیوک شانانی چیننده داشیماغی اوزون و باشینین توکونو و پالتارلارینی تئهران مودئلی دوزلدن باراتا چوخ گولمه‌لی گه‌لیردی. اونلار باراتین یانیندان کئچنده بارات فورصت آلده ائدیب، سالام وئردی.

باراتین باشینین توکلری ایکی- اوچ سانتیمئتر اوزونلوغوندا اولاردی. باشینی شامپو ایله یویان بارات توکلرینی داراميش و پارلاییردی و هامیسینی فئر حالدا یوخارییا ساری داراميش و بیر دنه جین شالوار و جین کؤینک گئیمیشدی. اونون کؤینه‌یینین یاخاسی کؤکسونون اورتاسینا قدر آچیق ایدی. باشماق‌لارینا دا تزه واکس وورموشدو و چوخ احتیاطلا خیابانین کنارینداا ژاندارمئری مئیدانینا طرف گئتدی. ساغا و سولا دیقّتله باخا- باخا گئدیردی کی، بیر قروپ کوچه‌ده‌کی یولداش‌لارینا راست گلدی. «رجب، «زیاد»، «قوربان» و «موراد» خیابانین کناریندا «شیرخورشید» خسته‌خاناسینین نرده‌لرینه دایاناراق دانیشیب، شوخلوق ائدیردی‌لر.

بارات اونلارا یاخینلاشیب، اؤپوشوب گؤروشدو. اونلار بیر-بیرلرینین بوی‌بوخونونا باخاندا بیر-بیرلرینی آشاغیدان یوخارییا گؤزلری ایله سوزوب و به- به دئدی‌لر. بیر-بیرلرینه نئچه دنه ده توققا ووروب قوجاقلاشدی‌لار. چونکی اونلار پیادا گئدن‌لرین یولونو کسمیشدی‌لر، بئله قرارا گلدی‌لر کی، بیر قنادی دوکانینا گئدیب، نفره بیر پالدا یئسین‌لر. شیر خورشیدین قارشیسیندا بیر قنّ ّادی دوکانی وار ایدی کی، گئدیب اورادا اَیلشدی‌لر.

اونلار بیرـبیرلرینین قیزلارلا آداقلی بازلیقلاریندان دانیشیب و بیرـبیرلرینه دولاشدیغی حالدا باراتدان دا تئهران ماجرالارینی صؤحبتلر آراسیندا سوروشدولار. بارات قیزلارلا آداقلیبازلیق صؤحبتی گلنده دیلی توتولوب، رنگی قاچیردی و اؤزون ایتیریردی. ابیرمی یاشینا یئتیشمیشدی، آما بو مساله ایله قارشیلاشماقدان چوخ قورخوردو.

هر بیری دوغرودان، یا دا رؤیا عالمینده قیزلارین بیرینی اؤزلرینه سئوگیلی سئچن یولداشلاری باراتا دا ایستر- ایستەمز کوچەده بیر قیزی یاپیشدیریب و اونا دولاشیردیلار. بارات دا چوخ چتینلیکله بو دولاشیق مسله ایله آجی بیر شوخلوق کیمی پیس بیر دورومدا کئچینیردی. رجب ایله قوربان ایکیسی ده اورمیّەده موعللملیک کالئجینده اوخویوردولار، آما زیاد هله اون ایکینجی کیلاسی بیتیرمەمیشدی. او آداقلی بازلیقدا او بیریلرین هامیسینین آلینی دالدان باغلامیشدیر. او سئودییی قیزی دوغرودان سئویردی و گونده نئچه ساعات اونلارین قاپیسینی گؤز آلتینا آلاردی. زیاددان نئچه یاش کیچیک اولان «فریبا» اونون سئوگیسی اوزوندن هیجان ایچینده ایدی و ساکیت دورا بیلمیردی. ایمکان تاپدیغی زامان ائشییه چیخیردی. او آیاغینی ائشییه قویاندا زیادین حسرت باخیشلی گؤزلریله قارشیلاشیردی. ایکیسینین ده اورکلری تیترەمەیه باشلاییردی. موراد دا اونلارین هامیسیندان یاشدا کیچیک اولدوغو اوچون هئچ بیر قیزا وورولمامیشدی، آما بو بیریلره قاریشیب ، دانیشیب ـ گولردی.

ائولنمک ایمکانی اونلارین ایچینده هامیدان چوخ قوربان ایله رجب اوچون اویغون ایدی، چونکی ایکی ایلدن سونرا موعللیم اولوب، درس دئییب، پول قازانا بیلەجکدیلر. بو مساله هامیدان چوخ زیاد اوچون چتین ایدی، چون کی هله اون ایکینجی کیلاسی دا بیتیرمەمیشدی. او هامیدان دا چوخ درین و دوزگون عشق سئوداسینا دوشموشدو. هامی حیس ائدیردی کی، اونون سئوداسی بیر عملی ماجرایا دؤنه بیلر.

پالدانی قورتارمامیش رجب ایله قوربان آیاغا قالخیب، پولو وئرمک اوستونده بیرـبیرلریله دارتیشماغا باشلادیلار. بارات، زیاد و مورادین آیاغا قالخماقلاری و پول وئرمک اوچون چالیشمالاری هئچ یئره چاتا بیلمزدی. رجب قوربانا دا گوج گلندن سونرا او پالدالارین پولونو وئردی. اونلار ائشییه چیخیب، خیابانین کناریندا بیر سیرادا یولا دوشدولر. اونلار یولدا نئچه قروپ او بیری یولداشلارینا دا راست گلدیلر. سونرا بیر یئددی-

سککیز نفرلیک دسته اولاراق یئنه ده گادارا ساری یولا دوشدولر. مرکزدن او بیری طرفه کئچندن سونرا یول چوخ خلوت اولدوغو اوچون «ایرج» داها سەسینی باشینا آتدی، رشیدین «آیریلیق» ماهنیسینی اوخوماغا باشلادی. هامی سەسینی کسیب، اؤز ایچلرینه جوماراق گؤزل ماهنینی ایرجین گؤزل سەسیله دینلەمەیه باشلادی‌لار.

«گادار»ین کؤرپوسونده دەمیرلره دایاناراق چایین آخماسینا باخیردی‌لار. گادار بیر یئتیم اوشاق کیمی اؤز باشینا بوراخیلمیشدی. اونون سویو آزالمیشدی. داها اونون سویوندا هئچ کیم چیممیردی. هاوا سویوقلاشدیغی اوچون اونون کناریندا یالنیز بیر- ایکی نفر تزه آلدیق‌لاری ماشین‌لاری یوماغا گئتیرمیشدی‌لر کی، اونلارین یاغی گادارین سویونون اوزونو چیرکین و یاغلی ائتمیشدیر. اونا گؤره بارات داها اویغون گؤردو کی، «شیخ موختار»ین باخچاسینا باخسین. اوراداکی آغاج‌لارین هر بیرینین اوستونده سولدوزون یئتیشدیردیی بیر دوکتور، موهندیس و موعللیمین آدی قازیلیب کی، ایندی اونلارین چوخو سولدوزدان اوزاقدا و قوربتدەدیرلر.

بارات بو آنلارین دەیَرینی بیله- بیله گؤروردو کی، آرتیق زامانین قارشیسینی آلا بیلمز. اونلارین آینا کیمی اورکلری گادارا باخاندا بیر اورک اولوردو، آما اونلار هامیسی گؤروردولر کی، نئچه هفتەدن سونرا هامیسی پروازلانیب، هرەسی بیر اوزاق یئره کوچمەلی‌دیرلر. اونلار کؤرپودن ائنیب، قدیمکی داش کؤرپونون اوچورولاندان سونراکی قالان پارچالارینین اوستونه دیرماشیب، هرەسی بیر یئرده آیلەشیب اوزلرینی گادارین تامامیله قوجاغیندا، عینی حالدا دا اونو زنجیره چکیلمیش و مهار ائدیلمیش بیر دورومدا حیس ائدیردی‌لر. سویون اورتاسیندا داش‌لارین اوستونده آیلەشیب، یئرلرینی خوشلاییب و بیر-بیرلریله دانیشماغا باشلادی‌لار. آرادا یئنه ده ایرج رشید بهبوداوفدان نئچه ماهنی اوخودو.

ایرجین اوخودوغو و اونلارین دا تامام وجودلاریلا اورکلرینه هوپان بو ماهنی‌لار نئچه باخیمدان اونلار اوچون دەیرلی ایدی. بیرینجی، اونلار بو ماهنی‌لاری اورکدن اؤزلریندن بیلیب و سئویردی‌لر. ایکینجیسی، بو ماهنی‌لار «رادیو و تلویزیون»دا یاییلان ماهنی‌لاردان فرقلی اولدوق‌لاری اوچون حؤکومته اعتراض‌لارینی گؤسترمک اوچون بیر جور بیر سیاسی فیکیر و اعتیراض علامتی سابیلیردی. آیری باخیمدان دا اونلارین کؤنول قوش‌لارینی پروازلاندیریب و آرازین او تاییداکی باجی-

قارداشلاریلا معنوی بیرلشدریردی. اونلارین باخیمیندا آرازین او تایی آزادلیق اؤلکه‌سی و بو تایی زیندان ایدی. او تایی عدالت ائوی و بو تایی ظولم ائوی ایدی. آما اونلارا آیریلیق و قریبه‌لیک حیسی آرتیق یاخیندان اورک سؤزلرینه اویغون ایدی.

ایرج آیریلیق ماهنیسینی اوخویاندا اونلار هامیسی بیر-بیرلرینین اوزونه باخیب و گؤزلری یاری یومولو حالدا باشلارینی توولاییردی‌لار. اونلار اؤز کئچمیش آیریلیق‌لارینی و یاخین گله‌جکده آیریلمالارینی یادا سالیب، اورکدن اؤزلریله عهد و پیمان باغلاییردی‌لار. سونوندا ایرج اونلاری سئویدیرمک اوچون رشید بهبوداوفون «پاپریزیم یانایانا» ماهنیسینی اوخویوردو. آخشام یاخینلاشدیقجا اونلار شهره ساری دؤنمه‌یه قرار وئردی‌لر. شهرده چیراق‌لار بیر آزجادان سونرا یاناجاقدی. جاوان‌لار قارین‌لاری تام آجماییبنجا خیاباندا دولاناجاقدی‌لار.

بارات‌ین بوتون بیر آی زامانی وار ایدی کی، تئهرانا دونسون و گون‌لر ده تئز- تئز کئچیردی. اونلار فورصتی قنیمت بیلیب، قرار وئردی‌لر کی، «سلطان یاغیب» داغینا بیر گئتسین‌لر. داغین اورتاداکی نازیک زولاغیندان سو آخیب، آشاغییا گلیردی. داغین اوجالیغینین اورتاسیندا سانکی بیر «سولطانین» قبری وار ایدی. اونلار آغاجلیق‌لاری بیتیریب، داغین یوخاریلاریندا اوتوروب اَیله‌شندن سونرا اورادا سوفره‌لرینی آچیب، دینجه‌لیب و ایلنیب - اویناماغا باشلادی‌لار. بیر طرفده اورادان سولطان یاغیب داغینین باشینداکی داش‌لارا حئیران قالمیشدی‌لار؛ او بیری طرفدن آشاغییا باخدیق‌لاریندا سولدوزون طبیعتینین گوزللیینه حئیران قالیردی‌لار. اونلار ساغ اَلده «گؤزآیران» کندینی گؤروردولر. آیاق‌لارینین آشاغیسیندا دا «بالیقچی» کندی یئرلشمیشدی. اونلار اَل‌ده‌یمه‌میش طبیعتین قوجاغیندا بولاق سویوندان چای دمله‌ییب، ایچمه‌یه باشلادی‌لار.

بونا بنزر بیر نئچه آیری اَیلنجه‌لی گزینتی ده «یئددی گؤز»، «گادارین» کنارلاریندا و تانیشلارین باخچالاریندا کئچیریب اَیله‌نیب گون‌لری کئچیردیردی‌لر. بو گؤروشمه و دانیشمالاردا ایرج بعضاً توتولماسیندان و زیندان خاطیره‌لریندن دانیشیب، دوکتور عمی‌اوغلوسو «تغی» و او بیری توتولانلاردان دانیشیردی. بو دانیشیق‌لاردا بونلاردان چوخ «میللیتچیلیک» حیسّینی گوجلندیرن آذربایجان تورکجه ماهنی‌لاری، شاعیرلری و مدنّیتی ایله ماراقلانیردی‌لار. اونلارین آذربایجانچیلیغی بیر

قدر «قوزئی» آذربایجانا ساری مئیل ائدیردی. اونلار آزادلیغی و ایجتماعی عدالتی آرازین او بیری تایینداگؤروب، اؤزلرینی او تایا داها آرتیق یاخین گؤروب و آرزولاییردی‌لار کی، اونلارین اؤلکه‌لری ده «قوزئی آذربایجان» کیمی آزادلیغا چاتسین.

ایرجین عمی‌اوغلان‌لاریندان ایکیسینی توتموشدولار. اونلارین بؤیویونون آدی دئدیغیمیز کیمی «دوکتور تغی» و ایکینجیسی اونون قارداشی «علی» ایدی کی، سولدوزدا بیر تشکیلات قوروجولوغو ایله باغلی توتولموشدولار. اونلارین بارات‌دان بیر نئچه یاش کیچیک اولان آن کیچیک قارداش‌لاری ائولرینده کئچن اولایلاری بیلدیینه گؤره اوشاق‌لارین ایچینده آشکارجاسینا دؤولته یامان دئیردی. بو یامان دئمک‌لری اوشاق‌لارین ایچینده تکجه دؤولتین دالیسیندا یامان دئمک قورخورسونو تؤکوب سیندیرمیردی، بلکه اونلارین بئله ایش‌لری گؤرمک اوچون جسارت‌لرینی چوخالدیردی.

عمومیّتله، اونلار بو حاقدا چوخ دانیشا بیلمیردی‌لر، چونکی گؤروردولر کی، اونلاری دا ایرج کیمی گه‌لیب توتوب، زیندانا سالیب و ایشکنجه ائدرلر. زیندان‌لاردا وئریلن ایشکنجه‌لرین خبرلری ائشییه گه‌لیب چیخیردی. اوندان دا چوخ قورخونج، جاوان‌لارین اعدام اولونمالارینین خبری ایدی کی، قارانلیق گئجه‌لرده هامینین سوسماسی و یورغانی باشینا چکیب، یاتماسینی توصیه ائتدیریردی.

بو قورخونج دورومون ایچینده میللتین چوخو دایاز اولدوغو اوچون گؤرموردولر کی، نه‌لر کئچیر و هر جور ده‌ییشیکلیکدن قورخوب و موجود دورومون داوام ائتمه‌سینی ایسته‌ییردی‌لر. بارات‌ین یولداشی قوربانین دا دیلیندن چیخان سؤزلری بو ایدی: «آی تغی، ایرانی بؤلسه‌ایدی‌لر، سنه دوکتورلوقدان آرتیق کی یئتیشمزدی. بس نه ایسته‌ییرسن؟»

بارات بونون کیمی سؤزلره بو راحاتلیقدا جاواب تاپا بیلمیردی. دوغرودان دا سولدوز کیمی بیر کیچیک شهردن و بیر کاسیب عایله‌دن قالخیب، گئدیب دوکتور اولان داها بو مملکتدن نه ایسته‌ییر؟ بارات بو سوالین قارشیسیندا بو مساله‌یه بئله باخیردی کی، بو مملکتده بؤیومک اوچون او قدر ایمکان واردیر کی، کیچیک شهرده بیر کاسیب ائودن بیر نفر قالخیب و دوکتور اولا بیلسین. او باخیمدان «تغی»گیلین قالخیب و بو نیظامین سقوطونا چالیشمالارینی آنلایا بیلمیردی. یالنیز بیر شئیدن آرخایین

ایدی کی، اونلار بو سیستئمی دەییشیب و یاخشیلاشدیرماق ایستەییردی‌لر. اونلار بوندان آرتیق «عدالت» و «آزادلیق» گئتیرمک ایستەییردی‌لر.

بارات یاخشیلیق و اؤزگورلوک، آزادلیق و بیرلیک یولوندا هر شئی‌لریندن کئچن جاوانلارلا ماراقلانیر و اونلارا فخریله باخیردی. عینی حالدا بارات اؤزونو اونیوئرسیتەیە گئتمک اوچون حاضیرلاییردی. اونون اوزونده داها «بیغلاری» دا قیرخیلیب، اوزگؤزو تمیزلەنیب و باشینین توکلری ده اوزانمیشدی. او باشینین توکونو همیشه شامپویلا تمیز یویوب پارلادادردی. او، ایمکان اولدوغو قدر شیک گئییئردی. قاباقدا دئدییم کیمی، یاخاسینی دا اَن آزی ایکی دویمه آچیق ساخلایاردی.

گون‌لر ائله سورعتله کئچیردی کی، بارات اینانمیردی. اوندا گؤردو کی، ایکی هفته کیلاس‌لارین باشلاماسینا قالیر و باراتین بوخجاسی و باغلامالاری حاضیر و باغلیدیر. او دا کیلاس‌لارا حاضیرلاشماق اوچون بیر- ایکی هفته تئز گئتمەلی ایدی. بارات یولداشلاریندان آیریلماغی بیر گون چیخماغیندان قاباغا ساخلامیشدی. او، سون آخشامی دوستلاریلا گئجەنین یاریسینا قدر کوچەده و خیاباندا دولانیب، دانیشیب و خوش واختلار کئچیردی. صاباح یئنه ده رجب ایله قوربان اونو یولا سالماغا گلمیشدی‌لر. آتا- آناسی و باجی‌قارداشلاریلا گؤروشوب - آیریلان بارات رجب و قوربانلا بیرلیکده آوتوبوس تئرمینالینا گئدیب، اورادا اونلاردان آیریلیب، تئهرانا اوزون گئجه یولونو باشلادی، هر دفعه اون دؤرد ساعات سورن بیر یول. بارات یوکونو آوتوبوسون یانینداکی جعبەلرینده یئرلشدیرمیشدی کی، «24 اسفند» مئیدانیندا ائنیب، اوردان ائولرینه یئریسین.

آوتوبوسون ایچینده بارات رؤیالار ایچینه جوماراق، باشیندان مین بیر فیکر گلیب گئدیردی. اونون هله «اینشا» درسینده اون بیر آلدیغی مسالەنین یاراسی آجیشدیریردی. او بیلیردی کی، اونیوئرسیتەده اونون یئری اوندان بؤیوک بیر یئر ایدی، آما اؤزونو قانع ائیلەمیشدیر کی، بو درسی ده بیتیرسه، یاخشی بیر یاشامی اولا بیلر. هله ده آمئریکایا گئتمک ایله باغلی اولای‌لاری دوشونوب، یئنی دونیانین تجربەلرینه آلیشماغا باشلایاراق آنلایا بیلمیردی کی، نەدن بعضی اینسان‌لار بئلەدیرلر؟ نەدن سیستئم جامعەده بئله داورانیر؟ آخیردا فیکری یورولاراق قارانلیق گئجەده آوتوبوسون پنجرەلرینین دالیسیندان گؤزلری اولدوزلاری آرایاراق یئرین اوزوندن

اوچوب و گؤی‌لره یوکسه‌لیردی. بو رؤیالار ایچینده او هئچ بیلمه‌دی کی، نه زامان یوخونون ایچینده غرق اولوب.

****

بارات بونا حئیران قالیردی کی، آخی او نئجه هم یورغان‌دؤشه‌یی 24 اسفند مئیدانیندا دالینا، هم ده ایکی طرفده اَل‌لرینه بوخجالاری آلیب، اون بئش دقیقه یول گئدیب، ائولرینین قاپیسینا چاتیب. اونلارین قاپیسی گئجه‌گوندوز آچیق اولاردی. او راحتلیقلا ایچه‌رییه کئچیب، گؤردو کی، بو بیر آیین ایچینده ایکی نفر آیری آدام دا گلیب‌لر کی، اونلاری تانیمیر. اوتاق‌لارین بیرینده اؤزونه یئر ائیله‌ییب و هله صوبح چوخ تئز اولدوغو و آوتوبوسدا راحات یاتا بیلمه‌دییی اوچون او دا او بیری‌لر کیمی باشین آتیب - یاتدی.

بیر زامان بارات دا او بیری‌لرینین سه‌سینه اویانیب، گؤردو کی، صوبحانه واختی‌دیر. قالخیب، یورغانین آلتیندان باشینی چیخاریب و دؤوره‌ده‌کی‌لره سالام وئردی. آل - اوزون یویاندان سونرا سوفره‌نی دؤشه‌دیک‌لری اوتاغا گئدیب و او دا تانیدیق‌لاریلا اؤپوشوب گؤروشدو. سونرا آیلشدی سوفره باشیندا. اورادا «هؤرموز»، «ایسکندر»، «هوشنگ»، «موختار»دان سونرا ایکی قارداش ایله تانیش اولدو کی، بؤیوک قارداش تئهراندا اؤیرنجی ایدی. اونلار دا کئچن ایلدن اورادایدی‌لار. اونلارین آدلاری «احمد» و کیچیک قارداش «تغی» ایدی. ائوین خرجداری دا موختار ایدی. او ائوین ائشیکدن آلیم‌لارینی آلاردی و حئسابی ساخلاردی. هر کیم ده ائشیکدن ائوه بیر شئی آلسایدی، موختارا دئمه‌لی ایدی کی، او حئسابینا یازسین. سونرا اون بئش گوندن بیر و یا چوخ زامان‌لار آیدان بیر آیله‌شیب، حئساب‌لارین گئدردی‌لر.

بارات یئربه‌یئر اولمامیشدان گؤردو کی، بونلارلا یاناشی، اونلارین نئچه نفر آیری تزه هم‌منزیل‌لری ده اولاجاق. اونلارین بیری «زیاد» هوشنگ‌ین قارداشی ایدی کی، «تغی» ایله بیرلیکده «دیپلم» آلماق اوچون تئهرانا گله‌جک. بیر نفر ده ایسکندرین اؤز کندلیلریندندیر کی، تئهران اونیوئرسیته‌سینده حوقوق ایختیصاصینا قبول اولوب، گلیب و اونلارلا

بیرلیکده قالمالی ایدی. بوراجان ائوین ثابیت ساکین‌لری سککیز نفره چاتیب. بیر هفته‌دن آرتیق کیلاس‌لارا قالمیر و ائوین رسمی ساکین‌لری دوققوز نفره چاتدی. گؤره‌سن، بورادا مساله قورتولور؟ یوخ، هله بیر هفته اونیوئرسیته‌لرین آچیلماغینا قالیردی.

نئچه گون کئچندن سونرا بیر گون آخشام بارات ائوه گلنده گؤردو کی، اونلارلا یاشید بیر آیری جاوان دا ائوده اَیله‌شیب. او چوخ ترتمیز بیر جوان ایدی کی، بیر قدر چکینگن و آز دانیشان ایدی. گؤزونده‌کی عینکی چوخ صمد بهرنگی‌نین گؤزلویونه بنزه‌ییردی. گیرده قیافه‌سی وار ایدی. اوزونون ساققالینی و دوداغینین اوستونده‌کی یوخ سیبیلین ده دیبدن قیرخمیشدی. او اؤزده بو موحیطی گؤرمکدن شاشیرمیشدی، اوتانا- اوتانا هامیلا چوخ کیچیک جومله‌لرله دانیشیردی. ائوین اساس قرار وئرن‌لریندن اولان هوشنگ هامییا اعلان ائتدی کی، «پولیتئکنیک» اونیوئرسیته‌سینده ائلئکتریک موهندیسلییینه قبول اولان «ناصیر» اونلارین تزه هم‌منزیل‌لری اولاجاق. ناصیر ایله هوشنگ‌گیل اوزاق قوهوم اولمالی ایدی‌لر.

هوشنگ‌گیل اوتاق‌لاری بؤلمه‌یه باشلادی‌لار. ایکی بؤیوک اوتاغین بیرینده دؤرد نفر، اوندان بیر آز کیچیک اولان او بیری اوتاقدا اوچ نفر و اَن کیچیک اولان سونونجو اوتاقدا ایکی نفر قالمالی‌دیر. بو بؤلونمه اورانین اصلی ساکین‌لرینی تثبیت ائتدی. اونلاردان آرتیق هر کیم داها گلسه‌ایدی، قوناق اولمالی ایدی.

«احمد، تغی، موختار و هوشنگ» بیر اوتاقدا، «هورموز، زیاد و ایسکندر و او بیری احمد» باشقا اوتاقدا و نهایت بارات ایله ناصیر ده او بیری اوتاقدا قالمالی اولدولار. اونلارین اون نفریندن دوققوز نفری اؤیرنجی و اونلاردان یالنیز هؤرموز «سو ایداره‌سینده» چالیشاردی. اونلارین هامیسی سولدوزلو ایدی‌لر، یالنیز ایسکندرگیل سولدوزلا اورمیّه آراسینداکی کندلرین بیری اولان «دول دیزه»‌دن ایدی‌لر کی، اورمیّه‌یه باغلی ایدی. احمدگیل اورمیّه‌ده یاشاسایدی‌لار دا، اصلاً سولدوزلو ایدی‌لر. لعنت شئیطانا موختار دا اصیل اورمیه‌لی ایدی.

درس‌لر باشلامامیشدان «تئهران» اونیوئرسیته‌سینین یاتاق‌خانالاریندا قالان باشقا سولدوزلو اؤیرنجی‌لرین چوخو اونلارلا گؤروشمک اوچون قوناق گلیردی‌لر. هر آخشام بیر-ایکی نفر ده آرتیق قوناق اورایا گلیب گؤروشوردو. اونلارین ایکیسی ده بایرام ایله ارسلان ایدی. بو گؤروش‌لرده

اونلار اؤز چوخلوق‌لارینا گؤره هم تکلیک و آیریلیق‌لارینی چوخ حیس ائتمیردی‌لر، هم ده بیر قدر بیر ـ بیرینین کنارینـدا اولماقدان آرتیق لذّت آپاریردی‌لار.

کیلاس‌لار باشلانانـدان سونرا قوناق گلن‌لر بیر قدر آزالدی. هر کس هفته‌نین ایچینده درسه گئدیر و چوخ زامان‌لار هفته آخیریندا بیرـ بیره قوناق گئدیردی‌لر. بعضاً اولوردو کی، باراتگیل ده اونیوئرسیته یاتاق‌خاناسیندا یولداشلارینا قوناق گئدیب و شامی دا اورادا یئییر، حتّا گئجه‌نی ده اورادا یاتیب قالیردی‌لار. ائولرینین تئهران اونیوئرسیته‌سینه یاخین اولماسی و تئهران اونیوئرسیته‌سینین قاباغینداکی کیتاب ساتان ماغازالاری دولانمالاری و هر گون اؤز اونیوئرسیته‌لرینده اولمالاری اونلاری کامیل اؤیرنجی کیمی اونیوئرسیته موحیطینه آلیشدیریب و اونون بیر پارچاسینا چئویرمیشدیر. اونلارین هامیسی اورک‌لرینده بیر هیجان حیّسی یاشایاراق سئوینجله کیتاب‌لاری اَل‌لرینده اونیوئرسیته و فاکولته‌لرینه گئدیردی‌لر.

بارات بو اون نفرلیک ائوده گؤروردو کی، بونلارین چوخو چاغداش و مودئرن دوشونجه‌لر دالیسینجا اولوب، عئلمی موطالیعه ایله بحث‌لرده سوالاری عئلمی جاوابلارلا آراشدیریب و چؤزمک ایسته‌ییردی‌لر. اونلاردان «احمد» موللا اوغلو اولدوغو اوچون نه بو دونیانین لذّت‌لریندن و او دونیاسینی ساخلاماق اوچون ده نه ناماز قیلیب، اوروج توتماق‌دان واز کئچه بیلیردی. هوشنگ ده اعتقادی اولماسا دا، عادت اولاراق بیر نئچه دنه اوروج توتاردی. دیندن و ایسلامدان یالنیز بو قدر ائوین ایچینه گلمیشدی. اوندان سونرا اوروجلوق و مّحرملیکدن او ائوین ایچینده بیر خبر اولمازدی. اونلار دا اَلبّته تاماشا ائتمک اوچون ائشییه گئدیب، دسته‌لره باخاردی‌لار.

بارات اونیوئرسیته موحیطین چوخ به‌ینمیشدی، آنجاق «ایقتیصادیات» ایختیصاصی اونا چوخ قریبه گلیردی و چوخ دا خوشا گلیم نظره گلمیردی. سولدوز کیمی کیچیک بیر شهردن گلدییی اوچون بو «میکرو ائکونومی» و «ماکرو ائکونومی» مفهوملارینین نه درده دَیه‌جه‌یینی آنلایا بیلمیردی. او ریاضیّات، فیزیک، شیمی، جبر، مثلثات و ها بئله درس‌لری یاخشی بیلسه ده، گؤروردو کی، اونلاردان بورادا هئچ ایستفاده اولونمور. جاوان و گنج اولدوغو اوچون اؤزونو بو چوخ عجیب درس‌لری اؤیره‌نیب اوخوماغا دا حاضیرلاییردی.

اونلارین کیلاس‌لاریندا اوغلان- قیز قاریشیق ایدی. بارات قیزلارلا هئچ جوره ایلیشکییه کئچه بیلمیردی. او اؤزونه بیر نئچه یولداش تاپیب و فاکولته‌نین قاباغیندا اونلارلا فوتبال اویناماغا باشلادی. او سئوینجله گؤردو کی، اورمیّه‌ده‌کی بیر کیلاسدا اولدوقلاری «ناصیر» آدلی یولداشلاریندان بیری ده اونون فاکولته‌سینه قبول اولموشدور. اونون واسیطه‌سیله بیلدی کی، آن آزی اونلارین اونیوئرسیته‌سینده اونلارین همکیلاسلاریندان دؤرد نفر واردی‌لار.

پاییزین هاواسیندا اونلارین داغین دؤشونده یئرلشمیش اونیوئرسیته‌سی گونون ایشیغیندا چوخ گؤزل پاریلدایاردی. گونه‌شین ایستیسی سرین هاوانین قاباغیندا پارلاق آغاج‌لارین تؤکولن رنگلی خزل‌لری قاباغیندا اونلارین آزجا اوشوین جان‌لارینی قیزیشدیریردی. بارات گونده ناهاری اؤز فاکولته‌لرینین یانینداکی بؤیوک رئستورانا گئدیب، اورادا بیر گون «بالیق»، ایکینجی گون «تویوق»، اوچونجو گون «قووورما سبزی» و دوردونجو گون «قیمه خوروشو» و هابئله چوخ اوجوز قیمتیله آلیب، یئیردی. بعضا او دا یولداش‌لاری کیمی اونیوئرسیته‌دن قابلاما ایچینده بیر چوخ یئمک آلیب، شام اوچون ائوه گتیرردی. اونلار قابلامانی میزلرینین اوستونده بوراخاراق، سینیده نئچه بوش‌قاب دا پلوو ایله خوروشو آلیب، سونرا اونلاری قابلامانین ایچینه دولدوروب یئرلشدیریردی‌لر.

بارات‌گیل اوچون بئله‌لیکله هم یئمک اوجوز باشا گلردی، هم ده بیشیرمک اوچون زامان صرف ائتمزدی‌لر، هم ده اونیوئرسیته‌دن گه‌تیرن یئمک‌لر داها کامیل و یئمه‌لی اولاردی‌لار. بو ایشی یا تئهران اونیوئرسیته‌سینده و یا اؤز اونیوئرسیته‌لریندە گؤروردولر. اَلبّته هامی بو ایشی بعضاً داشیماسینین چتین اولدوغو اوچون گؤرموردو.

بارات اونیوئرسیته‌ده او بیری کیلاس یولداش‌لارینا باخیب، باشینین توکونون داراماسینا و پالتارلارینین مودئلینه ده دیقت گؤستریردی. او بؤیوک و یاخاسی آچیق یاخالی کؤینک‌لر و اته‌یی گئن و سالّلاق شالوارلار و اونلارا تای جین پالتارلاردان گئیَردی. مودئل ده اونلاردان دالی قالمازدی. اونون بیر موشکولو ده فارس دیلینی دانیشمادا لهجه‌سینی دوزلتمک ایدی کی، اونون لهجه‌سی پالتارلاریلا توتموردو.

بیر گون پاییزین اورتالاریندا «هوشنگ» باراتا دئدی کی، «سیزین فاکولته‌ده هر هفته دیوارا بیر اعلان یاپیشدیریرلار. ایسته‌ییرلر کی،

اؤیرنجی‌لر هفته سونوندا داغا گئتمک اوچون ایشتیراک ائتسین‌لر. بو بیر نوع ایدمان اولاراق بیر فعالیت‌دیر، هم ده بورانین داغلارینی و گؤزل طبیعتینی ده گؤرَرسینیز. بارات تئهرانا گلندن یئنی بیر دونیا اوزونه آچیلمیشدی، بو تزه پرده‌نی ده آچیب، آرخاسینی گؤرمک ایسته‌ییردی. اونا گؤره گئدیب، گلن هفته‌نین داغ پروقرامینا آدینی یازدیرماق ایسته‌دی.

اعلان دا یازیلمیشدیر: یازیلماق ایسته‌ین‌لر «سه‌شنبه و پنج‌شنبه» گون‌لری ناهار واختی ساعات بیر ایله بیر یاریم آراسیندا بیر معلوم اوتاغین قاپیسی قاباغیندا اولسونلار. بارات اورا چاتاندا گؤردو، ایکی نفر اَل‌لرینده داغ کوله‌سی و اونون ایچینده‌کی اشیالاری آراشدیریرلار. هر شئئین دقیقاً کیمین یانیندا اولدوغوندان آرخایین اولماق ایسته‌ییردی‌لر و اونلاری یازیردی‌لار. بارات دا یاخینلاشیب و داغ پروقرامینا یازیلماق ایسته‌دی. آد یازان اوغلان ایکینجی ایل اؤیرنجیسی ایدی کی، چوخ مئهریبان و محّبتلی بیر اوغلان ایدی. او بیرینجی ایل اؤیرنجیسی اولان باراتی سئوینجله قارشیلاییب، اؤزونو تقدیم ائتدی (تانیتدیردی). اونون آدی «نور علی» ایدی.

نور علی قددی قیسا و اوزو ده آریق بیر اوغلانا بنزه‌ییردی. اونون بدنینین عضله‌لری و سوموک‌لری برک و قورو ایدی. او بیر کیسه پلاستیک ایچینده باراتا اونون آیاغینا اویغون نؤمره‌لی بیر جوت داغ باشماغی وئردی و اوندان 35 قیران پول آلدی و دئدی کی، اؤزونه یالنیز ناهار گئتیرسین. داغا اویغون پالتار گیئسین و هاوانین داغ باشیندا سویوق اولدوغو اوچون ایستی کوینک گه‌تیرسین. داها آیری بیر شئی گرک دئییل. صوبح ساعات آلتیدا «درَکه» مئیدانیندا بیر معلوم آوتوبوس دوراغیندا بیر ـ بیرلریله گؤروشه‌جک‌لر.

فاکولته‌ده اؤزونه مخصوص اولان کومئدینه باشماق‌لاری قویوب، درسه گئتدی. بارات بیرینجی دفعه ایدی کی، ایکینجی ایل اؤیرنجی‌لرله تانیش اولوردو. هفته سونو یئتیشنده بارات اؤزونو داغا گئتمه‌یه حاضیرلاییردی. او بیلیردی کی، ساعات بئشدن قاباق گرک «جمالزاده» جاده‌سیندن «تجریش مئیدانی» آوتوبوس‌لارینا مینیب و بیر ساعاتا یاخین آوتوبوسلا گئدندن سونرا «درکه» مئیدانینا یئتیشسین. گئجه‌دن ناهار اوچون بیر سویو اولمایان یئمک دوزلدیب و چؤرک آراسینا یئرلشدیریب، بیر کیسه آراسینا قویدو. صوبح ساعات دؤردده قالخیب و تئز اوزـ گؤزونو یویوب و

بیر قالین «جامپا» دا آینینه تاخاندان سونرا داغ باشماق‌لارینی دا آیاق‌لارینا تاخدی و کیسه‌سی آلینده آوتوبوس دوراغی طرفه یولا دوشدو.
ساعات هله بئشه اون بئش دقیقه قالیردی کی، اورادا آوتوبوس دوراغینا یئتیشدی. او بیلمیردی کی، صوبح تئزدن هاوا بو قدر سویوق اولور. خیاباندا چوخ آز آدام گئت‌گل ائدن قارانلیق هاوادا بارات یول گئده‌گئده سینه‌سینه چکدییی هاوانین بیر آز نم‌لی اولماسینی حیس ائدیردی. هاوا بورکولو اولدوغو حالدا بیر آز دا چیرکلی ایدی و گازوئیل توستوسو دادیردی. خیابانین کنارلاری و قانوولارین ایچی شهرداری ایشچی‌لری تمیزلسه ایدی‌لر ده، یئنه ده بارات‌ین نظرینه قارا و چوخ چیرکین گلیردی. او حئیران قالیردی کی، صوبح ساعات بئشه یاخین نه‌دن هر شئی و هر یئر بئله چیرکلی گؤرونور.
او آوتوبوس دوراغیندا گؤردو کی، آوتوبوس دوروب، شوفئر موتورو قیزیشسین دئیه، ایشله‌دیب. دئمه‌لی ساعات بئشده شوفر «شیفتینی» باشلایاجاق و بارات اونون بیرینجی موسافیرلریندن اولاجاق. آوتوبوسون ایقزوزوندان قارا توستو ائشییه اوفله‌ییردی. ایقزوزون ایچیندن دامجی-دامجی قارا سو دا آخیردی. موتور چالیشا- چالیشا آوتوبوس دا زورا دوشوب تیتره‌ییردی. شوفئر ده ائشیکده آل‌لرینی بیر - بیره سورته‌رک گؤزله‌ییردی کی، ساعات بئش اولسون، حرکت ائیله‌سین.
بارات آوتوبوسون نؤمره‌سینه و سونرا اونون اوستونده‌کی یازییا باخدی کی، مقصدیندن آرخایین اولسون. او، بونلارا قناعت ائتمه‌دی و شوفئره یاخینلاشیب، خبر آلدی کی، آوتوبوسون «تجریش مئیدانینا» گئتمه‌یندن آرخایین اولسون. آرخایین اولاندان سونرا ایچه‌رییه کئچمه‌یی ائشیکده قالماقدان داها یاخشی حئساب ائده‌رک آوتوبوسون ایچینه گیردی. او همیشه آوتوبوسا مینده چتینلیکله اؤزونه یئر تاپاردی و چوخ زامانلار اؤز یئرینی ده اؤزوندن یاشلی‌لارا وئریب، آیاق اوسته دوراراق مقصدینه گئدردی. بو دفعه آوتوبوون ایچینده یالنیز بیر نفر موسافیر وار ایدی و او بیری صندل‌لرین هامیسی بوش ایدی. صندل‌لرین ایچینده سئوینجله سئچمه‌یه باشلادی و پنجره طرفده خیابانا ساری اورتالاردا اؤزونه بیر یئر سئچیب، اوتوردو. ساعات بئشه بیر- ایکی دقیقه قالاندا شوفئر ده گه‌لیب آیلشدی. آوتوبوسون ایچی ائشیکدن ایستی و داها آرتیق خوش گلمیردی. شوفئر ده یئرینی قیزدیراندان سونرا دوز ساعات بئشده قاچماقدا اولان بیر نئچه آیاق

سه‌سی گلدی. قاچان‌لار قاچاراق دا گوله ـ گوله بیرـ بیرلریله دانیشیردی‌لار. اونلار اؤزلرینی نفس- نفس وورا- وورا آوتوبوسا چاتدیریب، تئز ایچه‌رییه گلدی‌لر. اونلار آیری اونیوئرسیته‌دن اولان اوچ آیری اؤیرنجی ایدی‌لر کی، داغا گئدجک‌دی‌لر. اونلارین «کوله»لری ده داللارینیدا ایدی و آوتوبوسو آلدن وئرمه‌مک اوچون قاچیردی‌لار. ایچه‌رییه گیرندن سونرا دوز گئدیب، آرخا صندل‌لرده بیرـبیرلرینین کنارینیدا آیله‌شیب و دانیشمالارینا داوام ائتدی‌لر. اونلارین گیریشی بو سوکوتو سیندیریب، هامییا بیر تکان وئردی. شوفئر ده آوتوبوسون دنده‌سینی (دیشلی چارخینی) اوستالیق و هونرله ده‌ییشیب قازا باسدی.

آوتوبوس بئش دقیقه‌دن سونرا «پارک وی» اوتوبانینا چاتدی. اورادان «تجریش» مئیدانی طره‌فینه گئتدی. جاده ده چوخ آز ماشین گؤرونوردو. آرخادا آیلشن‌لرین سه‌س‌لری چوخ تئز که‌سیلدی. بارات دؤنوب دالییا باخدی و گؤردو کی، باش‌لاری چیین‌لرینده هامیسی یوخویا گئتمیشدی‌لر. آوتوبوسون ایچی ایستی و ائشیک سرین ایدی. هله هاوادا ایشیقلانماقدان خبر یوخ ایدی. باراتی دا نئچه دقیقه سونرا یوخو توتوردو، آما دیقّت ایله ائشییه باخاراق بیلمیردی کی، نه آختاریر. هر بیر شئی گوندوزدن فرقلی نظره گلیردی.

«ائوین» دؤنگه‌سینی دؤنندن سونرا حیس ائتدی کی، هاوا بیر آز ایشیقلانیب. آوتوبوسون تجریش مئیدانینا چاتماسی یاریم ساعاتدان بیر آز چوخ سوردو. یولدا چوخ آز ساخلادی. مئیدانا چاتاندان سونرا «درکه» دوراغینی آختاریردی. او بیری اؤیرنجی‌لر آوتوبوسدان دوشوب، دوز تانیدیغی یئر طرفه یولا دوشدولر. بارات یولداشلاری دوران دوراغی تانیمادیغی اوچون هامی داغیلیب و قارانلیقدا ایتمه‌دن بیریندن خبر آلدی کی، «دَرکه دوراغی هاردادیر؟» دوراغین یئرینی اؤیرنندن سونرا او طرفه حرکت ائتدیی. دوراغا یئتیشنده گؤردو کی، هئچ کیمی تانیمیر و بیرینجی ایل اؤیرنجی‌لریندن اوردا هئچ کیم یوخدور. تئز اؤزوندن بؤیوک بیر کوله یانیندا اولان «نور علی» قاباغا گلدی و اونونلا گؤروشوب، مؤحکم آلینی سیخدی. سونرا نئچه نفر آیریسی گلیب و اونونلا تانیش اولاندان سونرا آدلارینی دئییب، اوندان نئچه دنه نورمال و عادی سوال خبر آلدی‌لار. بارات بیر قدر اؤزونو تاپیب و اؤزونو سانکی، دوستلار ایچینده حیس ائتدی.

بو آندا گؤردو کی، نئچه نفر بیر- بیرلریله «تورکجه» دانیشیرلار. اونلارا یاخینلاشدی و کئف- احوال ائیله‌دی. بو کئف‌احوالدان سونرا بو یولداشلیق اونلارلا دؤرد ایل داوام ائتدی. اونلار دؤرد نفر ایدی‌لر. ابراهیم ایله حمید تبریزلی ایدی‌لر. او بیری ایکی نفرین هر ایکیسینین ده آدی ایسماعیل ایدی. اونلارین آدلارینین دالیسینجا سوی‌آدلارینی دا سه‌سله‌ییردی‌لر و یا دوغوم یئرلریله. «ایسماعیل ماراغا» و یا «ایسماعیل میشکین». ایسماعیل ماراغا اوچونجو ایل، او بیری‌لر هامیسی ایکینجی ایل اؤیرنجی‌لری ایدی‌لر. بارات بونلارلا تانیش اولاندان سونرا داها آرتیق اؤزونو دوست ایچینده حیس ائدیردی.

کوله‌لری پایلاشاندا «نورعلی» بیر اورتا کوله ده باراتا وئردی. بارات اونو دالینا سالاندان سونرا اؤز وجودونو چوخ آغیر حیس ائدیردی. «درکه» آوتوبوس‌لارینا میننده‌ن سونرا اون بئش دقیقه چکمه‌دی کی، اونلار درکه مئیدانینا چاتدی‌لار. اورادا آوتوبوسدان دوشنده‌ن سونرا هامی یاواش- یاواش اوزون بیر سیرایا دوزولوب، یولا دوشدولر. بارات دا ایکی ایسماعیل‌ین آراسیندا یولا دوزولدو. اونلار یاواش‌یاواش کنده‌ن ائشییه چیخیب، «کلک چال» آدیندا داغا طرف حرکته باشلادی‌لار. اونلار تزه کنده‌ن چیخیردی‌لار. اوزو یوخاری بیر آخار سویون قیراغیندا یول گئدیردی‌لر. هاوا تزه ایشیقلانیردی و هله گون چیخمامیشدیر. ساعات بلکه آلتی یاریم(یئددیه یاریم ساعات ایشله‌میش) اولاردی.

بارات یاریم ساعات گئده‌ن سونرا حیس ائتدی کی، آیاق‌لاری آغرییر و نفَسی اسکیک گه‌لیر. سینه‌سینی تزه هاوایلا دولدوروردو. بو هاوا «جمالزاده» جاده‌سینده‌کی هاوایلا هئچ موقاییسه اولا بیلمزدی. داغدان آخان سو گؤز یاشی کیمی دورو ایدی. گونون ایشیغی داغین یوخاری باش‌لارینی ایشیقلاندیرمیشدی. آشاغی‌لار دوزدور کی، هله کؤلگه آلتینداایدی‌لار، آما یوخاری‌لارین پارلانماسی اونلارا بیر کؤرپه اوشاغین معصوملوغو کیمی پاکلیق و طراوت وئرمیشدی. طبیعت و اونون اورژینالّلیغینا عاشیق اولان بارات معشوقه‌سینه حئیران قالاراق اونا تماشا ائدیب و لذّت آپارماغا باشلادی. یاریم ساعات گئده‌ن سونرا بیرده‌ن هامی دوروب بیر یئرده دایاندی‌لار.

جمعین ایچینده‌ن دؤردونجو ایل اؤیرنجیسی و «بختیاری اوستانین» اوشاقلاریندان اولان «احمد» آدیندا بیری اورتایا گه‌لیب و هامیا اؤزونو

تانیداراق، دئدی کی، بو هفته‌نین پروقرامینین مسئولو اودور. داغا دیرماشماغین اصولو و جمعی ایشله‌مک حاقدا بیر قدر دانیشدی و هامینی «فردیتچی‌لیک» یا اؤز باشینا بیر ایش گؤرمک‌دن اوزاق اولماسینی ایسته‌دی. سونرا قروپون سیرا ایله گئتمه‌سینی توصیه ائدیب، قروپون «اؤنجولو» یا قاباقدا گئدن و «عقب دار» یا آرخادا گئدنینی تانیتدیردی. بئله‌لیکله، بارات آنلادی کی، بو داغا چیخمادا بیر نیظام- اینتیظام و حئساب - کیتاب وار.

او تعجوبله گؤروردو کی، صوبح ساعات آلتی یاریمدا داغین دؤشونده بیر چوخ اوشاق بیر قولو آچیق کؤینک اَیین‌لرینده سویوقدا دایانیب و هئچ ده اوشومورلر. یاریم ساعات یوک چینینده گئدندن سونرا اونون دا بو حیسّی وار ایدی کی، جانی قیزیشیب، آما کؤینه‌یینی چیخارماقدان قورخوردو. اونلار کیترینی آخار سودان دولدوروب، پیرئمئس اوستونده چای دمله‌دی‌لر. تزه چؤرک آراسیندا یومورتا، پنیر و خورمایلا دورمک دوزلدیب، داغین اَته‌یینده هر بیری بیر یئر تاپیب، اَیله‌شیب، یئمه‌یه باشلادی‌لار. بارات هئچ بیلمیردی نه‌دن دورمه‌یین آراسینا قویولان بو معجون بئله خوش گه‌لیر. اوستوندن نؤبتله هره بیر چای ایچیب و ایرمی دقیقه‌دن سونرا دسته باشینین سؤزویله یولا دوشدولر. قاباقدا گئده‌نین ائله مهارتی وار ایدی کی، آتدیم‌لارینین آتماسی سانکی بیر بینانین کرپیج‌لرینی دوزمه‌سینه بنزه‌ییردی. اوّلجه چوخ یونگول «ائنیشلی» یولو توتاراق ائله گئدیردی کی، هامینین آیاق‌لاری و جانی قیزیشسین. عینی حالدا سورعتی ائله تنظیم ائدیردی کی، هئچ کیم نفس آز گتیرمه‌سین. سونرا مجبوراً ائنیشی بیر قدر آغیر گؤتوررک، آتدیم‌آتدیم یوخارییا چیخماغا باشلادی‌لار.

یوخارییا چیخدیقجا داغین دؤشو آچیق و اَتک‌لری آیدین گؤرونمه‌یه باشلادی. گونش داغین اتک‌لرینه سپه‌له‌نه‌رک ساری رنگلی قیزیل کیمی اونون اتک‌لرینی پارلادیب و اونلارین گؤزلرینی سیغاللاییردی. بارات تئز- تئز سینه‌سینی تمیز و سرین هاوایلا دولدوراندا جانی دیریلیردی. هاوانین سیرینلییی اونون وجودونداکی بوتون سوللولاری اویادیب، هیجانا گتیریمیشدی. یئل اسیب یئرده قورروموش اوتلاری و تیکان‌لاری یئردن قوپارماق ایسته‌ییردی. یئلین گوجو اونلارا چاتمیردی و اونلار بوتون پنجه‌لریله یئردن برک یاپیشمیشدی‌لار.

دؤورەدە ککلیکاوتولارین یارپاقلاری هاه یاشیل ایله گؤی رنگیینه چالیردی‌لار. سحرین شئهی اونلارین اوستونه قوناراق بیر قدر ده اونلار کول رنگینه بنزەییردی‌لر. گونون پاریلتیسی اونلارا جان وئریب اونلاری باراتا و باراتی اونلارا گولدوروردو. اونلارین عطری و قوخوسو باراتا چوخ تانیش ایدی. دؤنوب ایسماعیل‌گیله دئدی کی، بو ککلیکاوتوندان بیر آز چایین ایچینه قاتارلار.

یولدا ایسماعیل‌گیل باراتلا دانیشیغا باشلامیشدی‌لار. اونلار اونیوئرسیتەنین درس‌لریندن توتموش استادلارینا، میشکین‌دن توتموش ماراغا و سولدوزا قدر، باراتین و اونلارین هارادا یاشامالاری و اونلارین هارادا اولمالاری حاقدا دانیشیغا باشلادی‌لار. بو دانیشیقلارین ایچینده ایدی کی، بارات بیلمەدی هارادان ، آما بیردن بیره باشدان اوجا سەسیله بیر دسته اوخوماغا باشلادی‌لار. اونلارین باشلامالاریلا هامی اونلارا قاریشدی و بیر فارسجا ماهنی اوخوماغا باشلادی‌لار.

تا بهار دلنشین ....آمده سوی چمن. ....ای بهار آشنا ....بر سرم سایه فکن ....".

بو ماهنینی بیلمەین بارات یالنیز قولاق وئریب، لذّت آپاریردی. ماهنینین داوامیندا، او تکرار اولان بؤلوم‌لری اونلارلا بیرلیکده تکرار ائتمەیه باشلادی.

ماهنی اوخونا ـ اوخونا بارات گؤزون اوزاقلارا تیکیب، دؤورەیه باخیب. داها گون اونلارین اوستونه ده سپەلەییردی. اونلارین اوزلرین سیغاللایاراق جان‌لارینی آرتیق قیزدیریردی. بارات بیردن گؤزونه ساتاشدی کی، داغین او بیری اتک‌لریندە اوزاقدا بیر آیری دسته ده داغا دیرماشماقدادی. اونلاری ایسماعیل ماراغایا گؤستردی. او دا دؤنوب و دئدی کی، اونلار «پلنگ چال» داغینا قالخماقدا ایدی‌لر. سونرا او دؤنوب و چئورەدەکی داغلارین آدلارینی دئمەیه باشلادی. ایسماعیل اونلاری تانیتدیراراق بارات باشین اوجا توتوب، بوغازینی اؤردک کیمی چکیب بیربەبیر «زیروه»لره باخیردی. اونون سینەسی و بوغازی آرتیق آچیلیب، گئنەلیردی. کوله آرخاسیندا اولارکن بوغازین اوجا توتاندا دامارلارینین چکیلمەسینی حیس ائدیردی.

اسماعیل اونا دئدی کی، بو سیرا داغلار ایچینده «توچال» هامیسیندان اوجادیر و هوندورلویو 3800 متره قدر اولار. اونلار بیر

موذّتدن سونرا او زیروەیه ده گئدەجکـلر. بارات‌گیل بیر ساعات یاریمدان آرتیق یولدا ایدی‌لر. او دوزدور کی، دانیشیق‌لار، تاماشا و اوخوماق باشینی قاریشدیرمیشدی، آما سوکوت اولاندا یورولمانی حیس ائدیردی. اوشاق‌لار بیربەبیر دسته باشینا دایانماغی توصیه ائدریدی‌لر. او دا داغین باشینا باخاراق زامانی نظره آلیب و امتناع ائدیردی. هر حالدا او یول گئتمەیی ایکی ساعاتا قدر داوام ائتدیردی و بیر داغین دؤشونون اوجالیق‌لاریندا بیر قدر دوزنلیک کیمی یئرده اوتورماغا ایجازه وئردی.

هامی کولەلری چیین‌لریندن تئزـتئز یئره سالیب، اؤزلری اوچون بیر یئر تاپیب، اَیلشدی‌لر و طبیعتین تاماشاسینا باشلادی‌لار. یول گئدنده بیرـبیرلریله گؤروشوب ـ دانیشماغا، حتا شوخلوق ائتمەیه فورصت تاپا بیلمەین‌لر بیرـ بیرلریله دانیشیب ـ دولاشماغا باشلادی‌لار. دستەباشی هامیا تئز دؤنوب، دئدی کی، «اوتوراق‌لاری اون بئش دقیقه اولاجاق. هر کسه ایکی خورما و بیر آلمانین یاریسی‌جا یئمک وئریلەجک. هر کس ده سو ایچمک ایستیرسه، سو ایچه بیلر. او، اوچ نفر ده خورما، آلما و سوی پایلاماق اوچوت تعیین ائتدی. بارات او جمعین ایچینده بیرینجی ایل اؤیرنجیسی اولماسی و داغ قروپونا تزه گلدییی اوچون هامی گلیب، اونونلا تانیش اولوردو. او ایندیه قدر داغچی‌لارین یاریسیندان چوخونون آدینی اؤیرنمیشدیر.

او، «اردشیر» ایله تانیش اولدو کی، دؤردونجو ایل اؤیرنجیسی ایدی و بو ایل درسین قورتاراجاقدی. هم ده «جعفر» ایله تانیش اولدو کی، گؤزونده قالین گؤزلویو و سوپورگه کیمی بیغلاری وار ایدی. جعفر، اردشیر و احمد ـ اوچو ده صوبح باشلاناندان بیر قولو آچیق کؤینک اَیین‌لرینده داغا دیرماشیردی‌لار. بارات اونلارین اوشومەمەلرینه چوخ تعجّب ائدیردی. اون‌لارین هامیسی ایستی قانلی و اورەیه یاتیم ایدی‌لار.

اون بئش دقیقه تئزلیکله بیتدی. اونلار کولەلری چیین‌لرینه آلیب و بیر ده یولا دوشدولر. بو دفعه بارات جعفرین دالسینجا گئدیردی. او دؤنوب جعفردن خبر آلدی کی، نەدن قویمادی‌لار، اونلار یاریم ساعات و یا چوخ اوتورسون‌لار. جعفر اونا دئدی کی، هر شئی حئساب کیتاب اوزو ایله اولمالی‌دیر. بیرینجی، اونلار چوخ اوتورسالار، هم بدن‌لری سویویوب، سویوق دەیه بیلر، هم ده قالخیب یولا دوشمەلری چتین اولار؛ ایکینجیسی، اونلارین هله داغین باشینا چوخ یوللاری وار؛ اوچونجوسو، بو گئدن یولون

دؤنمه‌یی ده واردیر کی، اونون دا زامانین نظره آلمالیدی‌لار. جعفرین کوله‌سی گؤرونور کی، لاپ آغیر کوله‌لردن ایدی و او کوله‌سی دالیندا «چَپیش» کیمی داش‌لارین اوستوندن آتیلیردی.

بو دفعه ده اونلارین گئتمه‌لری بیر ساعاتدن چوخ سورموشدور و اونلار ماهنینی ماهنی دالیسینجا اوخویوردولار. بو ماهنی‌لارین هامیسی یا «کلاسیک فارسی و یا ایران‌ین فرقلی میلیّت‌لرینین ماهنی‌لاریندان ایدی. بو آندا بارات گؤردو کی، حمید اوجا سه‌سیله «رشید بهبوداوفون» «چوبان قارا» ماهنیسینی اوخوماغا باشلادی. بونلار بئش نفر تورک هامیسی دسته‌نین ایچینده یاییلیب و هر یئرده سه‌س سالیب، ماهنینی گؤزللیکله اوخوماغا باشلادی‌لار. بارات گؤردو کی، اونون بیر چوخ فارس یولداش‌لاری دا بو ماهنینی اونلارلا اؤز لهجه‌لری ایله اوخویوردولار. اوندا غریبه بیر حیس یاراندی. آذربایجان‌ین چوبان قارا ماهنیسینی گه‌تیریب و تئهران داغ‌لاریندا قوزولاری یاییب، اؤز داستانینی و مدنیّتینین گؤزللیک‌لرینی او بیریلرله پایلاشیردی. بو ماهنی داها اونون اؤز وارلیغینین ماهنیسی ایدی. چوبان قارانین سه‌سی او بیری فارس ماهنی‌لاریندان آز سه‌سلنمه‌دی.

بو ماهنینی اوخویاندا باشا دوشدو کی، داغا گلن قیزلاردان آن آزی بیری تورک‌دور و بیر- ایکی نفر آیری اوغلان‌لاردان دا نظره گلیردی‌لر کی، تورک اولسون‌لار. بارات جورعت ائدیب قیزلارا یاخینلاشیب اونلاردان خبر آلا بیلمه‌زدی، آما پرویزه یاخینلاشیب و اوندان خبر آلدی کی، تورک‌دور یا یوخ. اؤیرندی کی، او دا تورک‌دور. او تئهران‌دا یاشاییب، اورادا بؤیودویو اوچون تورکجه دانیشیغیندا چوخ فارس سؤزلری ایشله‌دیر. آما تورکیه تورکجه‌سینی یاخشی بیلیردی.

«چوبان قارا» ماهنیسینین تاثیری بارات‌ین قانینی حدسیز درجه‌ده جوشا گه‌تیریردی. او داغین دؤشونده هله قارا چوبانین قوزولاری یایماسی اونون گؤزونون قاباغیندا سیر ائدیب ـ دولاشیردی. جعفر اونا دئدی کی، اونلارین ماهنی‌لار اوچون یازیلمیش دفترلری وار کی، اونلاری اؤیره‌نیب، ازبرله‌مک اوچون آلیب، اوستوندن یازا بیلر. سونرا گئدیب، دفتری دسته‌باشیندان آلیب، باراتا گئتیردی. آرا- سیرادا دسته‌باشی «احمد» گلیب، بارات‌ین حالین خبر آلیب، اونون راضیلیغینی بیلمک ایسته‌ییردی. او بو داغچی قروپو اوچون چوخ دوشونن، مهربان و متین بیر دسته‌باشی ایدی.

جعفر بیربه‌بیر دفتری آچیب اونا ماهنی‌لاری گؤرستمه‌یه باشلادی. حتّا او، نئچه دنه ماهنی‌لاردان اؤزو باراتا اوخویوب، اونلارین موسیقیسیله بارات‌ی تانیش ائتمک ایسته‌دی. بارات باشا دوشدو کی، او دفترده بئش ـ آلتی دنه ده تورکو ماهنی واردیر کی، اونلارین تقریباً هامیسینی ائشیتمیشدیر. اونلارین چوخونون دا بیر قیسمینی ازبردن بیلیردی. بو آندا دئدی کی، ماهنی‌لارین بیرینی بوتون دسته اوخوماغا باشلاشین و جعفر ده او صفحه‌نی تاپیب، بارات‌لا بیرلیکده دسته ایله برابر اوخوماغا باشلادی‌لار.

اونلار ایکی ساعاتا یاخین ایدی کی، یول گئدیردی‌لر و هله دسته‌باشی اونلارا اوتورماق ایجازه‌سی وئرمیردی. هامی یورولماغی حیس ائدیردی. دسته‌باشی دؤنوب، دئدی کی، داغین باشینا آز قالیر. اونا گؤره دایانا بیلمزلر. اوتورسالار، بیر ده قالخمالاری چتین اولار. داغین باشینا یاریم ساعات قالدیغی اوچون هله دؤزمه‌لی‌دیرلر. نفس‌لر آغیر گه‌لیر، دامارلار چه‌کیلیر، بوتون عضله‌لری آغرییردی. آما هله هامی قروپدا دایانا۔دایانا گئدیردی. جعفر دؤنوب، باراتا دئدی کی، «قاباقدا گئدن شخص قروپو آستا۔ آستا چوخ گؤزل آپاریر. او بیر آز بوندان یئیین و سورعتلی گئتسه، هئچ کیم گئده بیلمز. بو آندا بارات باشا دوشدو کی، بیربه بیر داغ قروپونون مسئولّیت‌لری نه قدر مهارت و تجروبه ایسته‌ییر و نه قدر اؤنملیدیر.

اوزاقدان داغین باشی گؤرونوردو. اورادا بؤیوک‌ـبؤیوک داش‌لاری داغچی‌لار بیر۔ بیرینین اوستونه قویموشدولار کی، اوزاقدان داغین زیروه‌سی تانینیب، گؤرونسون. اونلار داغین دؤشوندن اونون آتک‌لرینین بیرینین باشیندا بیر یولاقدا بیر سیرادا زیروه‌یه طرف گئدیردی‌لر. داغین تکجه هر ایکی طرفی دئییل، بوتون یان۔ یؤره‌سی گؤرونوردو. آشاغیدا اوزاقدا حتّا بیر۔ ایکی کندی ده بارات گؤره بیلیردی. او، زیروه‌یه طرف گئتمه‌یه بوتؤو دیققت گؤستریر، بیر ده داغین اوستوندن ایکی طرفه باخیب، حئیران قالیردی. آشاغیدا هر شئی نه قدر کیچیک گؤرونوردو.

زیروه‌نین کیچیک بیر داش قالاسینا بنزه‌ین باشی اونلارا آتدیم‌به‌آتدیم یاخینلاشیردی. یول قیسالیردی. اونون نفسی ده گئده۔ گئده آغیرلاشیردی . هئچ کس دانیشمیردی. هامینین آغزی آچیق و نفس وورا۔ وورا گؤزلری داش قالاسینا باخاراق دال‌لاریندا آغیر بیر یوک داغین آشاغیسیندان اون قات آرتیق آغیرلاشمیشدی. داش قالاسینا دوغرو گئدیردی‌لر. آتدیم ـ آتدیم

یاخینلاشدی‌لار، نهایت هامی داش قالایا و زیروه‌یه چاتدی‌لار. بو آندا بیر سئوینج هامینی بورودو و کوله‌لری چیییین‌لریندن سالاندان سونرا دئیب‌گولوب و شوخلوق ائدیب، دانیشماغا باشلادی‌لار.

بئش ـ اون دقیقه‌یه‌جن زیروه‌نین باشیندا هامی دؤوره‌یه باخیب و اوزاق‌لاری گؤستریردی‌لر. تئهرانی بیر آغیر دومان آلتینا آلمیشدیر کی، یالنیز اوجا بینالارین باشی گؤرونوردو. اوندا تئهران‌ین هاواسینین چیرکلی اولماسینی بارات اؤز گؤزو ایله گؤردو. بو داغین باشینین تمیز هاواسینین دا قدرینی و ده‌یرینی بیلدی. داغین دؤشونده نئچه پارچا بولود بارات‌گیلدن آشاغیدا دایانیب، داغین بیر بؤلومونه کؤلگه سالمیشدی. بارات ایندییه قدر یوخاریدان آشاغییا باخاراق بولودلاری ایزله‌مه‌میشدی. بو گؤرونتونو تاماشا ائتمکده و داغین باشیندان تئهران بؤیوکلوکده شهری آیاغینین آلتیندا گؤرمکله اؤز وجودوندا بیر حئیرتلی گوج حیس ائدیردی . سانکی داغی داغین اوستونه قویا بیلر. او بو اوجالیقدا داغین باشیندا و تامام بولودلار و آبادانلیق‌لار اونون آیاغینین آلتیندا ایدی.

هئچ بیلمه‌دی کی، نه زامان او یئلین قاباغیندا چای حاضیرلاندی. داغین باشی حتّا گونون قاباغیندا بو قدر سویوق اولدوغو هامینی، حتّا جعفرگیلی مجبور ائتدی کی، بیر قالین کؤینک گئیسین‌لر. یئنه ده هر نفره ایکی خورما، یاریم آلما و بیر پورتاقال یئمک اوچون پایلادی‌لار. بارات اورادا ناهار یئمک‌لرینی اوموردو کی، اؤزو حیس ائتدی، او سویوغون و یئلین قاباغیندا بو مومکن دئییلدی. یئییب ـ ایچمکدن سونرا دسته‌باشی هامینی داش قالاسینین دؤوره‌سینه چاغیردی کی، زیروه ماهنیسینی اوخوسونلار. بو ماهنیدا داغچی‌لارین گوج و قودره‌تیندن، گؤزل طبیعتله اوغراشماق و اونونلا چتینلیک‌لرله ساواشمادان صؤحبت اولونور.

اوندان سونرا دسته‌باشی هامینی داش‌لار قالانان یئره ییغدی. بو آندا بارات گؤردو کی، جعفر اورتادا دوروب. سونرا جعفر بیربه‌بیر دؤوره‌ده‌کی زیروه‌لری اونلارا تانیتدیرماغا باشلادی. او، تک ـ تک زیروه‌لری آل ایله گؤستریب، آدلارینی دئییردی. او حتا اوزاقدا اولان زیروه‌لری و اونلارین آرخاسیندا اولان و گؤرونمه‌ین زیروه‌لری ده تانیتدیریردی.

سوندا هامی بیر گیرده (ده‌ییرمی) حلقه ووروب باشلادی‌لار: یومشاق حرکت‌لرله بدن‌لرینی قیزدیرماغا. هر کس بیر حرکت باشلایاجاق و او بیری‌لر اونونلا بیرلیکده اونو بئش‌ـ اون دفعه تکرار ائده‌جک‌دی‌لر.

ساده حرکتلردن توتوب چتین حرکتلر قورتولاندان سونرا دستەباشی دئدی: ائنمەیه حاضیرلاشین. حرکتلر قورتولاندن سونرا دستەباشی آشاغییا ائنمەیه قرار وئردی. هرکس کولەسینی دالینا آلاراق قاباقدا گئدەنین دالیسینجا سیرایا دوزولوب، یولا دوشدولر.

داغدان آشاغییا ائنمک بیر آز راحات ایدی. آشاغی ائنمک بونا بنزەییردی کی، بیر بؤیوک ساواشدا اوستون گلندن سونرا فتح اولونموش کاخین قاپیسیندان ایچەرییه گیریرسن. دالداکی کولەلر بو دفعه آشاغی ائنمەیه کؤمک ائدیب و اونا سورعت وئریردی. آتدیملار آچیق و سورعتلی آتیلیردی و آیاقلار یئره ائله برک قویولوردو، سانکی، آتلار قاچاراق آیاقلارینی یئره دؤیورلر.

اونلار یوخارییا ایکی ساعاتدا چیخان یولو بلکه یاریم ساعاتا آشاغییا ائندیلر. اونلار یولون یاریسیندا ـ سویون آخاری تزه باشلایان یئرده، نسبتاً بیر دوز یئر تاپیب، ناهار یئمەیه قرار وئردیلر. بورادا یئنه ده آخار سویو کیترییه دولدوروب، پریمئس اوستونده قایناتماغا باشلادیلار. چایین باساتین حاضیرلاییب، اونون کناریندا سوفرەلر آچیلدی و هرکس گتیردییی ناهاری سوفرەیه قویوب، اونلاری بیرـ بیرینین یانینا دوزدولر کی، هرکس نه یئمک ایستەییر، اوندان یئسین. او باشا دوشدو کی، اونیوئرسیتەنین رئستورانیندان دا اورایا قابلاما ایچینده ناهار گئتیرمیشدیلر.

اونلار دانیشاـ دانیشا و بیر ـ بیرلریله شوخلوق ائده ـ ائده یئمەیه باشلادیلار. دئییب ـ گولوب محبّتلی بیر موحیطده ناهاری یئییب، لذّت آپاریردیلار. سونرا سوفرەنی ییغیشدیرماقدا هامی کؤمکلشدی. اوندان سونرا قابلار یویولدو، یئردەکی زیبیللرین ده هامیسی توپلاندی. هامی چایی گؤزلەییردی. ناهار اوچون بیر ساعات واخت آیریلمیشدی. اونلار بو بیر ساعاتی دینجلمک اوچون ایستیفاده ائدیردی.

هامی چایی ایچندن سونرا داها آیاغا دورماقلاری گلمیردی. هامینین قارنی دولو و بدنلری سویویوب، آیلشمک ایستەییردیلر. آما هر حالدا قالخیب، یولا دوشوب، گئتمەلی ایدیلر. دستەباشی آیاغا قالخماغا قرار وئردی. هامی آرینه ـ آرینه قالخیب و کولەلرینی بئللرینه آلیب، یولا دوشدولر. بو دفعه قاباقدا گئدن یاواش گئدیردی. دالدا گئدن ده هامینی سایییردی کی، هئچ کس گئریده قالماسین و یئرـ یوردا باخیردی کی، هئچ بیر شئی یئرده قویولماسین.

یئنه ده بیر مودّت گئدندن سونرا اونلارین بدن‌لری قیزیشدی. اونلار یالنیز آتدیم‌لارین قالدیریردی‌لار و اؤزلرینی بیرآز آشاغی طرفه ایته‌له‌ییردی‌لر. بئله‌لیکله اَن آز ائنئرژی ایله اؤزلرینی آشاغییا چاتدیردی‌لار. دؤنه- دؤنه یئنه ده بیر نئچه ماهنی اوخودولار. گون ده اونلار کیمی آشاغییا ائنیردی. آخشام یاخینلاشیردی. اونلار دا «درکه» کندینه یاخینلاشیردی‌لار. کنده گیرمه‌میشدن بیر یئرده دسته‌باشی تنقیدی جلسه قورماق اوچون آیلشمه‌یه قرار وئردی. بارات بو جلسه‌نین لازیم اولماسین آخشام اوستو بیلمیردی و او داغ پروقرامینین تئز بیتیب، ائوه دؤنمک ایسته‌ییردی.

هر حالدا هامی بیر حلقه قوروب اوتوردولار. دسته‌باشی دانیشیغا باشلادی و دئدی کی، هر پروقرامین آخیریندا بیر تنقید» اوتورومو اولار کی، هرکس نظرین داغ پروقرامی حاققیندا وئرسین. بارات بیرینجی دفعه‌سی اولدوغو اوچون داها چوخ تماشاچی اولوب نه‌لر کئچدییینی بیلمک ایستردی. بیر- ایکی نفر اوسته چیخاندا دینجلمک اوچون آز واخت وئریلمکدن تنقید ائتدی‌لر کی، اردشیر اونلارین جوابین وئردی. بیر- ایکی نفر ناهارین آز اولماسینی تنقید ائتدی‌لر و دئدی‌لر کی، یاخشی اولاردی، اونیوئرسیته‌نین رئستورانیندان ناهار اوچون چوخ یئمک گئتیریلسین. بیر-ایکی نفرین تک باشینا جیب‌لرینده گتیردیک‌لری یئمک یئمک‌لریندن بیر تنقید اولوندو کی، او بیری عوضولر ده اونلارا قاتیلاراق هر کسین قروپدان کنار بیر شئی یئمک و یا بیر ایش گؤرمه‌یی شیدت ایله تنقید ائتدی‌لر. بئله‌لیکله جلسه بیتدی و هامی قالخیب، کنده ساری یولا دوشدولر.

کنده گئدنده اونلارین هامیسی «تجریش» آوتوبوسونا مینیب، تجریش مئیدانینا ساری گئتدی‌لر. آوتوبوسون ایچینده هامیلیقلا ماهنی اوخوماغا باشلادی‌لار کی، سه‌سین گورولتولو اولدوغو اوخوماغا بیر بؤیوک عظمت وئریردی. اونلارین اؤزلری ده اوخوماقدان قودرت و جسارت، عینی حالدا دا لذّت آلیردی‌لار.

تجریش مئیدانینا چاتاندا اونلار آوتوبوسدان ائندی‌لر. اورادا اونلار بیر - بیرلریندن آیریلماغا باشلادی‌لار. بارات «24 اسفند» مئیدانینا گئتدییی اوچون بیر بئش- آلتی نفرلیک قروپ‌لا یئددی نفر اولوب «24 اسفند» مئیدانینا گئدن آوتوبوس‌لارین دوراغینا گئتدی‌لر. او بیری‌لر ده تئهران‌ین فرقلی یئرلرینه گئدن آوتوبوسلارا میندی‌لر. بارات‌لا بیرلیکده «ایکی ایسماعیل‌لار، ابراهیم و حمید ده او یولو گئدیردی‌لر. آوتوبوسدا اوتورماق

اوچون یئر یوخ ایدی. ناچار اولاراق اونلارین هامیسی آیاق اوسته دوروب دیرکلردن یاپیشمیشدی‌لار. باراتین آیاق‌لاری دوردوغو یئرده تیتره‌ییردی. یولون اورتاسیندا بیر نئچه نفر ائندی و باراتگیلین اوتورماسی اوچون یئر آچیلدی.

اونون یولداش‌لارینین هامیسی بیر ـ بیر ائندی‌لر. ایسماعیل، ابراهیم و حمید ده نئچه دوراق آخیرا قالاندا ائندی‌لر. بارات تک‌باشینا آخیر دوراقدا ائندی. او تک باشینا ائوه طرف یولا دوشدو. دوراقدان ائوه گلنده اونون سینه‌سی آچیق، اوزو ایستیدن قیزارمیش و آیاق‌لاری یونگول نظره گه‌لیردی. او چوخ هوس ائیله‌میشدی کی، ایستی سو آلتیندا بیر جاناسینر چیمسین.

او، ائوه گیرن کیمی آغیر پوتون‌لاری آیاغیندان چیخاردی، قالین جوراب‌لاری دا آیاغیندان چکندن سونرا آیاق‌لاری سرین هاوانی آلاراق بیر راحاتلادیلار. سونرا بیر دست آلات پالتار گؤتوررک اؤزونو «حآمامدا» ایستی سویون آلتینا یئتیردی. او چیمیب، آلت پالتار گئیندن سونرا او قدر یونگوللشدی. سانکی قاناد آچیب، اوچا بیلردی. او گئدیب، آیلشدی و اؤزونه بیر چای تؤکوب، یورغان- دؤشک باغلآماسینا دایاندی. او گؤزلرین یوموب، یاتماق ایسته‌ییردی، آما اونون وجودونون بوتون سوللولـلاری اویاق و حرکتده ایدی‌لر. او گؤزون یومـاندان سونرا بوتون داغین اولای‌لاری اونون بئیننده گلیب، دولاشیردی‌لار.

آخشام اوستو هوشنگ تاپیلدی. شام اوچون «موختار» یئتیمچه بیشیرمیشدی. سوفره‌نین باشینا هامی ییغیشدی و تزه لاواش چؤره‌یی ایله اونو یئمه‌یه باشلادی‌لار. بارات گؤردو کی، «هوشنگین گؤزلری باراتین داغا گئتمه‌ییندن ایشیقلانیردی. او بیلیردی کی، بو بیر یئنی یولون باشلانغیجی‌دیر کی، بارات اونا آیاق قویوب. باراتین دا بو یول هر نه‌دیرسه، اونا سئوینیب، اونو گئتمک ایسته‌ییردی. اورادا اولان دیسیپلین، اورادا کئچن دانیشیق‌لار، اورادا اوخونان سؤزلر و ماهنی‌لار باراتین اورک سؤزلرینه یاخین ایدی. بارات دا زیروه‌یه قالخماق اوچون چوخ غرورلانیردی. او عملده گؤرموشدور کی، او زیروه‌یه چیخماق نه قدر چتیندیر...

سوفره باشیندا اولانلاردان یالنیز هوشنگ آردیجیل داغا گئدیردی. موختار ایله ایسکندر بیر- ایکی دفعه‌دن چوخ گئتمه‌میشدی‌لر. هؤرموز

یالنیز تفریح اولاراق «شیر پلا»یا گئدیردی. احمدگیل ده هئچ گئتمه‌میشدی. ناصیر ده کی بارات کیمی بیرینجی ایل اؤیرنجیسی ایدی، داغ حاققیندا گئدن دانیشیق‌لارا ماراقلا قولاق آسیردی. او اؤزوندن داغا گئتمه‌یه هئچ بیر تپکی گؤسترمیردی کی، گئتمه‌یه هوه‌سی وار یا گله‌جکده گئتمک ایسته‌ییر. دئمک، او داغا چیخمامیشدان اونون نه قدر چتین اولدوغونو بیلیرمیش.

دانیشیق‌لار داغدان آیری مؤضوع‌لارا دؤندو و ضبط صوت دا آشیق حوسئین ساراشلی‌دان بیر ماهنی یاییر و بارات‌ین دا گؤزلری آخماغا باشلاییردی. او داها بیلمیردی کی، صاباح نه درسی وار. او آنجاق بونو بیلیردی کی، صاباح ساعات دوققوزدا اونیوئرسیته‌یه گئده‌جک. اونون گؤزلری آخماقدا اولاندا اؤز کیچیک اوتاق‌لارینا گئدیب، یئرینی سالیب، چیراغی کئچیریب یاتدی. او هئچ بیلمه‌دی کی، او بیری‌لر نه زامانا قدر اَیله‌شیب، دانیشدی‌لار.

او ائیله بیر شیرین و آغیر یوخویا گیردی کی، صاباحا قدر داش کیمی یاتدی. او سحر چاغی قالخاندا بوتون جانیندا آغرینی حیس ائتدی. اونون بدنی بوتون خاملاییب، قوروموشدو. کوره‌یینین ایکی طرفی ده زولاق کیمی یوخاریدان آشاغییا قدر قوروموشدو. آیاق‌لارین چابالادیب، یول گئده بیلمیردی. او بوتون جانیندا آغرینی حیسّ ائدیب، نظرینه گلیردی کی، آرتیق یول گئتمکله جانینین خاملاماسی آچیلیب، بیر داها آغریسی دا گئدر.

بو فیکیر باشیندا کیتاب‌لارینی بیر کیچیک چانتایا قویوب، پوتون‌لاری دا بیر پلاستیک کیسه ایچینده اوندا یئرلشدیریب، پنیر- چؤرک، شیرین چایی یئیندن سونرا یولا دوشدو. او آوتوبوسدا بیر یئر تاپیب اَیلشندن سونرا حتّا اونیوئرسیته‌نین قاپیسینا قدر یئریندن قالخماییب، اَیلشدی. اونا داها کالئج ده‌ییشیک (فرقلی) بیر موحیط اولموشدو. اونون ایکینجی، اوچونجو، حتّا دؤردونجو ایل کیلاس‌لاریندا تانیشی و یولداش‌لاری وار ایدی. او اسماعیل‌گیل، ابراهیم و حمید ایله ده تانیش اولماق اوچون چوخ سئوینیردی. او سالوندا دولاناراق اونلاری گؤروب، سلاملاشیردی.

ناهار اوستونده نورعلی‌نی یئنه تاپیب، پوتون‌لاری اونا تحویل وئردی. حتّا ناهار یئینده داها چوخ ناهار چکدی و داغ اوشاق‌لارینین یانینا گئدیب، اونلارلا بیرلیکده ناهار یئدی. ناهار اوچون دؤیو ایله بالیق وار ایدی. او بیر کاسا دا قاتیق آلیب، بیر دنه آلما گؤتوروب، بیر دنه د "کوکا"

ایچکیسی آلدی. اونلارین هامیسینی ایشتاهایله یئدی. سونرا فاکولتەیه دؤنوب، کیلاس‌لارینا گئتدی.

بارات اؤزو بیلمەدن بیر داغچی اولوب، هر هفته داغ پروقرامینا یازیلیردی. اونلار فرقلی یئرلرده داغا گئدیردی‌لر. بیر دفعه «سولوقان» طرەفینه و بیر دفعه ده «فرحزاد» و او بیری دفعه ده «اوشون فشم» طرەفینه و هابئله باشقا داغ‌لار و زیروەلره دیرماشیردی‌لار. باراتا حتّا ایجازه وئرمیشدی‌لر کی، بیر کوله ده اؤزویله ائوه آپارسین. بارات سئوینجله سحر چاغی گون چیخمامیشدان و هاوانین سرینلیینده داغا دیرماشماغا، سونرا دا گونون چیخماسینا و طبیعتی تاماشا ائتمەیه عاشیق ایدی. یولداش‌لاری ایله دانیشماق اونلارلا فیکیر پایلاشمالاری دا اونون اوچون چوخ دەیرلی ایدی.

بیر گون هفته سونو بارات‌گیلین فاکولتەسی «پلنگ چال» آدلی داغا قالخماغا گئدیردی‌لر. اونلار کنددن چیخاندان سونرا بیر اوزون زامان داها دوز گئتمەلی، اوندان سونرا داغین اَتەیینه یاخینلاشیب، سونرا داغا قالخمالی‌دیرلار. بیر چوخ آیری قروپ‌لار دا بو یولو گئدیردی‌لر. اونلارین بیر قروپو بارات‌گیل کیمی «پلنگ چال» داغینا گئدیردی‌لر، بعضی‌لری ده یوللارینی اورتادا دەییشیب، آیری و باشقا یول گئدەجک‌دی‌لر. بیر آن بارات‌ین دیقتینی ایکی نفر چکدی.

بارات گؤردو کی، هوشنگ تک‌باشینا بیر کوله چیینینده دوز گئدیر و ناصیر ده اوتوز مئتر اونون دالیسینجا هوشنگ‌ین آتدیملاریلا اؤزونو توتوشدورماغا چوخ چالیشیر. هوشنگ هر بیر نئچه آتدیمدا دؤنوب، دئییر کی، «اوغلان، بیر آز یئیین گل ده!» ناصیر ده نفس اسکیک گتیردییی و هوشنگین سورعتیله اؤزونو توتوشدورا بیلمەدییی اوچون بیر نفس آلیب، دئییردی کی، دایانسین. بعضاً ناصیر اؤزو ناچارلیقدان بیر داش تاپیب، اوستونده اوتوروب، یورغونلوغون آلیردی. هوشنگ ده ناچارلیقدان دایانیب، اونو گؤزلەییردی.

بارات بو حالدا قاباغیندا گئدن‌لرینین باجاریغینی باشا دوشوردو. اونلار ائله گئدیرلر کی، هامی دایانمادان گلیردی. عینی حالدا بارات اوچون بو چوخ کؤمئدی بیر فیلم صحنەسینه اوخشاییردی کی، هوشنگ قاباقدا کوله چیینینده و ناصیر دالدا اونون دالیسینجا قاچاراق اونا دئییردی کی، دایانسین و یاواش گئتسین. تصادوفا اونلار دا «پلنگ چال» داغینا گئدیردی‌لر.

بارات اونلارلا داغدان ائنندن سونرا ناهارا اوتودوقلاری یئرده اوزـ اوزه گلدی و گؤروشدولر. او گؤروشمه‌ده اونلار بیر نئچه کلمه دئییب ـ گولمه‌یه و بیرلیکده داغین دؤشونون گؤزلليیيندن ده لذّت آپارماغا فورصت تاپدی‌لار. سوندا اونلار هره‌سی اؤز قروپلاری ایله یولا دوشوب، آشاغییا ائندی‌لر. بو آغیر و چتین تجروبه‌دن سونرا ناصیر ده داغچی‌لار قروپونا قاتیلدی.

گئجه‌نی هامی بیرلیکده ائوده داغچیلیق تجروبه‌سیندن دانیشاندان سونرا اونلار حامامدا ایستی سو آلتیندا چیمیب، سونرا عادی آلت پالتارلارینین ایچینده یورغونلوقلارینی آلماغا باشلاییب، اوزاناراق آذربایجان‌ین گؤزل موسیقیسینه قولاق آسدی‌لار. اونلاری نظری باخیمدان بیلمیریک. آما قانلاری، جانلاری، هم ده اوره‌کـلری و حیسلرله بو مساله‌یه درین ایمان گتیرمیشدی‌لر کی، اونلاری ظولمه قارشی موباریزه، آزادلیق، میللی حاقلارینی قوروماق اوغروندا فعالیتلری بیر ـ بیرینه قووشدوروب و داها بیرـ بیریندن آیریلا بیلمز. غایه‌لرینی و ایدئال‌لارینی «سوسیالیزم» دوشونجه‌سینده گؤرن‌لر بو دوشونجه ایله اؤز میللی آزادلیق و میللی حاقلاری آراسیندا بیر اویغونلوق گؤروردولر. بو اعتقادا درینلیک آذربایجان موسیقیسی و کولتورونه اولان عشقدن یارانمیشدیر.

اونلار هردن آشیق هاوالارینی، هردن ده ساعات‌لارجا فیکرت امیراوفـون «شور» سیمفونییاسی، هابئله رشید بهبودافـون اوخودوغو ماهنی‌لاری دینله‌ییردی‌لر... اونلار «شاه» خیابانیندا و «شاه» اوچ یولونا یاخین بیر یئرده بیر تورک کاسئت ساتان تاپمیشدی‌لار کی، آذربایجان و خصوصاً قوزئی آذربایجان موسیقی کاسئت‌لری ساتیردی. اوندان گئدیب، تزه کاسئت‌لر آلیب، دینله‌ییردی‌لر. بو گئجه ده او ائودن اوچ داغچی داغدان قاییدیب و هر اوچو ظفردن گلن فاتیح عسگر کیمی دینجه‌لیب و کئچن گونون فتوحاتینی نظردن کئچیریب غرور دویوردولار. هوشنگ، بارات و ناصیرین داغچی اولمالاری و بو یولا گئتمه‌لری او ائوین هاواسینی دَییشدی. او ائوده اوچ اونیوئرسیته‌دن هره‌سیندن بیر داغچی اؤیرنجی وار ایدی. دوزدور کی، ناصیر ایله باراتا هوشنگ یول گؤستردی، آما اونلارین بیر قروپ کیمی اولمالاری ائوین هاواسینی بوتؤو ده‌ییشدی.

بارات هله اونیوئرسیته‌ده گئیدییی «مودئرن» گئییم ایله اؤزونو بیرینجی ایل اؤیرنجی‌لرینین ایچینده یاخشی آپاریردی. اونون آن بؤیوک موشکولو بو ایدی کی، بیر قیزین گؤزونه باخیب، اونونلا دانیشا بیلمیردی.

اگر بیریله دانیشماغا مجبور اولسایدی، بوغازی قورویاردی، آغزینداکی یوخ سولاری اودقونماغا باشلایلاردی. بلکه ده قیزلارین چوخو اونو قورو و آجی مزاج گؤروردولر، چونکی اونلار بیلمیردی‌لر کی، بارات بو روحو موشکولونه غلبه ائده بیلمیر. یاخشیسی بو ایدی کی، او، اؤزو بو موشکولو بیله‌رک، اونا اوستون گلمه‌یه جان آتیردی.

بیر گون بارات اؤزونون کؤینه‌یینین یاخاسی دؤشونون اورتاسینا قدر آچیق اولان «سون مودئل» پالتاریلا فاکولته‌نین سالونوندا آددیم آتیردی. او، «اَردشیر»له اوزبه‌اوز گلدی. اونلار او یان- بویاندان دانیشاراق، «صمد بهرنگی»نین کیتابلارینی اوخوماقدان دانیشدی‌لار کی، بلکه بارات اَردشیرگیلدن بعضی کیتاب‌لاری آلیب اوخوسون. بو حالدا اردشیر اَلین اوزادیب، بارات‌ین یاخاسینین دویمه‌سینی باغلاییب و دئدی کی، گرک پالتار گئییمیمیز آغیر و سنگین اولسون. بارات‌ین حئساب اَلینه گلدی کی، مسجید قاباغی ائششک باغلامالی یئر دئییل. او پالتار گئیمه‌ینده گرک آغیر و سنگین اولسون.

****

بارت سولدوز کیمی بیر کیچیک شهردن گلمیشدی و تئهران‌دا اونیوئرسته‌ده «ایقتیصادیات» اوخوماغا باشلامیشدی. اونون اوچون درس‌لر چوخ ذهنی و آبستراکت یا اینتزاعی نظره گلیردی. اونلار «مایکرو ایقتیصادیات»دان دانیشاندا او تجّسم ائده بیلیردی، آما گلیب و میکرو ایقتیصادیاتدان دانیشاندا اونون سولدوزون بستان‌لاری، نئچه باققال دوکانی و دمیرچیسیندن او طرفه گئده بیلمه‌ین ایقتیصادی دوشونجه‌لری اونون اوچون دوشونمه‌یی چتینلشدیریردی. آیریجا موشکول ده بو ایدی کی، اونلارین بوتون اوستادلاری آوروپا و آمئریکا دا تحصیل آلدیق‌لاری اوچون «آدام ایسمیت» کاپیتالیسم باره‌ده نه‌لر دئدی و «ریکاردو» کیمیدی و نه‌لر

ایقتصادی دوشونجه‌لره گتیرمه‌سیندن دانیشیردی‌لار. سونرا ماکرو ایقتیصادیات حاقیقندا «کئینز» کیم ایدی و نظریه لری نه ایدی .

بارات اؤزونده او باجاریغی گؤروردو کی، بونلاری ازبرله‌سین و ایمتاحاندان چیخسین، آما «کئینزین» نظریه‌لریله گه‌لیب، تئهران‌ین بازارین «آدام ایسمیت»ین نظریه‌لری ایله سولدوزون کندلرینده بوغدا اکن‌لری چتینلیکده آچیقلاماق اولوردو. بو سوسیال و سیاسی درس‌لر حاقیندا اؤزونو دوغرولدوردو. او نه جور «مونتئسکیو»نون دئدیک‌لری و یا «ژان ژاک روسو»نون دئدیک‌لریله نه جور گه‌لیب، دؤولتین تکامول مساله‌سینی «شاه» رئژیمی حاققیندا آچیقلاسین. اشرافیّت و اونلارین آریستوکراتیک رابیطه‌لری و کولتورلری «سولدوزدا» یوخ ایدی و او «شرق» مدنیّتینده آیری بیر دوشونجه‌لرله اونلاری قوشوب، عمل ائدیردی.

بارات بو سوسیال و سیاسی درس‌لری ده اوخویوب ازبرله‌ییب نؤمره آلیب کئچیردی، آما اونلارین اونون موحیطینده کئچمیشده اولان و ایندی کئچن‌لرده چوخ باغلیلیغی اولدوغونو دوشونه بیلمیردی. او بوتون وارلیغی ایله بو باغلیلیغین چوخ ضعیف اولدوغونو دوشونوردو. او «صمد بهرنگی»نین «کند و کاو در مسائل فرهنگی ایران» آدلی کیتابینی اَلینه آلاندا اورادا یازیلان‌لارین او یاشادیغی جامعه ایله نه قدر عاید و اویغون اولدوغونو دوشونوردو. آما اونون اوچون اوخودوغو درس‌لر چوخ شئی‌لر اونا اؤیرتمیردی. بلکه اونلارین یاریسی اونون یاشامی ایله گره‌ییnجه باغلیلیغی اولا بیلمیردی.

بارات درس‌لرینین یانیندا فاکولته‌ده و ناصیر ایله هوشنگ ائوه گئتیرن کتاب‌لاردان دا اوخوماغا باشلادی. هر نه قدر کیتاب‌لار اونون یاشامیلا آرتیق اویغون اولسایدی، اونلاری راحات اوخویا بیلردی. او، علمی کیتابلار کناریندا «رومان» و «شعر» کیتاب‌لارینا دا چوخ ماراق گؤستریب، اونلاری دا اوخوماغا باشلادی. او کیریل الیفباسینی دا اؤیرنمه‌یه چالیشدی. حتّا روس دیلی اؤیرنمه‌یه ده بیر داش آتدی، آما گؤردو کی، اونون واختی ایله مومکن اولان بیر ایش دئییل.

اونلار آذربایجاندا «صمد وورغون»ون شعیر کیتابیندان باشلایاراق، روس ادبّیاتی و رومان‌لارینی اوخوماغا مئیل ائتدی‌لر. اونلار بیلیردی‌لر کی، «روس» کلمه‌سی چوخ خطرلی کلمه‌دیر. اونلار روس ادبّیاتیندان داها

چوخ اون دوققوزونجو و اییرمینجی عصرلرین اثرلرینه گیریشیب، اوندان قاباغا کئچه بیلمیردی‌لر. همچینین بو حاقدا کیتابلار چتین تاپیلیردی.

اونلار قاچاق اولدوغو اوچون «ماکسیم گورکی»نین کیتابلاریندان تاپیب اوخویاردی‌لار. روس ادبیّاتی و اینسان‌لاری آمریکا و یا آوروپادان داها چوخ اؤزلرینین یاشادیق‌لاری موحیطه چوخ اوخشاییردی‌لار. بارات درسینی اوخویاراق بو کیتابلاردان دا دال‌بادال اوخویوردو. دوغروسو، اونلارین ائوینه بئله کتاب‌لار گلنده هوشنگ، ناصیر و بارات اونو اوخوماغا جان آتیردی‌لار.

باراتین اونیوئرسیته‌ده اؤیره‌نن درس‌لر ده البّته اونون فیکرینی آچماقدا اؤنمی و اهمّیتی وار ایدی. اونلارین درس‌لرینده حیاتین یئر اوزونده یارانماسی و تکامول تئوری‌سی و سونرا آوروپا سیاست، تاریخی و سونرا کاپیتالیسم ایقتیصادیات تئوری‌لری آچیلیب ـ قوشولوردو. او آرتیق «میللی نا خالص تولید» و «مملکتین جاری حسابینین توازنی» و تکلیف و طلب تئوریسی و دؤولتین مالییه سیاست‌لری و هابئله تئوری‌لری ایله تانیش اولوردو.

اونیوئرسیته‌ده سیاسی چالیشقان اؤیرنجی‌لر او ایل‌لرده داغا گئدیردی‌لر و اونلارین هامیسی سولچولوغا مئیل‌لری وار ایدی. بارات بیرینجی ایل اؤیرنجیسی اولاندا گؤردوک‌لری بوتون داغچی قروپ‌لار اؤیرنجی‌لر ایچینده هامیسی سولچولوغا مئیل گؤسته‌ره‌رک نیظامین چئویریلمه‌سی و «سوسیالیست» بیر سیستئمین ایش اوستونه گلمه‌سیندن دانیشیردی‌لار. اونلارین فیکرینجه، سوسیالیزم هم اینسان آزادلیغی، هم عدالت، هم ده میللی آزادلیغی تمثیل ائدیردی. اونلار «ایران» اؤلکه‌سینی «آمئریکا»نین بیر «کولونی»لریندن ساییردی‌لار. اونلارین دوشونجه‌لرینده «نئو کولونیالیزم» دؤوره‌سی گلیب و «کولونیالیزم» دؤوره‌سینین یئرینی آلیب.

داغ قروپ‌لاریندا اونلار بوتون ایران‌ین فرقلی میللت‌لریندن تورکجه، گیلک، لر، کورد، هابئله فارسجا ماهنی‌لار اوخویوردولار. اونلار اؤز قروپ‌لارینی عملاً «مولتی نئشنال» بیر قروپ گؤروردولر. اونلارین هامیسی موعین حالدا بیر ایران آدلی اؤلکه‌ده بیر قصّاب دیکتارلوغو قالدیرماقدان دانیشیردی‌لار. باراتدا اوشاقلیقدان بیر سیرا دوشونجه‌لرین کؤکو و اساسی وار ایدی، اونلارلا بو دوشونجه‌لری دریئلشدیرمه‌یه

چالیشماغا باشلادی. او گؤستریردی کی، اوچونجو و دؤردونجو ایل اؤیرنجی‌لریندن بو حاقدا چوخ دا گئری دئییل.
پاییزین آخیرلاری یاخینلاشیردی و هاوالار سویوقلاشمیشدی. اونلارین فاکولته‌لرینده و داغ دؤشونده اولان اونیوئرسیته‌لرینده بو سویوغو راحاتجا گؤروب و حیس ائتمک اولوردو. بارات سالوندا یولداش‌لارینین اوزونه باخاندا اونلارین اوزونده چوخ جیددی و بیر قورو داورانیش گؤروردو. اونلارین چوخو هر گون بیر - بیرلر ایله گؤروشوب-دانیشیردی‌لار، بیر-بیرلریله و باراتی گؤرنده اونون کناریندان سایمازیانا کئچیردی‌لر. بارات بو داورانمایا حئیران قالمیشدی. او بیرینجی و ایکنجی کیلاس‌لارینی بیتیریب، اؤزونو ناهارا حاضیرلاییردی. داغ یولداش‌لارینین بیری گلدی و اونا دئدی کی، «ساعات بیرده اورتا رئستوراندا اولسون». او گون آذر آیینین 16 ایدی.
باراتا قاباقدان بو حاقدا خبر وئریلمه‌میشدی. او دا ناهاری اوچون ساعات بیره یاخین واخت آییریب، یئمه‌یه باشلامیشدی. سالون دا یا سیرادا دوراراق ناهار آلان و یا آلیب، یئمه‌یه مشغول اولان اؤیرنجی‌لرله دولو ایدی. بارات دا گئدیب، ایکی نفر داغ یولداش‌لاریندان اوردا تاپیب، اونلارلا بیرلیکده یئمه‌یه باشلامیشدی. بیردن یئمه‌یین اورتاسیندایدی کی، میزلرین بیریندن اوچ نفر آیاغا قالخیب و اوجا سه‌سله یومورروق‌لارینی قالدیریب «شوعار» وئرمه‌یه باشلادی‌لار. «اتحادّ، مبارزه، پیروزی» ایکینجی شعارا اون ایله اون بئش میزدن اونلارلا اؤیرنجی قالخیب و اونلارلا بو شعاری وئریب، یولا دوشدولر. بارات باخاندا گؤردو کی، اونلارین چوخو دا اونلارین فاکولته‌لرینین داغچی‌لاری ایدی‌لر. سونرالار بارات بیلدی کی، او بیری‌لر ده باشقا فاکولته‌لرین داغچی‌لاری ایدی‌لر. بو اؤیرنجی‌لر بیر-بیرلریله بو «چیخیشی» تداروک گؤرموشدولر. سونرا 16 آذر و اؤیرنجی گونو مناسیبتینه شوعارلار وئریلدی. «رضوی»، «قندچی» و «بزرگ نیا» آدلی اؤیرنجی‌لرین آدینا و یادینا شوعارلار وئریلدی. بو فاصیله‌ده بیر سیرا اؤیرنجی‌لر قاچیب رستورانی ترک ائتدی‌لر. بیر سیرا دا ناهارلارین یئمه‌یه مشغول اولوب اونلارا تاماشا ائدیردی‌لر. بوتون یولداشلارینی اورادا گؤرن بارات دؤنوب اونلارا قاریشیب اونلار وئرن شؤعارلاری تکرار ائدیردی.

بیردن بوشقاب‌لاری یئره و دیوارلارا چالما سه‌سی هر بیر یئری گؤتوردو و هامی شوعار وئره‌- وئره ائشیک طرفه یئرییب و یا قاچدی‌لار. چوخ چکمه‌دی، بارات باتون آلینده «قارد»لاری گؤردو کی، ماشین‌لاردان ائنیب و ایچه‌رییه گیردی‌لر. چیخیش قاپیسینی بوتون ائشیه قاچان‌لار آلمیشدی‌لار. هامیسی بیر- بیرلرینی ایته‌له‌ییب، ائشیه قاچماغا چالیشیردی‌لار. قیزلاردان چوخو قورخو حالیندا اوجادان سه‌سله‌نیردی‌لر.
بارات دا اونلارا قاریشیب و شوعار وئره‌- وئره بوشقاب‌لاری یئره و دیوارا چالماغا باشلادی. او گؤردو کی، رئستورانین پنجره‌لرینین شوشه‌لری سینیب- داغیلدی. بئش دقیقه‌نین ایچینده رئستوران تپ- چئویر اولوندو. میتینقی یولا سالان‌لارین چوخو قاباقدان قاچیب، گئتمیشدی‌لر. «قاردلار» هئچ میتینق و چیخیشا قاریشمایان و ایچه‌ریده قالانلارین چوخونو باتوم ایله ووروب ـ داغیتدی‌لار.
بارات دؤنوب، اؤزونو فاکولته‌لرینه تئز چاتدیردی. او قاچا- قاچا گه‌لیردی، چونکی تئز چیخیب و قاردلارلا توققوشما صحنه‌سیندن اوزاقلاشماق ایسته‌ییردی. او فاکولته قاپیسینا چاتاندا بیر نئچه درین نفس چکدی. آما هله اونون اوره‌یی دؤیونمکده‌یدی. هله او نفس‌نفس وورووردو. اونون اوره‌ک دؤیونمه‌سینین کسیلمه‌سی نئچه دقیقه چکدی. او آخیر طبقه‌ده فاکولته‌نین هر یئردن ساکیت اولان «کیتاب ائوینه» گئتدی کی، اورادا بیر کیتاب آلینه آلیب، سه‌سسیز اوخوماغا مشغول اولسون.
کیتاب ائوینین قاپیسیندا و ایچه‌ریسینده چوخ نارین خطیله اوستونده یازی‌لار یازیلمیش بیر پارا کاغیذلار یئره سریلمیشدیر. کاغیذلارین باشینا بئش- اون نفر ییغیشیب، اونلاری اوخویوردولار. بارات دا اَییلدی و اونلاری اوخوماغا باشلادی. بو یازی‌لار اؤیرنجی گونو و پولیسین طرفیندن اؤلدورولن اوچ اؤیرنجی «قندچی، رضوی و بزرگ‌نیا»نین ایل دؤنومو موناسبتینه آپاریلان چیخیشدا یاییلمیشدیر. اؤلکه‌ده بئله سؤزلری دانیشان‌لارین دیلینی کسَن زامان بو یازیدا اؤیرنجی‌لرین دموکراسی یولوندا دایانیلماز چابالاریندان صؤحبت گئدیردی.
بارات چوخ گؤزل و نارین خط ایله چاپ اولونموش یازیلاری اوخودو و اونون آلتینداکی ایمضالانان آدی هئچ ائشیتمه‌میشدیر. اونلار ایشچی‌لرین آزادلیغی یولوندا ساواشان تشکیلاتا باغلی ایدی‌لر. او بو آندا باشا دوشدو کی، اونیوئرسیته‌ده دوؤلت ایله موخالیف اولان یئرآلتی سیاسی

تشکیلاتلار فعالیت گؤستریرلر. بارات آخشامکی کیلاسینا گئدنده گؤردو کی، کیلاسدا آز اؤیرنجی واردیر. کیلاسینی بیتیرندن سونرا او تئز ائوه دؤندو و ماجرانی او بیری‌لره تعریفله‌دی.

او بیری اونیوئرسیته‌لرده، حتّا بارات‌گیلین اونیوئرسیته‌سیندن ده چوخ بؤیوک چیخیش‌لار و توققوشمالار اولموشدور. او اونیوئرسیته‌لرده اعتیراض و چیخیش تاریخچه‌سی بارات‌گیلین اونیوئرسیته‌سیندن داها درین و گوجلو ایدی. بارات تانیدیغی «تئهران»، «علم و صنعت»، صنعتی آریامهر و باشقا اونیوئرسیته‌لرده اولان سولدوزلو اؤیرنجی‌لر بو سیاسی و اعتراض چیخیش‌لارینین باشیندا ایدی‌لر. او هله بو مساله‌نی باشا دوشمه‌میشدیر کی، بعضاً بیر عمومی تعطیل گونو اونلارین ائولرینده سوفره باشیندا اوتوروب، گولوب‌دانیشان سولدوزلو اؤیرنجی‌لر بیرلیشدیکده نه قدر گوجلو اولوردولار و اونیوئرسیته اؤیرنجی‌لری اعتیراض حرکتلرینده نه قدر آغیرلیق‌لاری واردیر.

بارات» تئهران میللی اونیوئرسیته‌سی، هوشنگ «آریا مهر صنعتی»، ناصیر «پولی تکنیک اونیوئرسیته‌سینده»، فیروز «تئهران»، جاواد «علم و صنعت» اونیوئرسیته‌سینده اولان حرکت‌لرین ایچینده یا چوخ جیددی ایشتیراک ائدیردی‌لر، یا دا او حرکت‌لری دولاندیران‌لار ایدی‌لر. البّته بو اونیوئرسیته‌ده باشقا چالیشلان و جیددی فعالیت گؤسترن سولدوزلولار دا چوخ ایدی. آما اونلار بیر یئره گلنده نه قدر گوجلو اولدوق‌لارینی باشا دوشمه‌میشدی‌لر. اونلار یالنیز بیر یئرده اولمالاریندان، یئدیک‌لری گؤزل یئمک‌لر و اوخودوق‌لاری ماهنیلاردان لذّت آپاریردی‌لار. بو اؤیرنجی‌لر ارسلان ، بایرام ، قولو، کریم، عزیز، الرحمان، یوسوف و او بیری سولدوزلو اؤیرنجی‌لر و فیکیرداش اولان باشقا یولداشلاریندان عیبارت ایدی‌لر.

بارات‌ین اؤزو ده قاپینین آغزیندا اولان «کلانتری سککیز»ده چالیشان و اوشاقلیقدا بارات ایله بیر کیلاسدا نئچه ایل بیرلیکده اوخویان سولدوزلو «بابا علی» پاسبان ایله تانیشلیغی چوخ اؤنملی ایدی. چونکی بونلارین هامیسینین سولدوزلو اؤیرنجی اولدوغونو اوندان اؤیرندی. قاپیلارینین آغزیندان اولان «سککیز نؤمره‌لی کلانتری»ده بیر سولدوزلونون اونلارلا یولداش اولماسی اونلار اوچون حددن آرتیق امنّیت گئتیریریردی.

هوشنگ «صنعتی» اونیوئرسیته‌ده تکجه کیلاسلارین تعطیل اولونماسی دئییل، بلکه میتینقین اونیوئرسیته‌دن خیابانا چکمه‌سیندن صؤحبت ائدیردی. «تئهران» اونیوئرسیته‌سینده ده بئله ایدی. ناصیر ده «پلی تکنیک» اونیوئرسیته‌سیندن خبر گتیرمیشدیر کی، اورادا رئستوراندا باشلایان چیخیش اونیوئرسیته‌نین ایچینده شوعارلارلا داوام ائدیب و قاردلارلا توققوشمالاردا بیر چوخ اؤیرنجی یارالانیب و نئچه‌سی ده توتولوبموش. هوشنگ آخشام گلنده تکجه بوتون اونیوئرستەلرین چیخیشلارینین خبرلرینی یوخ، «تبریز» و باشقا بؤیوک شهرلرین اونیوئرسیتەلرینین ده چیخیش‌لارینین خبرلرینی اونلارا چاتدیریردی. بارات همیشه حئیران قالیردی کی، گؤره‌سن، بو، هارادان بو خبرلری توپلاییردی.

صاباح تکجه پاییزین آخیرلاری کیمی هاوا سویوق دئییلدی، بلکه اونیوئرسیته‌ده دوروم و اینسانی داورانیشلار دا سویوق و ساکین بیر حالدایدی. آدام‌لار بیر‌بیرلریله آز دانیشیردی‌لار. یولداش‌لار بیر ـ بیرلرینه تانیشلیق وئرمیردی‌لر. هامی بیرـ بیری ایله غریبه کیمی داورانیردی. بو، داغچی‌لارین ایچینده بیر نوع اؤزلرینی قاردلاردان و «ساواک» گیزلی مامورلاریندان قوروماق اوچون بیر تاکتیک ایدی. یاخشی و یا پیس ده اولسا، اونلار چالیشیردی‌لار کی، ایکی نفر بیر یئرده یئریمه‌سین. ناهار اوستو رئستورانا گئدنده قاپینین قاباغیندا قالخان آلینده اولان قاردلاری گؤردو کی، گیریشین قاباغانیدا دورموشدولار و هر بیر چیخیشی و میتینقی آزیب ـ سوسدورماغا حاضیر ایدی. بارات دا اونلارا باخیب، گولوردو. او بیلیردی کی، چیخیش آرتیق دونن اولوب بیتمیشدی. بونلارین ایندی گەلیب و بورادا دورمالاری آتاـ بابامیز دئمیشکن، «دالدان آتان داشا توپوغا دەیر» حالینا اوخشاییر.

بو نئچه گونده اونیوئرسیته آرتیق نورمال دورومونا قاییتدی. اونلارین فاکولتەلرینده دەییشیلمەین یالنیز بیر شئی وار ایدی کی، داها «کیتاب ائوی»نین قاباغیندان و ایچیندن نارین خط ایله یازیلان یازی‌لار قورتولماغا گلمیردی. هر گون اورادا بیر کیتاب آراسینا نئچه صفحه یازی و یا بیر تشکیلات‌ین اعلامیّه‌سینی قویوردولار. بو کیتاب و یا اعلامیّەلری اورایا قویان‌لارین هامیسی بو تشکیلات‌لارا باغلی شخص‌لر دئیلدیر. اونلارین چوخو بو یازیلاری بیر طرفدن «سوسیالیزم» ایدئولوژی‌سی اوغروندا اولدوغو اوچون و او بیری طرفدن ده یاساق اولدوق‌لاری اوچون

هامی اوخویا بیلسین دئیه، پایلاییردی‌لار. بئله‌لیکله، اونلاری اوخوماقلا هم بو دونیانی بیر آیری پنجره‌دن گؤره بیلیردی‌لر، هم ده آزادلیق و عدالت یولوندا جان‌لارینی فدا ائدن‌لرین چابالاریندان گوج آلیب و اونلارین یولونون داوام ائتمه‌سینی گؤرور و بو کیتاب‌لارین چوخونون یازان‌لارینین نئچه ایل بوندان قاباق شاه رئژیمی طرفیندن اؤلدورولمه‌سیندن خبردار اولوردولار. ائله‌جه ده بو آدلارلا تانیش اولمغا باشلاییردی‌لار. سونرا اوخویان‌لاردا بئله سوال یارانیردی: اونلار کیم ایدی‌لر کی، قورتولوش اوچون اساس و دوغرو فعالیت یولونو گؤستریردی‌لر؟ اونلارین فیکرلرینین فرقینی بارات بیلمیردی. اونلارین یازی‌لارینی اوخویاندا حیس ائدیردی کی، هامیسی دوز دئییر. آما اونلارین بیر- بیرلری ایله موباحیثه و دارتیشمالارینین سببینی هله آنلایا بیلمیردی.

بارات کئچمیش سیاسی مبارزه یولوندا کئچن تاریخ حاققیندا بیلگیسی یوخ ایدی. او مشروطه دؤورو، توده پارتیاسی، مصّدق دؤورو و آذربایجان دئموکرات فیرقه‌سی و هابئله تزه باشلانان سیاسی تشکیلات‌لارین کئچمیشلریندن یئترینجه بیلگیسی یوخ ایدی. او تکجه بو تاریخده دئییل، اونلارین ایدئولوژیلری و سیاست‌لری حاققیندا دا بیلگیسی آز ایدی. اونا بو اوخودوغو یازی‌لار یوخو کیمی گلیردی.

بارات داغچیلیق پروقرام‌لاریندا آردیجیل ایشتراک ائدیردی. او، حتّا قیشین شاختاسیندا، قارین و بورانین ایچینده ده داغا گئدیردی. اونون اوچون او شاختا- بوراندا داغین زیروه‌سینه قالخماق اَن چوخ لذّت وئریر و اونون اوره‌یینده گوج و قوتّی داها دا آرتیریردی. اونلار قیشدا داغا گئدنده پالتارلاری فرقلی و چوخ کامیل ایدی. قارلی داغ‌لارین دؤشونده سویوق و شاختانین آلتیندا و گونه‌شین قاباغیندا آتدیم- آتدیم آیاق‌لارینی قارا باسماق و قاری یارا -یارا دیرماشیب، داغدا یوخارییا گئدیب، زیروه‌یه قالخماق حدسیز درجه‌ده اونلارا اوره‌ک وئریردی.

بو داغا گئتمه‌لرده اونلار کیتاب ائوینده یئرلره سره‌لنَن کیچیک یازیلار حاققیندا داها آچیق دانیشیب، اونلاری آراشدیریردی‌لار. اونلار ساعات‌لار تاریخ، فلسفه، سیاست و ایقتیصادی نظریه‌لر و باشقا مساله‌لردن دانیشیردی‌لار. بارات تاریخ، فلسفه و سیاستله باغلی دومانلی و بولودلو دوشونجه‌لری یاواش‌یاواش درک ائتمک ایمکانینی آلده ائدیردی و داها بو

یازیلاری درک ائتمکدن عاجیز قالمیردی. او، بئله دوشونجه‌لری آراشدیریب، و اونلارین نه اولدوغونو آنلایا بیلیردی.
بارات‌گیلین ائولری ده بیر آیری مکتب کیمی بو دوشونجه‌لری آچمادا چوخ اؤنملی رولو وار ایدی. اونلارین ائولرینده ده دائماً بیر- ایکی کیتاب آلده اوخوماق اوچون گزیردی. اونلار او کیتاب‌لاری اوخویوب و آلده گزدیررک اونلارین حاققیندا دانیشیردی‌لار. اونلارین ایچینده اوچونجو ایل اؤیرنجیسی اولدوغو اوچون بو مساله‌لر حاققیندا آرتیق بیلگیسی وار ایدی. اوندان سونرا ناصیر ده بیر سیاسی ائو و عایله‌دن گلدییی و اؤزو ده چوخ کیتاب اوخودوغو اوچون بارات‌دان چوخ بیلگیسی وار ایدی. بارات تزه دانی دوران بیر کیچیک اوشاق کیمی بو حاقدا یولا دوشمه‌یه باشلامیشدی. اونون تام سیاست اوزره ده بیلگیسی چوخ آز ایدی. اونلاری اؤیرنمک بارات اوچون چوخ ده چتین دئییلدی. بارات یالنیز کیتاب اهلی دئییلدی. او بیر آندا هم کیتاب، هم ده عمل آدامی ایدی. «پراکتیک»له «تئوری»نی بیر یئرده قووشدوردوغو اوچون اونون دوشونجه‌لری یاواش دا قاباغا گئتسه‌ایدی، بیر مؤحکم، داواملی اوصول‌لار اوندا کؤک سالیردی.
بارات یاواش‌یاواش یاخین کئچمیش تاریخدن ذهنینده بیر تصورلر یاراندی. او، مشروطه اینقلابی، شیخ محمّد خیابانی و اوندان سونرا توده پارتیاسینین یارانماسی و مصدّق دؤورو، هابئله زیندانا دوشمه‌لر و اعداملاردان بیر فیلیم کیمی لازیم قدر بیلگی‌لر آلده ائدیب، موعاصیر تاریخه یاخینلاشیردی. تاریخدن علاوه «علمی فلسفه» و سوسیالیستی سیاسی دوشونجه‌لر حاققیندا بیلگی‌لر آلماقلا دا اوندا یئنی فیکرلر فورمالاشیردی.
ائولرینده سیاسی‌تاریخی دانیشیق‌لار آپاریلاندا بارات چوخ زامان آیله‌شیب، هوشنگ ایله ناصیرین دانیشیق‌لارینی دینله‌یردی. ناصیرگیلین ائولری و عایله‌لری «قارا پاپاق» ائلینین بؤیوک باشلاریندان ایدی‌لر. اونلارین بوتون سیاسی‌تاریخی اولایلاردا جیددی و فعّال رول‌لاری وار ایدی. بونا گؤره بو ایش‌لرله باغلی ائولرینده دانیشیق‌لارین داواملی آپاریلماسی و اونلارین هامیسینین کیتاب اوخویان اولدوقلاری اوچون ناصیرین بیلگیسی چوخ ایدی. او، بیر زامان دانیشیقلارا قاریشاندا گؤروردو کی، چوخ آسکیک گه‌تیریر. اونا گؤره ده بارات اؤیرندیک‌لری

دوشونجه‌لری آز دا اولسایدی، فلسفی، ایقتیصادی، سیاسی باخیمدان آراشدیریب و مؤحکم سندلره اساسلانیردی.
بارات قیشین آخیریناجان تکجه داغچی‌لار قروپونون ثابیت عوضولریندن دئییلدی، بلکه اونا نئچه دفعه «قیلاووزلوق» و «آیاقچیلیق» و هابئله آیری مسئولیت‌لر ده وئریلمیشدی. قیشین آخیرلاری یاخینلاشیردی و شاختا آزالماقدا ایدی. بارات داها داغدا «تنقید جلسه‌لرینده» هر پروقرامین سونوندا نظر وئرمه‌یه باشلاییردی. او هردن تنقید ائدیب، هردن ده بعضی‌لرینین تنقیدلرینه جاواب وئریردی. او داغا تزه گلن‌لرله گئدیب، صؤحبت آچیب و دوست اولوردو کی، اونلار داغدا داریخماسینلار و آرالاریندا نئچه کلمه سؤز۔ صؤحبت اولسون. بارات هله قیزلارلا دانیشماقدا چوخ اوتانجاق و باجاریقسیز ایدی. اگر مجبور قالماسایدی، بیر قیزلا دانیشمازدی. اونلارلا دا دانیشاندا گؤزلرینه باخا بیلمزدی و دانیشاندا یئنه ده بوغازی قورویوب، هردن توتولاردی.
او بو حاقدا کیچیک بیر آتدیم آتمیشدیر. بیر۔ایکی نفر قیزلاردان وار ایدی‌لر کی، داغا چوخ گلیردی‌لر و بو حاقدا اؤزلریندن جیدّیت گؤستریردی‌لر. داغدا چوخ زامان بیر یئرده اولدوق‌لاری اوچون داها یاخین اولوب و اونلارلا راحت دانیشا بیلیردی. او بو مساله‌دن خبردار اولدوغو اوچون او حاقدا آتدیم گؤتوروردو. آتدیم‌لار نه قدر ده کیچیک اولسایدی، او بیر نئچه آتدیم ایره‌لی گئتدیینی حیس ائدیردی.
بارات‌ین اوره‌یی پاک و گئنلیکله اؤزو بیر گوجلو شخصیت اولدوغو، هم ده فیکیرلری حاققیندا چوخ دوشوندویو و هر بیر واسیطه مساله‌نی نظره آلدیغی اوچون او آز دانیشار و دانیشدیغی سؤزلر و گؤردویو عمل‌لرده سندلره داياناردی. اونون دانیشدیغی فیکیرلرده هر شئی نظره آلیندیغی اوچون داغچی یولداش‌لارینین طرفیندن چوخ جیددی نظره آلینیردی.
اونا چتین گلن مساله‌لردن بیری چتین مساله‌لرین جمعی اوتوروم‌لاردا نوبت ایله دانیشماق ایدی. او دانیشماغا اوتاندیغی اوچون همیشه بوغازی توتولا۔ توتولا دانیشاردی. بو مساله‌یه اوستون گلمک اوچون آلینی قالدیریب ۔ دانیشیردی کی، اونا اوستون گله بیلسین. او همچینین گؤروردو کی، آذربایجانلی یولداش‌لاری دا چوخ آز دانیشیردی‌لار. چوخ زامان اوچونجو ایل اؤیرنجیسی اولان «ایسماعیل ماراغالی» فارسجا لهجه‌سیز دانیشاردی.

او بیری اؤیرنجی‌لر ده آز دانیشاردی‌لار. بارات هئچ دوشونموردو کی، بلکه اونلارین دا بونا اوخشار بیر پروبلئم‌لری اولسون. او، یالنیز بو تک اونون موشکولو ایمیش کیمی دوشونوردو.
اونلارین بیر موغانلی یولداش‌لاری وار ایدی کی، او جمع‌لرده هئچ قالخیب ـ دانیشمازدی. اونون چوخ غلیظ تورکو لهجه‌سی وار ایدی و آذربایجان شعر و ادبیّاتیندا بیلگیسی داها آرتیق ایدی. اونلار آلده ائتدیک‌لری واختی بیرـبیرلریله گزیب و صؤحبت ائدیب، آذربایجان شعر، ادبیّات و مدنیّتی حاققیندا کیتاب‌لار آلده دولاندیراردی‌لار. بارات «صمد وورغون»ون شعر مجموعه‌سی کیتابینی بیرینجی دفعه حبیب‌دن آلدی. «کیریل» آلیفباسیندا یازیلمیش بعضی آذربایجان کیتاب‌لارینی اوخوماق اوچون بو الیفبانی اؤیرندی. او اونیوئرسیته‌ده اؤز درسینی اوخوماق، داغچیلیقدا بیر چالیشقان و جیددی بیر شخص اولماق، هم ده بیلمه‌دییی تاریخی، سیاسی، فلسفه و ایقتیصادی دوشونجه‌لر اؤیرنمک، هم ده آذربایجان شعر و مدنیّتی حاققیندا موطالیعه ائتمک اوچون واخت آز گتیریردی. اونون «کیریل» آلیفباسی و روس دیلی اؤیرنمه چابالاری چوخ تئز دایاندی و زامان باخیمیندان چاتدیرا بیلمه‌دی.
بارات بیر گون حافیظ آدلی کاسئت ساتان دوکاندان تورکجه کاسئت آلماغا گئتمیشدیر. «شاه اوچ یولو» طرف‌لرینده بیردن بیر نئچه «تاققا» سه‌سی ائشیتی. خیاباندا گؤردو کی، هامی بیر بینانی گؤستریر. هر کس ده بیر طرفه قاچیر. بارات قورخمازجاسینا دایانمادان یولونا داوام ائتدی. خیاباندا قاچان‌لار و دانیشان‌لار دئیردی‌لر کی، «ساواک» ایله چیریک‌لر ساواشیر. بارات اورالاردا دولاشماغین خطرلی اولماسینی نظره آلاراق، اورادان اوزاقلاشدی. او زامان جیب‌لرینده ده نئچه آذربایجان خاننده‌لرینین تورکو کاسئت‌لری وار ایدی. باکی خاننده‌لرینین کاسئت‌لرینین اونون جیب‌لرینده تاپیلماسی، اؤزو بیر بهانه اولا بیلردی کی، بیر نفر آدام یوخا چیخسین و آیلار سونرا دا خبری بیر زیندان گوشه‌سیندن گلسین.
خیاباندا دوروم آغیر ایدی. بارات آل‌لرینی جیب‌لرینه قویوب، یئیین ـ یئیین پیاده‌رو دا اورادان اوزاقلاشیردی. گول‌له و تاپانچا سه‌سی داغینیق گلیردی. هردن دایانیب بیر داها باشلاییردی. پولیس ماشین‌لارینین نئچه‌سی ساخلاییب و ساواک پولیس‌لری او طرف ـ بو طرفه قاچیردی‌لار. خیابان

چوخ خلوت گؤرونوردو. دوروم آغیر اولدوغو اوچون بارات آرادان چیخماق ایستەییردی. او یالنیز یئردە گئدندە سورعتینی چوخالدا بیلردی.

بارات اورالاردان اوزاقلاشاندان سونرا تئهران اونیوئرسیتەسینە یاخینلاشدی. اورالاردا داها اورەیی دؤیولموردو. او اؤزونو آخشام ائوە یئتیررکن هوشنگ اوندان قاباق اورادا ساواک ایلە چیریکـلر آراسیندا چاتیشما اولدوغونو بیلمیشدی. هوشنگـگیل باراتـین حددن آرتیق بو حاقدا آرام داورانماغینا تعجّب ائدیردیلر، بارات دا هوشنگـین بئلە بیر خبردن نئجە معلوماتی اولدوغونا.

بارات چوخ تعجّب ائدیردی کی، نە جور بئلە اولا بیلر. هوشنگ هر گون اونیوئرسیتەدن گلندن سونرا تئهرانـین بوتون گوشەلریندەکی خبرلری گئتیریردی. اونون هارادان هر شئیـدن خبردار اولدوغو باراتا بللی دئییلدی.

بیرینجی، او زاماندا رادیوـ تئلوئزیون بئلە خبرلری یایمازدی. ایکینجیسی، اؤلکەدە بونلاری یایا بیلن باشقا تشکیلاتـلار و اورقانـلار دا یوخ ایدی. یالنیز بو مساله اونلارین اونیوئرسیتەلریندە اؤیرنجی تشکیلاتـلارینین قودرتلی و منظّم اولدوغونو گؤستریردی؛ بیر دە اونلارین اؤیرنجی تشکیلاتـلارینین یئر آلتی سیاسی تشکیلاتلارلا گوجلو ایلیشکیسی اولماسینی گؤستریردی.

هوشنگـگیلین اونیوئرسیتەلریندە اؤیرنجیـلر بیر چوخ «هونر»، «ایدمان» و باشقا ساحەلرلە باغلی تشکیلاتـلار یاراتمیشدیـلار. او جوملەدن تئاتر، فیلم، موسیقی و داغچی قروپـلاری. هوشنگ فیلم قروپونون دولاندیرانـلاریندان بیری ایدی. باراتـگیل دایم اونلارین تئاتر و فیلملرینە باخماغا گئدیردیـلر. او کیچیک جیغیر یول باراتـگیلین اوزونە بیر آیری دونیانین قاپیسینی آچیردی کی، اونو ایچەریدە گؤرمک اولموردو. البّتە باراتـگیلین اونیوئرسیتەلریندە دە فیلم و باشقا نوماییشـلر وئریلیردی، آما هوشنگ اوخودوغو و تئهران اونیوئرسیتەلری باراتـگیلین اونیوئرسیتەلریندن بو حرکتـلردە داها قاباقجیل ایدیـلر. بونا گؤرە بارات او بیری اونیوئرسیتەلرین دە اولایلاریندان ائودە خبری اولوب، اونلاردا ایشتیراک ائدیردی.

تئهرانـدا «دونیا فیلم فستیوالی» اولارکن ناصیرلە بارات ایکیسی دە هوشنگین دالیسینجا خیابانلارا دوشوب و بو فیلملرە باخماغا گئدیردیـلر. هوشنگـگیل فیلملری تنقید ائتمکـلری اوچون ائولریندە او فیلیملر بارەدە

چوخلو دانیشیق و بحث اولونوردو. اونلارین ائولری اونلار اوچون اونیوئرسیته‌دن آرتیق قارانلیق‌لاری آچیب ـ ایشیقلاندیریردی. بعضاً اونلار فیلم‌لرین هامیسینا گئده بیلمه‌دن اونلاری آرالاریندا بؤلوردولر. سونرا گئتدیک‌لری فیلم‌لر حاقدا ائوده دانیشیردی‌لار.

اونلار بو زاماناجان بیلمیشدی‌لر کی، چیریک سیاسی تشکیلات‌لار اونیوئرسیته‌لرده آل‌لری وار و اونلارین دوشونجه‌لری اونیوئرسیته اؤیرنجی‌لر تشکیلاتی واسیطه‌سیله داوام ائتدیریلیر. اونلار اؤز حرکت و ایش‌لری ایله دولایی یوللا همین چیریکی تشکیلات‌لاردان حمایت ائدیردی‌لر. اونلار اؤز گله‌جک‌لرینی ده او دوشونجه ایله یاخیندان ایلیشکیلده اولدوق‌لاریندا گؤروردولر. بونو دا بیلیردی‌لر کی، او تشکیلات‌لارا یاخینلاشماغین سونو «ایشکنجه ایله آغیر بیر اؤلوم ایدی».

بیر گون بارات ایله ناصیر ـ ایکیسی بیر فیلمه باخماغا گئدیرمیش‌لر. گئجه قارانلیقدا «تخت جمشید» خیابانینی کئچندن سونرا تئهران اونیوئرسیته‌سینین کنارلارینا یاخینلاشمیشدی‌لار. اونلار گئجه ساعات اون یاریمی کئچرکن اونیوئرسیته‌نی دؤور وورا‌راق دانیشا‌دانیشا ائولری طرفه گلیردی‌لر. اونلار هردن بیر- بیرلری ایله موسابیقه وئریب گوله- گوله دانیشیب، شوخلوق ائدیردی‌لر.

بیردن قارانلیغین ایچینده «فروردین» خیابانیندا ایکی ماشین اونلارین یانیندا ساخلادی. هر ماشیندان دؤرد نفر کیشی دوشدولر. اونلار بارات ایله ناصیری دؤوره‌له‌ییب، اَللریندن توتوب دانیشماغا باشلادی‌لار. بیر آن چکمدی کی، بارات گؤردو، اونلاری آییریب‌لار. هر بیریسینی دؤرد نفر دؤوره‌له‌ییب وآیری- آیری سوروشماغا باشلاییب‌لار. بئش- آلتی دقیقه کئچمه‌دن سونرا بارات و ناصیرین دؤوره‌سینده اولان دؤرد نفردن ایکی نفری گئدیب، بیر یئرده بیر‌بیرلریه صؤحبت‌لری توتوشدوردولار. اونلار سونرا بارات‌گیله هئچ بیر سؤز دئمه‌ییب، اونلاری بوراخدی‌لار. بارات‌گیل بلکه اونلار آختارانلار دئییلدی‌لر. بلکه ده اونلارین بارات ایله ناصیرین خیاباندا کئچرکن حاققیندا ائتدیک‌لری فیکیرلر اونلارین تصوور ائتدییی کیمی دئیلمیش.

بارات ایله ناصیر ائوه گلرکن داها دانیشیب گولمکدن خبر یوخ ایدی. اونلار کیفایت قدر قورخموشدولار. اگر بیردن گولسه‌ایدی‌لر ده، او بیر آغیر و آجی گولوش ایدی. اونلار بیر قاشیق قدر ایلک دفعه ساواک

طریقیله توتولماغین دادین چکیب ـ دادمیشدی‌لار. اونلار ائوه چاتارکن ساعات اون بیر یاریم ـ فیلان اولموشدور. قورخودان هیجانلی بیر حالدا گولومسه‌ییب، بیرـبیرلرینه اونلارین سوروشدوق‌لاری سوالاری تکرار ائدیب و او کئچن آن‌لاری تکرار ائدیردی‌لر. بیر یاریم ساعاتدان سونرا اونلار یوخویا گئتدی‌لر. حالا هر ایکیسی ده یوخولاریندا دا او آن‌لاری یوخودا گؤروردولر.

بایرام تعطیلی سولدوزدا

بارات بایرام تعطیل‌لرینی یئنه ده سولدوزا قاییتدی. او حیس ائدیردی کی، سولدوزدا بیر چوخ تزه جوان‌لاری تانیمیر. یالنیز سولدوزا گئدن زامان اؤز یولداش‌لارین آراییب، اونلارلا گؤروشوب، گزیب ـ دولانیب و کئف ـ احوال ائدیردی. یولداش‌لاری دا البّته کی، سولدوزدا چوخ ایدی، آما یئنه ده تزه اونلاردان سونرا گلن نسیلدن چوخ‌لارینی تانیمیردی. او حیس ائدیردی کی، گادارین سویو دا آزالیر. گاداری گؤرنده سببینی بیلمه‌دن اوره‌یی سیخیلیردی. اونو داریخما باسیردی. آما هر زامان باغا، مئشه‌یه، داغا و سولطان یاغیبا گئدنده اوره‌یی آچیلیب، فرحله‌نیردی. اورمیه‌ده درس اوخویان زامان ایکی هفته‌لیک تعطیل‌لر چوخ زامان چکردی. آما بیلمیردی

کی، نه‌دن اونیوئرسیته‌یه گئدندن سونرا بو تعطیل‌لر بو قدر قیسا نظره گلیردی.

بایرام تعطیل‌لری بارات‌ین و اونون بوتون دوست‌لاری اوچون چوخ ده‌یرلی ایدی. اونلار خیاباندا دولانارکن هامیسینین گئدیشیندن بللی ایدی کی، اونلار صاباحین موعلليم‌لری، موهندیس‌لری و دوکتورلاری اولاجاق‌دی‌لار. داورانیش و دانیشیق‌لاری و بیر-بیرلرینین ائولرینه گئت‌گل‌لری - هامیسی بو مساله‌نی گؤستریردی. بارات‌ین گئت‌گه‌لی ده همیشه دؤرد گون تامام سورورودو. او تئهرانداکی یاشاماغینا او قدر آلیشمیشدیر کی، اورادا نه‌اینکی چوخ داریخماق حیس ائتمیردی، هله خوش دا کئچیردی. البته کی، اوره‌یی سولدوزدا و باشقا یئرلرده عایله‌سی اوچون داریخیردی، اونلارلا دا هردن مکتوب و هردن ده تئلئفونلا دانیشاردی.

بایرام تعطیل‌لرینده اونون بوتون باجی‌لاری و قارداش‌لاری بیر یئره توپلانمیشدی‌لار. رشید، کالئجی بیتیریب، عسگرلیک قوللوغوندا ایدی. سولئیمان دا «غربی آذربایجانین اوستاندارلیغینین تئکنیکی موعاوینلیغی» وظیفه‌سینده ایدی. باجی‌لاری ترلان و مارال - ایکیسی ده اوختای و پیروزلا بیرلیکده گلمیشدی‌لر. فیروز دا ائولی ایدی و گلنده اونلارلا گؤروشوردو، آما اونلارین یانیندا چوخ قالمیردی، بلکه خانمینین عایله‌سیگیله گئدیردی. هر حالدا اونلارین هامیسی سولدوزدا اولدوق‌لاری اوچون دائم بیر- بیرلیرینی گؤروب و اورک‌لرینین محبّت دریاسینی بیر - بیرلرینین گؤروشویله دولدوروردولار.

مارال ایله اوختای ایکیسی ده اورمیّه‌ده سولئیمانین یانیندا کونکور و دیپلم اوچون اؤزلرینی حاضیرلاشدیریردی‌لار. ترلان دا تبریزده اونیوئرسیته‌ده ایکینجی ایلده تحصیلینی داوام ائدیردی. نه قدر بو گون‌لر تئز کئچیردی. آخیردا بارات‌ین اوره‌یی گاداری گؤرن کیمی عئشق عطشیندن یاریمچیق قالیب، بیر قدر او بابتدن نیگاران قالاراق تئهرانا دؤنوردو.

اونلارین هامیسی بایرام تعطیل‌لری بیترکن بیر نئچه گون فاصیله‌یله تئهران‌دا اؤز ائولرینه یوللاندی‌لار. اونلار ییغیشارکن یئنه فعالیت‌لری تکرار باشلاییردی. بیر داها اونیوئرسیته، فیلم، تئاتر، کیتاب ائوی و بیر قدر ده درس اوخوماق و هامسیندان اؤنملیسی داغا گئتمک پروقرام‌لاری باشلاییردی. او، بیرینجی ایل بایرام تعطیل‌لرینده بئش گونلوک داغ پروقرامینا گئتمه‌دی. آما هفته سونو داغ پروقرام‌لارینا داوامسیز گئدیردی.

او دوغروسو، بیر نفر تجروبه‌لی داغچی کیمی داغا قالخما پروقراملارینداهر تورلو مسئولیت‌لری قبول ائدیب، یئرینه یئتیریردی.

او حیس ائدیردی کی، داغ پروقرامینی دولاندیران‌لارین چوخو دؤردونجو ایل اؤیرنجی‌لریندن ایدی‌لر. اوچونجو ایل و حتّا ایکینجی ایل اؤیرنجی‌لریندن چوخو داغا گلسه ایدی‌لر ده، دایم یوخ، داغیناق گلیردی‌لر. اونلار دؤردونجو ایل اؤیرنجی‌لری کیمی هم جیددی دئییلدی، هم ده داغیناق گلیردی‌لر. بارات باشینی آشاغیبیا سالاراق بو دوستلوق و مکتبدن اؤیرنمکدن لذّت آپاریردی کی، بیلمیردی کی، داغچیلیق پروقرامینی ایجرا ائدن‌لر اونو چوخدان ذرّه‌بین آلتینا آلیب و اونون حاققیندا دانیشیب، قرار وئرمیشدی‌لر. او بو پروقرام‌لارین کیم‌لر طره‌فیندن حاضیرلانماسینا فیکیر وئریردی. نهایت بیر گون داغ پروقرام‌لارینین بیرینده دؤردونجو ایل داغچی‌لاردان بیری «احمد» گلدی و داغی چیخارکن بارات‌لا یئنی بیر صؤحبت آچماغا باشلادی.

احمدین صؤحبتی چوخ جیددی و آچیق سیاسی ـ تاریخی بیر دانیشیق ایدی. ایندیه قدر بارات بو حاقدا داغچی‌لارین هامیسیلا سولچولوقدان و اونلارین هامیسی سولچولوق مکتبینی داشیماقدان چوخ آچیق شکیلده صؤحبت‌لر آپارمیشدی‌لار. آما بو دانیشیق‌لار آرتیق بیرباشا اونلارین اؤز گؤردوک‌لری ایش‌لرله باغلی اولوردو. احمد سؤزلرینی اؤیرنجی‌لر حرکاتی و مبارزه‌سینین شاه رژیمینه قارشی و او رئژیمی دئویرمک و اونلارین میتینق‌لری و باشقا تشکیلات‌لار حاققیندا دانیشیب، بو حرکت‌لری یئرآلتی سیاسی سول تشکیلات‌لاریلا باغلی اولدوغو و اونلارین یئر اوزو قوللاری کیمی اولدوق‌لارینا ایشاره ائتدی. سونرا احمد دؤنوب، بو مساله‌نی آچیقلاماغا باشلادی کی، فاکولته‌ده بیر نئچه نفر «داغچیلیق کومیته‌سی» آدی آلتیندا چالیشیرلار. اونلار داغ پروقرام‌لارینی حاضیرلاییب، اونا عاید حاضیرلیق‌لاری گؤروب و ایداره ائدیردی‌لر. اونلارین عوضولری گیزلین قالمالی و تانینمامالیدی‌لار. اونلار هر هفته اَن آزی بیر اوتوراق‌لاری اولمالی ایدی. اونلار اونیوئرسیته‌ده کئچن سیاسی حرکت‌لرده ده چوخ فعّال رول‌لاری وار ایدی.

او زامان سیاسی فعالّیت ایله باغلی توتولماق و ایشکنجه اولماغین حتّا فیکری اینسانین بدنینده‌کی توک‌لرینی بیز- بیز ائدیردی. اونلار زیندان‌لاردا اعدام اولانلارین و یا ایشکنجه آلتیندا اکثریتی سولچو اولان

اونلارلا سیاسی چالیشان‌لارین جان وئرن‌لرینین خاطیره‌لرینی فاکولته‌نین کیتاب ائوینده یئره سریلمیش کاغیذلار ایچینده اوخویوردولار. بارات بون‌لاری دانیشاراق اؤزونو بیر آتدیم آدی‌چکیلن مرحله‌لری یاخیندان تجربه ائتمه‌یه یاخین گؤروردو.

احمد سؤزلرینین آخیریندا سؤزو بورا گتیردی کی، «داغچی کومیته‌سینین نئچه نفری تحصیلینی باشا ووردوغو اوچون قروپدان آیریلمالی‌دیر. او آیریلان‌لارین آدینی دئمه‌دی. بارات دا او قدر تجروبه صاحیبی اولموشدور کی، بو حاقدا هئچ نه سوروشماسین. بارات فیکیرلشسه ده، اونلارین کیم اولدوغونو دقیق بیلمه‌دی. احمد سؤزلرینین سونوندا باراتا دئدی کی، او، داغچی‌لار کؤمیته‌سی طرفیندن کومیته‌نین عوضولویونه سئچیلیب. احمد بو سئچیلمه‌یی باراتا تبریک دئییب، «یولداش بارات«ین آلینی سیخدی.

بارات بیرینجی ایل اونیوئرسیته اؤیرنجی داغچی‌لار کومیته‌سینه سئچیلمه‌یی بونا بنزه‌دیردی کی، او بؤیوک یئرآلتی سیاسی تشکیلات‌لارین بیرینین عوضولویونه سئچیلیر. بارات بو مساله‌نین اهمیّتینی سونرالار کومیته‌نین اوتوروم‌لاریندا ایشتیراک ائدنده باشا دوشدو. بارات هله بو سیاسی ایدئولوژیک دوشونجه‌لر و چابالارین ایچینده اولان ایلیشکی و فیکیر آیریلیق‌لارینین یارانماسی حاقیندا چوخ معلوماتی یوخ ایدی. آما بعضی یولداش‌لارینین داغ پروقرام‌لارینین سونوندا کئچن دانیشیق جلسه‌لریند‌ه ایفراطی و آشیری تنقیدلریندن راضی دئییلدی. او گؤروردو کی، بو قورو تنقیدلر دوستلوق‌لارا ضربه ووروب، او صمیمی یولداشلیق باغلانتیسینی حربی و نیظامی بیر ایلیشکییه چئویرمک ایسته‌ییردی.

بارات اونلارین داورانیش‌لارینی آغیر گؤروب اونلارین منطیق‌لرینی دوشونمک، خصوصاً ده دؤردونجو ایل اؤیرنجی‌لرینین یاراتدیغی مؤحکم و محبّتلی باغلانتینی قوروماق ایسته‌ییردی. بارات او هفته داغ پروقرامیندا بیر نوع غرورلا داغچی‌لارین ایچینده گئدیردی. سانکی اونون اؤزو «یؤنلدیجی کومیته‌نین» بیر عوضودور. گلن هفته اونیوئرسیته‌ده باهارین گؤزل هاواسیندا آغاج‌لارین بیرینین آلتیندا معلوم ساعاتدا کومیته‌نین کئچیریله‌جک جلسه‌سی و اوتورومون‌دا بارات حاضیر اولدو. اورادا احمد و احسان دؤردونجو ایل، ایسماعیل ماراغا اوچونجو ایل و بارات ایسه بیرینجی ایل اؤیرنجی‌لریندن ایدی‌لر.

اونلار بیر حالدا دؤردو بیر آغاجین آلتیندا اوتورموشدولار کی، اونلارین داورانیش‌لارینی او بیری اؤیرنجی‌لردن سئچمک اولموردو. دوزدور کی، اونلار نسبتاً خلوت بیر یئرده اَیلشمیشدی‌لر، آما غیر عادی بیر حال دا اونلارین داورانیشیندا گؤرونموردو. اوّل احمد «بارات یولداشین» کومیته‌یه سئچیلمه‌سینی تبریک دئییب، بو رولون اهمیّتی حاققیندا جیددی آچیقلاما وئردی. سونرا اونلار گلن پروقرامین هارادا اولماسینی و ایش‌لرین بؤلونمه‌سی ایله باغلی دانیشدی‌لار.

بیر قدر ده کئچمیش پروقرامداکی تنقیدلر حاققیندا دانیشدی‌لار. بارات ایلک دفعه جلسه‌ده ایشتیراک ائتدییی اوچون داها چوخ شاهید کیمی قولاق آسیب اؤیره‌نیردی، هردن ده فیکرینی دئییردی. جلسه قورتولاندان سونرا بارات اؤزونه فخر ائدیردی کی، او قدر اوچونجو و ایکینجی ایل اؤیرنجی‌لریندن یالنیز او سئچیلمیشدی. ائحسان‌گیل، احمدگیل و استعفا وئرن او بیری دؤردونجو ایل اؤیرنجی‌لر باراتدا بیر سیرا کیفیّت‌لر گؤرموشدولر کی، باشقا چالیشقان داغچی‌لاردا یوخ ایدی. بارات اونلارین هامیسیندان قرار وئریب و پروقرام حاضیرلاماقدا بیرباشا رولو اولاجاق ایدی.

بارات «نورعلی»، «حمید»، «ابراهیم» و او بیری یولداش‌لارینین چوخونون اورادا اولمادیق‌لارینا تعجّب ائدیب، اؤزونو اونلاردان باش گؤرمکده شاشیرمادان آتدیم‌لارینی بیربه‌بیر گؤتوروردو. احسان و احمد دؤردونجو ایل اؤیرنجی‌لری اولدوق‌لاری اوچون اورادا آز قالمالی ایدی‌لر. اونون اوچون آز چَکمدی کی، اونلار «ابراهیمی ده داغچی‌لار کومیته‌سینه گه‌تیردی‌لر. بیر نئچه هفته اوندان سونرا ایمتحان‌لار باشلاییردی. سونرا یای تعطیل‌لری گلیردی. اونلار یای تعطیل‌لرینده بیر هفته‌لیک بیر پروقرام اَساسیندا تئهران‌ین یوخاریسیندا اولان «فشم» ناحیه‌سیندن توتموش خزر دنیزی ساحیلی «نو شهر» شهرینه قدر داغـ داش و مئشه‌لر آراسیندا یول گئدیب و چؤل‌لرده قالاجاق ایدیلر.

او پروقرامین تفصیلاتی، ایداره‌ائدن‌لری و ایش بؤلگوسو بَللی اولاندان سونرا اونلار ایمتحان‌لارینی بیتیریب، اؤز شهرلرینه گئتدی‌لر کی، یایین اورتاسیندا «فشم» «نو شهر» پروقرامی اوچون بللی بیر گونده و یئرده توپلانسین‌لار. بارات‌ین سولدوزا بو یای سفری داها قیسا نظره گلیردی. او یاین اورتاسیندا «داغچی‌لار کومیته‌سی» عوضوو اولدوغو

اوچون اورادا اولمالی و بو بیر هفته‌لیک پروقرامین دوزگون شکیلده ایداره اولونماسیندا اؤز وظیفه‌سینی یئرینه یئتیرمه‌لی ایدی.

بو ده‌ییشیک‌لرین هامیسی بارات‌گیلین ائولریندن گیزلی قالاردی. بئله کی، نه بارات‌ین بیر ائوده قالدیغی، آما باشقا اونیوئرسیته‌ده و جیددی اینسان اولان هوشنگ، ناصیر و او بیری سولدوزلو یولداشلاریندان هانسی اؤیرنجی تشکیلات‌لاریندا هانسی وظیفه ایفا ائتدیک‌لری حاققیندا دقیق خبری اولاردی، نه ده او حاقدا خبر آلاردی، نه ده کی، او بیری دوست‌لاری بارات‌دان بو حاقدا بیر شئی سوروشاردی‌لار.

بو یئرآلتی سیاسی چالیشمانین ایلکین قایداسی (آلیفباسی) ایدی کی، تشکیلات‌لار ایله باغلی بیر- بیرلریندن ان آز ایلگی‌لری اولمالی ایدی و حتّا بیر غیر ضروری بیلگی ایسته‌مه‌دن بیرینه راست گلسه‌ایدین، گؤزونو یوموب، گؤرمه‌مه‌لی ایدین. چونکی سنین گؤروب و بیلمه‌ین او تشکیلاتین حرکتینه ضربه‌لر وورا بیلردی. بونلار گؤردولر کی، اونلارین هامیسی اونیوئرسیته تشکیلات‌لاری ایله باغلی بیربه بیر جیددی رول‌لاردا چالیشیرلار. اونلار همیشه کیتاب اوخویوب، بحث ائدیردی لار. اونلارین ائولری بیر آیری اونیوئرسیته‌یه دؤنموشدو.

یایین اورتالاریندا بارات تئهرانا دؤندو. او بو دؤنوشده ائله گلدی کی، بیر گون سونرا اؤزونو داغا گئتمک اوچون چاتدیرسین. بارات چاتان گون ناهاردان سونرا اونیوئرسیته‌یه بیر باش ده‌یدی. بوتون مسئولیّت‌لر قاباقجادان بؤلونموشدور. او داغچی‌لارین آچاری اوندا اولان کؤمودلارین بیریندن داغ کوله‌لرینین بیرینی سئچیب گؤتوردو. او باشماق‌لاری و هر بیر شئیی گؤتوروب، اؤزونو صاباحکی قرارا حاضیرلادی.

یایدا تئهرانا گلنده بوتون یولداش‌لاری ائولرینده دئییلدی. بیر آیاق‌لاری تئهراندا ثابیت اولانلاردان هوشنگ، هورموز، ایسکندر، احمد و موختار اورادا وار ایدی، بیر سیرا دا اؤزونو ائو صاحیبی حیس ائدن قوناق‌لار. بارات بو تزه قوناق‌لارین ائوده اؤزلرینی ائوییه‌سی کیمی حیس ائتمک‌لرینه چوخ راحت دئییلدی. اونلار یایدا تئهراندا کیچیک بیر مودّت قالماق، یا دا بیر ایمتحان اوچون تئهرانا گلمیشدی و اورادا بیر آیا یاخین قالماق ایسته‌ییردی‌لر. بارات یادیندان چیخمیشدی کی، اونون اؤزو اورا گلن زامان بیر آی اورادا قوناق قالمیشدی.

بارات‌گیل حتّا داغ پروقرامینین یولونو سیناماق اوچون ایکی نفرلیک بیر قروپو قاباقجادان بو یولو خریطه‌نین ایزی ایله گئدیب، تانیماق اوچون گؤندرمیشدی‌لر کی، بوتون قروپ گئدنده اونلار چتینلییه دوشمه‌سین. بارات‌گیل صاباح تئزدن قرار قویدوق‌لاری یئره بیر - بیر توپلاندی‌لار. بوتون آد یازدیران‌لارین هامیسی گلمیشدی. اونلارین هامیسی بیر یاریم ساعات گئج ده اولسا، توپلانیب، یولا دوشمه‌یه حاضیرلاشدی‌لار.

اونلار بیر آیدان چوخ بیر- بیرلرینی گؤرمه‌دیک‌لری اوچون بیر-بیرلرینه توقا ووراراق شوخلوق ائدیردی‌لر. اونلار نهایت «لشکرک» مسیرینین «فشم» کندینه یولا دوشدولر. آوتوبوسدا یئنه ده شعر کیتاب‌لارینی چیخاریب، شعر و ماهنی اوخوماغا باشلادی‌لار. بارات دا ماهنی‌لارین چوخونو ازبر بیلن اؤیرنجی‌لردن ایدی. بو پروقرامدا بارات بیر چوخ یئنیلیک‌لرله راستلاشدی و بونلار اونون کاراکترینین بیشمه‌سینه بؤیوک تاثیر گؤستردی. بو پروقرام‌لاردا ایپرمییه یاخین داغچی وار ایدی کی، اونلاردان بئش‌آلتیسی قیز ایدی. بو قیزلار دا داغچیلیقدا جیددی و قابیلیتلی داغچی‌لاردان ایدی‌لر. بارات بو زامانا قدر اونلارین هامیسیلا راحت سالام علیک ائدیردی، بیر- ایکیسی ایله چوخ راحات بوتون مساله‌لر حاققیندا دانیشیردی؛ اونلاردان بیری بارات‌ین اؤز همدوره‌سی مازاندارانلی «فاطی» و او بیری زنجانلی «خاتون» ایدی. بارات‌ین وظیفه‌سی و مسئولیّتی طلب ائدیردی کی، چاتیشمایان شخصی جهت‌لرینه تئزلیکله غلبه ائتسین.

بئش گون ایپرمی نفرله گئجه‌گوندوز بیر یئرده و چتینلیک‌لرده بیر یئرده اولماق، بو اینسان‌لارین بیر- بیرلرینی یاخشی تانیماسی اوچون ایمکان یارادیردی. اونلار «فشم» کندیندن قالخیب، داغ‌لارین اوجالیق‌لارینا چیخاراق، «خزر» دەنیزی طرفه یولا دوشدولر. داغ‌لارین بو حیسه‌سینده یاشیللیق‌لار، هاوانین تمیزلییی و سرینلییی اونلارا گؤزل بیر سئوینج وئریردی. بونلار چتینلیکله یاواش‌یاواش یولا داوام ائدیب، اوخویا‌اوخویا، هردن ده بیر‌بیرلریله شوخلوق ائده‌رک یولدا گئدیردی‌لر. بو داغ پروقرامیندا «احمد» یوخ ایدی. او بیر طرفدن درسینی بیتیرمیش و داغچی‌لار کومیته‌سیندن آوتوماتیک چیخمیشدی؛ بیر طرفدن ده بارات‌ین بیر قیز همدؤوره‌لری ایله ائولنمیشدی. «احسان» درسی آز قالدیغی اوچون اونیوئرسیته‌یه آز گلیردی. چونکی ائشیکده ده چالیشیردی. ظاهیرده بو سببه

گؤره اسماعیل دئدی کی، او دا داغچی‌لار کومیته‌سیندن استعفا وئریر. بارات بیرآن گؤردو کی، او، اسماعیل و ابراهیم ـ اوچ نفر داغچی‌لار کؤمیته‌سینده قالیب‌لار. بارات او بیری طرفدن ده حیس ائدیردی کی، ابراهیم و اسماعیل قاباقکی کیمی داغچیلیق مساله‌سینه چوخ اهمّیت وئرمیرلر. اونلار آلبته کی، بوتون داغچیلیق چابالاریندا وار ایدی‌لر، آما بیر قدر چکینه‌چکینه گلیردی‌لر.

اونلارین اوچو ده داغچی‌لار کومیته‌سینی گئنیشلندیرمه‌یی دوشونوردولر. بارات بوتون بئش گونلوک پروقرامدا بو فیکری بئینینده بیشیریردی و داغ پروقراملارینا تقریباً دایم گلن، ساغلام باخیش و شخصیّت‌لری اولان‌لارا گؤز قویاراق اونلاری یوخلایاندان سونرا ایکی نفری سئچدی. اونلاردان بیری «حمید» و او بیری ده «خاتون» ایدی. اونلار اوچو ده داغدا یول گئدرکن بو حاقدا دانیشیب و قرار وئرمه‌یه فورصت تاپدی‌لار. اونا گؤره هله‌لیک «حمید»ین داغچی‌لار کومیته‌سینه آرتیریلماسی ایله راضیلاشدی‌لار. بیردن بونلار گؤردولر کی، «احمد» و «احسان»ین ایستعفا وئرندن سونرا فاکولته‌نین داغچی کومیته‌سینین عوضولری تاماميله «تورک» اولوبلار. اسماعیل اونلارین ایچینده سابیقه‌لی اولدوغو اوچون حمیدله تک دانیشیب و اونو داغچی کومیته‌سینه سئچیلمه‌سینین اهمّیتینی آچقلاییب و جومعه گونو قاتیلماسینی اونا چاتدیردی و اونو تبریک ائتدی.

سونرا «ابراهیم» و «بارات» دا گئدیب، آیری‌آیری اونا تبریک دئدی‌لر. بو ایش‌لرین هامیسی او دؤرد نفر طره‌فیندن هئچ کیمین خبری اولمادان گؤرولوردو. اونلار آخار سولار کناریندا گئده‌گئده اینسان اوغلوندان بیر اثر اولماین یئرلرده بولاق‌لاردان سو دولدوروب و چؤلدن «ککلیک اوتو» چایی دریب چایا قاتاراق چؤل چایی دمله‌ییب ایچیردی‌لر. چؤلده سوفره‌لر سالیب، یئییب ییغیشدیریب و گونشین چیخماسیندان و باتماسیندان داغ‌داشین آتک‌لرینده لذّت آلیردی‌لار. گئجه‌نی ده داغین اتک‌لرینده بیر دوز یئرده چادیر قوروب، اود یاندیراراق دوره‌سینه حلقه ووروب، گئجه یاریسینا قدر اودون آلوولارینا باخاراق اوخویوردولار. سونرا چادیرلارا گئدیب و یاتیردی‌لار؛ قیزلار هامیسی بیر چادیردا و اوغلانلار دا چوخ اولدوق‌لاری اوچون اوچ چادیردا.

بارات حمید ایله خاتونون آراسیندا بیرینی سئچمه‌سینه چوخ فیکیرلشیردی. اونلارین ایکیسی ده داغ پروقراملاریندا بیر اؤلچوده جیددی ایدی‌لر، البته، خاتون بیر قدر حمیددن آرتیق. او چوخ فیکیرله‌شیب دوشونن بیر قیز ایدی. زنجانلی اولدوغو اوچون تورک ایدی، آما فارسجا دانیشماغا اوستونلوک وئرردی. دئییردی کی، تورک دیلینی تام بیلمیر. او، باشقا قیزلار کیمی یالنیز قیزلارلا گزمیردی کی، داغدا آیری مساله‌لره لاقئید قالسین. او بوتون داغچی‌لارلا دوستلوق ائدیب و هامی ایله سایغیلی داوراناردی. او جیددی بیر شکیلده داغین چتینلیک‌لری ایله قارشیلاشاندا اوغلانلاردان هئچ ده گئری اولمادیغینی گؤستریردی. همیشه چالیشیردی کی، آغیر کوله‌لردن بیری اونون چیینینده اولسون. داغدا بارات ایله خاتون آراسیندا داها چوخ سیاسی ـ اجتماعی مساله‌لر حاققیندا دانیشیقلار اولاردی. بلکه یالنیز تئکنیکی سبب‌لره گؤره حمید داغچی‌لار کومیته‌سینه سئچیلدی کی، اونلارین توپلانماسی، دانیشیق‌لاری و ایش‌بیرلیک‌لری آسانلیقلا گئرچکله‌شه بیلردی.

اونلار تئهراندان هر نه قدر اوزاقلاشیب و «خزر» ده‌نیزینه یاخینلاشیردی‌لار، یاشیللیق‌لار چوخالیب، هاوا دا بورکولو اولوردو. داغلارین باشیندان آشاغیداکی بولودلارا باخیردی‌لار. اونلار «کوراوغلونون چنلی بئل» ماهنیسینی اوخویوب و هامی اؤز دونیاسینا دالمیشدیر. «حیدر عمو اوغلو»، «چوبان قارا» و هابئله باشقا تورکو ماهنی‌لار، «دایه دایه وقت جنگه» لور ماهنیسینی و باشقا فارسی ماهنیلاری اوخویا ـ اوخویا یوللارینا داوام ائدیردی‌لر. هردن ساعاتلار دومانین و چَن‌ین ایچینه باتاراق یول گئدیردی‌لر. بیردن همین چَن‌ین ایچینده گئدرکن داغین دؤشونده بیر داوار سوروسونه راست گلیردی‌لر. هردن ده بیر کندین ایچیندن باش چیخاریردی‌لار. البّته کی، کندلر اونلارین خریطه‌لرینده وار ایدی، آما داها داغین دؤشونده بیر سورو داوار اونلارین آلینده‌کی خریطه‌ده یوخ ایدی.

اونلار داغین دؤشونده دومان و چنین ایچینده هردن چوبان‌لاردان تزه ساغیلمیش سود آلیب، اونو هردن قایناديب، هردن ده قایناتمادان ایچیردی‌لر. تزه ساغیلمیش سود ایله بازاردان آلینمیش سودون آراسیندا نه قدر فرق وار ایدی. داغدا اوتورماق اوچون دوز یئر تاپماق، دئمک اولار کی، مومکن دئییلدی. آیری- بویرو یئرلرده داغین دؤشونده هر کس

بؤیرونو بیر داشا، یا قایایا دایایاراق بیر تیکه یئمک یئیب، دئییب گولوب، دانیشیب و یولو داوام ائدیردی‌لر.

نئچه گون یول گئدندن سونرا اونلارین یولوندان هله ایکی گون قالیردی. داغلارین اوجا یئرلریندن «خزر» دەنیزی گؤرونوردو. گؤی بویالی و چیسکین دومان‌لارین آرخاسیندان چتینلیکله گؤرونوردو. سانکی یئر ایله گؤی اورادا بیر ـ بیرینه قوووشوردو. اونلارین هامیسی سینه‌لرین تزه و تمیز هاوایلا دولدورارکن بیر عجیب غرورلو حیس یاشاییردی‌لار. سانکی، هم داغ‌لاری، هم ده دەنیزلری فتح ائتمک مرحله‌سینده ایدی‌لر.

اونلار داغین باشیندان «خزر» دەنیزینی گؤرندن سونرا هامیسی بیر غالیب گلمیش قوشون کیمی یوللاری اوز آشاغی ائنمه‌یه باشلادی‌لار. دره‌لر و آلچاق تپه‌لردن ائنیب، مئشه‌لری کئچیب، آوادانلیق‌لاری بیربه‌بیر اؤتوردولر. آغاج‌لارین چوخلوغوندان مئشه‌لر سیخ اولوردو. اونلار یوللارینی خریطه‌دن سئچیب، آیدینلاشدیریب، حرکت گئدیردی‌لر. اونلار دره‌لرین بیرینین درینلیینده شاققیلدایاـ شاققیلدیا آخان سویون کناریندا گئدرکن، بیردن سویون یاخینلیغیندا یئرده بیر داغ دونقوزونون تزه اوولاندیغینی گؤردولر. بو زامانا قدر بارات بیر دونقوز گؤرمه‌میشدی، او دا هله داغ دونقوزو اولا.

داغدا اینسان نه قدر آوادانلیقدان اوزاقلاشیر، او قدر ده اؤزون آزاد حیس ائدیر و اؤزونو طبیعتین بیر بؤلومو ساییر. طبیعت اونون آناسی کیمی اولدوغو اوچون اؤز آناسینا قوووشوب، اونون قوجاغینا گیریر و اورادان چیخماق ایسته‌میر. داغچی‌لار اونا گؤره طبیعتی تمیز ساخلاییب، اؤز زیبیل‌لرینی داغدا یئری قازیب، قویلاردی‌لار کی، اونو چیرکلندیرمه‌سین‌لر. داغچی‌لار نه قدر کی آبادانلیغا یاخینلاشیردی‌لار، سانکی، او قدر ده آنالاریندان اوزاقلاشیردی‌لار. اونلار ایندی بئله بیر مرحله‌یه چاتیردی‌لار.

بیر طرفدن اوستون گلن بیر قوشون کیمی آبادانلیق‌لاری بیربه بیر کئچیب «نو شهیر» شهرینه یاخینلاشیر؛ او بیری طرفدن ده بو غالیب قوشون آنا طبیعتدن آیریلماسینا گؤره هئچ ده سئوینمیردی‌لر. اونلار سون یئمک‌لرینی ده بیربه بیر یئیردیلر کی، نهایت «نو شهیر»ین بیر کندینه چاتدی‌لار. کندین جماعاتی دا سانکی، او داغـ داشین طبیعتینین بیر بؤلومونه بنزه‌ییردی‌لر. اونلارین ائوـائشیک‌لری و یاشام‌لاری یاشادیقلاری طبیعتله اویغونلاشمیشدیر کی، اونلاری بیرـبیرلریندن چتینلیکله آییرماق اولاردی.

اونلار کندین قومسال کوچه‌لرینده یولا دوشدولر. اورادا کندین کوچه‌لرینده گزیب، مینیبوسون دوراغینی تاپدی‌لار کی، اونلاری «نو شهیر»ـه آپارسین. اونلار چوخ گؤزلـه‌مه‌دی‌لر.

اونلار اورادان تئهرانا دؤنمه‌میشدن قاباق بیر خزر دەنیزینین کنارینا گئدیب، نئچه دقیقه‌لیک ده اولسا بئله، دەنیزین قیيسیندا دینجلدی‌لر. سونرا شهره دؤنوب، اورادان تئهرانا گئدن آوتوبوس‌لارین دوراغینی آراماغا باشلادی‌لار. اونلار آخیردا بیر آوتوبوسو بیرباشا توتوب و تئهرانا دوغرو یولا دوشدولر. یورغون اولدوق‌لاری اوچون اونلارین چوخو آوتوبوسدا یوخویا گئتدی.

اونلارین یئمکلریندن هله بیر آز قالمیشدیر کی، دسته باشی اونلاری داغچی‌لارین آراسیندا بؤلمک اوچون ایکی نفر تعیین ائتدی. اونلاردان چوخو یوخلامیشدی‌لار. بیر آزی دا اویاق قالیب، دانیشیب ـ قیرتیللاییردی‌لار. بیر سیراسی دا اونلارین بئله ائتدیک‌لری اوچون اونلارا آیری‌آیری باخیردی‌لار و آخیردا اونلار دا یورغونلوقدان یوخویا گئتدی‌لر. آوتوبوس سوروجوسو ده قاباقدا توخوم چیرتلایا‌ـ چیرتلایا کوچه‌ـ بازار بیر ماهنیسینا قولاق آسیردی. گئجه قارانلیقدا اونلار تئهرانا ساری گئدیردی‌لر.

بارات دا مسئولییتینه گؤره ایمکان داخلینده اویاق قالدی. او دا آخیردا دؤزه بیلمه‌دی و یوخویا گئتدی. نئچه گونون یورغونلوغو هامییا کار سالمیشدی. او یاتارکن حیس ائتدی کی، اوره‌یی چوخ مؤحکم دؤیونور. بیردن دیک قالخدی و گؤردو کی، باشی بوینو اوستده آیری دوشدوغو اوچون راحات نفس آلا بیلمیردی. بیر آزجا مورگولنمک اونو بیر طرفدن چوخ آییق و قیوراق ائتدی ، او بیری طرفدن ده آز یاتدیغی اوچون بیر آز باش آرغیسی توتدو. او داها پنجره‌نین آرخاسیندان قارانلیق گئجه‌ده گؤزلرینی ائشییه تیکمیشدی. گؤیده اولدوزلاری گؤره بیلیردی، آما داغ‌ـ داش و چؤل ـ بایيری هئچ گؤره بیلمیردی. شوشه‌نین اوزرینده‌کی شکیلدن گؤردو کی، «خاتون» دا اویاقدی. دؤنوب اونا باخارکن ایکیسی ده بیرـبیرلرینه گولدولر. بارات اوندان خبر آلدی کی، «باش‌آغری حبّی واردی؟» خاتون تئز قالخیب، بیر استکان سو ایله بیر دنه باش آغری حبّی اونون اوچون گه‌تیردی. اوندان باش آغریسینین سببینی سوروشوب، سونرا دؤنوب، یئرینه گئتدی.

یورغونلوقدان دانیشماغا حالی یوخ ایدی. هم ده آوتوبوسدا هامی یاتاندا دانیشماغا دا ایمکان یوخ ایدی. اوزون یول بیتمه‌یه گلمیردی. بارات تعجّب ائدیردی کی، بو یولون هامیسینی اونلار پیادا نئجه گئتمیشدی‌لر. نهایت یولون کناریینداکی مسافه گؤسترن تابلولار تئهرانا یاخینلاشمالارینی گؤستریردی. آوادانلیق‌لار بیری بیرینین دالیسینجا گه‌لیردی‌لر. جادّه‌نین کناریندا چیراق‌لارین ایشیغی گؤروندو و ماشینلارین اونلارین کناریندا گلیب ـ گئتمه‌لری داها آرتدی. بو دورومدا بارات گؤردو کی، یولداش‌لارینین بیر چوخو اویانیب، شوشه‌نین آرخاسیندان ائشییه باخیرلار.

اونلار سوندا تئهرانا گلدی‌لر. تئهران‌ین خیابان‌لاری دا چوخ اوزون ایدی. اونلارین شانسیندان گئجه یاریسی خیابانلاردا ماشین‌ـ فیلان یوخ ایدی. بونا گؤره یاریم ساعاتدان چوخ چکمه‌دی کی، «شهناز» مئیدانینا چاتدی‌لار. مئیدانا چاتاندا اونلارین بیر سیراسی اورادا ائندی‌لر. سونرا یولا داوام ائدیب، «فیردوسی» مئیدانیندا ساخلادی‌لار کی، آیری یولداشلاریندان، او سیرادان «خاتون» دا اورادا ائنسین. بارات‌گیل آخیر دسته ایدی‌لر کی، «24 ایسفند مئیدانیندا آوتوبوسدان ائندی‌لر. بارات کوله‌سی بئلینده یونگول آیاق «آی کوره‌سینین اوستونده‌کی آستروناوت‌لار کیمی آتیلاـ آتیلا گئدیردی. او ائولرینه چاتاندا ساعات سحر ایکی اولاردی. همیشه اولدوغو کیمی قاپی آچیق ایدی. او کئچیب، اؤز اوتاق‌لاریندا اوزونه بیر یئر دوزلدیب یاتدی. ناصیر هله اورمّیه‌دن یای تعطیل‌لریندن گلمه‌میشدی.

آیاق‌لاری و بوتون بدنینی سانکی، ایستی سویون ایچینه قویوبسان. اونون بوتون بدنیندن ایستی چیخیردی. گؤزلرینی یوماندان سونرا سانکی، بئینی باشینین ایچینده دولاشیردی. آخیردا یورغونلوق اونا غالیب گلیب، ائله درین یوخویا دالدی کی، حتا او بیری‌لرینین صوبحدن ناهارا قدرکی سه‌س‌کویو ده اونو اویاتمادی. کاسیبین بختی یاتان کیمی یاتمیشدیر. دوراندا اونون بوتون بدنی و فیکری چالیشماغا تام حاضیر ایدی. اونا هر نه‌دن واجب حامامدا یویونماق ایدی کی، بیر هفته چؤلون چیرکینلیینی تمیزله‌ییب و یورغونلوغونو چیخارسین.

او ایستی سویون آلتیندا اؤزونو تمیز یویوناندان سونرا بیر دست اویغون پالتار گئییب، تئهران اونیوئرسیته‌سینین قاباغینداکی کیتابچی‌لارا ساری گئتدی. بارات‌گیلین او کتاب دوکان‌لارینا گئتمه‌لری بیر «سونا» قوشونون گولمه‌چه‌یه ساری گئتمه‌سینه بنزه‌ییردی. بیربه بیر او کیتاب

دوکان‌لارینی گزرکن تزه چیخان کیتاب‌لاری آلینه آلیب، بیر-بیر یوخلاییردی. پولو آز اولدوغو اوچون «علی اشرف درویشیان»دان «از این ولایت» (بو ویلایتین سؤزلری) آدلی بیر کیچیک ناغیل کیتابی آلدی.

****

بارات و بیر چوخ چالیشقان و جیددی داغچی‌لار داغچیلیق حاققیندا بئله دوشونوردولر کی، داغچیلیق «فدایی‌لر» تشکیلاتی و اونا بنزر سیاسی و سول تشکیلات‌لارا اورادا اؤیرنجی‌لر تشکیلاتی ایله ایلیشکی یارادیب و ایکیسینین بیر- بیرلرینه کؤمک ائتمه‌سینه ایمکان یارادیردی. «فدایی‌لر» اؤیرنجی‌لردن عوضو سئچیردی و اؤیرنجی‌لر ده اونلارین مرام‌لارینی آچیق شکیلده اونیوئرسیته‌ده و کوچه - بازاردا تبلیغ ائدیردی‌لر. بو دوشونجه بوتون اونیوئرسیته‌لرده اوستونلوک تشکیل ائدیردی.

باراتگیل و بوتون داغچی قروپ‌لارینین بیر باشقا هدف‌لری ده وار ایدی. اونلار ایدئولوژیک دوشونجه‌لری آراشدیریب، اونلار حاققیندا بیر- بیرلریله فیکیر پایلاشیردی‌لار. اونلارین بیر سیراسی فیزیکی باخیمدان گوجلو اولسایدی‌لار دا، فیکری باخیمدان گوجلو دئییل‌دی‌لر. اونلار آن آزیندان شیفاهی شکیلده بو فکیرلر ایله تانیش اولوردولار. چوخ کیتاب اوخویان‌لار ایسه، تام ترسینه، بو فیکیرلری داغدا او بیری‌لر ایله پایلاشیردی‌لار.

او زامانین دانیشیق‌لارینین چوخو بیر طرفدن «بیژن جزنی»نین «اوتوز ایللیک ایران تاریخی» کیمی کیتاب‌لاری حاققیندا، او بیری طرفدن ده «احمد زاده»نین کیتاب‌لاری، او سیرادان اونون «مسلّحانه مبارزه هم تاکتیک و هم استراتژی» آدلی اوزون مقاله‌سی حاققیندا آپاریلیردی. «توده» پارتییاسی طرفدارلاری نه‌اینکی گؤرونمزدی‌لر، حتا او فیکیر حاققیندا دانیشیب، اونو ساوونماغا (دیفاع ائتمه‌یه) بئله جورعت‌لری اولمازدی. ساواکین جاسوسو و توده پارتیاسینین ساده عوضولویوندن یوخاری وظیفه‌لره یوکسه‌لن «عبّاس شهریاری»نین او گون‌لرده «فدایی‌لر» طرفیندن اؤلدورولمه‌سی داها آرتیق «توده» پارتییاسینی اعتیبارسیز ائتمیشدیر. بیر سیرا گنج توده پارتییاسیندان آیریلیب، «ایشچی‌لر اینقیلابی تشکیلاتی»نی

یولا سالدی‌لار کی، فدایی‌لره داها یاخین ایدی‌لر و سیاسی و تشکیلاتی چالیشمالارا داها آرتیق اوستونلوک وئریردی‌لر.

بو ایل‌لرده «خلق موجاهیدلری تشکیلاتی»نین طرفدارلاری «اؤیرنجی‌لر داغچی‌لار تشکیلاتینی» یئنی یاراتماغا تزه باشلاییردی‌لار. اونلار تاکتیک باخیمدان سولچولارین تاکتیک‌لرینی سئچمیشدی‌لر. اونلارین «موسلمان» اولدوق‌لاری اوچون گئنیشلنمه‌یه ایمکانلاری چوخ ایدی. فلسفی دوشونجه باخیمدان سولچولار تکجه «شاه» رژیمی دئییل، بلکه بوتون «کاپیتالیست» دونیا قارشیسیندا دایانمیشدی‌لار. بو چوخ چتین بیر دایانیشما ایدی. بو دوشونجه ائله بیر شرایطده موجود ایدی کی، دونیادا دمئوکراسینین قایناغی اولان آمئریکانین شوعاری بو ایدی: «یاخشی سولچو بیر اؤلو سولچودور» و کمونیزمی دارماداغین ائتمک اوچون یوز مین‌لر عسگری «ویتناما» گؤندرمیشدیر.

بو باخیش‌لاری دؤرد حیصه‌یه بؤلمک اولار: بیرینجی، لاپ ایفراطی و سول فیکیر کوبا اینقیلابیندان تاثیرله‌نن «احمدزاده»نین دوشونجه‌سی ایدی، او، یالنیز «سیلاحلی» موباریزه‌نی قورتولوش یولو بیلیردی و اینانیردی کی، خالق آخیردا گلیب، «فدایی‌لره» قاریشاجاق؛

ایکینجی، «بیژن جزنی»نین دوشونجه‌سی ایدی کی، او دا بعضی سبب‌لره گؤره «فدایی‌لرین» سیلاحلی موباریزه‌سینی لازیم بیلیردی. حالبوکی قورخوسوندان دونموش و قورخوموش میلّتی باشا سالماق لازیم ایدی کی، بو حؤکومته بو یول ایله ضربه وورسون‌لار. بو حؤکومتی او زامان سیندیرماق اولار کی، میلّتین قورخوسو تؤکولسون، اونلارین ایچینده سیاسی و تشکیلاتی چالیشماق اوچون زمینه یارانسین؛

اوچونجو دسته توده پارتیاسیندان آیریلان «اینقیلابی ایشچی‌لر تشکیلاتی» ایدی کی، دوغروسو، بونلار فدایی‌لره یاخینلاشماق و اونلارلا آمکداشلیق ائتمک ایسته‌ییر، سیاسی و تشکیلاتی چالیشمالارا داها چوخ اوستونلوک وئریردی‌لر. اونلار حربی- نیظامی و چیریکی ساواشی دوز سایمیردی‌لار.

دؤردونجو، «توده پارتیاسی» ایدی کی، فدایی‌لرین ساواش مئتودونو یالنیش ساییر و اونلاری اساسدان رّد ائدیردی. اونلارین هامیسی موسکوادا و شرقی آوروپادا آیله‌شیب، دانیشیق‌لاری ایبیرمی ایل بوندان قاباقدا قالمیش و او زامانین شوعارلاری ایله یاشاییردی‌لار.

بو دوشونجه‌لرین ایچینده اوستون اولانی «بیژن جزنی» نین دوشونجه‌سینین طرفدارلاری ایدی‌لر. اؤیرنجی‌لرین و بارات‌ین یولداشلارینین بعضیسینین بو تشکیلاتا سوست یاناشمالارینین ایکی اساس سببی اولا بیلردی: بیری اونلارین قورخدوقلاری اوچون بو ساواشدا جیددی ایشتیراک ائتمه‌مه‌لری ایدی؛ اونلارین بیر قدر قاریشمالاری و سونرا درس‌لرین نئجه اولورسا- اولسون، بیتیرمه‌لری و یاشامالارینا داوام ائتمه‌لری اونلارین بو تشکیلاتا قاتیلما اؤلچوسونو گؤستریردی.

ایکینجی دسته، جان‌لاری و بوتون وارلیق‌لارینی بو یولدا قویموشدولار. اگر سوست اولسایدی‌لار، اونلارین ایدئولوژیک جهتدن فرقلی باخیشلاری اولمالیدی. اگر بارات‌ین یولداشلاریندان نئچه‌سی «داغچیلیق» حرکاتینا قاتیلمادا سوست اولموشدولار، سببی ایسه اونلارین فرقلی دوشونجه‌یه مالیک اولمالاریندان آسیلی اولا بیلردی. سولچولار ایچینده چوخ آز «اوچونجو دونیا» باخیشلی اولانلار دا آزاراق وار ایدی. داغدا و بیر دئموکراتیک مبارزه یولو سئچن اؤیرنجی‌لرین آراسیندا چوخ ایختلاف‌لار آرایا چیخمازدی.

هر باخیمدان دا باخسایدیق، ایندی سبب‌لری هر نه اولورسا اولسون، فدایی‌لر و موجاهیدلرین ساواش‌لاری اؤیرنجی‌لر و بوتون سیاسی فیکیر و دوشونجه صاحیب‌لرینین آراسیندا بیر درین و آچیق حرکت یاراتمیشدی. اونلاری توپلومدا و جماعاتین ایچینده ده چوخ چالیشقان و فعاّل ائتمیشدی. فدایی‌لر ایدئولوژیک باخیمدان سولچولار ایچینده و موجاهیدلر ایسلامی- سیاسی تشکیلات‌لار ایچینده بو ولوله‌نی یاراتمیشدی‌لار.

بارات بیرینجی ایل تحصیلی اونیوئرسیته‌ده بیتیرمه‌میش بو سیاسی و ایدئولوژیک دوشونجه‌لرین تام اورتاسیندا ایدی و فاکولته‌لرینده تزه گلن‌لر و اوندان سونرا قاتیلان‌لارین هامیسی اوندان نظر آلییب، اؤیرنیردی‌لر. بو مساله‌لر بارات‌ین داها آرتیق موطالیعه ائتمه‌سینه گتیریب چیخاریردی. آما او موطالیعه اوچون یئترینجه زامان تاپا بیلمیردی. چونکی اونون گون‌به گون مسولّیت‌لری چوخ ایدی. آما بو داغچیلیق سفرلرینده آپاریلان دانیشیق‌لار بیر قدر بو بوشلوغون یئرینی دولدوروردو.

او حیس ائدیردی کی، ایسماعیل و ابراهیم داغچیلیق پروقرام‌لارینا آغیر گلیردی‌لر. البتّه بو مساله اؤزللیکله احمد و احسان‌ین داغچی‌لار کومیته‌سینی ترک ائتدیکدن سونرا آزالماق عوضینه داها دا چوخالمیشدی.

«حمید»ین ده داغچی‌لار کومیته‌سینه قاتیلماسی بو بوشلوغو بیر قدر دولدورموشدو ، آما حمید ده درسینی بیتیرمک فیکرینده اولدوغو اوچون بیر حددن آرتیق واخت قویا بیلمیردی. بارات داغچی‌لار کومیته‌سیندن ائیشیکده بیر قدر آرتیق دوزگون شخصّیتلی و جیددی داغچی‌لارا یاخینلاشیب، اونلارین کؤمه‌یینه آرخالانمالی ایدی.

بو جمعین ایچینده نورعلی، خاتون و جعفر وار ایدی‌لر. بو جمعین ایچینده نورعلی حددن آرتیق ساده و صاف‌اورکلی اولدوغو اوچون چوخ جیددییه آلینمیردی. او بوتون داغ پروقرام‌لاری و باشقا چالیشمالارین هامیسیندا اولسا دا، سیاسی و تشکیلاتی دیسیپلین باخیمدان بیر قدر جیددییه آلینمیردی. او بیری طرفدن ده جعفر کیچیک بیر فابریکا صاحیبی اولدوغو اوچون «خورده بورژوا» تانیناراق هر نه قدر ده جیددی، دوشونجه‌لی و تجروبه‌لی اولسایدی دا، ایفراطی باخیشلارا مالیک اولدوغو اوچون داغچی‌لار کؤمیته‌سینده یئر آلا بیلمیردی. هر حالدا بو کؤمیته‌نین دولاندیران‌لاری «پرولتاریا» تمثیلچی‌لری اولمالی ایدی‌لر. بیر نئچه نفر ده تئهران‌ین جنوب شهر اوشاق‌لاریندان وار ایدی‌لر کی، بارات و او بیری کومیته عوضولری اونلاری گؤز آلتینا آلمیشدی‌لار. اونلار عینی حالدا داغا تقریبا جیددی اولاراق داواملی گلسه ایدی‌لر ده، او بیری طرفدن چوخ درین دوشونجه‌لی و درین باخیشلی شخصیته مالیک دئییلدی‌لر. بیر قدر «شنگول ـ منگول» شخصیّیت صاحیبی اولاراق هردن چوخ ساغا و هردن ده سولا مئیل گؤستریردی‌لر. بعضا دانیشیق‌لاریندا چوخ ایفراطی تنقیدلر ائدیردی‌لر کی، مثلا، نه‌دن فیلان کس‌لر اوجا سه‌س ایله گولوردولر . بورا موباریزه مئیدانی‌دیر یا آیلنمه و ها بئله س. آما اونلارین اؤزلری ده چوخ گولش‌قاباق و عینی حالدا او بیری‌لر ایله و مخصوصا قیزلارلا خوش‌ـ بئش‌لری آز دا اولموردو.

«خاتون» او بیری قیزلاردان فرقلی ایدی. داغا گلن او بیری قیزلارین هئچ بیری اونون کیمی جیددی دئییلدی‌لر. او بیری قیزلارین چوخو آز اوغلان‌لارا قاریشیب، اونلارلا قونوشوردولار. ایلده بیر دفعه گلن‌لر ده حددن آرتیق اؤزلرینی ایتیریب، چاشیردی‌لار. او بیری قیزلار ایدمانچی بدن قورولوشونا مالیک دئییلدی‌لر. اونلارین چوخو یا چوخ آریق، یا دا چوخ کؤک ایدی‌لر. «خاتون» هم مئهریبان، هم ده بیر قدر اوتانجاق ایدی. اونون بدن قورولوشو باخیمدان هم ایدمانچی، هم ده داغچی‌لار بدنینه

اوبغون ایدی. او تکجه کولەلری گؤتورمکده یوخ، بوتون آیری ایشلرده ده اوغلانلاردان گئری قالمیردی.
او مَتین و مئهربان بیر قیز ایدی. او دا بارات کیمی بو ایدئولوژیک و سیاسی موباریزه مئیدانینا تقریبا تزه قاتیلدیغی اوچون اؤیرەنیب و اؤزونو او بیری‌لرله بیر سطحه چاتدیرماق ایستەییردی. اصلینده اونون تورک اولماسی دا بارات اوچون بیر موثبت ایمتیاز ساییلیردی، چونکی بئلەلیکله تورک مدنیتی ایله تانیش اولا بیلیردی و ماهنی‌لاری دا اوخویا بیلیردی. بارات اونونلا سیاسی و ایدئولوژیک، هم ده اؤز فاکولتەلریندەکی کئچن مسالەلر حاققیندا چوخ دانیشاردی. اونلار داغچی‌لیق قروپونون سطحینی نئجه بیر پیلله یوخارییا آپارماق و اونون چاتیشمایان جهتلرینی آرادان قالدیرماق حاققیندا دانیشیب، فیکیرلرینی پایلاشیب و بیر‌بیرلرینه یاخینلاشدیریردی‌لار. بو ایشی ایسماعیل، حمید و ایراهیم‌گیل ده گؤرودولر.

****

باراتی اونیوئرسیتەده درس اولمادیغی و یولداشلارینین چوخ آز حیصەسینین اورادا اولماسی اوچون یئنه ده داریخما باسدی و سولدوزا دؤنمەیی دوشوندو کی، پاییزدا هامی تئهرانا دؤنرکن او دا دؤنسون. بونا گؤره زامانینی دولدورماق اوچون او تئز- تئز کتاب اوخوماغا باشلادی و ایکی - اوچ گون ایچینده اونلاری بیتیردی. کیتابی ائوده بوراخیب سولدوزا دؤنمەیه حاضیرلاشدی.
بارات داها تئهراندا دایانا بیلمزدی. اورادا اونیوئرسیته یولداشلاری اولمادیق‌لاری اوچون اونو داریخما باسدی و داغ پروقرامی بیتندن سونرا بیر هفتەنین ایچینده یئنه ده سولدوزا دؤندو. سولدوزدا کئچن نئچه ایللرده بیر چوخ دەییشیکلیکلر اولموشدور. داها خیابانلار داشیلا دؤشنمەمیشدی. اونلارین یئرینه چوخلو تزه کمربندی و تزه خیابانلار چکیلمیشدی کی، هامیسی دا آسفالت اولونموشدو. اونلارین بیری ده «فوتوحی» خیابانی ایدی کی، اونلارین قاپی‌لاریندان کئچیردی. شهرین جمعیّتی ده آرتمیشدی. بو آرتمادا چوخلو گنجلر و یئنی‌یئتمەلر ده بؤیوموشدولر کی، بارات اونلارین اوشاقلیق‌لارینی خاطیرلاییردی.

خرمن طرەفیندن بیر کمربندی و «حلاجزاده»گیلین یئرلرینین ایچیندن «چیانه» کندی طرفدن ده بیر آیری کمربندی وورولموشدو کی ایکیسی ده آسفالت اولونموشدو. هله «چیانه» طرفدەکی آسفالت خیابانین دورەسی بوش اَکین زمی لری ایدیلر کی، سونرالار ائو تیکیلمک اوچون نظره آلینمیشدی. خیاباندا گزمکدن یورولان و بیر قدر آچیقلیقدا گزیبـدولانماق ایستەین گنجلر او یئرلرده آددیم آتیردی‌لار. ماشین صاحیبی اولانلار دا اورالاردا خلوت ائیلەییب، دوست و سئوگیلی‌لری ایله دانیشیردی‌لار.

ایدارەلر و صنایعین چوخو دولت آلینده ایدی. ساوادی اولان هر کیم، خوصوصیله، اونیوئرسیته بیتیرن‌لر اوچون یاخشی ایش فورصتی وار ایدی. دولارین قیمتی ایل‌لر بویو یئددی تومندن یوخاری قالخمیردی. بیر چوخ سولدوزلو موعلیم‌لر و دؤولت ایشچی‌لری گئدیب آلماندان و فرانسادان یئنی ماشین‌لار آلیب گئتیریب، یا یئنی ماشین‌لاری سورووردولر، یا دا اونلاری ساتیردی‌لار. بیر سیرا اینگلیسجه و باشقا خاریجی دیل بیلمەین بازاری‌لر ده، خوصوصیله آلمانا گئدیب، اورادان ساتیش اوچون ماشین و باشقا شئی‌لر آلیب ـ گئتیریردی‌لر. اونلار تورک اولدوقلاری اوچون آلماندان تورک شوفئر تاپیب و اونلار واسیطەسیله آلدیقلاری ماشینلاری گەتیره بیلیردی‌لر. یولدا قاباق‌لارین کسن مامورلار و باشقا یول کسن‌لر اوچون نئچه قوتو سیگاردان و باشقا هدیەلر وئریب، یولدا پایلاییردی‌لار کی، ساغلام گلیب چاتسینلار.

باراتـین قارداشی «سولئیمان» دا عسگرلیک خدمتی و اونیوئرسیتەنی چوخدان بیتیریب موهندیس اولدوغو اوچون یاخشی بیر ایش و گلیری وار ایدی. او کئچن ایل آلمانیا و آوروپایا گئتدییی زامان بیر یئنی و تزه «ب. ام. و» ماشینی آلیب گئتیرمیشدی کی، باراتـگیل اونا میننده اؤزلرینی سانکی باشقا بیر دونیادا حیس ائدیردی‌لر. سولئیمان سولدوزا گلدییی زامان اونلار او ماشینلا چؤله و کنده گئدیب، باغـ باخچانین ایچینده دوستلار و قوهوم‌لارلا خوش کئچیردردی‌لر. همیشه بو گزینتی‌لرده موهندیس «حسین نمازی» ده اونلارلا اولاردی کی، هئچ زامان «ویسکی» شوشەسی یانیندان اوزاق اولمازدی و دایم خوش صؤحبت‌لری و گولمەجەلری ایله هامینی گولدوروب و گوزل آنلار یاراداردی. سولدوزون تزه دوزلمیش و چوخوندا قدیمی پالچیقدان و سوواقدان دوزلن داملارین

یئرین قیرمیزی و ساری کرپیچدن دوزلن ساختمانلار آلان خیابانلاریندا آوروپا ماشینلاری گزیردی. سولئیمان دا ایکینجی دفعه موسافیرتینده بیر فیرانسا «پژو» ماشینی اؤزویله گه‌تیرمیشدی. بارات بو ماشین‌لاری گؤروب، اونلارا مینننده لذّت ائدردی، آما تئهران‌دا مینلرله خیاباندا یاتان اینسان‌لاری دا یاددان چیخارا بیلمزدی.

«مارال» ایله «اوختای» ایکیسی ده اورمیه‌ده تحصیل آلیردی‌لار. مارال بو ایل اورمیّه اونیوئرسیته‌سینه قبول اولموش و اوختای دا اورتا مکتبین بئشینجی صینیفینده اوخویوردو. اونلارین ایکیسی ده اورمیّه‌ده درس اوخویوردولار. بو زامان سولئیمانین ایشینده بیر ده‌ییشیکلیک یاراندی و اونون مقامی یوکسه‌له‌رک تبریزده اوستاندارلیغین تئکنیکی معاونلیيینه سئچیلدی. او تبریزه کؤچمه‌لی اولدو. البّته کی، بو «ترلان» اوچون یاخشی ایدی، چونکی او تبریزده بو ایل اونیوئرسیته‌نین اوچونجو ایلینده تحصیل آلیردی. رشید ده تزه عسگرلیک قوللوغونو قورتارماق اوزره ایدی کی، یولداشلاریلا بیر تیکینتی شیرکتی تاسیس ائتمه‌یی دوشونوردولر. ترلان دا تبریزده اونیوئرسیته قیزلار یاتاق‌خاناسیندا بیر سیرا تانیش سولدوزلو قیزلارلا بیر یئرده قالیردی. او دا داغچی‌لارین داغ پروقراملارینا گئدیب قاتیلیردی، آما بارات کیمی چوخ جیددی دئییلدی.

اونلار ائوده اَیلَشنده سیاسی مساله‌لردن دانیشارکن هامیسینین فکری بیر - بیره یاخین اولسایدی دا، عمومی دانیشیب و آدی بللی تشکیلات‌لاردان آد آپارمازدی‌لار. چونکی او آدلارین ایسمینی دیله گتیریلمه‌سی و اونون بیر کیمسه‌نین ائشیتمه‌سی چوخ آغیر باشا گله بیلردی. اونلار ائوده اؤیرنجی‌لر حرکاتی و 16 آذر گونو اولای‌لاری و داغچی‌لارین رولو حاققیندا دانیشیردی‌لار. هله سولدوزدان اوچ سیاسی زیندانی زیندان‌لاردا وار ایدی کی، اونلار آشکار «فدایی‌لر» تشکیلاتینا باغلی ایدی و یا اونلاردان حمایت ائدیردی‌لر. اونلارین ایکیسی بارات‌گیلین قونشولاری ایدی. «دوکتور تغی» اَبد زیندانینا محکوم اولموشدو و «قولو» اؤیرنجی اولدوغو اوچون سککیز ایل زیندان چکیردی. او بیری زیندانی «حوسئین» موعللیم ایدی کی، او ایکیسی اورمیّه زیندانیندا ساخلانیردی‌لار.

نئچه نفر بو ایکینجی قروپ توتولانلاردان یاش‌لاری و رول‌لاری آز اولدوق‌لاری اوچون آزاد اولونموشدولار. اونلاردان بیری «ایرج» و او

بیری ایسه اونون عمی‌اوغلوسو دوکتور تغی‌نین قارداشی ایدی و اوچونجوسو ده «حسن» ایدی کی او دا بارات‌گیلین اونیوئرسیته‌سینده حوقوق ایختیصاصینا یئنی قبول اولموشدو. ایرجین عمی‌اوغلوسو دا بایطارلیق ایختیصاصینا قبول اولونموشدور.

بارات بئله دورومدا جانینی توپولومدا دەییشیکلیک یاراتماق اوچون فدا ائتمک ایسته‌ین «قهرمانلار» کیمی اؤزونو حیس ائدیردی. او یوز مین‌لرله یئر‌یوردونو بوراخیب تهرانا سیغینیب خیابان‌لاردا یاتان کندلی‌لر گؤرموشدو. اونون آلیندە سیلاح و درمان «سوسیالیزم» وار ایدی. او تاکتیک موباریزه‌یه ده سیلاحلانمیشدی. او سولدوزداکی یولداش‌لاری آراسیندا قدیمدن دوست اولدوغو یولداش‌لاری ایله گؤروشردی، آما اونلارلا دوشونجه پایلاشماسی چتین اولوردو. بونا گؤره اؤیرنجی و سیاسی یولداش‌لارینا آرتیق یاخینلاشیردی. بو مساله بیر قدر اونونلا قدیمکی یولداشلاری آراسیندا فاصیله یارادیردی. اونلار دا بو مساله‌نی آنلادیق‌لاری اوچون قورخولاریندان باراتدان و او بیری سیاسی اؤیرنجی‌لردن آیری گزیردی‌لر.

«رجب» و «قوربان» - ایکیسی ده «فوق دیپلم» آشاماسینی بیتیرمک اوزره ایدی‌لر. اونلار سیاسی ایش‌لره ده قاتیلماق فیکرینده دئییلدی‌لر. اونا گؤره اونلار اؤزلرینه «قیز» به‌یه‌نیب و ائولنمک آشاماسیندا ایدی‌لر. اونلار دائم سئودیک‌لری قیزلارین دالیسنجا گزیب و ماجرالارینی بیر- بیرلرینه تعریفله‌ییب و بوندان دا ذؤوق آلیردی‌لار. بئله مساله‌لری دوشونمه‌ین باراتا بو صؤحبت‌لر هئچ ده خوش گلمیردی. اونلار باراتا دا بیر قیزی نظرده توتوب و بئله‌لیکله دایم اونا دولاشیردی‌لار.

بارات هردن راست گلنده اولدوزو یا اؤز ائولرینده، یا دا اونلارا باش وورآندا گؤرردی. او هر دفعه اولدوزو گؤرنده اوره‌یی چیرپیناردی. او چالیشیاردی کی، گؤزو اونون گؤزلرینه ساتاشماسین و اؤزونو اوندان اوزاق ساخلایاردی. گؤرونوشه گؤره اولدوزون اونا نسبت مخصوص بیر حیسی یوخ ایدی. بارات دا اؤز اوره‌ییندەکی حیسی باسیب - باتیرماق ایسته‌ییردی. اونون «ایگیدلیک طلب ائدن» هدفینده بو شئی‌لره یئر یوخ ایدی. البّته بارات بو مساله‌نی ده جیددی شکیلده نظره آلیردی کی، بو یولدا اونو توتوب، اؤلدوره بیلرلر. او، اؤلومو اؤز گؤزونون قاباغینا آلاراق

آیریسینی اؤزویله بدبختلییه ساری چکمک ایسته‌میردی. بارات هئچ زامان بیلمه‌دی کی، اولدوز اونون اوره‌یینده کئچنلردن خبری اولدو یا یوخ.

او، سولدوزدا اولارکن بایرام، آرسلان، فیروز، عزیز و هابئله آزـچوخ اؤیرنجی سیاسی حرکاتلاریندا و یا داغچی‌لار پروقرملاریندا ایشتیراک ائدن او بیری اؤیرنجی یولداشلاریلا گزیب و دوشونجه‌لرینی آزـچوخ پایلاشیردی‌لار. بو فاصیله‌ده بارات، دوزدور، داریخمیردی، آما اؤز فاکولته‌لرینه دؤنوب، داغچی‌لارین پروقراملارینی یولا سالماقدا اؤز وظیفه‌سینی یئرینه یئتیرمک اوچون گون‌لری ساییردی. ایرجین بؤیوک قارداشی هؤرموز اونلارلا بیر ائوده یاشایارکن یئنه ده بارات‌گیل ایرجی یولدا و خیاباندا تاپیب اونونلا چوخ واخت کئچیرردی‌لر. بیرینجی، بونا گؤره کی، او یاخشی دانیشیب و ایستی‌قانلی بیر یولداش ایدی؛ ایکینجیسی، بونا گؤره کی او «رشید بهبودافون ماهنی‌لارینی چوخ گؤزل اوخویاردی.

آرادا بیر فورصت آلده ائدیب اورمیه‌یه گئتدی. اورادا اونلارین یولداشلاری و قوهوم‌لاری چوخ ایدی. بیر تئلئفن آچیب، ناصیر ایله گؤروشمه‌یه قرارلاشدی‌لار. ناصیر قرار یئرینه ماشینله گلدی. ناصیر بیر کول رنگلی «قالانت» ماشینی سوروردو. او زامان بارات‌ین یولداش‌لاری آراسیندا ماشین سورمه‌یی بیلن و یا ماشینی اولان چوخ آز ایدی. بارات ایله ناصیر بیرلیکده ماشیندا اوتوراندان سونرا بارات ناصیری ماشین سوررکن گؤرنده اؤزو مغرورلاندی و اؤزونو بیر کیشی کیمی حیس ائتدی. ناصیر ده بارات کیمی آز دانیشان ایدی. بیر آز سوکوتدان سونرا اونلار بیرـ بیرلریله شوخلوق‌لارینی باشلادی‌لار. ناصیر بیلیردی کی، باراتین جانینا توخونسا، اونون «قیدیغی» گله‌جک. اوزاقدان بیرـایکی حرکتله باراتا دولاشارکن اونلارین شوخلوق‌لاری و گولوش‌لری باشلادی.

بارات اوندا گؤردو کی، ناصیر «بند» جاده‌سینده ماشینی سورور و اورمیّه شهریندن اوزاقلاشیر. اونلار شهردن اوزاق‌لاشدیقجا آلده‌یمز داغ‌لار آراسیندا گؤزدن ایتدی‌لر. بیر اونلار، بیر جاده و او بیری طرفدن داغلار، دره‌لر و داغ‌لارین باشیندا هله قار گؤرونوردو و دره‌نین دیبینده ده آخار سولار. بارات نهایت سولدوزا دؤنمه‌لی ایدی. قارانلیق دوشمه‌دن اونلار دؤنوب، شهره ساری گلدی‌لر. بارات آرتیق اؤزونو و ناصیری بیر کیشی کیمی گؤروردو. اونلار دانیشیق‌لاریندا دا ائله دانیشیردی‌لار کی، سانکی،

بؤیوک بیر مسئولیت چیین‌لرینده داشییرلار. ناصیر سوروجولوکده نه قدر باجاریقلی اولسا دا، بارات دا او قدر بو حاقدا بیر شئی بیلمیردی.
ایکی جاوان آز موددتدن سونرا تئهران‌دا گؤروشه‌نه‌دک بیر-بیرلریندن آیریلدی‌لار. بارات بو مساله‌نی ده دؤیدو کی، ناصیر ماشین سورمک ایله اوندان بیر آددیم ایره‌لی‌دیر. بارات اورمیّه‌ده خیاباندا، قاراژدا و بازارین دؤوره‌سینده‌کی جاماعاتا داها قاباقکی کیمی عادی باخمیردی. او بو جاماعاتا باخدیقجا اونلاری آنالیز و تحلیل ائدیردی. بونلار کیمدیر؟ هارادان گلمه‌دی‌لر؟ بونلارا نه جور ایقتیصادی و ایجتماعی ظولملره معروض قالیرلار؟ «سوسیالیزم» بونلاری نئجه بو فلاکتدن قورتارا بیلر؟ او اؤز رؤیالاریندا بو خالقی «کالخوز» و «ساوخوز»لاردا یئرلشدیریب، یئر صاحیبی و یا «فابریک» صاحیبی ائده بیلردی. او، «یاتیریمی» (سرمایه‌نی) گه‌تیریب، ایش آدامینیا چاتدیرا بیلردی.
آوتوبوسدا سولدوزا دؤنرکن چالیشیردی کی، یانینداکی آدامدان کیم و نه‌چی اولدوغونو، هانسی موشکول‌لرله قارشیلاشدیغینی و اونلارین سببینی خبر آلسین. او بو تزه اؤزللیک‌لری داغا گئدندن سونرا اؤیرنمیشدی. اونلار هر زامان داغا گئدرکن کندلی‌لرله دانیشاردی‌لار. اونلارلا یاشام‌لاری و هر بیر شئی حاققیندا دانیشاردی‌لار. بو دانیشیق‌لارلا هم اؤیره‌نیب، هم ده اؤیردردی‌لر.
بارات اورمیّه‌یه گئدندن بری فوتبال اویناماسیندا بؤیوک دوشوک اولدو. او داها قاباقلار کیمی نه فوتبال اویانایا بیلریدی، نه ده «قول» توتا بیلیردی. او داها «قول» توتماغی بوراخیب، قاباقدا اویناماغا باشلادی. او اونیوئرسیته‌ده ده زامان- زامان فوتبال اوینایاردی. اوختای تام ترسینه فوتبالا داوام ائده‌رک چوخ گؤزل اوینابیردی. ائله کی، او هجومچو کیمی اوینایاردی و چوخ گؤزل «قوللار» وورادی. هردن بارات دا گئدیب، اونلارین یاریشمالاریندا اوختایین اویونونا تاماشا ائدردی.
بارات سولدوزا گلدییی زامان اؤزویله بیر- ایکی کیتاب گتیرردی - اونلارین گؤزلرینی دونیادا کئچن مساله‌لره، حتّا اؤز اؤلکه‌سینده کئچن چوخلو مسله‌لره آچان کیتابلار. او زامان دا کیتاب، قزئت و فیلیم‌لردن سونرا جاوانلارین دونیادان خبردار اولمالاری اوچون باشقا بیر امکان یوخ ایدی. بارات حیس ائدیردی کی، چوخ اوخومالی‌دیر. بیرینجی ایل اونیوئرسیته‌نی بیتیرمکله اونون اورتامی یولداش‌لارینین ایچینده اونلاردان داها اهمیّتلی

ایدی. او تئهراندا ائولرینده ناصیر، هوشنگ و او بیری یولداش‌لاری آراسیندا کئچن بحث‌لر و دانیشیقلاردا عمومی بیلگی باخیمیندان اَسکیک گتیریردی.

بارات‌ین آلینده‌کی کیتاب‌لارین هامیسی «موجاز» کیتاب‌لار ایدی. آما اونلاری یازان‌لارین هامیسی حؤکومتین موخالیفی اولدوقلاری اوچون سؤزلرینی اوستو-اؤرتولو یازیردی‌لار. او بیر چوخ رومان‌لارلا کئچمیش اینقیلاب‌لارین تاریخیله تانیش اولوردو. عینی حالدا آلینه کئچن قدیم تاریخ حاققیندا دا موطالیعه ائدیب، بشریتیّن یاشامی و ایجتماعی گلیشمه سیرلرینی اؤیرنمه‌یه چالیشیردی. بارات سولدوزا بیر سوسوز قوزو کیمی گلیردی. سوسوزلوغونو گئدرمک قدر ایچردی. سونرا ایسه تئهرانا دؤنمه‌یی دوشونردی. بارات‌ین سولدوزا بو سفری ده سونا چاتیب اونیوئرسیته‌نین ایکینجی ایلینین باشلاماسی اوچون تئهرانا دؤندو.

****

تئهرانا بو دؤنوش‌ده اونلارین ائولرینده بیر سیرا ده‌ییشیکلیک‌لر باش وئریردی. اونلارین ائولرینده احمد تحصیلینی بیتیرمیش و قارداشیلا بیرلیکده اونلاردان آیریلمیشدی. بونلارین ایچینده ایسکندر، هؤرموز و ایسکندرین کندلیسی احمد ایله بیر اوتاقدا، هوشنگ، موختار و زیاد هوشنگین قارداشی دا بیر اوتاقدا قالیردی‌لار و نهایت ناصیر و بارات بیر اوتاقدا قالمالی اولدولار. بارات حیس ائدیردی کی، ائوین دورومو چوخ کیتاب اوخوماق و جیددی بحث‌لر اوچون بیر قدر داها اویغونلاشیردی.

اونلارین ائولرینده عملاً ایکی دسته وار ایدی: بیر قروپ جیددی سیاسی و اؤیرنجی حرکات‌لاریندا آشکارجاسینا دایانمادان چالیشان‌لار؛ او بیری قروپ ایسه، بو اولایلارا قاریشماق ایسته‌مه‌ین‌لر. بو قاریشمایان قروپ دا بیلگی باخیمدان آیدین و ضیالی ایدی‌لر. آما اونلار تحصیل‌لرینی بیتیررک پول قازانیب، یاشاماق ایسته‌ییردی‌لر، هم ده او بیری یول‌لارین نه قدر جیدی تهلوکه‌لی اولدوغونو بیلیردی‌لر. اونلار ایدئولوژیک باخیمدان دا اؤز دوشونجه‌لرینی فورموله ائدیب و بارات‌گیل ایله دارتیشماغا چالیشیردی‌لار.

بونلارین آراسیندا بیر قدر حساب‌کیتاب باخیمدان آیریلیق و عینی حالدا بیرلیک و نهایت سیسئتمسیزلیک وار ایدی. هردن هر اوتاقدا یاشایان‌لار اؤزلرینه یئمک دوزلدردی، هردن ده هامیسی بیر یئرده بیشیریب ـ یئیردی، چوخ زامان‌لار بارات‌گیل ایله هوشنگ‌گلین اوتاق‌لاری بیر یئرده یئیردی‌لر. چوخ زامان دا ائشیکدن گلنده هر کیمی بیشیردییی یئمک حاضیر اولسایدی، اوندان یئیردی‌لر.

دوغروسو، یئمک آلیب ـ بیشیرمک او زامان اونلارا چوخ باهایا باشا گلمیردی. بو مساله بیر قدر موختارین ایشینی چتینلشدیریردی. او دا حئساب‌کیتابی ساخلاماقلا اؤزونو بو جمعین ایچینده بیر قدر جیددی صورتده گؤستریردی.

بو دوروم اونلارین ائولرینده هم مرزلرین اولماسی و هم اولماماسینی گؤستریردی. اونلارین هم تام موستقیللیک‌لری وار ایدی، هم ده بیرـبیرلرینین ایش‌لرینه قاریشیردی‌لار. هم بیر نیظامسیزلیق حاکیم ایدی، هم ده او بیری طرفدن آنارشیزم یارانیردی. هامی «ایت‌پیشیک کیمی بیرـبیرلرینین یانیندا کئچینیردی‌لر. آخشاملار هامی یورغون گلیب، بیر تیکه یئمک یئیندن سونرا بیر طرفده یئنه ده اوزانیب و کاسئته قولاق آساراق، کیتاب آل‌لرینده اوخوماغا مشغول اولاردی‌لار.

بونلارین ایچینده هر بیری آرتیق اؤز شخصیت‌ّلرینی گؤسترمه‌یه باشلاردی‌لار. «زیاد» اؤزونو کونکور ایمتاحانینا حاضیرلاییردی. او بیر کیچیک، آما سه‌سی گور و عصبی بیر اوغلان ایدی کی، تحصیل اونو سیخیشدیریردی. تکجه بیر اوتاق «امیراف»ون «شور سیمفونیاسینا قولاق آساراق درسینو اوخوماق اوچون اونون ایختیاریندا قویولمالی ایدی، هم ده بیر کس سه‌سین چیخارا بیلمزدی، چونکی بیردن «زیاد» عصبی اولاردی.

اونون باشقا خاصیت‌ّلریندن بیری ده بو ایدی کی، ائوی و مخصوصاً اؤز اوتاق‌لارینی هر شئی قایداسیندا اولاجاغیندان آرخایین اولونجایا قدر تمیزله‌یه‌جک ایدی. بارات زیادا کونکور درسلرینده یاردیم ائدن یالنیز آدام ایدی. او هردن گلیب، اوندان موشکول‌لرینی خبر آلاردی. او درسین بیتیرندن سونرا او بیری‌لرله شوخلوق ائدیب ـ ساتاشاردی، یا دا اونلارا بند اولوب دئییب‌ـ گولمه یولا سالاردی. بو بیری‌لرینین درس‌لری اولسایدی، زیادین شوخلوق ائتمه‌سینه مانع اولا بیلمزدی و زیادین کیچیک اولماسینا باخمایاراق، هامی اوندان حئساب آپاریب، اونونلا دوستلوق ائدردی.

ایسکندر باشقالارینین سیاستینه قاریشمازدی. همیشه اونلارلا بو حاقدا اوزاق دورماغا چالیشاردی. او بیری طرفدن ده او همیشه اَلینده بیر علمی کتاب آلیب اوخویاردی. اونون ایختیصاصی «صنایع موهندیسلیی» اولدوغو اوچون بیردن گؤردون اونیوئرسیته‌نین کیتاب ائویندن «حیوانلارین داورانیشی» حاققیندا بیر کیتاب گئتیریب، اونو بیتیره‌نه قدر یئره قویمادان اوخویاردی. هردن اؤز اوخودوق‌لارینی دا او بیری‌لره آچیقلایاردی. بیردن «بیتکی‌لر و سوللولار» حاققیندا بیر کتاب اَلینه آلیب، اؤز درس‌لرینین کنارینیدا اوخویاردی.

بیر گون زیاد ائوی تمیزله‌ییب، هامینی سه‌سلدی و دئدی کی، گلین، باخین گؤرون، ایسکندر نه ائده‌جک. او هامینی سه‌سله‌دی کی، ایسکندرین حرکتینه باخسین‌لار. اونلارین اوتاغیندا هر نه تمیزلنمیشدی، یالنیز بیر بوجاقدا بیر تیکه قزئت جیریغی یئره قویولموشدو. ائله کی ایسکندر اوتاغین بو بوجاغیندان او بیری بوجاغینا اوشاق کیمی ایمکلیه- ایمکلییه اونا دوغرو گئدنده هامی بیردن پارتلاییب گولدولر. او، هر یئرده بیر تیکه کاغیذ گؤرسه ایدی، اونو اوخوماغا چالیشاجاقدی. ایسکندرین قالین عئینک‌لری، همیشه باشی آشاغی اولماسی، اؤزونه دالماسی گؤستریردی کی، او همیشه کیتاب اوخویانلاردان‌دیر.

«سوللار» دایره‌سینده چالیشان هؤرموز کیتاب اوخوماق و تحصیل ایله اوغراشمازدی. اونون اوتاقلارینین بیر گوشه‌سینده بیر کیچیک تک نفرلیک یاتاق تاختی وار ایدی کی، اونون اوستونده یاتاردی. او اؤزونه چوخ واخت هئچ بیر شئی بیشیرمزدی، هم اوتاقلیلاری و یا او بیری‌لر بیر شئی بیشیرسه ایدی‌لر، اونلارا قاریشیب بیرلیکده یئیردی. ائوین ایچینده عادتا یایدا هاوا ایستی اولاندا او تقریبا لوت دولاناردی. او همیشه کؤینک، پالتاری و اوز- گوزونو قیرخیب، تمیز ساخلایاردی و دئییب- گولوب، هامیلا شوخلوق ائدیب، فیشقا چالیب، سؤز اوخویاردی.

ایسکندر ایله بیر اوتاقدا قالان هؤرموز ده سیاسته قاریشمازدی. اونلارین اوتاق‌لاریندا اوچونون ده بو اورتاق یؤنو وار ایدی کی، سیاسته قاریشمازدی‌لار. ایسکندر اوخودوغو کیتاب‌لاردان بیر شئی‌لر دئسه ایدی و یا ائوده اولان بحث‌لره قولاق آساراق هورموز بیر شئی لر مجوراً ائشیدیب، اؤیره‌نردی. اونون اؤیرنمه‌سی دولایی یوللار ایله اولاردی. هامی بیلردی

کی، هؤرموز ائوده آلین آغدان- قارایا وورمازدی، البتّه، اونون اؤزو ده تمیز بیر گنج ایدی کی، آز ائوی باتیراردی.

اونلارین اوتاقلاریندا تئهران اونیوئرسیته‌سینده حقوق اوخویان ایسکندرین کندلیسی احمد ده وار ایدی کی، او داها چوخ آلیشدیغی اوچون ائو ایش‌لرینی و اونلارین آلیب ـ بیشیریب و تمیزلیک ایش‌لرینی گؤرردی. البّته ایسکندر ده بو ایشده اونا کؤمک ائدردی. آما هؤرموز یئمک حاضیر اولاندان سونرا سوفره باشیندا حاضیر اولاردی. اونلارین ایچینده بیر- یغیش ائدن و تمیزلیک ایشلرینی گؤرن اکثراً احمد ایدی.

بارات ایله زیاد، ناصیر، موختار و هوشنگین آراسیندا ائو ایش‌لری گؤرمک ایله باغلی هئچ موشکول یوخ ایدی. اونلار ائو ایشینده هامیسی آل آتیب و هر بیری بیر ایش گؤرردی. دوزدور کی، چوخ زامان‌لار هوشنگ ایله مختار او بیری‌لره گؤره یاخشی آشپز اولدوق‌لاری اوچون یئمک بیشیرردی‌لر، آما داغچیلیق اونلاری جیددی و دیسیپلینلی اؤیرتمیشدی و یئمکدن سونرا تئز قاب‌لاری یویوب، تمیزلیک ائدردی‌لر. اونلار چوخ زامانلار بیرلیکده یئمک‌لرینی بیشیریب، یئیردی‌لر.

حقوق اوخویان «احمد» ده عسگرلیین بیتیرندن سونرا اونیوئرسیته‌یه گلمیشدی. او دا سیاسته قاریشماق ایسته‌میردی و اؤیرنجی‌لر چالیشمالارینا قاریشمازدی. درسینی اوخویوب، اونیوئرسیته یاشامیندان لذّت آپاراردی. او ائوده اونلارلا دئییب ـ گولوب، دانیشاردی و هردن ده بیر اونلارا دولاشاردی. بیر گون بو اوتوروب- دانیشمالاردا بارات اونلارین جمعینه دئدی کی، اونون بؤیوک آتاسینین لقبی «قمه»ایمیش. بو سؤز اونون آغزیندان چیخار-چیخماز اونون آدی ده‌ییشدی و اوندان سونرا هامی اونو «قمه» سه‌سله‌ییردی.

«بارات قمه» بو دورومدا اونیوئرسیته‌ده ایکینجی تحصیل ایلی باشلاییردی. اونلارین یایدا اورادا قالان دایمی قوناق‌لاریندان بیر- ایکیسی ده هله واریدی‌لار کی، بیر آز مودّت ایچینده اورادان گئتمه‌لی‌ایدی‌لر. بارات اونیوئرسیته‌یه گئدیب و درس‌لرینی سئچمه‌یه و یئنی ایل اوچون یازیلماغا باشلادی. بو گون‌لرده یئنه ده اونیوئرسیته و اونلارین فاکولته‌سی هله تام آچیلمامیشدی. اونون یولداش‌لاری دا گلیب، اؤزلرینی بیر- ایکی گون گؤستریب، درس‌لرینی سئچندن سونرا گئدیب و اونیوئرسیته‌نین تام ایشه باشلاماسینی گؤزله‌ییردی‌لر. آما بارات ایسماعیل‌گیلی تاپمالی ایدی کی، داغ

پروقراملارینی یولا سالیب، چاتیشمایان وسایلی تکمیللشدیرمک مساله‌لرینه یئتیشسین‌لر. دوزدور کی، نورعلی داغچی‌لار کومیته‌سینه سئچیلمه‌میشدیر و اونلارین ایچینده یوخ ایدی، آما عملاً آن چالیشقان داغچی‌لاردان ایدی. اونلارین فاکولته‌لرینده داغچی‌لار ایچینده تانینمیش اؤیرنجی‌لردن بیری ایدی. اونون مهربان و گولش قاباق اولدوغو اوچون ده هامی سئوردی.

بارات او بیری طرفدن ده خبری اولدو کی، سولدوزلولاردان بیر-ایکیسی اونلارین اونیوئرسیته‌سینه قبول اولوب‌لار. اونلاردان بیری اونون قدیم همکلاسی و یولداشی «یوسف»ون قوهوم ایدی. «نوروز» بیر اوغلان ایدی کی، چوخ جیددی و اوجا سه‌سله دانیشاردی. او عینی حالدا ایری و دیک گؤزلریله دانیشارکن آدامین دوز گؤزلرینه باخاردی. او هر دفعه دانیشاندا اَل‌لری، بارماق‌لاری و بوتون بدنینی ترپه‌دردی، یعنی گؤوده دیلی ایله دانیشاردی. او باراتی «یوسف»ون یولداشی اولدوغو اوچون چوخ تئز اونونلا یولداش اولوب، گؤروشوب - دانیشماغا باشلادی‌لار. بارات اؤز دانیشیق‌لاریندا «نوروزا تک قالماماغی اوچون سیفاریش ائتمیشدیر کی، فاکولته‌لرینین داغچی‌لارینا قاریشیب، داغا گئتسین.

نوروز دا بو پروقراملاردا ایشتیراک ائتمکله بیر نئچه یولداش تاپمیشدی. او دا باراتین بیرینجی ایلی کیمی داغچی‌لارین داورانیشی و فیکیرلرینی اؤزونه چوخ یاخین گؤروب، سئوینجله اونلارین پروقراملاریندا ایشتیراک ائدیردی. اونلارین اونیوئرسیته‌لرینه و نوروزگیلین فاکولته‌لرینه قبول اولونموش آیری بیر سولدوزلو «حسن تهامی» ایدی. «حسن» «فدایی»لرین طرفداری اولان سولدوزداکی تشکیل تاپان قروپون عوضوو ایدی کی، توتولوب، نئچه ایل زینداندان چکندن سونرا آزاد اولوموشدور و ایندی ده اونیوئرسیته‌یه قبول اولموشدور. اونلار بیر-بیرلرینی گؤررکن سالاملاشیردی‌لار. آما او اونیوئرسیته‌ده‌کی سیاسی چالیشمالارا هئچ قاریشمیردی. بارات دا اونون وضعیّتینی نظره آلاراق، اوندان هئچ سببینی ده سوروشمازدی.

حسن اونیوئرسیته و اونلارین فاکولته‌لرینده بارات و نوروزون سینه‌سینده داشیدیق‌لاری سیرلردن ایدی. بو اینسان هئچ سیاسی بیر حرکته قاریشمیر، ایل‌لر سیاسی زینداندا حبس چکمیشدیر. نوروز یاواش-یاواش بارات‌گیلین ائولرینه گلیب، اونلارلا تانیش اولوب، نئچه دفعه گلندن سونرا بونلاری دا اؤز ائوینه قوناق چاغیردی. اونون ائوی «ائوین» کندینده بیر

گؤزل باغین ایچینده بیرـ ایکی اوتاق بیر قهوه‌خانالی ائوین بیر اوتاغیندا یئرلشمیشدی. اونون ایکینجی اوتاغیندا ایکی نفر هیندلی قالیردی کی، هوتئل «ائوین»ده چالیشیردی‌لار.

نوروز هله بیلمیردی کی، بو گؤزل، ساکیت و دینج کیچیک کندین دالیسیندا نه بؤیوک شخصیّت‌لر زیندان‌لاردا چورویورلر. گؤره‌سن، اوراداکی بو ساده کندلی‌لر بو ماجرادان خبرلری وار ایدی؟ بارات تزه بیلمیشدیر کی، «بیژن جزنی»نی و اونون نئچه یولداشی و خالق موجاهیدلرینین رهبرلرینی قاچماق باهانه‌سی ایله «ائوین» داغ‌لاریندا گول‌له‌له‌میشدی‌لر. هله نوروزون بو اولایلاردان خبری یوخ ایدی. او، البتّه تئزلیکده بو ماجرالاری بیله‌جک. اونلار یالنیز سوواقلی دیوارین قاپیسیندان ایچه‌رییه کئچیب، باخچانین ایچیندن نوروزون ائوینه گئدیب و اونون بیشیردییی شوربانی تزه سویولموش سوغان و تزه چؤرکله یئییب، دئییب ـ گولوب و دانیشماغا باشلادی‌لار. اونلار نئچه دنه ده اوستوندن چای ایچیب، اونون هیندلی قونشولاریلا دا نئچه کلمه انگلیسی دانیشماغا جان آتدی‌لار.

بارات یئنه ده اسماعیل، ابراهیم و حمیدی تاپیب و داغ کومیته‌سینین بیرینجی جلسه‌لرینی قوردولار. بو جلسه‌ده بیر طرفدن اونلار آرتیق‌ـ اسکیک‌لرینی یوخلاییب، سونرا گلجک پروقرام‌لارینی و او پروقرامین مسئولونو تعیین ائدیب و بیلدیری‌لری (اعلانلاری) یازیب، دیوارلارا یاپیشدیردی‌لار. اونلار یولداش‌لارینی بیربه‌بیر گؤروب اونلارلا گؤروش‌لرینی تزه‌له‌مه‌یه باشلادی‌لار. بو گؤروش‌لرده «اسماعیل» دا بیلدیردی کی، داغچی‌لار کؤمیته‌سیندن چیخماق ایسته‌ییر. بارات سببین دوشونه بیلمیردی. «اسماعیل» دا اونلارا آچیق دئیه بیلمیردی کی، سببی نه دیر. بارات بو مساله‌نین ایدئولوژیک سببلردن آسیلی اولدوغونو بیلمیردی.

او، بو بیری طرفدن ابراهیمین و حمیدین ده بو مساله‌یه بیر قدر سویوق داورانماسینی حیس ائدیردی. اونلارین دا سویوق داورانمالارینین اسماعیلا تای داها چوخ ایدئولوژیک سببی وار ایدی. داغچی‌لار کومیته‌سینین اؤزولو و اساسی چوخ بوشالیردی. اونلارین ایچینده بیر «بارات» هامیدان جیددی اولاراق اؤیرنجی‌لر داغ پروقرامینا جان یاندیریردی. او دا بیر حالدا ایدی کی، «سولچو»لارین آشکار فعالیت و چابالاری، عوضو توتمالاری، یئنی نسیلدن اؤزلرینه کادر حاضیرلامالاری بو یول ایله یئرینه یئتیریلیردی. بارات دا اونیوئرسیته‌نین بیرینجی ایلینی

بیتیرمیشدی. بارات کومیته‌نین عوضولرینین سویوق داورانمالارینی و اسماعیلین دا گئری چکیلمه‌سینی گؤردوکده فیکره دالدی.

اونلارین فاکولته‌لرینین بوتون تورک داغچی کومیته‌سی داها ده‌ییشیلمک مجبوریتینده ایدی. بارات کومیته‌نی یئنیله‌مه‌یی دوشوندو. الّبته کی، بو فیکری داغچی‌لار کؤمیته‌سینه ده بیلدیردی، اونلارین موساعید نظرلرینی آلاراق، دؤوره‌ده‌کی داغچی‌لاری آغیر- یونگول ائتمه‌یه باشلادی. هفته‌لر کئچیردی و داغ پروقراملاری هر هفته او بیری هفته‌نین آردینجا داوام ائدیردی. ایسماعیل، حمید و ابراهیم دا چوخ آزاراق گلیردی‌لر. بو آرادا دا اونلار «ایسماعیل میشکینلی»نی ده داغچی‌لار کومیته‌سینه آرتیرمیشدی‌لار. اونلار حتّا چوخ واخت داغچی‌لار کؤمیته‌سینه آردیجیل گلمیردی‌لر. او زامان بئله خطالاردان واز کئچمک اولمازدی و جیددی تپکی (رئاکسیا) گؤستریلردی. اونلارین بیر- بیرلرینه چوخ یاخین اولدوقلاری اوچون شدید تپکی گؤستریلمه‌دی و بارات دا مساله‌نین سببینی یالنیز اونلارین تئز درس‌لرینی بیتیرمک ایسته‌دیک‌لریندن آسیلی بیلیردی. دوغروسو، اونلارین دوشونجه‌لری ایدئولوژیک باخیمدان ده‌ییشیردی.

باراتین ایکینجی ایلی باشلایاندا باشقا یئنی ایل اؤیرنجی‌لر ده اونلارین اونیوئرسیته و فاکولته‌لرینه گلمیشدیر. اونلارین ایچینده بیر سیرا تزه داغا گلن‌لر وار ایدی کی، اونلاردا قاباقجادان سولچو دوشونجه وار ایدی. اونلار بو دوشونجه ایله تزه و بیرباشا داغچی‌لار پروقرامینا گلمیشدی‌لر. اونلارین ایچینده بیر نئچه اوغلان و قیز وار ایدی. بارات داغچی‌لار کومیته‌سینین عوضوو اولاراق تانینمادان گئدیب، اونلارلا بیر- بیر تانیش اولوب، داغ پروقرامینین چرچیوه‌سینده دانیشدی. بیر ایل بوندان قاباق قیزلارلا دانیشا بیلمه‌ین بارات یئنی گلن قیزلاردان پروقراملار حاققیندا اونلارین نظرلرینی سوروشور و اونو یاخشی‌لاشدیرماق اوچون فیکیرلرینی اؤیره‌نیردی.

اوچونجو ایل اؤیرنجی‌لریندن اولان، بارات اونلاری چوخ «سوسول» تانیدیغی و چوخ جیددیه آلمادیغی بیر نئچه نفر ده آردیجیل داغا گلمه‌یه باشلامیشدی‌لار و داغچی‌لارین داورانیشینا چوخ دا توند و ایفراطی باخیب اونلاری تنقید ائدیردی‌لر. بونلار هم ده عادی حالدا بیر- بیرلری ایله چوخ شوخ و گولوش قاباغ ایدی‌لر. بو گئت‌هاگئتده بیر مودّتدن سونرا ایسماعیل و ایبراهیم داغچی‌لار کومیته‌سیندن ایستعفا وئردی‌لر. بئیله بیر

شرایطده ـ او بیری‌لرین ده داغچی‌لار کومیته‌سینه جیددی گلمه‌دییی بیر حالدا بارات اونلارین هله‌لیک مووافیق نظرلرینی آلاراق، خاتون و داغا تزه و جیدّی گلن نئچه نفردن «علی»نی داغچی‌لار کومیته‌سینه سئچیب، کومیته‌نی تزه‌له‌دی. او بو تزه عوضولری سئچمکده احمد اونو داغچی‌لار کومیته‌سینه گه‌تیرنده اونونلا نئجه داوراندیغی و دانیشدیغی قایدا ـ قانونو او دا خاتون و علی حاققیندا تکرار ائتدی. او، اونلارین ایکیسی ایله ده دانیشیب، بو وظیفه‌نین نه دقر اؤنملی اولماسینی اونلارا آچیقلادی. اونلار دا داغچی‌لار کومیته‌سینه گلندن بو کومیته و داغ پروقراملاری بیرآز جان توتوب و دیریلدی.

یئنه ده احمید ایله ایسماعیل‌ین داغچی‌لار کومیته‌سینه آزاراق، حتّا داغ پروقراملارینا آز گلمه‌لری و کومیته‌نی داها گوجلندیرمک اوچون «علی»نین نظریله اونون ایکی یولداشی «احمد» و «جمشید» ده داغچی‌لار کومیته‌سینه آرتیریلدی‌لار. اونلار دا اوچونجو ایل اؤیرنجیسی اولاراق دایم داغا گلردی‌لر. اونلارین ایفراطی باخیش‌لاری باراتدا نیگارانلیق یارادیردی. داغین پروقراملارینین آغیر یوکـلریندن چوخو «نورعلی»نین اوستونده اولا ـ اولا اونو چوخ ساده اولدوغو اوچون کومیته‌یه سئچمه‌دی‌لر.

بارات بونلاری گه‌تیرندن سونرا گؤردو کی، بیر نئچه باخیمدان یانیلمیشلار. بیر طرفدن خاتوندان باشقا تزه گلنلرین داغچیلیق حاققیندا یئترلی بیلیکـلری و باجاریق‌لاری یوخ ایدی. اونلار فنّی و تئکنیکی باخیمدان چوخ آشاغی سویه‌ده ایدی‌لر. او بیری طرفدن ده اونلارین داورانیشلاری توند اولدوغو اوچون هامینی سانجیب و اونلاردان شدت ایله تنقید ائتمکله اونلاری اینجیدیب، داغدان قاچیریردی‌لار. اونا گؤره اونلارین ایچینده خاتون و علی‌دن سونرا بیر قدر احمد ایله جمشیدین اولماماغی اولمالاریندان یاخشی ایدی.

اونلاین هامیسینی بیر جلسه‌یه توپلاماق چوخ چتین ایدی، هم ده اونلارین ایچینده ایفراطی باخیش قویموردو کی، اونلار یئنی اؤیرنجی‌لری داغا گلمه‌یه جلب ائده بیلسین‌لر. اونلارین ایچینده بیر طرفدن خاتون او بیری اوچ نفردن فرقلی اولاراق داورانیردی. او بیری اوچ نفرین ایچینده ده علی او بیری‌لره گؤره یاخشی داورانیشلی و دوشونن آدام ایدی. اونلارلا یاخین دوستلوغو اولمایان خاتون مساله‌لره داها آرتیق و قاناجاقلی

یاناشیردی. بیر- ایکی داغ پروقرامیندا احمد ایله جمشید چوخ توند داوراندیق‌لاری اوچون بارات‌ین آلینه بهانه وئریلدی کی، بو مساله ایله بیر قدر جیددی ماراقلانسین.

اونلارین گلن اوتوروم‌لاری پاییزین آخیرلاریندا ناهاردان سونرا هاوانین یاریمچیق ایستیسینده اونیوئرسیته‌نین بؤیوک کیتاب ائوینین قاباغیندا چمنلیین اوستونده ایدی. بارات قرارینی آرتیق وئرمیشدی. اونلار همیشه‌کی کیمی کئچن داغ پوقرامینی آچیقلاییب و ایرادلاری آراشدیردی‌لار. بارات بو آراشدیرمادان آلده ائتدیی بهانه ایله احمد ایله جمشدین ایفراط و توند داورانیش‌لارینی و اونلارین داغا گلن‌لرین قاچماغینا سبب اولمالارینی آچیقلاماغا، بیر طرفدن ده حمید و ایسماعیل مشکینلی‌نین داغا و کومیته جلسه‌لرینه آردیجیل گلمه‌مه‌لرینی جیددی تنقید ائتمه‌یه باشلادی و کومیته‌نین یئنیدن ده‌ییشمه‌سیندن دانیشدی. او داغچی‌لار کومیته‌سیندن ایسماعیل میشکین، احمد، حمید و جمشیدین چیخماسینی ایسته‌دی. او بیری‌لرین هئچ بیری اونلاردان طرفدارلیق ائتمه‌دی. اونلارین اؤزلری ده ائعتیراض ائتمه‌دی.

بوندان سونرا داغچی‌لار کومیته‌سینین عوضولری آزالیب و باراتدان سونرا علی، ایبراهیم و خاتون‌دان عیبارت اولدو. بو جمعین ایچینده هامیسی داغچیلیق و داغچی‌لارین قرپونون گوجلندیرمه‌یه جیددی یاناشاراق چالیشقان بیر شکیلده ایشتیراک ائدیردی‌لر. اونلارین ایچینده ابراهیم بیر آز سویوق یاناشیردی و درسینی تئز بیتیرمک ایسته‌ییردی، آما او دا او بیری‌لرینین جیددی اولماسی‌نین تاثیرینده چالشقان آداما چئوریلمیشدیر.

بو مساله علی ایله احمدگیلین یولداشلیق‌لارینا هئچ تاثیر گؤسترمه‌دی، اونلار یئنه ده چوخ زامان بیر- بیری ایله دولانیردی‌لار. بارات دا یئنه بیر ماقنیت (مغناتیس) کیمی آذربایجانلی یولداشلاریلا دولانیردی. خاتون دا یاری آذربایجانلی و هم ده فیکیر باخیمدان یاخین اولدوق‌لاری اوچون اونونلا اونیوئرسیته‌نین حیطینده و کتاب ائوینده باراتلا گزیب ـ دانیشاردی.

احمدگیلی داغچی‌لار کومیته‌سیندن چیخاراندان سونرا خاتون بیر قدر فیکری باخیمدان دولاشیق بیر دوروما دوشموشدو. او بیر طرفدن حیس ائدیردی کی، احمد و جمشید تئوری باخیمدان اوندان داها سویه‌لی ایدی‌لر، او بیری طرفدن ده او اؤزونو ده بیر قدر توند و ایفراطی(آشیری) حیس ائدیب و اونلار کیمی خطالی بیلیردی. حالبوکی خاتون نه اونلاردان تئوری

باخیمدان گئری ایدی، نه ده اونلارجا آشیری ایدی. او، یالنیز اؤزونه آز گووه‌نیردی.
پاییزین سون گون‌لریندن بیری ایدی. ناهاردان سونرا گونشین قاباغیندا بارات ایله خاتون اونیوئرسیته‌نین حیطینده گزیردی‌لر. خاتون بیر قهوه رنگلی و خانا- خانا کؤینک گئیمیشدی. او همیشه‌کی کیمی باشینین توک‌لرینی دالی توپلاییب، باغلامیشدی. اونون توک‌لری اوزون اولدوغو اوچون همیشه دالدا باغلی اولاردی. خاتونون جیسمی قودرتی داغدا گوجلو اولسا دا، اوره‌یی چوخ اینجه و مهربان ایدی. او، فیکیر باخیمدان دا بارات کیمی چوخ موطالیعه ائدردی، آما چوخ دا فیکره دالاردی. بو خوصوصیت‌لرین بیر - بیره یاخین اولمالاری اونلاری طبیعی بیر شکیلده بیر- بیرلرینه یاخینلاشدیریردی.
بارات ایله خاتون اونلارین فاکولته‌لرینین قاباغیندا آدیم آتا-آتا یول گئدیردی‌لر. اونلارین اونیوئرسیته‌لری داغ دؤشونده اولدوغونا گؤره خیابان کناریناکی قیرمیزی کرپیجلی بیر دیوار داغین بیر پارچاسینین قاباغینی آلمیشدیر و او دیوارین دالیسی اوجا تورپاقلارین اوستونده چمنلییه دؤنموشدو. گونشین قاباغیندا قیرمیزی کرپیجلی دیوارین کناریندا، یاشیل چمن‌لر، یاشیل و باشقا رنگلی آغاج‌لارین آراسیندا اونلار گزیردی‌لر. گونش خاتونون معصوم و مئهریبان اوزونه ساچیردی. بارات‌ین گؤزو ایستر- ایسته‌مز خاتونون یاخاسیندان گؤرونن صاف و ایپک کیمی دریسینه گؤزو ده‌ین کیمی تئز اوزون دؤندردی.
خاتون باشینی آشاغیا سالدیغی حالدا بارات‌دان خبر آلیردی کی، او، جمعین ایچینده خاتونو دا ایفراطی داورانیش اوچون ائشییه قویا بیلردی. نه‌دن بو ایشی گؤرمه‌دی؟ بارات دا اونا بونو دئمه‌یه چالیشیردی کی، اونون شخصیّتی، داورانیشی و فیکیری اونلاردان داها ساغلام‌دیر. خاتون قانع اولمایان بیر طرزده آرتیق اؤز باخیشینی آچیقلاماغا جان آتاراق، چالیشیردی کی، گؤزو بارات‌ین گؤزونه ساتاشماسین. بارات دا اونون کیمی داوراناراق، هردن دؤنوب، اونا اؤز فیکیرلرینی داها درین و آرتیق آچماق ایسته‌ییردی. بو دانیشیقلاردا اوزون اونا دؤنده‌رنده هردن گؤزو خاتونون صاف و یومشاق دوداق‌لارینا و اوزونون صاف دریسینه ساتاشیردی. بارات اؤزونو بو حاقدان محروم ائده‌رک تئز اوزونو دؤندریردی. بو باخیشلاردا بیر آن اوره‌یینه ایلدیریم کیمی بیر شؤعله ساچیلدی. بارات بونا قناعت

ائدیردی کی، اونون موزیک کیمی دانیشیق‌لاری اونون قولاغینی اوخشاسین.

بارات نئچه سببه گؤره بیر قیزی سئوه بیلمزدی و عئشقی اؤز اوره‌ییندە بوغمالی ایدی. بیری بونا گؤره کی، سئومه‌یین سونو ائولنمک ایله نتیجه‌لەنەجک. اونون ایشی و گلیری یوخ ایدی کی، بیر نفرله ائولنسین و اونونلا عایله قورسون؛ ایکینجی، بونا گؤره، اونو عئشق و سئوگی موباریزه‌ده سوستالدا بیلر. او بیر قیزی سئوسه، اوندا آزادلیق اوغروندا داها موباریزه ائدیب و ساواشا بیلمز. اوندا اونلارین بیرینی توتسالار، او بیری روحی و باشقا جهت‌لردن تئز ضربه یئیر و نهایتده او اؤز سئوگیسینه غالیب گلمه‌لیدی، نه اونون سئوگیسی اونا. آما اساس سببی یئنه ده اونون اؤزو و عایله‌سینین یوخسول اولماسی ایدی کی، هئچ بئله بیر فیکیرلره و عایله قورماغا یول وئره بیلمز ایدی. او زامانکی مدنیتنیده بیر قیز ایله بیر اوغلانین یاخینلاشماسی و یولداشلیغی بیر قدر آرتیق بیر- بیرلرینه یاخین اولسایدی، او قیزا داها باشقاسی یاخین گلمزدی. اونلار اوزون زامان یولداشلیغی دا دوشونه بیلمزدی‌لر. بارات دوز یا یا غلط یولداشلیق ایله ائولنمه‌نین آراسیندا چوخ فرق گؤره بیلمیردی.

اونلار فاکولته‌نین کیتاب ائوینه گئدنده ده بیر- بیرلرینه گؤزلری ساتاشاندا گؤزآلتی باخاراق، بیر آز دا گولومسه‌یردی‌لر. خاتونون گولومسه‌مه‌یی چوخ آز گؤرونردی، آما اونون اوزونون رنگی آتیب، قیزارماغی و یا گؤزونون پاریلداماسی گؤستیردی کی، باراتی گؤرمکدن اوره‌یی سئوینجله دولوردو. اونلارین یولداشلیقلاری بو حدده قالاراق یولداشلیق ایله یاناشی، بیر جور دیله گتیریلمه‌ین بیر اورک باغلانتیسی اونلاری بیر- بیرلرینه باغلاییردی.

یئنه ده بارات ایکینجی ایل اونیوئرسیته اؤیرنجیسی اولماسی اوچون او بیری فاکولته‌لرین داغچی قروپ‌لارینی یؤنلدن‌لرله ایلیشکی‌لری گوجلو دئییلدی. او، اونلارین چوخونو فورصت دوشمه‌دن تانیمیردی. «سیر ساخلاماق» دا او ایمکانی راحاتلیقلا وئرمیردی کی، اونلارلا دانیشیقدا آچیلیشیب، اؤزلرینی آرتیق تانیتدیرالار. بو حاقدا هله کونترول اوچونجو ایل و دؤردونجو ایل اؤیرنجی‌لر آلینده ایدی. بارات او بیری فاکولته‌لرین داغچی‌لارینی هم داغ، فیلم، هم ده رئستوراندا ناهار زامانی او بیری

یولداشلاریلا اَیلَشنده گؤروب، تانیش اولوردو. آما اونلاری کیم‌لر ایداره ائدیر، بونو چیخاردا بیلمیردی.
آذر آیینین 16ـسی یئنه ده یاخینلاشیردی. اونلارین فاکولته‌سی و او بیری فاکولته‌لرین داغچی‌لاری و سولچولاری دا اعتیراض اوچون حاضیرلاشیردی‌لار. اونلارین فاکولته‌لرینده داغچی‌لار بیر اوتوروم تشکیل ائتدی‌لر. بارات‌ین بو حاقدا تجروبه‌سی یوخ ایدی. او یالنیز بیر کئچن ایلین چیخیشینی اونیوئرسیته رستورانیندا گؤرموشدو.
دئییرلر کی، محرم آیی گلنده شاخسئی گئدن‌لرین باشلاری قاشینار. 16 آذر آیی گلن کیمی، او زامان اؤیرنجی‌لر کسینلیکله شوشه سیندیرمالیدی‌لار. کئچن ایل کیمی، بارات‌ین دا خبری اولدو کی، اوچ رستوراندان بیرینده اونلار بَللی واختدا ناهاراوستو شوعار وئریب، یولا دوشوب، میتینقه چیخیب و شوعار وئره‌جک‌لر. بارات دا واختیندا اورادا حاضیر اولوب، باشلانماسینی گؤزله‌دی. بیردن گؤردو، بیرینجی شوعار بیر میزدن باشلاندی کی، اورادا احمد، جمشید و نئچه نفر حوقوق فاکولته‌سینین اؤیرنجی‌لریندن وار ایدی.
بیر آندا بئش نفرین بیردن یومروق‌لاری بیر میزدن اوجالیب و شوعار وئرمه‌لری باشلاناندا ایکینجی شوعارا اونلارین هامیسی دیکه‌لیب قالخدی‌لار. «اتّحاد، مبارزه، پیروزی» شوعاری گوجلو سه‌س و یومروق‌لاری قالدیرماقلا بیرلیکده وئریلمه‌یه باشلادی. اونلار نئچه دقیقه شعار وئره‌رک قاپی طرفینه یولا دوشدولر. عینی حالدا شوشه‌لری سیندیرماق و بوشقاب‌لاری یئره سالماق باشلاندی. بیر آنین ایچینده رئستورانین دؤشه‌مه‌سی و دیوارلاری بولاشدی، پنجره‌لرین شوشه‌لری سیندی. بارات دا بو آرادا پنجره‌لرین بیرینی سیندیرا بیلدی. او هله ائشییه چیخمامیشدی کی، گؤردو «قارد»لار باتون‌لاری اَل‌لرینده قاپیدان گیردی‌لر و باشلادی‌لار هامینی دؤیمه‌یه. بارات کی اؤزونو بیر فیلم آرتیستی کیمی سانیردی، فیلم‌لرده پنجره‌لردن ائشییه آتیلماغی گؤرموشدو. او دا شوشه‌سینین چوخو سینمیش بیر پنجره‌نی نیشانه توتوب، اورادان ائشییه آتیلماق ایسته‌دی. آتیلماق همین آلی پنجره‌نین کنارینا ایلیشیب، ایچه‌ریدن جیریلیب ـ کسیلدی. بو آن باشا دوشدو کی، بئله مساله یالنیز فیلیملرده‌دیر باش وئریر، یعنی اونلار سینیق شوشه‌نین ایچیندن آتیلارلار و اونلارا دا هئچ بیر شئی اولماز. دوغروسو، آدامین هر یئری سینیق شوشه‌یه ده‌یسه، کسر و یارالار.

بو میتینقین ایچینده بارات «نوروز»و سئچه بیلدی. او اؤز اورەیینده دئدی، باخ سنی دئیم نه اولاسان، یئتیشمەدن میتینقه قاریشیب. نوروز دیک گؤزلری اوزوندن ائشییه چیخاراق، یومورروق‌لاری گؤیده شوعار وئرەوئره میتینقچی‌لره قاریشمیشدی. بارات اونو بو حالدا گؤرنده بیر قدر اورەیی سرینلەدی کی، نوروز تام یولا گلیبدی. بو بیر آنلیق گؤروشدن سونرا او نوروزو داها ایتیردی. هئچ بیلمەدی کی، نوروز دا بونو گؤردو یا یوخ.

او نهایت اؤزونو اؤز فاکولتەلرینه چاتدیرمیشدی. آل‌لرینی یویوب، داغچی‌لارین کومودلاریندان بیر-ایکی یارا یاپیشقانی گؤتوروب، یاراسینین اوستونو باغلادی. آلینین ایچی تزه آغریماغا باشلامیشدی. او آلینی آچیب - باغلایا بیلمیردی. آلینین سیزیلتیسی اونو گیجلتمیشدیر. آما هله ایش‌لر یاریمچیق ایدی. اونلار ایش‌لری تام بیتیرمەمیشدی‌لر. فاکولتەلرین ایچینده شوعار و میتینق یوخ ایدی و اونا گؤره قارددان دا خبر یوخ ایدی.

فیکیر باخیمدان، ایسماعیل ماراغا، ایبراهیم و نئچه نفر باشقاسی بو حاقدا تجروبەلی نظرلر وئردی‌لر. آخیردا بئله قرار وئریلدی کی، بیر متن یازیلسین و او متنی اونلار آل‌لرینه آلیب، بیر-بیر کیلاس‌لارا گئدیب، هامیسی کیلاسی دولدورسون‌لار و بیر نفر اونلاردان آذرین 16 سینین بیر قیسا تاریخینی دئییب، بوتون اؤیرنجی‌لردن ایستەسین کی، کیلاسی تعطیل ائتسین‌لر. بو متنی چوخ کیلاس‌لاردا «ایسماعیل ماراغا» اوخودو، بیر- ایکی کلاسدا دا «جمشید».

کیلاس‌لاردا اؤیرنجی‌لر گؤروردولر کی، بو کیلاس ایستر- ایستەمز تعطیل اولاجاق ناچار قالاراق تعطیل ائتدی‌لر. بعضی اؤیرنجی‌لر ده دؤولت ایله فیکری باخیمدان موخالیف اولدوق‌لاری اوچون بونلارلا آیاقلاشدی‌لار. بعضاً ده اوستادلارین اؤزلری کیلاس‌لاری بو دورومدا تعطیل ائتدیردیلر. آراسیرا گؤرونوردو کی، بعضی اوستادلار بونلارا حیرسلەنیردی، آما نهایت کیلاس تعطیل اولوردو. بو وضعیتله اونلار فاکولتەنی تعطیل ائده بیلدی‌لر.

آخشام چاتمادان اونلارین فاکولتەلرینده بیر سوسقونلوق و بوشلوق حیس اولونوردو. کیلاس‌لارین تعطیل اولونماسی نتیجەسینده، خصوصاً، قورخاق اؤیرنجی‌لر تئز کیلاسلاری و فاکولتەنی ترک ائدیردی‌لر. بارات دا کیتاب ائوینه گئدیردی کی، اورادا یئره سریلمیش سولچو سیاسی یئرآلتی تشکیلات‌لارین یازدیغی گون موناسبتینه یاییلان بیلدیری‌لری اوخوسون.

اعلامیّه‌نین اوستونده نئچه اوراق- چکیج وار ایدی. او، «فدایی‌لرین» قیرمیزی اوراق- چکیج علامت‌لرینه اؤزونو آرتیق باغلی بیلیردی.

بارات اوخوماغین یاریسیندا ایدی کی، سکوتون ایچینده بیردن هاوار سه‌سینه دیک قالخیب، ائشییه چیخدی. «اتحّاد، مبارزه، پیروزی» شوعاری بیر نئچه دفعه گلدی، سونرا شوشه سینیغی سه‌سی ائشیتدی. او پیلله‌لردن آشاغیيا ائنرکن بیر طرفدن احمد، علی و جمشیدین شوعار وئره‌رک قاچماسینی گؤردو. او «خاتون»و دا فاکولته کوریدوروندا گؤردو کی، او بیری‌لردن دالی قالماسین دیه، او دا شعار وئرمه‌یه باشلادی. شوشه‌لرین نئچه‌سینین سینماسی اونلارین فاکولته‌سینده قاردین گلمه‌سینی داها دا کسینلشدیردی. بارات داها آخشام یاخینلاشیب، ایش‌لرین هامیسی گؤرولندن و سون «شاخسئی‌لر» وورولاندان سونرا اونیوئرسیته‌دن چیخیب، ائولرینه ساری یولا دوشدو.

اونون اَلینین ایچی کئی اولموشدو. او، اَلینی هئچ ترپده بیلمیردی. نه آچیب، نه ده باغلاییردی. اؤزو اؤزونه دئییردی کی، «سینیق پنجره‌لردن آتیلماق یالنیز فیلیم‌لرده مومکون اولار». «دوغرو و گئرچک حیاتدا پنجره‌دن آتیلسان، اَل‌لرینی شوشه کسر، یارالانارسان. داها فیلیم‌لر کیمی آرتئس اویونو چیخارتمازسان. او بو فیکیرلر و گونون اولای‌لارینی داخیلی نیطقینده دانیشارکن ائشیک قاپییا ساری یولا دوشموشدو. او اؤزونو آوتوبوس دوراغینا یئتیرندن سونرا گؤردو کی، دوراق دا خلوتدیر. آوتوبوس دا اورادا دوروب و ایچینده چوخ آز اؤیرنجی وار. او دا گئدیب، اونلارین ایچینده اَیلَشدی. نئچه دقیقه‌دن سونرا آوتوبوس یولا دوشدو. او ائولری طرفه یوللاندی.

او، اؤیرنجی اولدوغونو گؤسترن قوجاغینداکی «کلاسور» دفتر ایله آوتوبوسون ایچینده اَیله‌شیب، اؤز رؤیالارینا غرق اولموشدور. او اؤیرنجی‌لرین بوگونکو گؤردوغو ایشی بیر بؤیوک اوغور سایاراق، اؤزو ده اؤزونون گؤردوغو ایش‌لردن غرور حیسسی یاشاییردی. او، آوتوبوسدا اوتوران او بیری اؤیرنجی‌لره باخاندا اؤزونو اونلاردان داها باش گؤروردو. او اؤز گوجونه آرتیق اینانیب، اؤزونده هئچ بیر قورخو حیس ائتمیردی.

او جبهه‌دن دؤنن بیر عسگر کیمی دؤنوش زامانی راحاتلیق حیس ائدیردی. پاییزین آخیرلارینین سریلیینده آوتوبوسون ایچی ایستی ایدی. او

راحات اؤز صندلینده اَیله‌شیب، آغاج‌لارین اوتوبوسون کناریندان تئز- تئزکئچمه‌سینه تاماشا ائدیردی. او عینی حالدا سویوقدان اوشوین آپارتمان ساختمان‌لارینا دا تاماشا ائدیردی . اونلارین ساکین‌لری یا ماشینلا، یا دا یئیین- یئیین و تئز- تئز قاپی‌لاردان ایچه‌رییه گئدیردی‌لر. ساختمان‌لار دا بارت کیمی تلسه- تلسه اؤتوردولر. بارات دا ائوه یئتیشمه‌یه تله‌سیردی. بارات‌ین آلینین یاراسی بوتون یادیندان چیخمیشدی. آلین بیر آز چابالادارکن آلی آغریاندا اونون یاراسی یادینا دوشوردو.

بارات اؤز رؤیالاریندا هردن «کوبا»نین اینقیلابینداکی «فدائی»لرین اینقیلابینین اوغورلو غلبه‌سیندن سونرا اونلارین شهرلرده حؤکومتی آلده ائتمه‌لرینی تصوّر ائدیردی. او هردن ده بیر قدر بیژن جزنی‌نین دوشونجه‌لرینه یاخینلاشاراق، میلّتین اینقیلابینی گؤروردو کی، «اوکتیابر» اینقیلابی کیمی حؤکومتی آلده ائدیب و «فدایی»لر اونون رهبرلیینی آلده ائتمیش‌لر. اونلار ایجتیماعی برابرلیی و آزادلیغی میلّته ارمغان گئتیرمیشدی‌لر. اونون اوره‌یینده آزادلیق و عدالت شعله‌لری یانیردی. اونون آلینین یاندیغی دودئنی ده یادینا سالیردی کی، او بو یولدا یارالانماغا، قان وئرمه‌یه حاضیردی و حاضیرلاشیردی کی، لازم اولسا، جان دا وئرسین.

بو رؤیالارین ایچینده غرق اولاراق، آوتوبوس اتوباندان چیخیب، نئچه فرعی خیابانی کئچیب، اونلارین ائولرینین یاخینلیغینداکی دوراقدا ساخلادی. بارات ائنیب و ائولری طرفه یوللاندی. او آلینده‌کی «کلاسور»و سول آلینه آلمیشدی. ساغ آلینی ده گئدنده «هیمن» اوخونان زاماندا اولدوغو کیمی تووولاییردی. مستقیم ائوه گلدی. تزه هاوا قارانلیقلاشیردی. دئمک اولار کی، هامی گلمیشدی. یالنیز «ناصیر» هله گلمه‌میشدی. او بیری‌لر اونلارین ایچینده اؤیرنجی‌لر حرکتینه قاتیلان‌لاری گؤرمکدن سئوینیردی‌لر. اونلار بیلیردی‌لر کی، اونلارین هر بیری بیر ساواش مئیدانیندان ساغلام قورتولاراق، ائوه گلیب ـ چاتیبلار.

بو اولای‌لارا قاتیلمایان ایسکندر ایله احمد میتینقی گؤروب، اورادان قاچمالارینی گوله- گوله تعریفله‌ییردی‌لر. بارات ایله هوشنگ عینی حالدا کی هله اونیوئرسیته‌لرینده کئچن حادیثه‌لر حاققیندا سوسوردولار، ایچه‌ریده ناصیرین گلیب چیخماماسینا نیگران ایدی‌لر. اونلار عینی حالدا بیری سوغان سویماغا، او بیری یئر آلما یوماغا و زیاد دا آتی قیزارتماغا مشغول اولوب، آزاراق دانیشیردی‌لار. هوشنگ بارات‌ین آلینی گؤرنده اوندان خبر

آلدی کی، آلینه نه اولوب؟ اونلاری لاغا قویوب گولمه‌یه بیر باهانا آختاران زیاد باراتین پنجره‌دن آرتئست کیمی آتیلماسینی ائشیدنده پیققیلدایب، گولمه‌یه باشلادی.

اونلار شامی بیشیردی، ناصیر ده ساغلام ائوه گلدی چاتدی. اونلارین خیاللاری راحات اولاندان سونرا زیادین آلینه بیر سوژه دوشوب باراتین پنجره‌دن آتیلماسینی آچیقلایاراق گولوب، هامینی دا گولدوروردو. اونلار اونیوئرسیته و فاکولته‌لرینده کئچن تظاهوراتی(میتینقی) و اونلارین «قارد»لارلا توققوشمالارینی آچیقلاماغا باشلادی‌لار. هوشنگ هامیدان قابان گلیب، عینی حالدا او بیری اونیوئرسیته‌لرده نه‌لر اولدوغونو اونلارا تعریفله‌ییردی. ناصیر همیشه‌کی کیمی اؤز اونیوئرسیته‌لرینده کئچن حرکت‌لری آزجا آچیقلادی، آما دولاییی یوللا سؤزلریندن بَللی اولدو کی، اونلارین اونیوئرسیته‌سینده نه‌لر اولوب. اورادا کئچن اولای‌لارین ایچینده ناصیرین بارماغی وار ایدی.

او گئجه‌نین شورباسی لاپ دادلی شوربالاردان بیری ایدی. ایستی لاواش چؤرکله سویولموش سوغانلا تزه بیشیریلمیش شوربانی دوغراییب، هوشنگ، ناصیر، زیاد و بارات بیرلیکده اونو یئمه‌یه باشلادی‌لار. اونلار کئچن گونون اولای‌لاریندان سونرا اورکدن بیر- بیرلرینین یانیندا اولماقدان سئوینیب هئچ بو بیرلیکده اولان آن‌لارین ده‌یرینه فیکیر وئرمیردی‌لر. اونلار یالنیز بؤیوک آزادلیق و عدالتین بایراغینی داشیما آغیرلیغینی اؤز چیین‌لرینده حیس ائده‌رک، اونو لاییقینجه داشیماسینا فیکیر وئریردی‌لر.

بارات آلینی بیر قدر ایشلتدییی اوچون آزجا اینجیتمیشدی. او هئچ زامان تصوّر ائده بیلمیردی کی، اونون آل‌لری چالیشماسین. ائیشیکده هاوا سویوقلاماغا باشلاماسینا باخمایاراق، ائوین ایستیسینده اونلارین قارین‌لاری توخ ایدی و آیاق‌لارینی اوزاداراق گونون اولای‌لارینین خیردالیقلارینی دا یادلارینا دوشه‌نی یوخو گوج گله‌نه کیمی بیر- بیرلرینه تعریفله‌ییردی‌لر. سونرا بیر- بیر یاتاقلارینا گئدیب یاتدی‌لار. یئنه ده همیشه‌کی کیمی «آریامهر» و تئهران اونیوئرسیته‌سی باشقا اونیوئرسیته‌لردن داها اولایلی ایدی.

نئچه گون اوندان سونرایا کیمی اونیوئرسیته‌لرده بیر سویوق و قورو دوروم حاکیم ایدی. «قارد» قاپی‌لاردا دایانمیشدی. کوریدورلاردا جاماعات چوخ آز دولانیردی. دانیشیب‌گولمک و نئچه نفرین بیرلیکده

گزیب‌دولانماسی آز گؤرونوردو. داغچی‌لار بیر- بیرلریله چوخ قارشیلاشاندا تانیشلیق وئرمه‌دن کئچیب گئدیردی‌لر. اونلارین بیر‌بیرلرینه تانیشلیق وئرمه‌مه‌لری بیر جور اونلارین توپلانماق‌لارینا مانعه یارادیب، اونلارین قارشیلاشا بیله‌جه‌یی خطرلرین یارانما احتمالینی آزالدیردی. داغچی‌لار همیشه‌کی توپلاندیق‌لاری یئرده چوخ آز گؤرونوردولر.

ناهار اوستونده یئنه‌ده گیریشده یئددی‌سککیز نفر قارد دوروردو. قالخان و باتوم‌لار اَل‌لرینده و باش‌لاریداکی بؤرک‌لری اوزگؤزلرینین قاباغینی توتموشدو. اونلار ناهاری یئییب، چالیشیردی‌لار داها چوخ بیر یئره توپلانماسینلار. دونه‌نین اولاییندان غرورلاناراق بیر- بیرلرینه گولومسه‌ییردی‌لر. نئچه گون بئله‌سینه کئچدی و نهایت دوروم نورماللاشدی. قاردلار دا بیربه‌بیر چکیلیب گئتدی‌لر. داغچی‌لار و سولچولارین حرکت‌لری نورمال حالا دؤندو.

بو ایل کئچن ایله گؤره داها چوخ خالق موجاهیدلرینین طرفدارلاری اولان «موسلمان داغچی‌لار حرکتی»نین فعالیت‌لری چوخالمیشدی. اونلار داغچی‌لیق پروقرام‌لارینی سولچولاردان تقلید ائده‌رک یولا سالمیشدی‌لار. اونلار هم داغچیلیق حاققیندا، هم ده سیاسی حرکت‌لرده هله چوخ آز تاثیرلری اولوردو. بوتون اونیوئرسیته‌ده گؤستریلن فیلم‌لر، کئچیریلن کیتاب سرگیسی، دانیشان‌لارین چیخیشی، تئاتر و هامیسیندان اؤنملیسی میتینق و شوعار وئرمه‌لر سولچولار طرفیندن یؤنلندیریلیردی.

اونلارین گنج قیزلارینین باش‌لاریندا چادیر و اوز- گؤزلری توتاناقلی (توتولو) داغا چیخمالاری بارات‌گیله گولمه‌لی بیر گؤرونتویه دؤنموشدو. اونلار بو قیزلارین آدلارینی «قارا قارغا» قویموشدولار. اونلارین سیرالاریندا کیشی‌لر قاباقدا و اونلارین آرخاسینجا خانیم‌لار گئدیردی‌لر. اونلار چؤلده یئمک زمانی بیر- بیرلریندن آیری یئیردی‌لر. ناماز قیلاندا دا کیشی‌لر قاباقدا و خانیم‌لار آرخادا قیلاردی‌لار. اونلارین آراسیندا دانیشیق اولاندا دایم بیر کیشی اولان دسته‌باشی قادین‌لارین اوزلرینه باخمادان اونلارا دانیشاردی. بونلارین هامیسینین دوشونجه‌لرینی کؤهنه و گئری قالمیش سایان بارات‌گیل اونلارین حؤکومته موخالیف اولمالاری اوچون اونلارلا دوستلوق ایلیشکیسی قورموشدولار.

بونلارین اَن چالیشقان‌لاریندان نئچه‌سی بارات‌ین همدوره‌لری ایدی‌لر. اونلار آشکار شکیلده «دوکتور علی شریعتی»نین یازی‌لاریندان

حیمایه ائدیردی‌لر کی، چوخ بیر اوزون تفسیر و «گلایه»لی یازی‌لارا بنزه‌ییردی. بو «گیلایه»لر اونلارین آشکار موباریزه سؤزلری ایدی. اونلار گیزلینده ده چوخلاری «خالق موجاهیلری»نین طرفدارلاری ایدی‌لر. او زامان خالق موجاهیدلری «سوسیالیستی ایقتیصاد ایله علی‌نین اسلامی عدالت ایقتیصادینی» بیر بیلیردی‌لر. اونلار اوزده ده فاناتیک ایسلامچی‌لارین جهالتی قورخوسوندان بونلاری آیری سایسایدی‌لار، اونلارین یازی‌لاری سوسیالیست اقتصاد ایله بیر اولاردی. اونلار هم عدالتلی سوسیالیست ایقتیصادی حیمایه ائدیر، هم ده حؤکومتله ساواشیردی‌لار. آما اونلارین جهالت‌له بیرلشمه‌لری، کؤهنه و بو عصرده اینسانلیقدان چوخ اوزاق حرکت‌لری سولچولارین بونلارلا دوستلوق‌لارینا باخمایاراق، اونلاردان اوزاقلاشمالارینا سبب اولوردو.

بارات‌گیلین فاکولته‌لرینده داغچی یولداشلاری او بیری اونیوئرسیته‌لر کیمی قرار وئردی‌لر کی، فاکولته‌ده بیر «کیتاب سرگیسی» تشکیل ائتسین‌لر. بونلار توپلانیب، «دوکتور فرهنگ»ی گؤرمک اوچون تزه فاکولته‌نین اوتاغینا گئتدی‌لر. بارات‌گیلین اوستادلاریندان اولان دوکتور فرهنگ تزه فاکولته‌ده رئیس اولموشدو. او شخصیتجه یومشاق و قورخاق بیر آدام ایدی کی، اؤیرنجی‌لرله قارشی- قارشیا گلمک ایسته‌مزدی و اونلارا گؤسترمک ایسته‌ییردی کی، اونلارین سؤزلرینه قولاق آسیر. بیر طرفدن ده او زامان سولچولارا هئچ جور آشکار چالیشما ایمکانی وئرمه‌مک دؤولتین رسمی سیاستی ایدی.

بارات‌گیلین طرفیندن جمشید، جعفر و نئچه نفر باشقا آدام گئدیب، اونونلا دانیشدی‌لار. اونون کیتاب سرگیسینین فاکولته‌ده تشکیل تاپماسیلا آشکار موخالیف اولماسی بَللی اولدو. اونلار دوکتور فرهنگه دئدی‌لر کی، حتّا اونیوئرسیته کیمی بیر موحیطده کیتاب سرگیسی ایله سیز موخالیفت ائده‌جکسه‌نیزسه، سیزین بیزیم سؤزوموزو دینله‌مه‌یین نه فایداسی وار؟ سولچولار فاکولته‌ده اعتراض آکسیاسی کئچیرمک قرارینا گلدی‌لر. بونو بیلدیرنده بو گولش‌قاباق و آرام دوکتور فرهنگ بیردن پارتلاییب و های- هاوار سالماغا باشلادی. بئش نفری اؤز نماینده‌لری اولاراق دانیشیغا گؤندرن سولچولار وضعیّتی بئله گؤردوکده میتینق تشکیل ائدیب، شوعار وئره- وئره فاکولته‌نین ایچینده بوتون کوریدورلاری کئچیب اوچ طبقه بینادا پیلله‌لردن آشاغی ائنیب، ائشییه چیخدی‌لار.

فاکولته‌لرینده ولوله قوپدو. بوتون سولچولار شوعار و تظاهوراتدان سونرا قاچدی‌لار. اونلار بیلیردیلر کی، بیر یاریم ساعاتا کیمی قاردلار فاکولته‌یه چاتارلار. قاردلار گؤرونمه‌دن اونلار آرادان چیخدی‌لار. او بیری اؤیرنجی‌لرین ده بیر قیسمی کیلاس‌لاری بوشالدیب گئتدی‌لر. فاکولته‌ده قالان اؤیرنجی‌لر صاباح تعریف ائدیردی‌لر کی، قارد گلیب، بوتون قات‌لاری دولانیب اؤزونو گؤستریردی و هامی قورخودان کیلاسلاردا و کیتاب ائوینده گیزلنمیشدی. مساله بونونلا بیتمه‌دی. بارات‌گیلین قروپو کیتاب ائوینی یولا سالماغا بوش اوتاقلارین بیرینده جلسه قوروب، قرار وئردی‌لر کی، بیر متن یازیب، کیلاسلارا گیریب، اونو بیر- بیر کیلاسلاردا اوخویوب و اونلاری تعطیل ائتمه‌یه دعوت ائتسین‌لر.

بو یازینی حاضیرلاییب، اوتوز نفره یاخین بیربه‌بیر کیلاس‌لارا گیریب، دوکتور فرهنگی‌نین کیتاب سرگیسینین تشکیل تاپماسی حاققینداکی موخالیفتینه گؤره اعتیراض آکسیالارینی بیلدیرمه‌لرینی ایسته‌ییردی‌لر. کیلاسدا اولان اؤیرنجی‌لرین بیر سیراسی کلاسی تئز ترک ائدیردی. بیر سیراسی دا بیر آز دایاناراق، سونرا کیلاسی ترک ائتمک مجبورییتینده قالیردی. بیربه بیر کیلاس‌لارین تعطیل اولونماسینین خبری دوکتور فرهنگ‌ین قولاغینا چاتدی. دوکتور فرهنگ بونلاردان ایسته‌دی کی، نوماینده‌لرینی اونون یانینا گؤندرسین‌لر. اؤیرنجی‌لر نوماینده‌لرینین توتولما احتیمالینی نظرده توتاراق موخالیفت ائتدی‌لر. اونلار دئدی کی، اونلارین نوماینده‌سی یوخدو. اگر دوکتور فرهنگ دانیشماق ایسته‌ییر، اونلارین هامیسی ایله دانیشمالی‌دیر.

دوکتور فرهنگ کیلاس‌لارین تعطیلی و اعتصابین قارشیسینی آلماق اوچون نهایت اونلارین هامیسینی قبول ائتدی. او بونلاری نصیحت ائتمه‌یه باشلادی کی، «سیزلر منیم بالالاریمسیز. بو ایش‌لر نه‌دیر. درس‌لرینیزی اوخویون و هابئله سوزلردن. دوکتور فرهنگ جمشید، احمد و جعفردن بیر نئچه توند جاواب آلاندان سونرا تسلیم اولدو. البته هر ایش اینتظامات ایله یاخشیجا قاباغا گئتمک شرطی ایله. بو سرگی بیر هفته‌دن آرتیق داوام ائتمه‌سین. بو اونلار اوچون بؤیوک بیر اوغور ساییلییردی.

بارات‌گیل بؤیوک بیر اوغور اَلده ائده‌رک فاکولته‌نین گیریشینده بؤیوک اوتاقلاردان بیرینی سئچیب، اورادا حاضیرلیق ایش‌لرینی گؤرمه‌یه باشلادی‌لار. تئهران اونیوئرسیته‌سینین قارشیسینداکی کیتاب ساتان‌لارین

چوخو ایله تانیش اولانلاردان بیر نئچه‌سی اونلارلا گئدیب، دانیشیب، اؤز اعتبارلاری ایله کیتاب آلیب گتیرمیشدی‌لر. اؤیرنجی‌لرین ایچینده چوخ گؤزل خطی اولان‌لار و بعضی‌لرینین ده چوخ گؤزل دئکوراسیون و بزه‌مک ایش‌لری اَل‌لریندن گلن‌لری وار ایدی.

بارات دا بو جمعین ایچینده هارادان گلدی کؤمک ائدیردی. او عینی حالدا کیتاب‌لاری تانیتماق اوچون تابلودا یازماغا اونلار حاققیندا کیچیک متن چیخاریب حاضیرلاییردی. اونلار عینی حالدا ایستر دونیا، ایسترسه ده ایران ایچینده‌کی بؤیوک یازیچی‌لاری تانیتماق اوچون اونلارین شکیل‌لرینی بؤیودوب، دیوارلارا ووروردولار. بارات‌گیل حیس ائدیردی‌لر کی، اؤنجه قاچاق اولان بیر سیرا کیتاب‌لار یاواش‌یاواش ائشییه چیخیب، چاپ اولونورلار. اونلار بونون سببینی بیلمیردی‌لر. آنجاق اونلاری اونیوئرسیته‌یه تئز گتیریب، اؤیرنجی‌لره تانیتماق ایسته‌ییردی‌لر.

اونلار، دوغرودان دا، بو ایشده اوغور اَلده ائتمیشدی‌لر. بارات‌گیل بیر نئچه دفعه صمد بهرنگی‌نین کیتابلاریندان اورادا ساتیشا قویموشدولار. اونلار گؤزله‌دیک‌لریدن آرتیق کیتاب ساتدی‌لار. او بیری فاکولته‌لردن اورایا کیتاب آلماغا گلیردی‌لر. او بیری اونیوئرسیته‌لردن گلیب، اونلارین کیتاب‌لارا یازدیقلاری تنقیدلرینی اوخویوردولار. بوتون اونلارین فاکولته‌لرینین اؤیرنجی‌لری آزیندان بیر دفعه اونلارین کیتاب سرگیسینه گلدی‌لر. بو ایش بیتندن سونرا داغچی‌لار اوچون بو بؤیوک بیر اوغور ساییلاراق اونلارین دورمو یوکسلدی. اونلاری تکجه حؤکومته موخالیف یوخ، هم ده ساوادلی و دوشونن بیر قروپ تانیدی‌لار.

بونلارین کیتاب سرگیسیندن سونرا ایسلامچی اؤیرنجی‌لر ده ایجازه آلیب، بیر کیتاب سرگیسی آچماغا باشلادی‌لار. اونلارین دا کیتاب‌لارینین هامیسی ایسلامی کیتاب‌لار ایدی. اونلارین کیتاب‌لارینا تاماشایا گئدن‌لرین سایی چوخ آز ایدی. هر حالدا بونلارین سایی آز دا اولسا، هر ایشده اؤزلرینی سولچولار سویه‌سینه چاتدیرماق ایسته‌ییردی‌لر.

کیتاب سرگی‌لری بوتون اونیوئرسیته‌لرده باشلانیب و دالبادال داوام ائدیردی. بو جریان سولچولارین موباریزه‌سینی داغدان اونیوئرسیته‌نین ایچینه چکیب و او بیری اؤیرنجی‌لره بیلگی پایلاماق و اونلاری بسیج ائتمه‌یه یؤنلتمیشدیر. داغچی‌لار هله بو چالیشمالارین کؤکو و اؤزه‌یی ایدی. کیتاب سرگیسی بیتندن سونرا اونلار دؤنوب، درس‌لرینی اوخویاراق، داغ

پروقراملارینا داوام ائدیردی‌لر. بارات گؤروردو کی، دوزدور، او داغ پروقراملاریندا و اونلاری یؤنلتمکده سون سؤزو دئییردی، آما فاکولته‌لر آراسینداکی بیرلیک یاراتمادا تظاهورات اوچون احمد، جمشید، علی و اونلارین یولداشلاری او بیری فاکولته‌لرله ایش‌بیرلیک آپاریردی‌لار. بارات دا بو ایش‌له هئچ موخالیف دئییلدی. بو، بیر جور ایش بؤلگوسو سايیلیردی. عینی حالدا خطری پارچالاییب، گؤره‌جک ضربه‌لری آزالدیردی. هم ده یئرآلتی حرکت‌لر جریانیندا اونلار بو ایش‌لرین نه جور اولماسیندان چوخ خبر آلمازدی‌لار.

بو جریان‌لارین ایچینده ایدی کی، هله بیر- ایکی درسی قالدیغی اوچون اونیوئرسیته‌یه گلن احسان باراتگیله خبر وئردی: «تئهران داغچی‌لاری اوجاغی» «مونیریه» خیابانیندا بیر نئچه ایختیصاص اوزره داغچیلیق کیلاس‌لاری تشکیل ائدیب. بو کیلاس‌لار، بوزدا و قاردا داغا چیخما تئکنیک‌لری، ماغارالاری گزمک، هم ده قایایا دیرماشماق تکنیک‌لری ایدی. بو پروقرام‌لار جانلی اولاراق داغدا آپاریلاجاقدی. «احسان» اونلارلا تانیش اولدوغو اوچون بیزیم فاکولته‌دن اوچ نفرین آدینی اورایا وئرمیشدی.

احسان قدیمکی داغچی‌لار کومیته‌سیندن اولدوغو اوچون باراتگیلین یانیندا بؤیوک حؤرمتی وار ایدی. بارات، ایسماعیل مشکین و ابراهیم بو کیلاس‌لارا گئتمک اوچون آدلاری تقدیم اولونموشدو. هاوا سویوق و قار دا هر یئری بوروموشدو. بو پروقرام‌لارین هر ایکیسی ده ایکی گونلوک ایدی. باراتگیل اؤنجه گئدیب، اونلارلا تانیش اولوب و گئتمه‌دن قاباق لازیم اولان حاضیرلیقلاری یئرینه یئتیرمه‌لی ایدی‌لر. بونا گؤره اونلار «تئهران داغچی‌لار اوجاغی»نین حاضیرلیق جلسه‌لرینه گئتدی‌لر.

اوراداکی جمع قاریشیق بیر بیغینتی ایدی. اونلارین ایچینده بیر باراتگیل اؤیرنجی ایدی‌لر. اونلاردان سونرا قالانلار ایسه ایشچی، کسبه، محصّل و کیچیک دوکان صاحابلاری، ها بئله آیری فردلردن عیبارت ایدی. بو، بارات، ایسماعیل و هابئله او بیری یولداش‌لارینا چوخ یاخشی بیر تجروبه ایدی. بیر طرفدن اونلار بیر پروفسیونال داغچی قروپونون نئجه فعالیت گؤسترمه‌سی و بیر اؤیرنجی داغچی قروپونون نئجه اولماسینی اؤیره‌نیردی‌لر. بو باخیمدان اؤز قروپ‌لارینی موقاییسه ائده‌رک، اونلارین فاکولته‌لرینین قروپ‌لارینین چوخ دا گئری اولمادیغینی گؤروردولر.

آما بیر طرفدن اونلارین پروفسیونال داغچی‌لاری آز ایدی. بونا گؤره بونلارین گلمه‌سی و تکنیکی باخیمدان بیلگی‌لرین و قابلیّت‌لرین آرتیرمالاری چوخ لازم ایدی. او بیری طرفدن ایسه اونلار گؤرودولر کی، عادی ایشچی، کسبه، شاگیرد و دولت ایشچی‌لریندن عیبارت اولان بیر داغچی قروپو بلکه پروقرام بیتندن سونرا اونلاردان دا گؤزل و منطیقلی شکیلده ایش‌لری قاباغا آپاریردی‌لار.

هر حالدا بو کیلاس اوچ هفته عرضینده اوچ جلسه داوام ائده‌جکدی. او تعلیمین کناریندا اونلار اوجا داش‌لارا دیرماشماغی و اونون اوچون جوربه‌جور ایپ ایشلتمه‌نین یوللارینی اؤیرنیردی‌لر. بیر ده بونلار قار و بوزون اوستونده نئجه یول گئتمه و گوونلیک باخیمدان ساغلام کئچمه‌لری و بو یولدا ایپ‌لری و او بیری آلت‌لری نئجه ایشلتمه‌لرینی اؤیرنیردی‌لر. کیلاسین اوچونجو بؤلومو ده قایالارا دیرماشما زامانی نئجه ساغلام دیرماشیب قالخماغا عاید ایدی. اونلارین اوخودوغو ماهنی‌لار دا بارات‌گیلین داغدا اوخودوق‌لاری ماهنی‌لار کیمی ایدی. بلکه اونلار توند و سیاسی ماهنی‌لاری آزالدیب، چوخ میللی و فولکولور ماهنی‌لارا اهمّیت وئریردی‌لر.

بارات، اسماعیل، حمید و ابراهیم ـ دؤردو ده بو کیلاسلارا قاتیلیب، تعلیم آلیردی‌لار. اونلار بو تجروبه‌لری اؤز فاکولته‌لرینه گتیردی‌لر. بو تجروبه‌ده کیلاس‌لاری ایداره ائدن‌لرین بیرـ ایکی نفری بارات‌گیلین نظریندە چوخ «سولچو»یا بنزه‌ییردی‌لر. اونلارین اوزون و قارا بیغ‌لاری، داورانیشلاری و دانیشیق‌لاری بوتونلوکله بو مساله‌یه ایشاره ائدیردی. بیرـ ایکی نفر ده وار ایدی کی، هر نه‌یه بیر جور بهانه چیخاریب، یا دا سورغوـ سوالا توتوردولار. بونلارین بو ایراد توتمالاری بارات‌گیله بئله سوال یارادیردی، گؤره‌سن، بونلار بیر تهر دولته باغلی ایدی‌لر، یا دا بورادا اؤز دوشونجه‌لرینی تبلیغ ائتمه‌ک ایسته‌ین ایسلامچی‌لاردان ایدی‌لر.

بارات‌گیل بوزلوقدا قایالارا نئجه دیرماشماغی، «کولونگ»، «میخ» و «قوللاب» (ایلگک) و باشقا آلت‌لری ایشلتمه‌یی اؤیره‌نیب، ایجرا ائدیردی‌لر. اونلار او بیری پروقرامدا همین آلت‌لره اوخشار وسایطلردن ایستفاده ائدیب، اوجا سال قایالارا دیرماشدی‌لار و ایپ‌دن اؤزلرینی قورماق اوچون نئجه ایستیفاده ائتمه‌یی سینادی‌لار. اونلار دیرماشما زامانی ایپ‌دن نئجه ایستیفاده اولونماسینی و داشین اوجالیغیندا یورولوق‌لارینی نئجه

آلمالارینی و نئجه میخ چالاراق اؤزلرینی باغلایا بیلمه‌لری ها بئله باشقا حرکت‌لری اؤیره‌ندی‌لر.
بو کیلاس‌لاردان سونرا اونلار اؤزلرینی بیر پروفئسیونال داغچی کیمی تانیییردی‌لار. حالبوکی اونلار اؤزلرینی اؤنجه بیر پروفسیونال سولچو ساواشچی بیلیردی‌لر. اونلار بو سولچولوغو داغچیلیقدان آییرا بیلمیردی‌لر. اونلار، دوزدور کی، «بیژن جزنی»نین دئدیک‌لرینه داها آرتیق اینانیردی‌لار، آما هله فیکیرلرینین بیر گوشه‌سینده اؤزلرینی «فیدئل کاسترو» نون 26 کیشیسی کیمی داغدان شهره ائنیب و خالقی آزاد ائتمه‌یی دوشونوردولر.
بو، بارات و یولداشلارینا بیر ده‌یرلی تجروبه ایدی کی، «میللت»دن بیر نئچه صینفی ایله یاخیندان گؤروشوب بعضی سیاسی مساله‌لر حاققیندا دانیشسین‌لار. عینی حالدا اونلارین دوشونجه‌لری و باخیشلاری‌لا تانیش اولسونلار. بو، بارات اوچون بو باخیمدان دا اهمّیتلی ایدی کی، اونلارین «سیاسی فلسفه سینده» «ملّت»ین مخصوص یئری وار ایدی. همیشه یالنیز تحصیل آلمیش آداملارلا گؤروشن بارات اوچون بو تجروبه‌ده میللتین آیری صینیف‌لرینین دوشونجه‌لرینی تانیماق بیر بؤیوک درس کیلاسی ایدی.
بارات، ایسماعیل و یولداشلاری بو تجروبه‌لرینی او بیری یولداش‌لاری ایله داغدا پایلاشماقلا هم داغچی‌لارین تئکنیکی باخیمدان بیلگی‌لرینی آرتیریب ـ چوخالدیردی‌لار، هم ده گله‌جک اوچون اونلارین بو بیلگی‌لرینین اؤتورلمه‌سینه فورصت یارادیردی‌لار. داغچی‌لار تشکیلاتی بیر بؤحران دؤرونو سوردن سونرا اؤزولو و کؤکو برکیمیشدی. آما داغچی‌لار داها داغداکی چالیشمالارا کفایت ائتمیردی‌لر.
تئهران اونیوئرسیته‌سینین قاباغیندا اؤیرنجی‌لرین گل ـ گئدی چوخالمیشدی. هر گون تزه کیتاب‌لار بازارا چیخیردی کی، اونلار اوچون اوخوماسی دیرلی نظره گلیردی. اؤیرنجی‌لر باشقا شکیلده ده چالیشمالارا باشلامیشدی‌لار کی، اونلاری داغدان ائندیریب، اونیوئرسیته‌یه گتیریردی. اونلار داها چوخ فیلم، یازیچی‌لارین چیخیش‌لاری، تئاتر، کیتاب ائوی و بونا تای چالیشمالارلا بوتون اؤیرنجی‌لره اویانیش و بیلگی قاپی‌لارینی آچماغا باشلامیشدی‌لار. بو چالیشمالاری و پروقرام‌لارین هامیسینی ایستیثناسیز اولاراق داغچی‌لار تشکیل ائدیردی‌لر. داغچی‌لارین ایچینده طبیعی اولاراق، بیر- ایکی کیچیک قروپ دا «فیلم دایره‌سی»، «عکس

سرگیسی»، یا دا «یازیچی‌لارین چیخیشا دعوت ائتمه دایره‌سی»، هابئله باشقا فعالیت‌لر ده تشکیل ائتمیشدی‌لر. اونلارین هامیسی یئنه ده تزه یارانماقدا ایدی و هامیسی داغچی‌لارین تشکیلاتینین نظارتی آلتیندا چالیشیردی‌لار. بو حرکت بعضی اونیوئرسیته‌لرده او بیری حرکت‌لردن داها آرتیق گئنیشلنمیشدی.

بیر طرفدن اونیوئرسیته‌نین ایچینده اؤیرنجی‌لرین قانلاری داها آرتیق جوشا گلیب و حرکته باشلاییردی‌لار، او بیری طرفدن دؤولت طرفیندن اونلارا قارشی باسقی و حربه‌زوربا آزالمیشدی. اونلار هر بیر تزه چالیشمایا باشلادیقدا، جاواب آلانا قدر اعتیراض آکسیاسی و میتینق کئچیریردی‌لر. بعضاً او بیری اونیوئرسیته اؤیرنجی‌لری چیخیش و آکسیادا اونلارا قاتیلیردی‌لار. بعضاً اونلار دا «بیلدیری» یازیب، دیوارلارا یاپیشدیریب، اونلارا دستک اولدوق‌لارینی بئله‌لیکله بیلدیریردی‌لر. بؤیوک حیمایه بیلدیری‌لری، اویانیش و ایل دؤنومو موناسیبت‌لری ایله باغلی یازی‌لار اونلارین چالیشمالارینین باشقا و یئنی بؤلوم‌لرینی تشکیل ائدیردی. داغچی‌لارین قروپ‌لاری چوخالیردی. داغلارا گئدنده تئهران‌ین قوزئییینده هر هفته سونو سحر گون چیخمادان مینلرله اینسانین دسته‌ـ دسته و یا نئچه نفرلیک بیرلیکده داغا چیخمالاری بیر عوصیان ائتمیش قوشون کیمی گوزه چارپیردی. اونلارین هامیسی سه‌س‌سه‌سه وئریب بونو اوخویوردو‌لار:

مرغ سحر ناله سر کن
داغ مرا تازه تر کن...

بو ماهنی و اونا تای ماهنی‌لار اونلارین بیر دیل، بیر سؤز و بیر ایستک‌لری اولماغی بیلدیریردی. او دا آزادلیق و عدالت ایسته‌مک دئمک ایدی. تئهران، تبریز و بؤیوک شهرلر سورعتله بؤیویوردو. خوصوصیله تئهران حددن آرتیق بؤیویور و اهالیسی سورعتله چوخالیردی. بیر طرفدن دولت ایشچی‌لری و باشقا فابریکالاردا ثابت ایشچی‌لر و چالیشانلارا یاخشی گلیر وار ایدی. او بیری طرفدن کندلرده چالیشانلار و اکینچیلرین هامیسی موفلوسله‌شیب شهرلره قاچیردی‌لار. «خوسرو گلسرخی» اعداما محکوم اولدوغو محکمه‌ده دئییر کی، بونلاردان سوروشاندا کی نه‌دن تئهرانا گلدینیز؟ جواب قایتاریردی‌لار کی، کنددن قاچدیق، شهره گلدیک. اونلارین وضعیت‌لری کندده او قدر پیس اولموشدور کی، هر شئیی بوراخیب شهرلره

قاچیردی‌لار. آذربایجان‌ین بؤیوک شاعیری شهریار دا ایکینجی «حیدر بابا» منظومه‌سینده کندلرین داغیلماسینی تراژئدی شکلینده تصویر ائدیر.

آرپا، بوغدا، آلما، پورتوقال و س. اکینچیلیک محصوللاری، هابئله تویوق، مال ـ داوار آتی کیمی محصول‌لارین هامیسی آوسترالیا، آمریکا، ایسرائیل و او بیری آمئریکا طرفینده اولان بؤلگه‌لردن ایدخال اولونوردو. اکینچی‌لر یوز مین‌لرله تئهرانا و باشقا شهرلره قاچاراق «تئهران‌ین سیویلیزیاسیا سیموولو اولان «شهیاد» بیناسینین آلتیندا و تئهران‌ین گونئی محّله‌لرینده خیابانلاردا یاتیردی‌لار. گئجه‌نین یاریسیندا «هاشمی» خیابانیندا یول گئدرکن عایله‌لری گؤروردون کی، هامیسی بوخجالارینا دایاناراق یاوان چؤرک یئییب، دوکانلارین و خیابان چیراقلارینین ایشیغیندا اَیله‌شیب سونرا یوخویا گئدیردی‌لر.

نئفتین بوشکاسینین قیمتی 35 دولارا چاتاراق شاهین عایله آپاراتی اوندان آله گلن پوللاری سویس و آمئریکا بانک‌لاریندا اؤز حئساب‌لارینا داشییردی. او پول‌لاردان بیر قدر ده بیر سیرا پروژه‌لر و دولت ایداره‌لری طریقی ایله جامعه‌یه آشیلانیردی. آما میلیونلارلا کند اهالیسینین ایشسیز اولمالاری باهالیغین قاباغین آلیب، عینی حالدا «دوللاری «یئددی» تومنده ساخلاییردی.

بئله صحنه‌لری گؤرن صاف اورکلی و چوخلوغو همین شهرلردن تئهرانا درس اوخوماق اوچون گلن اؤیرنجی‌لر اؤز باجی- قارداش‌لارینی بو دورومدا گؤرنده اورک‌لری نئشترله‌نیب یارالانیردی. بارات کیمی آزادلیق و عدالت یولونون درمانین سوسیالیزمده گؤرن گنج‌لر آزادلیق سیلاحینا یاراقلاناراق بو میللتین ایچینه قاریشیب، اونلاری بسیج ائتمه‌یه و اونلاردا اویانیش یاراتماغی فیکیرلشیردی‌لر.

اونلارین دوشونجه مکتب‌لرینده «بیژن جزنی»نین دئدیینه گؤره جاوان‌لار اؤزلرینی اودا ـ سویا وورماقلا، هر جور خطری قبول ائتمکله اؤنجه قورخونو میللتین ایچینده اؤلدورسون‌لر. «ساواک» مامورلاری «سی آی ائ»ین ویئتنام و لاتین آمئریکا دا تجروبه‌دن کئچمیش سون ایشکنجه تئکنیک‌لرینی بو جاوانلارین اوزه‌رینده سینایردی‌لار. بارات‌گیل بیلیردی‌لر کی، توتولسالار، نئجه وحشیجه‌سینه ایشکنجه‌لر اونلاری گؤزله‌ییر. اونلار تزه گولسورخی‌نین دانیشمادان سونرا اعدامینی گؤرموشدولر. اونلار تزه «بیژن جزنی»گیلین ائوین داغلاریندا گول‌له‌لنمه‌لرینه شاهید اولموشدولار.

اونلار بهروز دهقانی‌نین بو یاخین‌لاردا آیاغینی بیچقی ایله کسمه‌ینی گؤرموشدولر. بونا گؤره «علیرضا نابدیل» اؤزونو گول‌له ایله یارالانیب توتولاندان سونرا او ایشکنجه‌لره معروض قالماسین دئیه، اؤزونو نئچه قات اولان خسته‌خانا پنجره‌سیندن آشاغیبا آتیر. مرضیه احمدی اوسکویی کیمی خانیم موعلّیم‌لر جانلارینی بو یولدا فدا ائدیرلر. اونلار بیلیردی‌لر کی، بو یولدا آتدیم آتان جانینی اَلینه آلمالی‌دیر. بو یولدا آتدیم آتان اَن چیرکین ایشکنجه‌لره دؤزمه‌یه اؤزونو حاضیرلامالی ایدی. بو جاوانلار دوکتورلوق، موهندیسلیک، یوکسک وظیفه‌لر و گله‌جکده مالیک اولا بیله جک‌لری عالی و یوکسک یاشاییشی اؤز خالق‌لارینین یولوندا قوربان ائدیردی‌لر.

عایله‌لرینین باشینی دولاندیرماق اوچون کوچه‌لرده نئچه بسته کیبریت، سیغار، جوراب ساتاندان توتموش آلما و پورتوقال ساتانا کیمی تئهران‌ین کنارینda «حصیرآباد»لار دوزلدیردی‌لر کی، نئچه گون سونرا دؤولت بولدوزئرلری ده اونلاری اوچوروب داغیدیردی. اؤیرنجی‌لر بئله اینسان‌لارلا ایلیشکییه کئچیب، دانیشیب، اونلارین شکلینی چکیب و اونیوئرسیته‌لرده سرگیلرده گؤسترمه‌یه باشلاییردی‌لار. حصیر آبادلار و زور آبادلار داغیلاندان سونرا یئنه ده دوزه‌لیب ـ یارانیردی. بارات‌گیل حیس ائدیردی‌لر کی، میللتین قانی دونماداn چیخیب و دونو آچیلیر. هله خالقین قانی جوشا گلمییب، آما یالنیز و یالنیز دونو آچیلماغا باشلاییب. حصیر آبادلار داغیلاندان سونرا یئنه ده یئردن گؤیریردی.

****

قیشین سون‌لاری یاخینلاشیردی. اونلار بوتون درس‌لرینی یاری ائتمیشدی‌لر. بارات گوجله کیلاسلارین چوخونا گئدیردی. او، «کاپیتالیست» کیمی تانیدیغی یا دا شخصیّت‌لرینی بَینمه‌دییی و یا درس‌لرینین خالقین خئیرینه اولمادیغی بعضی موعلّیم‌لرین درس‌لرینه آز گئتدییی اوچون او درس‌لرده گئری قالیردی. حمید، ایبراهیم و او بیری یولداش‌لاری درسلرینده گئری قالمیردی‌لار. عوموميّتله، بارات درس‌لرینده قبول اولوب ایره‌لی‌له‌ییردی. آما او هردن بعضی درس‌لرده گئری قالیردی.

قیشدا داغا گئتمک بیر طرفدن چوخ چتینله‌شیردی، او بیری طرفدن ده آرتیق هیجانلی اولوردو. اونلار هوندورلویو دؤرد مین مئتردن چوخ اولان داغ‌لارا قیشدا چوخ آز چیخاردی‌لار. قیشدا گون‌لر قیسایدی، هاوالار سویوق و داغلار قارلی. اونلار بلکه بیر یا ایکی داغ پروقرامیندا بیر گون و یا بیر گون یاریم گون سورن داغلارا گئدیردی‌لر. اونلار گئجه‌نی گئدیب، بیر کندده قالیب، صاباح تئزدن داغا قالخماغا باشلاردی‌لار. بارات اؤزو چوخ آز داغ پروقرامینین مودیری اولوردو. چونکی داغچی‌لار کومیته‌سینده چوخ زامان گلن پروقرامدا کیمین مودیر اولدوغو حاققیندا او اساس نظر وئریردی.

بیر گون اونلار «فشم» کندینین یانیندان دؤرد مین مئتردن اوجا بیر داغا چیخماغا قرار وئرمیشدی‌لر کی، داغا قالخماق بیر گوندن آرتیق زامان آپاراردی. بو پروقرامین مودیرلییی نورعلی‌یه تاپشیریلمیشدی. جوما آخشامی ناهاردان سونرا اونلار «فشم» کندینه گئدیب، اورادا بیر ائوده بویوک بیر اوتاق کیرایه توتوب، گئجه‌نی هامیسی بیر اوتاقدا یاتدی‌لار . اونلار گئجه‌نی اوجاغین اوستونه «ماش» قویموشدولار کی، سحر یئمه‌یینه ایستی ماش یئسین‌لر. صوبح تئزدن ساعات بئشدن اویانیب، سویوقدا اوز-گؤزلرینی سویوق سویلا یویوب، ایستی ماشی کاسا-کاسا باشا چکیب، داغا قالخماغا باشلادی‌لار.

اونلار سویوقدا آغیر یوکـلری داشیییب، اوجالیغا قالخاندا بیر طرفدن نفس‌لری سانکی کسیلیردی؛ او بیری طرفدن ایسه اونلارین جان‌لاری قیزیب و اوشومه‌یی حیس ائتمیردی‌لر. اونلارین داغچیلیق اوچون مخصوص گئییم‌لری وار ایدی کی، اونلارین کورکـلری داغچی‌لارین اوزلرینی ده توتموشدو. اونلارین آغیزلارینین دا اوستو توتولو و نفس‌لری

ایستی اولاراق چنه‌لرینی ایستی ساخلاییردی. آما اونلار سازاغین سه‌سینی چوخ یاخشی ائشیدیردی‌لر. سویوغو ائله حیس ائتمیردی‌لر.

قروپون هامیسی بیر سیرادا داغین دؤشونده اوجایا قالخیردی. بیر ساعات یاریم چیخدیقدان سونرا گونون ایشیغی داغین دالیسیندان قارلی داغین اوستونه سرەله‌نیب، دونموش قارین دنه‌لرینی مین رنگه سالیردی. اونلار بیر آیاق‌لارینی قارین اوستونه باساندا، آیاق‌لارینین قاری باسما سه‌سی بیر گؤزل نغمه کیمی قولاقلارینا گلیردی. گونشین ایشیغینین آلتیندا، قایالار قیرمزی و یاری بویالی آغ قارین آلتیندان باشلارین ائشییه چیخارمیشدی‌لار. بارات چوخدان ایدی کی، بو گئرچه‌یی باشا دوشموشدور کی، طبیعتین بوتون فصیل‌لرده اؤزونه مخصوص و اؤزل گؤزللیکلری وار. گونشین قیشین اورتاسیندا چیخماسی، شوبهه‌سیز قیشین نه قدر گؤزل اولماسینی گؤستیردی. اونلار عینی حالدا بیلیردی‌لر کی، قیشین سویوغوندا اونلارین گؤزلری گونشین ایشیغیندان قاماشیب و یانا بیلر. هم ده اونلارین آیاق‌لاری دا دونا بیلر.

قایالارین آته‌ینده دایاناراق بیر آز خورما، پنیر- چؤرک یئییب، اوستوندن بیر ایستکان چای ایچیب، یئنی‌دن داغا دیرماشماغا باشلادی‌لار. بو قروپون مودیرلییی نورعلی ایله اولدوغو اوچون او یولدا نئچه حرکت ائتمه‌یی و دایانمالاری تعیین ائدیردی. اونلار سونرا گؤزل داغ ماهنی‌لاری اوخویا- اوخویا دیرماشماغا داوام ائدیردی‌لر. اونلارین شانسیندان هاوا چوخ گؤزل و آچیق ایدی. اونلار بیر دفعه اولسون بئله دایانمادان اوچونجو دفعه دیرماشمادا دؤرد مین متره یاخین اوجالیغا چاتدیلار. اونلار نئچه دفعه قایانین دالیسیندان داغین زیروه‌سینی گؤروردولر.

اینسانین داغین زیروه‌سینه آل ایله توخونا بیمه‌سینی حیس ائده بیلدییی بو اوجالیقدا بیر طرفدن هاوانین «اوکسیژئنی» آزالیر و نَفَس آلماق چتین اولور؛ او بیری طرفدن ده آدام تئز یورولور. اؤزلرینی زیروه‌یه یاخین حیس ائتدیک‌لری زامان اؤنجه یولداشلاریندان بیری، سونرا باشقاسینین اوزونون رنگی آغارمیش و یورغون نظره چارپیردی‌لار، بیر آزدان سونرا چوخ گومان دایانیب، داها داوام ائده بیلمه‌یه‌جک ایدی‌لر. نورعلی گلیب، اونلارلا دانیشماغا باشلادی. اونلار یا آرخادا یاواش- یاواش گلمه‌لی‌دی‌لر، یا دؤنوب‌آشاغییا ائنمه‌لیدی‌لر. قروپ بیر ساعاتدا زیروه‌یه گئدیب دؤنمه‌لی‌دیر. اوزاتسالار دؤنده گئجه‌یه راست گلرلر کی، بئله‌لیکله گئتمه‌لری تقریباً

مومکون اولماز. نورعلی بارات و او بیری تجروبه‌لی یولداش‌لاریندان مصلحتلشندن سونرا تئز قرار وئردی. او بئله قرار وئردی کی، ایکی نفر قیزی آشاغییا آپارسین.

ساعات اون ایکی‌یه یاخین ایدی. هاوادا سویوق یئل آسه‌آسه چوخ دا سویوق دئییلدی، حرکت ائدرکن اونلار جانلارینی ایستی ساخلایا بیلیردی‌لر. بارات اوچون بو زیروه‌نی فتح ائتمک چوخ اؤنملی ایدی. چونکی قیشین شاختاسیندا دؤرد مین ایکی یوز مئتر هوندورلویو اولان زیروه‌نی فتح ائتمه‌یین آیری بیر معناسی وار. آما بارات‌ین بو شانسا ایمکانی اولمادی. نورعلی اونونلا ایسماعیلی تعیین ائتدی کی قیزلاری آشاغیا آپارسین‌لار. او نه قیزلاری یاواش‌یاواش یوخارییا آپارماقلا اونلاری خطره سالماغا راضی اولوردو، نه ده قروپون سورعتینی آزالتماقلا زیروه‌نی فتح ائتمکدن محروم ائدیب، اونلارین دؤنمه‌سینی دالییا و خطره سالاردی.

بارات زیروه‌یه حسرتله باخاراق اسماعیل ایله بیرلیکده قیزلارلا آشاغییا ائندی‌لر. اونلار آشاغییا گئده‌گئده قیزلارین حاللاری دوزلدی. اونلار داغین دؤشونده دایاناراق ناهارلارینی یئییب و دینجلمه‌لرینی ایکی قات حددن آرتیق اوزالتدی‌لار. بو دایانماقلا اونلار اوزاقدان قروپون زیروه‌یه یاخینلاشیب، اونا قالخیب، دؤنمک‌لرینی ایزله‌ییردی‌لر. بارات حسرتله یولداشلارینا باخاراق اوره‌ییندە بو قیزلاری اونا زیروه‌یه قالخماغا مانع اولدوقلاری اوچون قینایردی. حالبوکی منطیقلی یاناشدیقدا بارات گؤردویو ایشین دوز اولماسیندا هئچ شّک یوخ ایدی. او اؤز فیکریندە و روحوندا دا نورعلی‌نین اونو آشاغییا گوندرمه قرارینا شّک ائتمه‌دی.

بارات، ایسماعیل و قیزلار کنده یاخینلاشاراق داغچی قروپ یولداشلارینی گؤردولر کی، داغدان ائنه‌رک بیر سیرادا و بیر اینتظاملا سورعتله آشاغییا ائندی‌لر. اونلار بارات‌گیله قووشاراق، یئنه ده بیر دسته اولدولار. بارات‌گیل اونلاری زیروه‌یه قالخدیق‌لاری اوچون تبریک ائتدی‌لر. اونلارین هامیسی بیرلیکده اوتوروب، بیر داها دینجلدیکدن سونرا کنده ساری یولا دوشدولر. کندین قیراغیندا ائشیکده یئرده آیله‌شیب، «تنقیدی جلسه‌لرینی» تشکیل ائتدی‌لر. بیر سیرا کیچیک مساله‌لره تنقید اولوندو، بیر سیرا سورغویا دا جوابلار وئریلندن سونرا جلسه‌لری بیتدی.

اونلار کنددن آوتوبوسا مینیب گلنده آرتیق گئجه اولموشدور. آوتوبوسون ایچی ایستی اولاراق ائشیین هاواسی شاختایدی. اونلار

آوتوبوسو باشلارینا آلاراق داواملی ماهنی‌لار اوخویوردولار. اونلارین ماهنی دفترلری نئچه دفترده یازیلاراق اونلارین آل‌لریده دولاشیردی. اونلار بیر ماهنی بیتمه‌دن او بیریسینی باشلاییردی‌لار. اونلار بیر فاتیح قوشون کیمی تئهرانا داخیل اولدولار. دسته- دسته اولوب موختلیف آوتوبوسلاردا اؤز ائولری طرفه یولا دوشدولر. همیشه‌کی کیمی، ایسماعیل، حمید و ابراهیم هامیسی 24 اسفند مئیدانینا طرف گئدیردی‌لر.

بارات چوخ آز بیر داغ پروقرامینی قاچیرداردی. او بو فاصیله‌ده داغ پروقراملارینین بیرینه گئده بیلمه‌دی. او پروقرامدا اونلار قیشین شاختاسیندا داغا دیرماشاراق اونون یولداش‌لاری بیر زمانی یاخشی سال‌چیخ ائده بیلمه‌دیک‌لری اوچون بیر ده هاوانین دییشمه‌سینه خاطر سویوق دومانا راست گلیرلر. اونلار سویوقدا اؤزلرینی قاچاراق آشاغییا یئتیرمیشدی‌لر، آما آیاق‌لاری و آل‌لرینین بارماقلارینی سویوق ووروب، دونوب و سونرا بوتون دریدن چیخمیشدی‌لار. اونلار شانس گئتیرمیشدی‌لر کی، تئز اؤزلرینی آشاغیا یئتیرمیشدی‌لر. اونلارین پالتارلاری بو سویوغون قاباغیندا دایانماغا کیفایت ائتمزدی. اونلار هاوانین دورومونون نئجه اولدوغوندان دا قاباقجادان خبرلری اولمازدی.

بئله آلی‌دولو چالیشمالارلا بارات اؤزونو بایرام تعطیللرینه یاخینلاشدیریردی. بایرام یاخینلاشاراق اونلارین دا هامیسینین اؤز عایله‌لری و اونلارین عایله‌لری ده بونلارین یادینا دوشوردو. اونلار اؤز عایله‌لرینی گؤرمک و بیر یئره توپلانماق اوچون بیر «ماقنیت» کیمی بیر- بیرلرینی جذب ائدیب، اونلارین هامیسینی دا سولدوزون هاواسی و «آخار گادار» چایینین ساکینلیی جذب ائدیردی. اونلار آیلارلا دا «گادار» چاییندان اوزاقدا اولسالار، اونون یانینا گلیب، سانکی کؤرپه اوشاق آناسینین قوجاغینا گلیب. اونون یانیندا راحاتلیق حیس ائدره‌ک دینجه‌لیردی. اونلار «گادار»ین سویونون آخیمینا او قدر باخیردی‌لار کی، داها اوندان اؤترو آز اورک‌لری داریخسین. یعنی دؤنوب تئهرانا گلرکن، داها نئچه آی اوندان اوزاق قالا بیلسین‌لر.

بایرام گلیرکن، نورعلی ایرانین قوزئیینه، حمید و ابراهیم دا تبریزه، اسماعیل‌لارین بیری ماراغا، او بیری ده میشکینه و خاتون دا زنجانا گئده‌جک ایدی. بارات دا، آلبتته کی، سولدوزا گله‌جک ایدی. اونلار ایکی- اوچ هفته قالارکن بیلیط فیکرینده اولوردولار. آما بارات کیمی آلی‌دولو بیر

آدامین آلینده‌کی ایشلرینین هاچان قورتولوب گئده بیله‌جه‌یی بَللی دئییلدی. بونا گؤره چوخ زامانلار بایراما یاخین آوتوبوسدا صندللرده دئییل، یئرده اورتادا یا لاپ دالیدا، یا دا شوفئر یانیندا اوتوراراق گئدیردی. بو دفعه ده او بیری دفعه‌لردن فرقلی اولمویاجاقدی.

بارات‌گیل داغین وسایلین حاضیرلاییب، بایرام اوچون بیر بئش گونلوک پروقرام حاضیرلاییب و اونون لازیم تداروکون گؤرندن سونرا اونون مسئول مودیرین و باشقا تدبیرلرین تدارک گؤرمه‌لی ایدی‌لر. بو دفعه ده اونلار «زنجان» شهریندن حتّا خزر دنیزینین کنارینداکی «ماسوله» قصبه‌سینه قدر بئش گونلوک پروقرامین تدبیرین تؤکدولر. اونلار پروقرامی بیر آی قاباقجادان اعلام ائدیب، دیوارا یازیب یاپیشدیردی‌لار. اونلار قرارلارینی تئهراندا قویموشدولار، آما خاتون زنجانلی اولدوغو اوچون زنجاندا اونلارا قاتیلاجاقدی. بو تدبیرلری تؤکندن سونرا معلوم اولوردو کی، بارات بایرام تعطیل‌لرینده اون گوندن چوخ سولدوزدا قالا بیلمه‌یه‌جک.

اونلارین داغچی کومیته‌سینده هله ده‌ییشیکلیک اولمامیشدی. اونلار هله جعفر ایله نورعلی‌نی داغچی‌لار کومیته‌سینه گئتیرمه‌میشدی‌لر، آما جعفرین داغچیلیق حاققیندا بیلگیسی، تجروبه‌سی و حسّاس آن‌لاردا عملی کؤمکلیینه چوخ احتیاج وار ایدی. بارات‌ین همدوره‌لریندن بیری ده «ذبیح» ایدی کی، آز داغا گلردی، آما ساوادلی و بیلگیلی سولچو ایدی. او دا زنجان ماسوله پروقرامینا قاتیلماغا آد یازدیرمیشدی.

ائوده ده ناصیر اورمیّه‌یه گئتمه‌یه، نوروز، بارات، هوشنگ و زیاد دا سولدوزا گئتمه‌یه حاضیرلاشیردی‌لار. موختار دا همیشه‌کی کیمی آوتوبوس ترمینال‌لارینا تئلئفن آچاراق هامییا بیلئط رئزئرو ائدیب، یئر توتوردو. آما بو آرادا بارات همیشه سون واختدا اؤزونو تئرمینالا چاتدیریب، بیربه بیر آوتوبوسلارین شوفئرلری ایله دانیشیردی کی، بلکه بیرینین بیر گوشه‌سینده اونا بیر یئر تاپیلسین. آخیردا دا او اؤزونه بیر یئر تاپا بیلیب، آوتوبوسون ایچینده ده چوخ چالیشیردی کی، یاتسین تا یولون چتینلیینی دویماسین.

هامیدا آرتیق کیتاب اوخویان ناصیر «پول سویزی» و سوسیالیست ایقتیصادییاتی مودافیعه ائدیب، آما عئینی حالدا دا دونیادا موجود سوسیالیست بلوکو چوخ تنقید آتشینه توتاراق، باشقا بیر ایمپئریالیسته اوخشادان باشقا آوروپالی ایقتیصادچی‌لارین کیتاب‌لارینی اوخویوب و اونلارین فیکرینی

مودافیعه ائدیردی. باراتگیلین دەمیر دیوارلارین آرخاسیندان خبرلری یوخ ایدی و اوندان آنجاق یوخودا گؤرونن بیر رؤیا کیمی تصویرلری وار ایدی. اونلارین شهرلرینده (سولدوزدا) بعضی‌لری شرقی آوروپا طرفیندن آلمانییا، فرانسا و اینگیلیستانا کئچن‌لردن ائشیتدیک‌لرینی تعریفله‌ییردی‌لر کی، شرقی آوروپا غربی آوروپادان نه قدر دالیدی، آما باراتگیل ایناتمیردی‌لار. اونلار اؤزلرینه براعت قازاندیریردی‌لار کی، اگر اورادا ثروتلی آز اولسا دا، هامی موساوی بیر دورومدا یاشاییرلار.

بو دانیشیق‌لار و بحث‌لر چوخ ابتدایی شکیلده اونلارین آراسیندا اولوب بیتردی. اونلار اؤزلرینی بیر سوسیالیستی اینقیلابا حاضیرلاییردی‌لار. ناصیر اؤزونو «توده» حیزبیندن آییریب، «آیران اینقیلاب ایشچی تشکیلاتی» (سازمان کارگران انقلابی ایران) آدلی بیر تشکیلاتا یاخین بیلیردی. الّبته، باراتگیل اؤزلرینی فدایی‌لرین «بیژن جزنی» فیکرینی داشییان قولونا باغلی بیلیردی‌لر. اونلار اؤزلریله سولدوزا و اورمیەیه دؤنرکن اوخوماق اوچون بیر- ایکی کیتاب گتیرمیشدی‌لر.

بایرام ولوله‌سی بیر داها باشلادی. اونلار اؤزلرینی سولدوزا، اورمیه‌یه و یا دؤوره کندلره گئتمه‌یه حاضیرلاییردی‌لار. اورادا گؤروندویو کیمی، هئچ زامان هیجانلی حاضیرلاشمالار و بیر هیجانلی ایشین دالیسینجا قاچمالی ایش‌لر بیتمه‌یه گلمه‌یه‌جک‌دی. بایرام یاخینلاشارکن هامی کؤچوب گئتمه‌لی ایدی. بلکه بایرام تعطیل‌لرینین بو ایلک گون‌لرینده اونلارین ائولرینده هئچ‌کیم اولمازدی. باراتین هئچ فیکرینه چاتماز و هئچ زامان خبری ده اولمازدی کی، بو گون‌لرده اونلارین ائشیک قاپی‌لاری کلیدله‌نیب باغلانیردی یا یوخ؟ چونکی او بایراما چیخیب سولدوزا گئدنده اورادا بیر نئچه نفر یئنه ده وار ایدی، او گلنده ده نئچه نفر قاییدیب گلمیشدی.

بارات همیشه اولدوغو کیمی، آخیرا قالانلاردان ایدی. او بیلیطسیز سولدوزا گئده‌جک‌دی و بایراما یاخین ایکی- اوچ گون قالمیش بیر گون آخشام اؤزونو تئرمینالا چاتدیردی. او چالیشاجاقدی کی، اؤنجه ایمکانی اولدوغو قدر اؤزونه سولدوز آوتوبوس‌لاریندا بیر یئر تاپسین. بو مساله تقریباً اولمامالی ایدی، چونکی بیلیطلرین هامیسی قاباقدان ساتیلمیشدی. او، بو چالیشمادا اوغورلو اولماسایدی، سونرا اورمیه آوتوبوس‌لارینین شوفئرلرینه ساریلیب، او دا اولمادیقدا، شوفئر شاگردلرینه بیر پول وئریب، اوندان ایسته‌یه‌جک ایدی کی، اونو اورتادا و یا دالیدا یئرلشدیرسین.

بارات بیر نئچه ساعات ترمینالدا او آوتوبوس و بو آوتوبوسون دالیسینجا قاچاندان سونرا بیر نفر شوفئر شاگیردلردن اوندان بیر پول آلاندان سونرا اونو اؤز صندلینده اوتورتدو. بیر غیری مومکونو مومکون ائدن بارت اؤزنه آوتوبوسدا یئر تاپمیشدی، سئوینجدن بیلمیردی نه ائیله‌سین. آما اون اوچ تا اون دؤرد ساعات بیر چارپایا صندلینین اوستونده اوتورماغین چتینلیین هله حیس ائتمیردی.

اونلار کرجی اؤتوب- کئچیرکن هامی اویاق ایدی و یولدا گلیب‌گئدن آوتوبوس‌لار و ماشینلارا باخیردی‌لار. اونلار تئهران‌ین بؤیومه‌سی و جاده‌لرین کنارینداکی فابریکالارین قورولماسینا حئیرت قالیردی‌لار. بو فابریکالار کندلردن تؤکولوب شهره گلن ساوادسیز اینسان‌لاری اؤزونده نئجه یئرلشدیریب، اونلارا ایش وئره جکدی. بو فیکیر لره حئیران قالاقالا هامی بیر- بیرلریله دانیشیردی‌لار.

آوتوبوس قزوینه یاخینلاشارکن داها هاوا تام قارالمیشدی. پنجره‌لردن آرتیق ائشیک گؤرونموردو، مگر گؤزلری پنجره‌یه دیره‌ییب، ائشیکده اوزاقدان یانان چیراق‌لارا باخاسان. اوزاقلاردان کندلرین کیچیک آبادانلیق‌لاری گؤرونوردو. بارات گؤروردو کی، آوتوبوسداکی‌لارین چوخو صندل‌لرینه لم وئریب، یوخویا گئدیب. چارپایادا بیر یئره دایانا بیلمه‌ین بارات یاتا بیلمیردی. او نه‌اینکی یاتا بیلمردی، هم ده دایانماق ایمکانی اولمادیغی اوچون بوتون آغیرلیغی بئلینه دوشوردو و بونا گؤره ده بئلی آغریماغا باشلاییردی. حالبوکی اونلار هله قزوین شهرینه چاتماییب و تئهراندان اوچ ساعات اوزاقلاشمامیش‌لار.

آما او، آوتوبوس گئدیرکن اؤوزونو سولدوزا یاخیلاشدیغینی حیس ائدیردی. او خصوصاً، آذربایجانا گیریرکن، هامی ایله چایخانالاردا تورکجه دانیشاجاغیندان اؤزونو اوز ماحاللارینددا حیس ائدیردی. اؤز ماحال‌لاریندان دوغما شهرلرینه هله بیر اون ساعات داها یول وار. قزوینه یئتیررکن، یانی اینجیمه‌یه باشلایان بارات یالنیز بیر شئیی دوشونوردو: گؤره‌سن، نه زامان شاما ساخلایاجاق‌لار کی، او، اورادا بیر آیاغا قالخیب، یول گئدیب دینجلسین. هله اونو یوخو کیریخدیرمامیشدی.

او بیر ساعات یاریم دا بو دورومدا داوام گه‌تیرندن سونرا حیس ائتدی کی، شوفئر آوتوبوسون سورعتینی آزالدیب، اونو بیر قومساللیق یولا دؤندردی. تکرلرین آلتیندا قوم‌لارین سه‌سی گلیردی. آوتوبوس دایانارکن

ایچریده سەس چوخالاراق یاتانلار دا اویانیب، هامیسی ائنمەیه حاضیرلاشدی‌لار. بارات اونلارین چوخوندان قاباق ائنیب، تئز «سو باشینا» گئدیب، اۆزونو راحاتلادی. او آل‌لرینی یویاندان سونرا رئستورانین ایچینه دؤنوب و اۆزونه بیر قیمه خورروش سیفاریش وئردی.

او دویو- خورروشو سوغان ایله یئیندن سونرا اوستوندن بیر قارا شوشه کوکا کولا ایچدی. سونرا ایچەریده دایانمامیب ائشییه چیخدی. او رئستورانین چیراقلارلا ایشیقلاندیریلمیش قاباغیندان بیر کناردا قارانلیغا گئدیب، اۆز رؤیالارینا جومدو. او بو کناردا آتدیم آتاراق گؤزونو آوتوبوسدان چکمیردی کی، گؤرسون نه زامان موسافیرلر آوتوبوسا مینەجکـلر. نه زامان شوفئر آوتوبوسا دؤنەجکـدیر. او هله اون- اون بئش دقیقه آوتوبوسون حرکتینه واختین قالدیغینی بیلدیینه گؤره گؤزلرینی قارانلیقلارا زیللەیەرک کیچیک بؤجوکـلر و یا آلا- یاریمچیق یوخودا اولان قوش‌لارین سەسلرینه قولاق آسیردی. او اۆز رؤیالاریندا اۆزونو بو جاماعتدان آیری بیلیردی، چونکی اونلارین هئچ بیری اونون فیکرینده اولان آزادلیق علاجینا (درمانینا) یاراقلانمامیشدی‌لار. او بو آوتوبوسداکی جاماعاتی «خیردا بورژوا» تانیاراق اونلارا آز اهمیّت وئریردی. او «ایشچی طبقه»سینین اویانماسینا فیکیرلشیردی. او، رؤیاسیندا اونلارین «ایشچی طبقه»سی ایش اوستونه گلندن سونرا یاراداجاق‌لاری آزادلیقلارا فیکیرلشیردی. او عینی حالدا یول گئدرکن آیاق‌لاری و بودلارینین عضلەلرینی سیخیب - آچیب و چکیردی کی، قان دامارلاریندا آرتیق دولانسین. اونون یانینین آغری‌لاری داها یوخ اولموشدور.

بارات هردن «مرضیه اوسکویی»نین «بالاجا اینجه آرخیدیم» شعرینی اۆزونه زمزمه ائدیردی، هردن ده علیرضا نابدیل‌ین «قارانقوش» شعرینی. اونلار ایسماعیل‌گیل ایله بو شعرلری فاکولتەلرینده کئچیردیکـلری «کیتاب سرگیسی»نده یازیب دیوارا یاپیشدیرمیشدی‌لار. اونلار آیری بیر رنگله اونلارین فارسجا ترجمەسینی قاباغیندا یازمیشدی‌لار. بارات هر آن «مرضیه»نین بو شعرین اوخویاندا ایستر- ایستەمز گؤزلری یاشلا دولوردو. او گؤزلری دولاندا عصبیلشیردی کی، «گرک گوجلو و قودرتلی اولسون» یا دا «هیجان و حیس‌لر اونا اوستون گلمەمەلی‌دیر». بو شعر هم اونلارین کاروانلارینین یولدا گئتمەلرینی چوخ گؤزلیکله تصویر ائدیردی، هم ده باراتین اورەیینی تیترەدن بیر درین حیس و دویغو یارادیردی.

بارات بو رؤیالارین ایچینده دولاشارکن گؤردو کی، موسافیرلر آوتوبوسون یانینا توپاشیب‌لار. او دا اورا یاخینلاشمادان قاباق بیر نئچه دفعه درین نفس چکیب و سینه‌سینی تزه و سرین هاوایلا دولدوردو. او بیر نئچه آندان سونرا اؤزونو آوتوبوسون یانیندا گؤردو. هامی شوفئری گؤزله‌ییردی. بیر- ایکی دقیقه‌دن سونرا شوفئر بیر قوشون باشچیسی کیمی ایکی- اوچ نفر دالیسیندا گلیردی و شوفئر شاگیرد قاباغا قاچیب و «قوربان، تَیرلرین هامیسینا باخدیم. هامیسی ساغلامدیر» دئییردی. سونرا شوفئر یالنیز باشیلا بیر کیچیک حرکتله «یاخشیدیر» علامتی اولاراق دانیشمادان قاپی طرفه یولا دوشدو. کوتو آنجاق چیین‌لری اوستونه آتان سوروجو بیر بارماقلا چینیندن قالدیریب، صندلین اوستونه سالدی. او آیله‌شمه‌دن شاگرد اونون قاباغینا بیر اوزون شوشه لیواندا تزه چای قویدو. سوروجو رادیونو بیر آز قورتدالایاندان سونرا هئچ بیر یئری توتا بیلمه‌دی. سونرا «لاله‌زار»دان آلدیغی اؤز کاسئت‌لرینه پناه گتیردی. او، داوود «مقامی»دن بیر کاست تاپیب قویدو. او دا یانیق سه‌سله یاریندان شکایت ائتمه‌یه باشلادی. بو حالدا اونلارین هامیسی آیلشمیشدی‌لر. آوتوبوس یولا دوشدو. داوود مقامی‌نین بیرینجی ماهنیسی قورتولاندان سونرا او بیری ماهنیسی دا یارین وفاسیزلیغیندان شیکایت ائتمه‌یه باشلادی. بارات بو ماهنینی لاله‌زارین او بیری آت تؤکن کاسئت‌لریندن چوخ اوستونلوک وئریردی. اونلار یولا دوشدولر.

گئجه ساعات اونو کئچیردی. بارات بیر کاسئتی باشدان- آیاغا شوفئر و موسافیرلرین بیر نئچه‌سی ایله بیرلیکده دینله‌دی. شوفئر داها ایچه‌ری چیراق‌لاری کئچیرتدی. موسافیرلرین چوخو ساکیتلیکده یوخویا گئدی‌لر. بیر نئچه‌سی هله ده دانیشماقدا ایدی. بارات بو آنلاردا حیس ائتدی کی، بوینو یورولور و بدنینه آغیرلیق ائدیر، گؤزلری ده آخماغا باشلاییر و بیر یئره دایانا بیلمیر. اونون کمری ده آییلمکده ایدی. ایچه‌رینین هاواسی دا ایستیلَشمیشدی. کاست ده داوود مقامی‌نین هاوالارین تکرار اوخویوردو.

بارات بیردن دیک آتیلدی. اونو یوخو کیریخدیرارکن بیر آن آز قالدی ییخیلسین. ییخیلان حالدا دیکسینیب یوخودان اویاندی. تئز اؤز اطرافینا باخدی کی، گؤرسون، اونون یاتماسینی کیمسه باشا دوشوب یا یوخ. او گؤردو کی، بیر نفر اونا یاخین اوتوران‌لاردان باخیب گولور. بارات دا اونا قاریشیب، اونونلا بیرلیکده گولدو. بارات چوخ چالیشیردی

کی، یاتماسین. زامان چوخ یاواش گئدیردی. هله ساعات اون بیر اولمامیشدی. او پنجره‌نین یانینداکی صندله ده‌ییب، صندلین قیراغیندا باشینا بیر یئر دوزلتدی. یئنه اونون یانی اینجیمه‌یه باشلامیشدی. آما قیراقداکی صندلی‌یه دایانماق بو امکانی یاراتدی کی، بارات بئش دقیقه‌دن بئش دقیقه‌یه هوشلانیب اویانسین.

دایم آغیرلیغینی بو طرفه‌او طرفه وئرمکله اوتورماغی بیر آز دا اولسا بئله راحاتلاشدیریردی. بارات ایکی ساعات بو حالدا داوام ائتدی. هله اونون آلتی ساعاتدان چوخ یولو قالیردی. یوخو اونو چوخ یاخالامیشدی. بو یاتیب ـ اویانمانین ایچینده ایدی کی، شوفئر شاگیرد اونا یاخینلاشیب دئدی کی، «گل، دالی صندلده دؤرد نفرین ایچینده بیر یئر آچیلیب. اونلارین ایچینده اَیلش». بارات سانکی، بوغولماقدان قورتولوردو. دالی صندلده دؤرد نفرین ایچینده عادی حالدا هئچ موفته ده وئرسه ایدی‌لر اوتورمازدی، آما ایندی اونون راحاتلیغا چاتماغی اوچون درمان ایدی.

اورادا دؤرد نفرین ایچینده یومشاق صندلین اوستونده اوتوروب، یومشاق یئره دایانیب و ایکی طرفینده ایکی نفر اوتوردوغونا گؤره، دایانیب و ایکی ساعات راحات یاتدی. سونرا بیر- ایکی دفعه اویانیب ـ یاتاندان سونرا «خوی» شهرینده صوبحانه‌یه دایاندی‌لار. ساعات دؤرد یاریم موسافیرلرین چوخو هله دوشمک ایسته‌میردی. گئدیب آیاقلارینداکی قانی جریانا سالماغی اللهدان ایسته‌ین بارات دوشدو و تئز سو باشینا گئتدی. «خوی»داکی رئستورانین بیر دفعه «بال- خاما»سینی یئین بارات اونون دادیندان کئچه بیلمزدی. صوبحانه‌یه «بال- خاما» و ایکی چای سیفارش وئرندن سونرا چیخیب، سرین هاوادا بیر آز یول گئدیب آیاق‌لارینی یومشالتدی. ایچه‌رییه گلنده هم یوخوسو قاچمیشدی، هم ده جانی بیر قدر راحتلاشمیشدی.

«خوی»دا بیر- ایکی موسافیر ائندی. بارات تئز یئرین ده‌ییشیب، پنجره یانیندا بیر راحات یئر تاپدی. بیر- ایکی تزه مسافیر ده میندی کی، بارات اونلارین هارادا اوتوراجاقلارینا اهمیت وئرمه‌دی، چونکی اونلار یالنیز اوچ ساعات آوتوبوسدا اولاجاقدی‌لار. بارات گؤزل گونشین چیخماغینا باخا- باخا اوچ ساعاتین ایکیسینی اورمیه‌یه چاتانا کیمی یوخویا گئتدی. اونون اوچون اورمیه‌دن سولدوزا گئتمک سو ایچیم کیمی ایدی. اورادان هم آوتوبوس، هم ده مینیبوس دایم دال‌بادال گئدیردی. اونا

آوتوبوس‌لارین ایچینده یوخ، بلکه مینی‌بوس‌لارین بیرینده یئر اولدو. او کیچیک ساکینی قوجاغینا آلیب، بیر ساعات یاریم اورمیّه- سولدوز یولونو مینیبوس ایچینده اولدو. تئهران‌دان بورا چاتماسیندا بورالار داها چوخ ساده، ساکیت و کند کیمی نظره گلیردی. خوصوصاً مینیبوسون ایچینده اؤزونو بیر بؤیوک آبادانلیقدان بیر ساده کند موحیطینه گلمیش بیر شخص کیمی حیس ائدیردی. او مینیبوسون ایچینده اؤزونو غریبه حیس ائدیردی. اوراداکی آدام‌لارین هئچ بیرینی تانیمیردی. بیر نئچه‌سینین قیافه‌سی بیر قدر تانیش گلیردی. بارات دوققوز ایله یاخین ایدی کی سولدوزدان چیخمیشدی.

او پنجره‌دن دایم یوللارا و چؤل‌لره باخیردی. هله داغلارین باشی دولو قار ایدی. ائشیکده هاوا سویوق ایدی. باغلارین آغاج‌لاری قیشین سویوغوندان اویانمامیشدی. یئرلرده بیر آز گؤیرتی تزه- تزه چیخمیشدی. اوزاقلارا باخاندا سبزه‌لر گؤزه چارپیردی. اینسان فیکرلشیردی کی، هر یئر یاشیل‌دی. بارات بیر طرفدن داغلارین قیزیل بویاسینا چالان تورپاق رنگ‌لری اونو حئیران ائتمیشدی. قیزیلی داغلارین باشیندا قارلار اونلاری بیر قوجا بابایا بنزه‌دیردی. بارات پنجره‌نین دالیندان چؤلده هاوانین سویوقلوغونو حیس ائدیردی.

«دول دیزه» کندینی کئچندن سونرا نهایت «ایلانلی» گه‌دییینی کئچدی‌لر. ایلانلی گه‌دیینین او بیری طرفی سولدوز ماحالی اولوردو. «بالیستان» کندی «خان طاووس» داغینین آته‌ینده یئرله‌شیب. باجالارین بعضیسیندن هله توستو چیخیردی. بالیستاندا گؤیرنتی او بیری یئرلردن چوخ ایدی. بارات سببینه دیقت گؤسترمه‌دن، یاشیللیغی گؤرمه‌دن سئوینیب و یئرده «نوروز گولو» (قار چیچه‌یی) آختاریردی. مینیبوسون بو سورعتی ایله، البتته کی، او نوروز گولونو گؤره بیلمزی. «شیرین بولاق»، سونرا «حئیدر آباد» و هابئله او بیری کندلر بیربه‌بیر گلیب کئچدی‌لر. مینیبوس اوچ یولو دا کئچیب، «آغ طوله» کندینه گیردی. بورادا بارات‌ین قوهوملاریندان چوخو یاشاییردی. بارات گؤزلرینی آچاراق عمی اوغلان‌لارینی آختاریردی. اونلاردان هئچ بیرینی گؤره بیلمه‌دی. مینیبوس سولدوزا ساری یوللاندی. اون بئش دقیقه‌دن بیر آز چوخ سونرا مینیبوس فرمانداری قاباغیندان کئچیب و سولدوزون اصلی خیابانینا گیردی. بارات آیاغا قالخیب، «شهربانی» یانیندا دوشدو کی، اورادان دا ائولرینه یئرده گئتسین. چانتاسینی بیر اَلیله چیننه آتیب، او بیری اَلی شالوارینین کمرینه

باش بارماغی ایله تاخیلیب. یولدا او تای ـ بو تایا باخاراق ائولرینه ساری گئتدی.

بارات اؤزونو بیر «بولشویک کومیسئری» کیمی گؤروردو کی، مرکزدن کیچیک بیر شهره اینقیلابی رهبرلیک ائتمه‌یه گلیب. اونون گیجگاهی آغرییردی. باشی گیجه‌لیردی. گؤزلرینی سانکی، ایچه‌ریدن ایپ باغلاییب چکیردی‌لر. او مغرور- مغرور بوتون یورغونلوغویلا چانتاسی چینینده ائوه ساری گئدیردی. همیشه ائوه گلمک هر بیر نه‌دن شیرین ایدی. ائوه گلمک بیر اوشاغین آناسینین قوجاغینا گلمه‌یه بنزه‌ییردی. بارات ائوه گلرکن اؤزونو آناسینین لایلاسینا تسلیم اولماسی کیمی درین بیر دینجلمه ده حیس ائدیردی.

بارات یولدا گئدرکن اوزاق قونشولاریندان بیر نئچه نفری گؤروب، اونلارلا سلاملاشدی، نهایت یئنه ده ائوه چاتدی. همیشه کی کیمی باجی ـ قارداش‌لاریلا اؤپوشوب ـ گؤروشدو. هله سولئیمان و رشید گلمه‌میشدی‌لر. فیروز دا بایرامی سولدوزا گلمه‌یه‌جکدی. بارات یئتیشمه‌دن آناسینین سیفاریشیله بئلی آلینه آلیب و حیطلرینده‌کی کردی‌لری قازماغا باشلادی. او ایکی گون یاریم چکدی، کردی‌لری قازیب، تپ ـ چئوئر ائتسین. اونلاری تمیزله‌یندن سونرا تورپاق‌لاری صافالتسین. کردی‌لر گؤی (سبزی) اکمک اوچون حاضیر ایدی. بارات‌ین دا آل‌لری نئچه یئردن بؤیوک قابار چالمیشدی. «ایشچی‌لر طبقه‌سیندن» حیمایه ائدین، گرک آل‌لرینی یارا اولماغا حاضیرلاسین.

بارات‌ین بو تعطیل‌لری قیسا اولاجاقدی. او، بو نئچه گونده ائشیکده چوخ زامانین نوروز، فیروز، بایرام، زیاد و او بیری یولداشلاریلا کئچیریردی کی، اونلارین هامیسی تئهراندا ایدی‌لر. بارات‌گیلین دانیشیغی دا اونیوئرسیته‌ده‌کی کئچیریلن تظاهورات و خالق ایچینده اویانیش یاراتماق حاققینداایدی. فیروز سولدوزداکی موعلیم‌لرین آیدینلاشمالاریندان چوخ دانیشیردی. نوروز چوخ چؤرکچی و خیّاط ایشچی‌لری حاققیندا دانیشیردی کی، اونلارلا یاخین ایلیشکی قوروب و اونلار ایچینده آیدینلیق و اویانیش یارادیر. بو مساله‌لردن چوخ آز دانیشان زیاد چوخ واخت آتدان- آتدان اوخویاردی. بایرام دا هامیلا دوست ایدی. اونو هامی مهربان و دوشونجه‌لی بیر اینسان تانییاردی.

اونلار سولدوزدا خالقین آراسیندا نئجه آیدینلیق یایماق حاققیندا دانیشیب و دوشونجه‌لرینی پایلاشیردی‌لار. بارات «تبریز» اونیوئرسیته‌سینه گئدن اؤیرنجی‌لرین چوخونو تانیمیردی. او، اورتا مکتبی اورمیه‌ده اوخودوغو اوچون اونلارین چوخو ایله یاخیندان تانیش اولا بیلمه‌میشدی. اونا گؤره فیروز و بایرام اوندان آرتیق تبریزده‌کی اؤیرنجی‌لری تانیردی‌لار. بارات، فیروز و بایرامین دانیشیقلاریندان باشا دوشوردو کی، «تبریز» اونیوئرسیته‌سینین اؤیرنجی‌لری ده تئهرانداکیلار کیمی تقریبا هامیسی سولچولوغا مئیل‌لری وار ایدی. اونلارین چوخو سولدوزون کندلرینده اولدوق‌لاری اوچون اورادا کندلی‌لرین ایچینده هم اویانیش، هم ده تشکیلات یاراتماغا باشلامیشدی‌لار. بو فعالیت‌لر هله سولدوزدان «دوکتور تغی افشانی» اَبَد زیندانینی چکیدییی شرایطده گؤرولوردو.

رشید و سولئیمان دا گلدی‌لر، اونلارین بایرام‌لاری تکمیل اولدو. بارات‌گیل بایرامی قوهوم‌لاری ائولرینه گئتدی‌لر. اونلارین قوهوم‌لاری اونلارین ائولرینه گلدی‌لر. اونلار همیشه‌کی کیمی بایرامی شانلی توتدولار. الّبته، اونلار قوهوم‌لارینی بیر داها بایرام کیمی بیر تعطیلده گؤرمکدن چوخ سئوینیردی‌لر. اونلار دها چوخ قوهوم‌لارینین ائولرینه باش ووردولار. بارات اولدوزگیلین ائولرینه گئتمکدن چکیندییی اوچون رشیدله بیرلیکده اورایا باش ووماغا گئتدی. او هله اولدوزون گؤزلرینه باخا بیلمیردی. اونیوئرسیته‌ده بو قدر اوزو آچیلیب قیزلارلا راحات دانیشماسینا باخمایاراق، او، اولدوزو گؤرنده بوغازی قورویوردو. اورەیی دؤیونمه‌یه باشلاییردی.

آما او آیری بیر درس حیاتدان اؤیرنمیشدی. او بیر «بولشئویک کومیسئری» کیمی اؤز میللتینین آزادلیغینا چالیشماق ایسته‌دییی اوچون عاشیق اولا بیلمزدی، چونکی عئشق اونو بو موباریزه‌ده سوستالدیردی. عئشق اوزوندن راحاتلیقلا ضربه یئیه بیلردی. او سئچدییی بو یولدا چوخ گومان اونیوئرسیته‌نی بیتیرمه‌دن اینقیلابا قاریشیب، ایشسیز ـ پئشه‌سیز اولا بیلردی. اوندا او ائولەنه بیلمز و ائو ـ ائشیک صاحیبی اولا بیلمزدی. بیر اون ـ اون بئش دقیقه کئچندن سونرا بارات اولدوز ایله بیر نئچه کلمه دانیشا بیلدی.

سولدوزداکی فدایی‌لر دسته‌سینین هاوادارلاریندان توتولان دسته‌نین تقریباً هامیسینی آزاد ائتمیشدی‌لر. اونلار چوخ آز ائشیکده گؤرونور و داها جاماعات ایله آز گؤروشوب دانیشیردی‌لار. همیشه ائوده و یا گؤز

قاباغیندان اوزاق‌لاردا دولانیردی‌لار. سولدوز سولچولار قوشونون بؤیوک بیر ساخلوونا دؤنموشدور کی، کؤز کیمی کول آلتیندا یاتیب، بیر کوله‌یی گؤزله‌ییردی‌لر. بارات‌ین تعطیل‌لری تئز قورتولوردو و او داغچی‌لار کومیته‌سی طرفیندن «زنجان ـ ماسوله» بیر هفته‌لیک داغچیلیق پروقرامینا گؤره تئهرانا دؤنمه‌لی ایدی. فیروز، بایرام، نوروز و او بیری یولداش‌لاری سولدوزدا قالدی‌لار کی، سیزده گونونه یاخین تئهرانا دؤنسون‌لر.

بارات سککیز یا دوققوز گوندن سونرا سولدوزدان چیخیب، تئهرانا دؤندو. او گه‌لیب، ائوه یئتیرنده گؤردو کی، هورموزدان سونرا هئچ کس بایرام تعطیل‌لرندن دؤنمویوب. او دا کی اداره‌یه گئدیردی. او چاتان گونون سحری کوله‌سینی حاضیرلادی. اونلار ساعات اون بیرده آوتوبوس‌لار تئرمینالیندا قرارلاری وار ایدی. او سحر تئزدن ساعات آلتی‌دا ائولرینه چاتسایدی دا، یورغونلوغون آلاندان سونرا اؤزونو تئرمینالا یئتیردی. بوتون یولداش‌لاری اورادا ایدی‌لر.

اونلار آوتوبوسا مینیب، «زنجان» شهرینه گئده‌نه کیمی آخشام ساعات دؤرد اولدو. زنجاندا تئرمینالدا آوتوبوسدان ائننده اونلار «خاتونو» دا تئرمینالدا گؤردولر. او، زنجانلی ایدی، اورادان اونلارا قوشولدو. اونلار آل وئریب، خوش گلدین دئدی‌لر. سونرا بیر «مینیبوس کیرایه ائدیب، شهردن کنارا چیخیب کندلرین بیرینه چاتدی‌لار. ایندییه قدر بارات فیکر ائدیردی کی، زنجان اهالیسینین چوخو فارس‌دیر. او گؤردو کی، تام ترسینه. زنجان اصلینده بیر تورک شهریدیر.

کندلرده اونلار اَهالی ایله دانیشماق ایسته‌ینده اسماعیل، ایبراهیم، حمید و یا بارات گئدیب و اونلارلا تورکو دانیشیردی‌لار. اَهالی‌نین اکثری فارسجا بیلمیردی. بارات‌گیل بونا گؤره سئوینیب سیرا ایله گئدنده بیر نئچه تورکجه ماهنی اوخودولار کی، کندلی‌لرین ده قولاغینا ده‌یسین. اونلارین کاروان‌لاری یولا دوشدو. اونلار آخشام هاوا قارالاندا بیرینجی یئرده اوتوروب گئجه‌نی اورادا قالماق ایسته‌دی‌لر.

طبیعتین گؤزللییی و باهار فصلینین گلیشینده تزه‌ـ تزه گول‌لرین آچماسی و یئرلرین یاشیللاشماسی یئنه ده همیشه‌کی کیمی باراتی و اونون یولداش‌لارینی سئحر ائتمیشدی. اونلار سینه‌لرینی تزه هاوایلا دولدورا ـ دولدورا بیر کنددن او بیری کنده کئچیب‌گئدیردی‌لر. کندلی‌لرین دیل‌لری ده کندبه‌کند خیرداخیردا ده‌یشیردی. زنجان‌ین یاخینلیغیندا بوتون تورکو

دانیشیردی‌لار، گئده‌ـ گئده «گیلک» دیلی اونلارین دیلینه قاریشیردی. بیر-ایکی گون داغلارین آته‌یینده و کندلردن کئچیب، یول گئدندن سونرا «آلبورز» داغلارینی آشیب، او بیری طرفه کئچندن سونرا کندلی‌لر آرتیق گیلکجه دانیشیردی‌لار. بو قیسمتده شیمالدان اولان اوشاق‌لار اونلارلا دانیشماق ایسته‌ییردی‌لر. «نورعلی» دئییردی کی، او دانیشا بیلمیر، چونکی اونلارین لهجه‌لری «مازندرانی»دی و بونلار گیلکجه دانیشیرلار.
اونلار گجه‌نی هاوانین سویوغوندا یوغون آغاج بوتالارینی توپلاییب و اوجا بیر تونقال اود قالاییردی‌لار. اودون ایشیغی تکجه اونلارین جانینی قیزدیرمیردی، بلکه سویوقدا اونلارین گئجه‌سینه باشقا بیر معنا وئریردی. اونلارین اوزلری سویوقدان و یول گئتمه‌لردن قیزارمیشدی. اونلارین بورون‌لارینین اوجو دا هردن سویوقدان قیزاریردی. اونلارین دوداق‌لاری دا هم قیرمیزی اولوب، هم ده بعضاً سویوقدان چاتلاییردی.
سویوقدان قیزاران اوزلر ایندی گئجه اودون آلووو قاباغیندا کؤز کیمی قیزاریر و شؤعله‌لرله بیرلیکده اوینایردی. اونلارین هامیسینین اوزلرینده آلوولارین ایشیغی آینا کیمی اویناماغا باشلامیشدی. اونلارین هئچ بیری باش‌لارینی گون‌لر ایدی کی داراماmیشدی‌لار. اوغلان‌لارین توکـلری قیسا اولدوغو اوچون چوخ گؤزه چارپمیردی. آما قیزلارین ساچ‌لاری آرتیق پریشان گؤرونوردو. هرچند کی، اونلارین چوخو توکـلرینی بؤرک و هردن ده دستمال آلتیندا باغلاییردی‌لار.
خاتونون توکـلری اوزون و هؤروک کیمی دالدان ساللانمیشدی. اونون باشی نه قدر ده داغیناق و هؤرولموش اولسایدی دا، او سیخ چکیب، دالدان اونلاری برک باغلامیشدی. اونون توکـلری بو باخیمدان دایم دوزنلی گؤرونوردو. او آز دانیشاردی، اوتانجاق بیر قیز ایدی و سه‌سی ده یومشاق مخمر کیمی باراتین قولاق‌لارینی سیغاللاییردی. آلووون خاتونون اوزونده قاراچی قیزلار کیمی اویناماسینا باخیردی و اونون دوداق‌لارینین دولو و قان کیمی قیرمیزی اولماسینا بیر آن باخاندان سونرا بیر گوناها باتان موتعصّیب موسلمان کیمی اوزونو دؤنده‌ریب داها اؤزونو خاتونون اوزونو گؤرمکدن محروم ائدیردی. او خاتونو اؤزونه ایش‌لری قاباغا آپارماقدا اَن یاخین یولداش‌لاریندان بیلیردی. ماقنیت کیمی اونا طرف جذب اولونوردو، باراتین اوره‌یینین دؤیونمه‌سی اونون دانیشیق‌لاریندان یاواشلاشیردی. آما اونون

گؤزلرینه باخماقدان چکینیردی. او بیر دفعه عاشیق اولماق و ائولنمک مساله‌سینی کنارا قویموشدو.
اورالاردا بیر اوغلان و بیر قیز بیر- بیرلرینه سئوگی بسلەسەیدی‌لر، اونلارین سئوگیسی ایکی طرفلی اولسایدی و هامی اونلارین ایکیسینین بیر- بیرلرینه اورک باغلامالارینی بیلندن سونرا، اونلار بیر - بیرلریله ائولنمه‌یه حاضیرلاشمالی ایدی‌لر. اونلارین شرایطینده او فیکرین اؤزو بؤیوک مسولیتلی بیر دوشونجه ایدی. گئرچکلیک‌لر عئشقی اورک‌لرده بوغوردو.
خاتونون اؤزو یول گئدرکن باراتلا دانیشماغا فورصت تاپاندا بو فورصتی دەیرلندیریب بوتون فاکولته حرکتلری و داغچی‌لارین ایچینده‌کی داورانیش‌لار و نهایت توپلومدا کئچن سیاسی فیکیرلر و حرکتلر حاققیندا دانیشاردی‌لار. او باراتین فیکرینه دەیر وئریب، چوخ چالیشاردی کی، اؤز دوشونجه‌لرینی اونون فیکیرلریله اؤلچسون. اونلار بیر‌بیره یاخینلاشاندا خاتونون دوداق‌لاری گولومسه‌یردی. او عینی حالدا اؤزونو ساخلایاراق، باراتین گؤزلرینه باخماقدان چکینردی. اونون اوزونون رنگی بیر آن تئز قیزاریب، بیر آن ایچینده ده عادی حالینا قاییداردی. بارات هردن اونون اوره‌ینین دؤیونمه‌سینی حیس ائدردی.
«آلبورز» داغلارینی آشارکن اونلار خزر دەنیزینین و ماسوله قصبه‌سینی گؤرمه‌یین عئشقینه اورک‌لری چیرپینیردی. ماسوله‌نی اینديه قدر گؤرمه‌ین بارات نورعلی‌گیلدن ائشیتمیشدی کی، بو قصبه داغین دؤشونده دوزه‌لیب. هر ائوین دامینین اوستو، او بیری ائوین حیطی‌دیر. ائولر کیبریت قوتوسو کیمی بیر- بیرلرینین اوستونده تیکیلمیشدی‌لر، آما کوچه‌لر و حیطلر آشاغیداکی ائولرین دام‌لارینین اوستودور.
داغدا و یولدا گئدرکن اونلارین دانیشیق‌لاری و صؤحبت‌لری کئچن ایله نسبت داها درین و داها آرتیق خیردالیغی وار ایدی. اونلار داها چوخ خالقی نئجه آییدیب و اونلارین ایچینده اویانیش آپارماقدان دانیشیردی‌لار. اونلار بیر «اؤنجول» گوجون تاریخی رولوندان دانیشیردی‌لار کی، اونلارین اوزه‌رینه دوشوردو و اونلار او رولو ایفا ائتمه‌لی ایدی‌لر. اونلار اویانیشی بیر دفعه داغدان بوتون اونیوئرسیته اؤیرنجی‌لرینین ایچینه گئتیرمیشدی‌لر، ایندی ایسه بو اویانیشی خالقین ایچینه نئجه آپاراجاق‌لاریندان دانیشیردی‌لار.

اونلار درەلری و داغلاری آشدی‌لار، یئنه ده داغلارین بیرینین باشیندان «خزر» دەنیزینی گؤردولر. اوندا بیلدی‌لر کی، داها مقصده چاتیب‌لار. داها بیر گون کامیل داغلاری آشاندان سونر آخشام اوستو اونلار «ماسوله» قصبەسینه چاتدی‌لار. ائولر داغین دؤشونده سرەلەنیب و نیظاملی و دوزولو شکیلده بیر ـ بیرینین اوستونده یئرلەشیب‌لر. بارات یول گئدرکن قورخوردو کی، او بیری ائولرین دامینین اوستونده یول گئتسین. هاوا قارالیردی. گونون باتماسینی «ماسوله»ده هامی بیرلیکده تماشا ائتدی‌لر. گئجەنی بیر ائو کیرایه ائدیب، اورادا بیشیریب، یئییب ـ ایچیب، اوخویوب و سونرا یاتدی‌لار. صاباحینا اونلار تئهرانا دؤنمەلییدی‌لر.

همیشەکی کیمی صوبح اونلار گونش ایله برابر اویانیب قالخدی‌لار. اونلارین هامیسی اوزلرینی یویوب، صوبحانەلرین یئیب، جان‌لاری قیزماق اوچون بیر ایستکان دا چای ایچدی‌لر. سونرا یولا دوشوب، کندین آشاغیسینا اصلی جاده طرفه یوللاندی‌لار. بیر ساعاتا یاخین اونلار یولدا اولاندان سونرا، بیر مینیبوس کیرایه ائدیب و اونون سوروجوسو ایله بیرباشا کیرا ائتمک اوچون چنه وورماغا باشلادی‌لار. چوخ چکمەدی کی، اونلار راضیلاشدی‌لار. قیسا بیر دانیشیقدان سونرا اونلار اؤزلرینی تئهرانا ساری یولدا گؤردولر. بیر داها بیرباشا مینیبوس اونلارین اختیارلاریندا ایدی و بوتون ماهنیلارینی بیربەبیر اوخوماغا باشلادی‌لار. اونلارین ماهنی دفترلری داها دولغونلاشمیشدی. اونلار داها «اینقیلابی» و آلوولو ماهنی‌لار اوخویوردولار. اونلارین تورکو ماهنی‌لاری دا بارات‌ین یولداشلارینین کؤمەیی ابله داها دولغونلاشمیشدی.

اونلار دانیشیب، پلان‌لار حاضیرلاییر، اوخویوب، یئییب و داها مینیبوسون ایچینده بیر آز دا دینجەلیب یاتدی‌لار. بارات‌گیل داغ کومیتەسینین مسئوللاری اولدوق‌لاری اوچون کئچن‌لره عاید هر نەدن خبرلری اولسون دئیه، هامی ایله دانیشیب و ایلیشکی قورورردولار. بارات‌گیل تئهرانا چاتارکن، ایکی گوندن سونرا اونیوئرسیته آچیلیب، اونلارین بایرام تعطیل‌لریندن سونراکی درس‌لری باشلاییردی.

بو ایکی آی یاریم باهار درس کیلاس‌لاری نظره گلیردی کی، چوخ سورەجک. بارات‌گیل ده حرکت‌لرینی داغدان اونیوئرسیتەده اؤیرنجی‌لر ایچینه، هم ده اؤیرنجی‌لر ایچیندن خالقین، خصوصاً، ایشچی‌لر یاشایان

يئرلره يايماق ايستهييردی‌لر. بو حرکتلری قاباغا آپارماقدا اونلارين اونيوئرسيته ايچينده بوتون فاکولته‌لر آراسيندا آمکداشليق اولوردو.

ايسرائيل ايله فيليسطين آراسينداکی ساواش‌لارين شيدّتلنمه‌سی و فيليسطينده «ياسير عرفات»ين ايسرائيل طرفيندن بير کندده بير هفته‌يه ياخين موحاصيره اولوب و ساواشماسی بوتون اونيوئرسيته‌لرده اؤيرنجی‌لری ائشييه چيخاريب و بؤيوک چيخيشلاردا فيليسطيندن حيمايه ائتمه‌يه گتيريب چيخاردی. بو ايسرائيلی محکوم ائتمک اؤيرنجی‌لرين آمکداشليق گوجونو گؤسته‌ريب، اونلار باراتگيلين اونيوئرسيته‌سينده بوتونلوکله عينی حالدا «شاه» رئژيمينه قارشی شوعار وئريب، اونون دئوريلمه‌سينی ايسته‌مه‌يه باشلادی‌لار.

اونلار بيليردی‌لر کی، «شاه» رئژيمينه قارشی شوعار وئرن کيمی قاردلارين تؤکولمه‌سی و اونلارين دؤيولمه‌سی بير اولاجاق. بو حالدا اونلار باراتگيلين فاکولته‌سينين قاباغيندا دره‌نين او بيری طرفينده «ائوين» زيندانينا اؤز دؤنده‌ريب اورادا اولان «سياسی» محبوس‌لارا دستک شوعاری وئريردی‌لر. سياسی محبوس‌لار آزاد اولماليدی‌لار (زندانی سياسی آزاد بايد گردد). اونلار ائله نعره چکيردی‌لر کی، بوتون دره تيتره‌ييردی و زينداناکی سياسی محبوس‌لارين اونلارين سه‌سينی ائشمه‌سيندن آرخايين اولماق ايسته‌ييردی‌لر.

اونلار قاردلارين گلمه‌سينين اون بئش دقيقه چکه‌جه‌يينی بيلديکلری اوچون اون دقيقه کئچندن سونرا داغيلدی‌لار. قاردلار گلنده اونلار قاچيب-گيزلنميشدی‌لر. بير نئچه عادی اؤيرنجی‌لردن باتون يئييب، قاچماغا مجبور اولموشدولار. باراتگيل يئنه ده بير بؤيوک اوغور آلده ائتميشدی‌لر. بارات ميتينقه قاتيلان اؤيرنجی‌لرين ايچينده «نوروز»و گؤروب سئچدی. اونون گؤزلری يومراغيندان قاباقدا شوعار وئره‌رک قالخيب ديکه‌ليردی.

او گون نوروز گئجه‌نی باراتگيله گلميشدی. اوندا بارات اونلارين اونيوئرسيته‌سينده کئچن ميتينقی تعريف ائديردی. اونلارين اونيوئرسيته‌لری شهرين کنارينداا اولدوغو اوچون، ميتينق‌لری اونيوئرسيته‌نين ايچينده قاليردی. ناصير، هوشنگ و فيروزگيلين اونيوئرسيته‌لرينده‌کی ميتينق قورتولاندان سونرا اونلار خيابانا چيخيب و خيابان‌لاردا دسته- دسته شوعار وئرمه‌يه باشلاييردی‌لار.

شهرین نئچه یئرینده خیابان‌لاردا میتینق اولوب و «شاه»ین اؤلومونو ایسته‌مه‌سی حاققیندا شوعارلار وئریلیب. بو میتینقین هامیسینی «سولچولوق» مئیل‌لری اولان اؤیرنجی‌لر یؤنلدیردی‌لر. اونلارین ائولرینده دؤرد اونیوئرسیته‌نین میتینقینین یؤنلتمه‌سی و نئچه داوام ائتمه‌سینده بارماغی اولان اؤیرنجی‌لر وار ایدی کی، خبرلری گئتیریب آنالیز ائدیردی‌لر.

نئچه گون اونیوئرسیته آرام اولاندان سونرا بیر گون «علی» باراتا خبر وئردی کی، «جوادیّه» مئیدانیندا آخشام باشی ساعات بئشی اون دقیقه کئچنده مئیوه ساتان‌لارین یانیندا شوعار وئریله‌جک. اونلارین میتینقی تئهران‌ین قوزئیینده «جوادیّه» مئیدانیندا اون بئش دقیقه سوره‌جک. سونرا بیر کیچیک خیابانین سونوندا هامی داغیلیب، ائوینه گئده‌جک‌لر. اونلار حتّا هامی بیردن گلسه، شوبهه یارانماغین قارشیسی آلینسین دئیه، اورا گلن‌لری اوچ نفرلیک دسته‌لره بؤلموشدولر.

بارات شهرین جنوبوندا چوخ اوزاق‌لارینا گئدیب، اورالاری دولانمامیشدی. آوتوبوسلا اورالارا گئدیب و اورادان دؤنمه اونون اوچون چوخ دا راحت دئییلدی. اونلارین اوچو بیرلیکده «جوادیّه» مئیدانینا ساری گئتسه‌لر ده، آما اونلارین ایچینده حمید هامیدان آرتیق آرام گؤرونوردو. بارات‌ین اوره‌یی دؤیونوردو و آیاق‌لاری دا تیتره‌ییردی. «پولیس میتنیقین ایچینده بیردن اونو توتسا، گؤره‌سن نه اولار؟» بارات بیلیردی کی، داها اونون حیاتی بوتون دەییشیب و داغیلاجاق. او بیلیردی کی، دؤولت «سولچو» محبوس‌لارا رحم ائتمیر. او اؤز اوره‌یینده باشلامیشدی، «قهرمانلیق» ماهنی‌لاریندان اؤزو اؤزونه اوخوسون کی، بیر قدر اوره‌یینه گوج وئرسین.

بارات بؤیله بیر شرایطده «میکیس تئودوراکیس» یونانلی صنعتکارین «حربی حؤکومت» (حؤکومت نظامی) فیلمه دوزلتدیيی موسیقینی اؤزونه گوج وئرمک اوچون چالاردی. آما او بو آهنگی چالارکن، او فیلمین صحنه‌لری گؤزونون قاباغینا گلیردی کی، «قونئی آمئریکا»دا آمئریکانین حیمایه‌سینده اولان حؤکومت‌لر نئچه سولچولاری توتوب ایشکنجه ائدیب، اؤلدوروردولر. چونکی اونلارین باخیش‌لاری بو ایدی کی، «یاخشی سولچو، بیر اؤلموش سولچودور». بو صحنه‌لر باراتا گوج و تپر وئیرمیردی، بلکه اونون روحیّه‌سینی گئرچک‌لرله قارشیلاشماغا حاضیرلاییردی.

بارات، حمید و ایسماعیل میشکین بیرلیکده اورایا گئتمیشدی‌لر. اونلار دؤنوش آوتوبوس یولونو اؤیرنَندن سونرا دوز واختیندا اورادا توپلاندی‌لار. ایشچی‌لر هامیسی ایشدن گلمک زامانلاری ایدی. اونلارین چوخو ائولرینه مئیوه و سبزی آلیردی‌لار. بارات مئیوه داشقالارینین آراسیندا اؤز اونیوئرسیته یولداشلارینی گؤروردو کی، یالاندان دولاشیردی‌لار. اونلار بیر- بیرلرینین اوزلرینه باخمیردی‌لار. دوز واختیندا بیر آللی نفره یاخین گؤزله‌ییردی‌لر کی، میتینق باشلاسین. بارات‌گیلین اورکـلری دؤیونمه‌یه باشلامیشدی.

هاوا سرین و آخشاما یاخین قارانلیقلاشیر. بارات بیر آن حمیدایله ایسماعیلین اوزونه دیقّت گؤستردی. اونلارین اوزلرینده قان رنگی گؤرونموردو. اورادان حدس ووردو کی اونون دا اوزونون رنگی قطعیتله قاچیب. جاماعت اؤزلری اوجا- اوجا دانیشاراق مئیوه آل‌وئر ائدیردی‌لر. بارات دا اؤز یولداش‌لارین گؤزله‌ده‌رک اؤزو ده دؤزمکـدن یورولوردو. زامان چوخ یاواش گئدیردی. ثانیه‌لر هره‌سی بیر دقیقه‌دن اوزون نظره گلیردی.

بیردن اوچ نفر بیرلیکده شوعار وئرمه‌یه باشلادی‌لار. ایکینجی شوعاری آللی نفر بیرلیکده وئردی‌لر. اونلار هامیسی بیرـبیرینین یانینا توپلاناراق بیرلیکده شوعار وئرمه‌یه باشلادی‌لار. ایشچی‌لر شُوک و حئیرتله بونلارا باخماغا باشلادی‌لار. اونلار بئله نظره گلیردی کی بئله آشکار بیر قروپون «اؤلوم اولسون بو شاها» شوعارینی ائشیتمه‌میشدی‌لر. هامی مئیوه‌نی و سبزینی بوراخاراق بونلارا تماشایا باشلادی‌لار. اونلار تعیین ائتدیکـلری مسیرده شوعار وئره‌وئره اون بئش دقیقه شوعار وئرمه‌یه باشلادی‌لار .

کوچه‌نین باشیندا اونلار داغیلما تقدیرین ائشیدیب، هامیسی پرن دوشوب، هر کس بیر طرفه گئتدی‌لر. بارات حمید ایله ایسماعیلی ایتیردی. او دؤنوش یئرینی ـ آوتوبوس دوراغینی یادا سالاراق او طرفه گئتمک ایسته‌ییردی. بو حالدا پولیس ماشین‌لارینین سه‌س‌لری دالبادال گلمه‌یه باشلادی. بونلار هامیسی اوندان قاباق داغیلمیشدی‌لار. منطقه‌دن اوزاقلاشماق پیادا چوخ چتین ایدی. بارات ایز ایتیرمک اوچون بیر کیچیک ماغازایا گیریب و بیر کیلو پورتوقال آلدی. حالبوکی او دا بیر ایش باشیندا

گلن ایشچی کیمی آلینده بیر پاکت ائوه گئدیر کوتونون یاخاسین اوزاداراق سانکی، بیلیر هارایا گئدیر و بو محّله‌نین آدامی ایدی، آوتوبوس دوراغی طرفه یولا دوشدو.

اوچ دؤرد دقیقه گئدندن سونرا احمد ایله علی‌نی گؤردو کی، بیرلیکده دولانیرلار. اونلار بارات‌ین آلینده مئیوه‌لری گؤرندن سونرا اونون ایز ایتیرمک حیله‌سینه هم آفرین دئییب، هم ده گولمکدن آل‌لرینی قارین‌لارینا باسیردی‌لار. بارات اونلارلا بیر ایکی پورتوقالی پایلاشیب، سونرا آیریلیب و آوتوبوسا چاتدی. او میننده سونرا اوره‌یی دؤیونمه‌دن راحات اولوب او محّله‌دن اوزاقلاشدی. آوتوبوسون ایکینجی قاتیندا لاپ قاباقدا اَیله‌شیب و گؤزلرینی اوزاقلارا تیکیب، اؤز رؤیالارینا دالدی. اونون قولاقلاریندا هله میتینقین شوعارلارینین سه‌سی گلیردی.

****

هوشنگ همیشه‌کی کیمی تئهران‌ین بیرینجی درجه‌لی خبرلرینی اونیوئرسیته‌دن گتیریردی. او خبر گتیردی کی، تئهران‌ین گؤزونده «انستیتو گوته» آلمان‌ین کولتور ائوی طرفیندن بیر هفته‌لیک بیر شعر گئجه‌لری تشکیل اولونموشدور. تئهران‌دا یازیچی‌لار و شاعیرلرین دانیشیغا چیخیش ائتمه‌یه ایذن‌لری یوخ ایدی، مگر شاهی آلقیلاماق شرطی ایله. بارات درگی‌لرده و کیتاب‌لاردا بو یازیچی‌لارین یازی‌لاری حاققیندا کیچیک و رنگسیز تنقیدی پارچالار گؤروب اوخوموشدو. اونلارین چیخیش‌لاری اولمازدی. اونلار آشکار اوره‌ک سؤزلرینی دئیه بیلمزدی‌لر.

هوشنگ‌ین بیر «قازی موتور سیکلتی» وار ایدی کی، اونلارین اوچو اونا مینیب، گئجه شامدان سونرا «انستیتو گوته» طرفینه یولا دوشدولر. اورادا چوخلو شاعیر و یازیچی‌لاردان گلیب، چیخیش ائتمه‌یه

باشلادی‌لار. «سیاووش کسرائی، فریدون تنکابنی، سعید سولطانپور، باقیر مومینی و هابئله او بیری شاعیرلر و یازیچی‌لار چیخیش ائتدی‌لر. اونلارین بیری بیرینین دالیسینجا «سئنزورا» (سانسور) و «بوغونتو»دان شیکایت ائدیب، آشکار تنقید ائتمه‌یه باشلادی‌لار. اونلارین دانیشیغیندان سونرا شاعیرلر اؤز یاساق اولونموش آلوولو شعیرلرینی اوخوماغا باشلادی‌لار.

دانیشیق‌لار داوام ائتدیکجه اورادا توپلانان جاماعاتین اکثریتی اؤیرنجی ایدی‌لر، شعار وئرمه‌یه باشلاییب و خالقی بیرلیک و اؤزگورلویه دعوت ائدیردی‌لر. شوعارلار و گئجه‌نین پروقرامی بیتندن سونرا، هامی چیخیب ائولرینه گئدیردی‌لر. اونلار چیخاندان سونرا کوچه‌لرده نئچه دسته اولاراق تظاهورات ائدیب، شوعار وئریب یولا دوشوب گئدیردی‌لر. پولیسین خبری اولوب گلینجه اونلار قاچیب آرادان چیخیردی‌لار.

ایکینجی و اوچونجو گون بئله کئچدی. اوچونجو گون داها جاماعات حیطین ایچینده دئییل، خیابان‌لاردا اوتورموشدولار. اونلارین سایی چوخالیب، ایش‌لر کونترولدان چیخاراق دولت طرفیندن بو چیخیش‌لارین قارشیسی آلیندی. بو چیخیش‌لاردا اؤیرنجی‌لر اؤز تظاهوراتینی یئنه ده خیابان‌لارا چکیب و تئهران‌ین خیابان‌لارینی میتینق یئرینه دؤندرمیشدی‌لر.

اؤیرنجی‌لرین بو حرکت‌لری و میتینق‌لری اورتا مکتب شاگیردلرینه ده تاثیر گؤستریب اونلار دا زامان- زامان کوچه‌لرده شوعار یازیب و شعار وئرمه‌یه باشلاییردی‌لار. اونیوئرسیته‌ده کئچن اولایلار اورتا مکتب‌لره ده یول آچیردی.

اونیوئرسیته‌لرده و بوتون بو حرکت‌لرین ایچینده «ایسلامی» اؤیرنجی‌لر، سولچولاردان کیلومئترلر دالی اولاراق اونلارین دالیسینجا گلیردی‌لر. اونلار بعضاً اؤزلرینه جورعت وئریب بیر «کیتاب» سرگیسی و اونا بنزر ایش‌لر گؤروردولر. بارات‌گیل بوتون آغیرلیغی حیس ائدیب، قاباقدا گلن «اینقیلابین» آیاق‌لارینین سه‌سینی ائشیدیب، اؤزلرینی یاراناجاق اینقلابین رهبری و اؤندری گؤروردولر. بو حرکت چوخ چتینلیک و بویلو بیر خانمین اوشاق دوغماسی کیمی چوخ دردلی و آغیر قاباغا گئدیردی.

بارات‌گیلین ائولری هر گون اونلارلا تانیش و اونلارلا آیری یاشایان سولدوزلو اؤیرنجی‌لر ایله دولو اولوردو. او سیرادان فیروز، عزیز، بایرام ، جاواد ، نوروز و هابئله گلیب، دانیشیب و آمکداشلیق ائدن باشقا آدام‌لار. اونلار تکجه دوشونجه‌لرینی پایلاشیب، بیر-بیرلریندن نه ایسه اؤیرنمکله

کیفایتلنمیردی‌لر، هم ده بیر- بیرلریله خبرلری پایلاشیب و ایش‌بیرلیک ائدیردی‌لر . اونلارین بیرلییی بوتون اونیوئرسیته‌لره تاثیر گؤسترمیشدیر. چونکی اونلارین هامیسی اؤز اونیوئرسیته‌لریننده آپاریجی شخص‌لردن ساییلیردی‌لار.

بارات حیس ائدیردی کی، درس‌لریننده گئری قالیر. بیر پارا درس‌لریننده آز آلاراق کسیلیردی. او گؤروردو کی، ناصیر اوندان دا آرتیق درس‌لریننده گئری قالیر. او اونیوئرسیته‌ده کئچن مساله‌لردن آز دانیشاردی و اوراداکی چالیشمالاردا فعّال شکلده قاتیلاردی. همیشه اونون اَلینده بیر تزه کیتاب وار ایدی کی، اونو اوخویوردو. بارات ناصیردن آز اوخویاردی، آما عملی ایش‌لرده اوندان چوخ چالیشاردی. هوشنگ بارات‌دان دا آز اوخویاردی، هر یئرده وار و هر نه‌دن خبری اولاردی. او هوش و چوخ‌بیلمیشلیکله نئچه نفر درس اوخویان اؤیرنجی‌لرله بیرلیکده ایمتاحانا حاضیرلاشماغا قرارلاشیردی. او، بئله‌لیکله اونلاردان اؤیره‌نیب، اونلارلا بیرلیکده درس اوخویوب، ایمتاحاندان قبول اولوردو.

بارات حیس ائدیردی کی، داها اونیوئرسیته‌ده و اوندان ائشیکده کئچن چالیشمالار اونون حددن آرتیق فیکرین و زامانین اَلیندن آلیر. او دوشونوردو کی، داها ائشیکده‌کی سیاسی چالیشمالار داغداکی چالیشمالاردان چوخ اهمّیت داشییر. بونا گؤره دوشونوردو کی، جعفر و نورعلی‌نی داغچی‌لار کومیته‌سینه گئتیرسین. او بو ایشی نئچه سببه گؤره گورووردو. بیرینجی، اونلار اصیل و پروفسیونال داغچ ایدی و داغا عاشیق ایدی‌لر. اونلار عشقیله داغ پروقراملارینی حیاتا کئچیره‌جک‌دی‌لر. ایکینجی، اونلارین گلمه‌سی بارات‌ین چیینیندن بیر آغیر یوکو گؤتورووردو و بو یوکون آغیرلیغینی نورعلی و جعفرین چینلرینه اؤتورودو.

داغچی‌لاردان اولان «علی» ده ائشیکده‌کی چالیشمالارلا آرتیق مشغول ایدی. داغچی‌لار پروقرامینا آز زامان آییرا بیلیردی. بو حاقدا بارات «خاتون»لا دانیشمالی ایدی. او گؤروردو کی، حمید ایله ابراهیمین ایل‌سونو ایمتاحانلاری یاخینلاشماقلا و علی‌نین ائشیکده چوخ مشغول اولدوغو اوچون، یوکون آغیرلیغی داغچی‌لار کومیته‌سینده خاتون‌لا بارات‌ین چیین‌لرینه دوشوردو. جعفر ایله نورعلی و کومیته نین ایچینده‌کی بیر نئچه باشقا یولداش‌لاری چوخلو آغیرلیق چکیردی‌لر.

بارات اونیوئرسیته‌ده اؤز فاکولته‌لرینده دؤردونجو قاتدا کیتاب ائوینه گئتدی. او بیلیردی کی، خاتونو چوخ زامانکی کیمی اورادا تاپا بیلر. او ایچرییه گیرمه‌دن اؤیرنجی‌لر اوتوروب اوخودوغو یئرین اورتاسیندا بیر میزین کناریندا اَیله‌شن «خاتون» بارات ایلشمه‌میشدن اونو گؤروب و بیر گولومسه‌دی. او کیتابینی بیر ترپه‌دیب و اوخوماغینا بیر آرا وئریب، باشینی قالدیریب و دؤوره‌یه باخماغا باشلادی. او باراتین چاتناسینی گؤزله‌ییردی. اونلار چوخ زامانلار اونیوئرسیته‌ده «کیتاب ائوی»نه گئدرکن، اورادا درسدن خاریج الرینده داشیيان کیتابلاردان اوخویوردولار. بارات چاتاندا خاتونون اؤزو گولدی و گؤزو باراتین گؤزونه ساتاشدی. اونون گؤزلری ایشیق ساچاراق پاریلدادی. اونلار اوجا سه‌سله دانیشا بیلمه‌ییکلری اوچون پیچیلداماغا باشلادی‌لار.

«اوخودوغون کیتاب نه‌دیر؟» بارات سوروشدو. خاتون کیتابی چئوریب و جیلدینی باراتا گؤستردی. بارات گؤردو کی، ژاپونون معاصیر ایقتصادینین گلیشمه سبب‌لرینی آراشدیران بیر کیتاب‌دیر. «بس ایندی ایمتاحان‌لار زامانی سن ندن درس اوخومورسان؟»" بارات سوروشدو. خاتون دئدی کی، «بو کتابی ماراقلی گؤردوم. آز قالمیشام بیتیرم. بیتیرندن سونرا باشلایاجاغام» . بارات دئدی واختین وار بیر آز آددیم آتیب دانیشاق». خاتون کیتاب‌لاری کیچیک کوله‌سینه قویوب دئدی کی، «هه، واخت وار. او بیری کیلاس بیر ساعاتدن سونرا باشلاییر».

هاوا باهارین آخیر آیی هاواس ایدی. 1357ـجی ال ایدی و گونش آچمیشدی. نه ایستی، نه ده سویوق ایدی. اونلارین اونیوئرسیته‌لرینده هاوا چوخ تمیز و دورو ایدی. اونلار بیر بولاغین کناریندا آشاغی- یوخاری گئدیب دانیشماغا باشلادی‌لار. بارات «داغچی‌لار کومیته‌سی»نین او بیری ایشلرله چوخ ایلگیلنمه‌سی اوچون داغ پروقرام‌لارینین کیفیّتینین آشاغی دوشمه‌سی حاققیندا چوخ دانیشیب و بیرباشا نورعلی ایله جعفرین داغچی‌لار کومیته‌سینه داخیل اولمالارینی تکلیف ائتدی. آیری چالیشمالار اوزوندن داها بو کومیته‌یه آرتیق زامان قویا بیلمه‌ین‌لر ده کومیته‌دن چیخاریلسین‌لار.

خاتون بو فیکرله هئچ موخالیفت ائتمه‌دی. او بیلیردی کی، بارات بو مساله‌نین حاققیندا یئترینجه دوشونوب.

بارات کیچیک خیابانی گئدیب گلنده خاتونون اوزونه گون وورووردو. اونون گؤزلرینین رنگی یاشیل ایله قهوئیی رنگ آراسیندا ده‌یشیردی.

اوزونون صاف دریسی داغین طبیعتینین رنگین اؤزونه آلمیشدی. ساچلارینینی بیر کیچیک بؤلومون ده یئل اوینادیردی. او طبیعتین اؤزو کیمی بیر قاراچی قیزا بنزه‌ییردی.

خاتون تئز دؤنوب دئدی کی، «من ده حیس ایدیرم کی، داغچی‌لار کومیته‌سینه یئترینجه واخت قویمورام. اونجه منیم ده یئریم ده‌ییشیلمه‌لی‌دیر. خاتونون بو آلچاق‌کؤنوللولویو و اؤزونه آز گوونمه‌سینی بیلن بارات تئز دؤنوب و دئدی کی، اونون نظرینده علی ایله حمید واردی. آما هله‌لیک چیخارماقدان واجیب بو ایکی نفری کومیته‌یه گتیرمک‌دیر. بارات ایکینجی ایلی بیتیرمه‌دن داغچی‌لار کومیته‌سینی اساس شکیلده بیر داها گوجلندیرمک فکیرینده ایدی. او خاتونون اؤزونو بیر داها اؤیمه‌یه باشلاماقلا بیلدیرمک ایسته‌ییردی کی، بیر نفر چیخارسا، کسینلیکله، او شخص خاتون اولا بیلمز.

خاتون آرام مخمر سه‌سیله گؤزلری آیاغینا باخا‌باخا نارین‌نارین دانیشیردی. سونرا خاتون دا بارات‌ین نظرینی تصدیق ادیب، ایکیسی ده بئله قرار وئردی‌لر کی، داغچی‌لار کومیته‌سینه ایکی نفر گتیرسین‌لر و کومیته‌نین جلسه‌لرینه دالبادال نئچه جلسه گلمه‌ین‌لر، اونلارین عوذرونو ایسته‌سین‌لر. ایمتاحان‌لارین یاخینلاشمالاری بیر طرفدن و یای تعطیل‌لری گلمه‌دن بللی اولوردو کی، بو تئزلییه بیر کس ائشییه قویولمایاجاق، عوضینده داغچی‌لار کومیته‌سی گوجله‌نیب ایش‌لرینه داوام ائده‌جک.

سونرا دانیشیق مووضوسو تام ده‌ییشدی. خاتونون کیلاسینا یاریم ساعاتدن آز قالیردی و ناهار واختی چاتمیشدی. اونلار قرار وئردی‌لر کی، رئستورانا گئدیب ناهار یئسین‌لر. خاتون دؤنوب و بارات‌دان بیر سوال خبر آلدی. اونلار اوخودوقلاری کیتاب‌لاری بو بحث‌لرده بیر- بیرلری ایله پایلاشا بیلرلر؟ «دموکراسی پرولتئری نه دئمک؟» اؤز اؤلکه‌سی و آزاد اولونمامیش میللت‌لری دوشونن بارات بیر طرفدن دموکراسینی خالقین اؤز حاققینا مالیک اولماسیندا گؤروردو، او بیری طرفدن ده پرولتاریا کلمه‌سی گلنده او زحمت چکن ایشچی طبقه‌سینین حاققینی قوروماغا مالک اولان دموکراسیدن سؤز آپاردی. او دا بیلیردی کی، خاتونون دا فکرینده بونا اوخشار بیر دوشونجه دولاشیر، آما اوخودوغو کیتاب‌لاردا هئچ یئرده بو حاقدا بیر تعریف گؤرمه‌میشدی. خاتونون دا اؤزو بیر نئچه پاراقراف بو تعریفه آرتیریب. سونرا اونلار سیرادا دوروب و ناهارلارین آلمیشدی‌لار. اونلار اوتورانلارین ایچینده یولداش‌لارینی آختاریردی‌لار کی، گئدیب

اونلارین یانیندا آیله‌شیب یئمک یئسینلر. آخیردا بیر نئچه نفر «حقوق» فاکولته‌سیندن اونلارین گؤزونه ساتاشدی. گئدیب و اونلارین یانیندا آیله‌شیب و تئز-تئز یئمک‌لرینه باشلادی‌لار.

اونیوئرسیته‌لر آراسیندا امکداشلیق هم تئهران ایچینده، هم ده تئهران‌دان ائشیکده‌کی و شهریستان‌لار آراسینداکی اونیوئرسیته‌لرده ده داوام ائدیردی. تئهران‌دان ائشیکده‌کی اونیوئرسیته‌لر آراسیندا تبریز اونیوئرسیته‌سی مخصوص بیر یئر آلیردی. او اونیوئرسیته تشکیل تاپاندان بری گوجلو تشکیلات‌لار یارادیب، بؤیوک سیاسی شخصّیت‌لر تقدیم ائدیب و بوتون اؤیرنجی حرکت‌لرینده چوخ فعّال بیر شکیلده پایی اولموشدور. سولدوزدان تبریزه گئدن اؤیرنجی‌لرین چوخو فعّال شکیلده بو چالیشمالاردا وار ایدی‌لر و اونلارین یوزه دوخسانی سولچو دوشونجه‌سینه سمپاتی‌لری وار ایدی. سولچو اؤیرنجی تشکیلات‌لاری حرکت‌لرین اونیوئرسیته‌دن قیراغا چکیب، اورتا مکتب شاگیردلرینی ده اؤزلرینه قوشوب و ایداره‌لره ده تاثیر گؤستیریردی‌لر. بونلار آن بؤیوک سیاسی حرکته - شاه رژیمینی دئویرن حرکته چئوریلیردی‌لر. اؤیرنجی و شاگیرد حرکتی بؤیوک بیر حرکته چئوریلیردی.

بو دوشونجه صاحیب‌لری «ایشچی» طبقه‌سینه چوخ گووه‌نیردی‌لر، آما هله ایشچی‌لردن بیر حرکت یوخ ایدی. داغیناق شکیلده ایشچی‌لرین صینفی ایستک‌لری اوزره اعتیراض‌لاری اولوردو کی، هئچ بیر سیاسی مضمونو یوخ ایدی. شهرلرده اولان و کندلردن قوپوب گلیب شهرلرده قیراقدا یاشایان ایشسیزلر هئچ بیر دیسیپلینه صاحیب دئیلدی، هئچ بیر تشکیلات‌لاری یوخ ایدی. اونلارین هامیسی تزه کندلریندن شهرلره گلیب و شهرین قیراغیندا یاشایردی‌لار.

هوشنگ گلدی و بارات‌گیله چوخ سئوینجله دئدی کی، نهایت «روسیه - ایران کولتور ائوی»ندن عیمادالّدین نسیمی‌نین فیلمینی آلا بیلیب‌لر و اونیوئرسیته‌لرینده گؤستره‌جک‌لر. اونلار اؤنجه «آریامهر» اونیوئرسیته‌سینده‌کی هوشنگ‌گیلین اونیوئرسیته‌سیدی اونو تاماشایا قویاجاق‌لار. بو نومایشین بیرینجی ایجراسیندا «هوشنگ» جانلی اولاراق تورک دانیشیق‌لاری «فارس» دیلینه ترجمه ائده‌رک ایجرا ائتدی. سونرا بو ترجومه ضبط اولاراق فیلمده اونونلا بیرلیکده آلت یازی کیمی یایینلانیردی. بونا گؤره بیر آیری بهانه تاپیلدی کی، اؤیرنجی‌لر توپلانیب اؤز فلسفی

دوشونجه‌لرینی آرتیرماق و ساواش‌لاری اوچون اوندان گوج و الهام آلسینلار. عیمادالدین نسیمینی‌نین فیلمی چوخ عظمتله قارشیلاندی و بوتون اونیوئرسیته‌لرده بیر به بیر یاییلاندی.

بو فیلیمین یاییملانماسی اؤیرنجی‌لرین بیر نمونه ایشلریندن ایدی. اونلار هر گون اونا تای تزه بیر ایش و تزه بیر حرکت یولا سالیردی‌لار کی، بیری او بیرینین دالیسینجان گلیردی و دالیسی کسیلمیردی. یاغموردان خبر وئرن بیر قارا بولود کیمی هر یئری یورویوردو، یالنیز هامی گؤرودو کی، اونون دالیسینجا طوفان و یاغیش گلمه‌دی. آیری دسته‌لرین سه‌سلری ده ائشیدیلمه‌یه باشلاییردی. بو حالدا اونلارین ائوینده «هوشنگ» خبر وئریردی کی، روحانیّت ایچینده «آیت الله شریعتمداری» لیبرالیسم‌دن صؤحبت ائده‌رک آرتیق آزادلیق‌لارین طرفداری ایدی. او ایسته‌ییردی کی، تک حیزبی سیستئم ده‌ییشسین. او «میللی جیبهه و نهضت آزادی»نین آزاد شکیلده چالیشمالارینی ایسته‌ییردی.

تئهران‌ین بازارینی کونترول ائدن آذربایجانلی بازار اهلی «تقلیدلری» آیت الله شریعتمداریه باغلی اولاراق بو لیبرالیسم دوشونجه‌لرینه تیکی گؤسترەرک دانیشمایا باشلاییردی‌لار. دوغروسو، بازار دا سیاسی دانیشمالار و حرکت‌لره اؤز عکس العملّرین گؤستریردی‌لر و «هوشنگین خبرمرکزی» اونلارا خبر وئردی کی، بازار مسجدینده جومعه نامازیندا بیر موللا سیاسی دانیشاجاق. اکثریتی سولچو اولان بارات‌گیل کیمی اؤیرنجی‌لر ده گئتدی‌لر. بارات اؤز سیاسی تظاهورات‌لاری و شعارلاری ایله موقایسه ائدیب، او موللانین دانیشیغیندا ائله بیر سیاسی اعتراض حیس ائتمه‌دی. هر حالدا مسجدین دولو اولماغی و اونلارین هامیسی بازاردان اولماسی گؤستریردی کی، بازارین بو ایشه قاریشمادا بؤیوک بیر گوجو اولاجاق. اونلارین کمیت‌دن سونرا بؤیوک مالییه گوجلری وار ایدی.

اؤیرنجی‌لر یئنه ده بو قدر جاماعاتی بیر یئرده گؤروب داغیلاندان سونرا نئچه یئرده شعارلار وئرراخ داغیلیب و گئتدی‌لر. بو دانیشیق‌لار و صؤحبت‌لر طبیعتا طلبه‌لرین ده اعتراضینی بو بوغاناق دوروما اؤز ایچینده داشییردی. اونلارین ایستک‌لری دا چوخ «آیت الله شریعتمداری»نین لیبرالیزم دوشونجه‌سینی داشییردی و عینی حالدا اسلامی بیر دەیره مالیک ایدی‌لر. طلبه‌لرین حرکتی اؤیرنجی‌لرله موقایسه‌ده بیر کیچیک کالئجین حرکتینی، بوتون اونیوئرسیته‌لرین حرکت‌لری ایله موقاییسه‌یه بنزەییردی.

اونلارین حرکتی یوزده بئش اؤیرنجی‌لر حرکتیی قدر اولا بیلردی. اونلارین گئری بیر دوشونجه‌یه صاحیب اولدوق‌لاری اوچون اؤیرنجی‌لر اونلاری چوخ جیددی توتموردولار.

بو چیخیش‌لار و حرکت‌لر هردن «بی بی سی» و «اسرائیل» رادیوسوندا یاییملانیردی. «موسکوا رادیوسو» هله «دوکتور موصدّیق» زامانیندان بو طرفه گلمه‌میشدی و بیر یومورتا کیمی باغلی بیر موحیطین ایچینده ایپرمی ایل دئدیک‌لرینی تکرار ائدیردی. اؤیرنجی‌لر و سیاسی حرکت‌لری ازله‌ین‌لرین بوتونو اؤنجه «بی بی سی» رادیوسونا و اوندان سونرا ایسه «ایسرائیل» و او بیری رادیولارا قولاق آساردی‌لار. «بی بی سی» سولچولارین خبرلرینی چوخ آز یاییملایاردی، بارات‌گیل بوندان چوخ عصبی اولاردی‌لار، آما یالنیز او بیری خبرلری آلماق اوچون اونا قولاق آساردی‌لار. بوتون اؤیرنجی‌لر گؤروردولر کی، بو حرکت‌لرین شاه داماریني سولچو اؤیرنجی‌لر تشکیل ئدیر.

بارات‌گیل بیر گون «بی بی سی» رادیوسوندان ائشیتی‌لر کی عیراقدا بیر سورگون ادیلمیش بیر موللا شاه رئژیمینه قارشی دانیشیب. بو موللانین دانیشماسینی «بی بی سی» نه دبدبه و کبکبه ایله یاییملاماغا باشلادی. اوندان سونرا بو مولانین شکلی او زامانکی «اطلّاعات و کیهان» گونده‌لیک قزئت‌لرده یاینلاماغا باشلادی. بارات‌گیل و بوتون اؤیرنجی‌لر بو بؤیوک یاییملامالاری «بی بی سی» و سونرا «اطلاّعات و کیهان» قزئت‌لری آپارماقلارینا تعجّب ائدیردی‌لر، آما عینی حالدا شاهی ایشدن سالان قوّه‌لرین جبهه‌سینه تزه قوّه‌لرین قاتیلماسینا سئوینیردی‌لر. بو موللانین دانیشماسینی اسلامی اؤیرنجی‌لر ضبط ائدیب اونیوئرسیته‌ده ناهار اوستو رئستوراندا او بیری اؤیرنجی‌لره یاییملاماغا باشلادی‌لار. بو موللا چوخ ارتجاعی دانیشاراق هر بیر شئیه «نابود باید گردد» (آرادان قالدیریلمالیدی) دئییردی. اونون دوشونجه‌لرینده دئموکراسی دخیرلریندن بیر اثر گؤرونموردو. او شاهین دا چئویریلمه‌سینی ایسته‌ییردی. بو نقطه‌ده اونلار اؤیرنجی‌لر و سولچو سیاسی حرکت‌لر ایله اورتاقلیق‌لاری وار ایدی.

«آیت الله خمینی» آدلی موللا شاه زامانیندا ایصلاحات ارضی و یئرلرین بؤلونمه‌سی ایله باغلی خوش نشین‌لر(بورژووا اکینچی‌لر) و یوخسول اکینچی‌لرین آراسیندا، بو حرکتین ایجراسی ایله موخالیفت ائتدیینه گؤره توتولموش، سونرا دا عیراقا سورگون اولونموشدو. او نجف شهرینده

اون بئش ایل سوکوتدان سونرا یئنیدن دانیشماغا باشلامیشدی. باراتگیلین هئچ بیریسینده او قدر سیاسی تجربه و دوشونجه یوخ ایدی کی، بو گؤبهله‌یین بیردن‌بیره یئردن گؤیرمه‌سی حاققیندا یارانان بؤیوک سوآلاری خبر آلیب و جواب وئرسین‌لر. حتّا اونلارین زینداناداکی سیاسی رهبرلرینده ده بو مساله‌نی دریندن بیلن یئترینجه تجربه و سیاسی ساواد یوخ ایدی.

اونلار یاشادیغی اؤلکه‌نین اینگیلستان، آمریکا و روسیه‌یه نه قدر ژئوپولیتیک اهمیّتی وار ایدی؟ آمئریکا و اینگلیستان‌ین «سویوق سواش» و یا (cold war) حاققیندا «کومونیزم»ین قارشیسینی هر نه باهاسینا اولورسا اولسون، آلماق اوچون بوتون منطقه‌ده استراتژی لری نه‌دیر؟ شاه گئدندن سونرا اونلارین دوشونجه‌سی و منافع‌لرینی کیم لاپ یاخشی تامین ائده بیلر؟ کیم بو اؤلکه‌نی بیر داها داغیتماق ایله اونلارا یئتمیش میلیون «استهلاکچی» تحویل وئره بی‌لر، منطقه‌ده «کومونیزم»ین قارشیسینی آلماق اوچون غرب اؤلکه‌لرینین سیاستی نه‌دیر و هابئله سوالاری سورروشوب و اونلارا جاواب وئرسین‌لر. روسیه حؤکومتی ده «توده» حیزبینین نوکرلیی ایله «غیر سرمایه‌داری ترقّی یولو» سیاسیتیله بو قروپ‌لاری اؤزونه طرف چکمه‌یه چالیشیردی.

نئچه ایل تخمینا آللییه یاخین سولچو سیاسی رهبرلرینی توتوب - اؤلدورمک و اعدام ائتمکدن سونرا اونلاردا داها تجروبه‌لی و ساوادلی و باغیمسیز رهبرلر قالمامیشدی کی، بو مورکب مساله‌لری گؤروب و آنالیز ائتسین. باراتگیل و اونلارین یولداش‌لاری بو یئردن گؤیرمیش گؤبهله‌یین «شاهین رژیمینی دئویرمک» جبهه‌سینه قاریشماسیندان سئونیردی‌لر. اونلار بیلمیردی‌لر کی، بونلار بوش آل‌لری و یومراق‌لاریلا جانلاری آل‌لرینده ساواش مئیدانینا گئدیردی‌لر، یابانچی اؤلکه‌لر میلیاردلار دولار اؤز ایسته‌دیک‌لری سیاست‌لری یوروتمک اوچون خرجله‌ییردی‌لر. «بی بی سی» و او زامانکی «کیهان و اطّلاعات» قزئت‌لرینین بو موللانی دیکلتمه‌لری بیر یئنی سیاستین باشلانغیجی ایمیش.

«یاشیل کمربند» سیاستی یورودن‌لر «حجتّیه» و «وهابی» کیمی چیرکین دوشونجه‌لی فیکیرلرین همیشه‌لیک بو توپلومو زهرله‌ییب و میللتی بیر ساغالماز ناخوشلوغا یولوخدورماقلا بو اؤلکه‌نی تالاماق ایسته‌ییردی‌لر. «بی بی سی» هر گون «آیت الله خمینی»نین نه یئدییی، هارا دا اولدوغو و

گونده نه ایش گؤردویونو گونده خبر وئرمه‌یه باشلادی. آما هله ایچه‌ریده اؤیرنجی‌لر و شاگیردلر سیاسی حرکتلری یؤنَلدیردی‌لر.

میتینق‌لرده اینسان‌لارین اؤلومو چوخ غیر عادی بیر شئی دئییلدی. اونلارین سایی چوخ اولاندا بؤیوک اعتیراض‌لارا سبب اولوردو. اَلبّته اونیوئرسیته‌لرده درین و بؤیوک گوج و بیرلیک اولدوغو اوچون حؤکومتین گوجو چوخ چاتمیردی. آما سیاسی تشکیلات‌لاردان توتانلارین چوخونو راحاتلیقلا اعدام ائدیردی‌لر. بارات بو شیوه ایله اینسانلاری یوخ ائتمه‌یی «لاتین آمریکا» حاققیندا اونیوئرسیته‌ده گؤستریلن «حؤکومت نظامی»(حربی حؤکومت) فیلمینده گؤرموشدو. بو شیوه کومونیست‌لری توتوب‌اؤلدوروب و یوخ ائتمک بیر بین‌المیلل سیاست ایدی کی، لاتین آمئریکادان توتموش آسیانین بوتون شرقینه کیمی داوام ائدیر و بیر شیوه‌ده ایجرا اولونوردو. بو مساله‌نین بین المیلل و یونیفورم اولماسی گؤستریردی کی، بو مساله غیر کومونیست (بلوک دموکراسی) بلوک طره‌فیندن پلانلاشدیریلیب و هیدایت اولونوردو.

باراتگیل جَبهه‌لرینین گوجلنمه‌سی، اونلارین قالخینمالارینین گوجلنمه‌سی و میلّتین بو حرکته قاریشماسیلا عوموم جَوّین سیاسی اولماسینی گؤروب قانلاری جوشا گلیردی و اؤزلرینی آرتیقراق اودا ـ کؤزه وورودولار. بارات هر بیر خیابان میتینقینه گئدرکن اؤلومو گوزونون قاباغینا آلیردی. او گؤروردو کی، حاکیم رئژیمین میتینقه چیخان‌لاری توتوب- اؤلدورمه و یا اونلاری زیندانلارا سالماسی سو ایچیم کیمیدیر. بارات بو میتینقه گئدرکن «میکیس تئودوراکیس» دوزلتدیغی «حربی حؤکومت» فیلمینین متن آهنگینی اؤزو- اؤزویله زمزمه ائدیردی کی، اؤزونه اوره‌ک وئرسین.

خبرلرده گلدی کی، «قوم» شهرینده طلبه‌لرین چیخیشیندا نئچه طلبه‌نی پولیس مامورلاری گولله‌له‌ییب اولدوروب. دوزدور کی، بیر طرفدن بو اؤلدورمه‌لر بوتون اونیوئرسیته اؤیرنجی‌لری طرفیندن میتینق و اعتراضلا محکوم اولوندو، آما او بیری طرفدن «بی بی سی» و او بیری خبر آگئنت‌لری اوچون چؤرک آغاجی و «آیت الله خمینی»نی دیکلتمه‌یه بیر آیری بهانه اولدو. «آیت الله خمینی» داها آرتیق دانیشماق و شاه رئژیمینی دئویرمک اوچون سؤزلرینه و شوعارلارینا سوژه تاپدی. «آیت الله شریعتمداری» بیر لیبرالیزم باخیش و دینج یول ایله مساله‌لری حَل ائتمه‌ک

ایسته‌دییی اوچون جاوان‌لارین ایچینده چوخ طرفدار تاپا بیلمیردی. جاوان‌لاری شور و هیجان گؤتوروب، هر بیر شیئی اؤزولدن چئویرمک ایسته‌ییردی‌لر. بیر ده کی، او تورکـلرین «تقلید ائتدیی عالیم» (مرجع تقلیدی) اولاراق دیکلسه ایدی، میللی دَنگه ده بیر- بیرینه دەییب «تورکـلر»ده میللی اویانیش حیسسی یوکسه‌لیب و میللی مساله‌لرین ایستیه بیلردی‌لر.

طلبه‌لرین اؤلدورولمه‌سی حاققیندا دا بازار دا بیر گون اعتراض اوچون باغلاندی. اونلارین تعزیه‌سینه مسجیدلرده مراسم قویولدو. تبریز شهرینده یارانان باشقا بیر چیخیشدا تبریز قالخیب و بؤیوک میتینق یولا سالدی. او زامان اؤلکه‌نین امنیّتی مامورلارینین گؤستریش‌لری وار ایدی کی، میتینقی تاماميله داغیدیب، و یئری گلدیکجه گوللّه‌یه توتسونلار. تبریزین میتینقی ده گولله‌یه توتولاراق، چوخلو شهید وئریلدی. داها بو شهیدلرین دالیسینجا بوتون اؤیرنجی‌لر و مدرسه شاگیردلری هر یئرده کیچیک و بؤیوک میتینق یولا سالیب، شوعار وئرمه‌یه و یازمالارا باشلادی‌لار. بو میتینق ده بیر سیرا دؤولت بانک، سینما و بونا اوخشار باشقا دایره‌لری شوبهه‌لی آداملارین اَلی ایله اودا چکیلدی. داها توپلومون بوتون جَوّی سیاسی بیر آتموسفئره دؤنوردو.

بارات‌گیل پیس کؤکده اساسا شهرین ایچینده اولان بو میتینق زامانی ایمتاحان‌لارینی قورتاریب و یای تعطیل‌لرینه حاضیرلاشیردی‌لار. بارات‌گیل داغچی کومیته‌سی طرفیندن بیر داها بیر هفته‌لیک پروقرام «بختیاری چاهار ماحال» اوستانینا حاضیرلامیشدی‌لار. اونلار یایین اورتاسیندا او منطقه‌یه گئده‌جک ایدی‌لر. اونلار بیر-بیرلریندن آیریلمالی‌ایدی‌لر. تهران‌دا قالاجاق اؤیرنجی‌لرین چوخو بو حرکتلری داوام ائتدیریردی‌لر.

****

بارات‌گیل یئنه ده بیر قیسا یای سفری اوچون سولدوزا گلن زامان تانیدیغی تئهران‌داکی اؤیرنجی‌لرله آردیجیل دولانیردی‌لار. بوتون اؤلکه‌نین دورومو سیاسی اولاراق سولدوزدا دا طبیعتا سیاسی بیر دوروم حاکیم ایدی. بارات اؤزو تبریز اونیوئرسیته‌سینده‌کی اؤیرنجی‌لرین آزینی یاخیندان تانییردی، آما بیلیردی کی، اونلارین بیر سیراسی کندلرده سیاسی

چالیشمالارلا ایلگیله‌نیرلر. او عینی حالدا «تبریز» اونیوئرسیته‌سینده اوخویان بیر چوخ کورد اؤیرنجی‌لری ایله ده تزه تانیش اولوب، اونلارین دا شهرده کوردلر محّله‌سینده سیاسی چالیشمالارینی گؤروردو. اونلار دا دوشوندولر کی، تورکـلر قیسمتینده بو سیاسی حرکته بیر دوزن وئرسین‌لر.

اونلارین او بیری اونیوئرسیته‌لرده اوخویان و اؤیرنجی اولمایان بیر چوخ باشقا یولداشلاری دا وار ایدی کی، اونلارلا عینی فیکیر داشییردی‌لار. بونلاری بیر یئره توپلاماق اوچون اونلارین آراسیندا دانیشیق‌لار کئچیردی. فیروز، بایرام، نوروز، بارات و اوروج ایله بو حاقدا مخصوص دانیشیق‌لار آپاریردی‌لار. بارات تئهران‌دان گلندن قاباق اؤلکه‌نین «خریطه‌چکمه تشکیلاتی»نا گئدیب و اؤلکه‌نین داغلارینین خریطه‌لرینی آلیب گئتیرمیشدی. اونلار او بیری یولداشلارلا بیرلیکده سولدوزون داغچی‌لار پروقرامینی یولا سالدی‌لار. بو زاماندا بیر- ایکی نفردن باشقا هامیسی تورک اولان ایپرمی - اوتوز نفر سولچو جاوانی یولا سالدی‌لار. کوردلر بوتون یولداشلیقلارا باخمایاراق، یئنه ده موستّقیل حرکت ائدیردی‌لر.

سولدوزون جاوان‌لاری داغچی‌لار قروپونو یولا سالاندان سونرا هم فیکیر پایلاشما، هم ده امکداشلیق حاققیندا دا دانیشیق‌لار آپاریردی‌لار. بو حرکت شکیل تاپاراق، آردیجیل داوام ائدیردی و اونلارین ایلیشکی‌لری مؤحکمله‌شیب گئنیشله‌نیردی. اونلار آرتیق اؤز دایره‌لرینی بؤیودوردولر. اونلار ایداره‌ده‌کی چالیشانلارین ایچینده ده ایلیشکی‌لر قورموشدولار. داغچی‌لار حرکتینین خاریجینده «بارات، بایرام، نوروز، فیروز و اوروج» آردیجیل اؤز آرالاریندا جلسه‌لر قوروب، سیاسی حرکت‌لری تشکیلاتلاندیرماغی، همچینین شهرده میتینق یولا سالماق، بیلدیری داغیتماق و میللتده اویانیش یاراتماغی دوشونوردولر.

تئهران اونیوئرسیته‌سینین اؤیرنجی حرکاتینین دولاندیرانلارینین بیری اولان فیروز اونلارا بیر جوزوه گئتیردی کی، تاختایلا «پولی کپی» دستگاهینی دوزلتمه‌یی اؤیره‌دیردی. بو قورغونو دوزلتمک لازیم ایدی. او دوزلندن سونرا داواملیلیغی چوخ آز ایدی و یئنه ده تکرار دوزلدیلمه‌سی لازیم ایدی. بارات‌گیل نهایت اونون مخصوص کاغیذ و جوهرینی حاضیرلاییب و تاختا چرچیوه‌سینی دوزلدیب، بوتون آل‌لرینی بویالی ائدیب، اؤزلری یازدیق‌لاری بیرینجی بیلدیرینی کوپیالاییب و شهرین شولوق

یئرلرینده دیوارا یاپیشدیردی‌لار. اونلارین بو زمینه‌ده تجروبه‌لرینین آز اولماسینا گؤره یاپیشدیرما زامانینین اویغون اولماماسی اوچون چوخلو بیلدیری‌لری قوپاریلمیشدیر. آما شهرین اساس خیابانیندا نئچه یئرده هله قالمیشدی کی، بیر چوخ آداملار توپلانیب و اونو اوخویوردولار. اونلار آدلارینی «موباریز جاوانلار» آدلاندیرمیشدی‌لار.

«موباریز جاوانلار» طرفیندن دالبادال سیاسی بیلدیری‌لر یاییملانماغا باشلادی. اونلارین دالبادال اوتوروم‌لاری اولوب، اؤلکه‌ده کئچن بوتون اؤنملی اولایلارلا ایلگیلی اولان مساله‌لر حاققیندا موقع‌لرینی بیلدیریب، آچیقلامالار یاییلیردی. اونلار بو آچیقلامالار زامانی او بیری اؤیرنجی قروپ‌لارا یاخینلاشیب و اونلاری بو یولدا چالیشماغا چکیر و یا اونلارلا امکداشلیق آپاریردی‌لار. تبریز اونیوئرسیته‌سینده تحصیل آلان اؤیرنجی‌لرین چوخو کندلردن ایدی. اونلار کندین ایچینده بیربه‌بیر آچیقلامالاریلا میلتّین ایچینده اویانیش حرکتینی قاباغا آپاریردی‌لار. بارات‌گیل شهرین ایچینده‌کی بوتون اولایلاری گؤز آلتینا آلمیشدی‌لار. اونلار کوردلر محّله‌سینده‌کی کورد گنج‌لرله امکداشلیغا چالیشیردی‌لار.

بارات اوروج‌گیلین ائولرینه گئدنده «گادار» چایینین اوستوندن کئچیردی. بارات بیر دوچرخه آلمیشدی کی، اونونلا او طرف‌بو طرفه گئتمک و یولداشلارینی گؤرمک اوچون و نهایت چاپ ائتدیک‌لری بیلدیری‌لری داغیتماغا اوندان ایستفاده ائدیردی. او هر زامان «کؤهول» کندینه گئدنده «گادار» چایینین کؤرپوسوندن کئچیردی. او دایانیب گادارین سه‌سسیز و لم آخماسینا دریندن باخیردی. او اوشاقلیق زامانلارینی یادا سالیردی کی، ایستی و یا سویوق زامان صوبحدن آخشاما قدر گادراردا چیمیردی‌لر. او تعجّب ائدیردی کی، ایندی گادارا بیر آنا کیمی و یا بیر بؤیوک قارداش کیمی باخیردی. او آرتیق اوشاقلیق زامانلاری کیمی اونون قوجاغیندا چیممک ایسته‌میردی، بلکه گادارین دینجلییی و سه‌سسزلییی اونون طوفان کیمی اوره‌یینی دینجلدیردی. بارات گاداری گؤرمک اوچون اوره‌یی داریخیردی. اونا گؤره اوروج‌گیله گئدنده دایانیب و اوره‌یینی بیر یاریم ساعاتلیق دا اولسا بئله، گادارا تاپشیراردی.

گادارین سویو دولاشا‌دولاشا گلیردی. بارات‌ین اوره‌یینی گادارین سویونون آزالماسی و اونون چیرکلنمه‌سی اینجیدیب، یارالایاردی. یئنه ده بارات‌ین اوره‌یی گاداردان تاثیرلنه‌رک دینجه‌لیب و بیر داها چالیشمایا

داوام ائدردی. گادار چایی همیشه آخاردی. گادار دایم باراتگیلین ایش‌لرینه بیر بؤیوک آنا کیمی شاهید ایدی. او هئچ دینیب ـ دانیشمیردی، آنجاق اؤز اؤولادلارینا گوونیب‌ اینانا‌راق همیشه اونلارا نیگاران ایدی. اونا گؤره گادارین اوره‌یی دایم دولو ایدی. بونو بارت همیشه حیس ائدیردی. باراتین زامانی اولاندا دوروب بیر ساعاتدان آرتیق سویون قیراغینداکی آغاج بوتالاریلا اویناماقلاری و یا داشلار اونون سینه‌سینی یارماسینی تماشا ائدیردی. آغاجلارا باخاراق «حمید جنگی»، «دوکتور تقی» و اونلارین یولداشلارینین آغاجلارین اوستونده آدلارینی قازمالارینی دوشونوردو. «گؤرەسن، گادار تاریخ بویو نه قدر اولایا شاهید اولوب؟». بارات نه‌دن تئهران کیمی شهری بوراخیب، سولدوز و اونون دامارلاریندا آخان قان گادار چایینا بوتون ووجودونو باغلاییردی. اوندان اوزاق قالماق همیشه اونون اوچون دؤزولمز ایدی.

اونلارین جلسه‌لری بعضا کؤهول کندینده اوروجگیلده اولاردی . شهرین کیچیک اولماسی اوچون اونلار تئز گنج لر، ضیالی و ساوادلی شخصیّت‌لرین ایچینده تانینمی‌لار. اونلار خیاباندا دا بیر- بیرلریله دولانیردی‌لار. اونلارین آل‌لرینده بیر شئی توتولمامیشدی، آما چوخلاری بیلیردی کی، بونلار سیاسی فعالیت‌لرده چالیشقاندی‌لار. اونلاردان سونرا داغچی‌لار پروقرامی داها اونلاردان باشقا اؤز یولونا و حیاتینا داوام ائتمکده‌ایدی. آما بارات یئنه ده تئهرانا دؤنمه‌لی ایدی. او یایدا حاضیرلیق گؤرونن «بختیاری چاهار ماحال» اوستانیندا اولاجاق بیر هفته لیک داغ پروقرامیینا گئتمه‌لی ایدی.

ناصیرین قوهوم‌لارینین چوخو سولدوزدا اولسایدی دا، او سولدوزا آز گلردی. او سولدوزا گلنده ده بیر قوناق کیمی گلیب ـ گئدردی. او تئهران‌دان دوز اورمیّه‌یه گئدردی و تعطیل‌لرینی اورادا آتا‌ـآناسی ایله کئچیرردی. ایمکانی اولدوغو قدر ده تئهران‌دا قالاردی. اونون اونیوئرسیته‌ده چوخ چالیشقان اولدوغونو و دایم کیتاب اوخوماغینی هامی گؤرودو، آما اونیوئرسیته‌ده هانسی بؤلوم‌لرده و نئجه چالیشدیغی حاققیندا هئچ نه دانیشمازدی. زیاد دا نه جور عشقی چکسه ایدی، اونون سولدوزا اؤزل بیر سئوگیسی اولدوغو اوچون ایمکان تاپدیقدا دؤنوب سولدوزا گلردی. باراتین تئهرانا دؤنمه‌سی زامانی هم ناصیر، هم ده زیاد ایکیسی ده تئهراندا ایدی‌لر.

بارات همیشه‌کی کیمی داغچی یولداشلاریلا گؤروشدو و اونلارلا قرارلاشدیغی یئرده آوتوبوسا مینیب و لوروستان» اوستانینا ساری یولا دوشدولر. اونلار گئجه‌نی یولدا اولدوق‌لاری اوچون بارات یولدا ائیله بیر نیشانه و خاطیره‌لی گؤرونتولر گؤرمه‌دی. اونلارین یولداش‌لاری آیری موسافیرلر ایله قاریشیق اولدوقلاری اوچون ماهنی اوخویا بیلمه‌دی‌لر، آنجاق ایکی- ایکی، اوچ- اوچ پیچیلدایا- پیچیلدایا دانیشیب یوخویا گئتدی‌لر. بارات بیر زامان آییلدی کی سحر اولموش و هاوا ایشیقلانیردی. اونلار «خورّم آباد» شهرینده ائنیب و یئنی‌دن بیر مینیبوسو بیرباشا کیرایه ائدیب، ایلک یورویوش‌لرینی باشلایاجاق‌لاری قصبه‌یه ساری یوللاندی‌لار. بیر نئچه ساعاتین ایچینده اورایا چاتدی‌لار.

اونلار ائنیب و بیر آز دینجلندیکدن سونرا یولا دوشدولر. اؤزلرینی تئز طبیعتین قوجاغینا یئتیریب، آزادلیقلا اورادا صوبحانه‌لرینی یئدی‌لر. هاوا تئهران طرفینده «آلبورز» داغلارینا نسبت بیر قدر ایستی ایدی. یاخشیدیر دئیک کی، «آلبورز» داغلاریندا هاوا سویوق اولوردو. ابراهیم، حمید، نورعلی، خاتون، جعفر، ایکی اسماعیل‌لار، علی، جمشید، احمد و بیر چوخ باشقا اؤیرنجی یولداشلاری ایشتراک ائتمیشدی‌لر. اونلار داغا قالخدیقجا «زاقروس» داغلارینین عظمتی آرتیقراق گؤرونوردو. اورادا حسن آدلی «لور» اوشاقلارینین بیری اونلارا یول گؤستریب و هوسله منطقه‌نی تانیتدیریردی.

بارات تئز حیس ائتدی کی، بو داغلاردا نفس آلماق راحاتدیر، چونکی آلبورز داغلارینا گؤره شئهی آزدیر. اونا گؤره داغداکی آغاج‌لار و گول‌لر ده بیر قدر فرقلی‌دیر. کندلرده‌کی اهالینین دیلی ده فرقلی ایدی. اونلار «لورو» یا «بختیاری» لهجه‌سینده دانیشیردی‌لار کی، یالنیز حسین اونلارلا دانیشا بیلیردی. دیل‌لری داها چوخ کیرمانشاه‌دا دانیشیلان کورد دیلینه بنزه‌ییردی. هر یئرده کندلی‌لره راست گلنده اونلارلا سلاملاشیب و اونلارین یاشام‌لاریندان خبر آلیب و اونلارلا دانیشیغا اوتوردولار. اونلار کندین اَهالیسیندن اونلارین یاشام طرزینی اؤیرنیردی‌لر. یوللارینا داوام ائدیردی‌لر.

هاوا ایلیق اولدوغو اوچون گئجه‌لر اوشوموردولر، اونا گؤره ده اونلارین ایستی پالتار گئیمه‌سی لازیم دئییلدی. هئچ بیر زامان دا بارات‌گیل ایلان و آیری خطرلی حیوان‌لاردان قورخماغی دوشونموردولر. اونلار

گئجه‌لری کیچیک بولاقلارین کناریندا دایانیب، شام دوزلدیب ـ یئمکدن سونرا بیر قروپ قاب‌لاری یوماغا گئدیردی‌لر. بو ایش‌لرین هامیسی اوغلان۔ قیز بیرلیکده گؤروردو کی، هئچ بیر جینسی آیری‌سئچکیلیک آرادا اولماسین. گئجه‌لر اود قالاییب و اودون دوره‌سینده یورولانادک اوخویوب، دانیشیب، گولوردولر. بو گؤروشمه‌لرین نتیجه‌سینده بارات‌ین قیز و اوغلان یولداشلاریندان نئچه جوتونون بو پروقرمدان دؤنندن سونرا معلوم اولموشدو کی،آرالاریندا سئوگی یارانمیشدی.

ایکی۔اوچ گون اونلارین یولا دوشمه‌لریندن کئچمه‌میشدی کی، اونلارین خریطه‌سینده «کارون» چایینین اساس قوللاریندان سایلان «سرخون» چایی گورونموشدو. بارات اینديه قدر بو بؤیوکلوکده چای گؤرمه‌میشدی. «گادار چایی» حتّا باهار فصلینده لاپ دولو گلن زامان دا بو قدر دولو و بؤیوک اولموردو. اونلار ایلان کیمی بو چایین کناریندا بوروق۔بوروق یوللارینی گئدیردی‌لر. اونلار بو چایین او بیری طرفینه کئچمه‌لی ایدی‌لر. خریطه‌لرینده گؤستریردی کی، کؤرپوسو اولمایان بیر کنددن اونلار بو تایدان۔ اوتایا کئچمه‌لی‌دیلر.

داغلارین اتک‌لری بوتون مئشه‌لیک ایدی. آغاج‌لارین یارپاقلاری دا هردن ارغوان، هردن ده ساریبا چالیردی. یئرلری ده اوتلار یاشیللاشدیرمیشدیر. آما یاشیللیق «آلبورز» داغلارینین و خزرین کنارلارینین آتک‌لری کیمی قالین دئیلدی. یئرلر هامیسی یاشیل اوت ایدی. یوللارین کنارینی و داغلارین آتک‌لرینی «شقایق» (داغلاله‌سی) گول‌لری بزه‌میشدی. اونلارین ایچیندن بیردن گؤروردون کی، تک ـ توک قیرمزی وحشی لاله‌لر باشلارینی اوجالدیب، سونرا اوتاندیقلاریندان باشلارینی آشاغی ساللاییبلار. اوندا ایدی کی، بارات‌گیل سه‌سلرین باشلارینا آتیب، اوخویوردولار: «از خون جوانان وطن لاله دمیده» (وطن جوانلارینین قانلارینین توکولمه‌سیندن لاله لر چیچکله‌نیب).

چایی اوتایا کئچمک نقطه‌سینه چاتیردی‌لار، آما ائنی یوز مئتر اولان و گلی بوغوب اؤزو ایله آپاران بورغان‌لاری اولان بو بؤیوک چای بارات‌گیلین آغزینین خؤره‌یی دئییلدی. اونلار بو چایا یاخیندان و اوجادان باخاندا اونلاری خوف گؤتورودو. اونلار اوزاقدان بیر «بوکسئل سیمی» گؤردولر کی، داغین بو طرفیندن ـ او بیری طرفینه گؤیدن و چایین اوستوندن چکیلیب، اوندان بیر اوتاقجیق آسلانیب. بونلار اورایا یئتیرنده

گؤردولر کی، نئچه نفر کندلی‌لردن اونا مینیب، چایین اوستوندن کیچیرلر. اونلار نئچه دنه ده قویون اؤزلریله کئچیریردی.

نهایت بارات او تایا کئچمک وسیله‌سینی گؤزلریله گؤردو. اونلار کیلومئترلر فاصیله‌دن سونرا کندلی‌لرین بو بؤیوک چایی او تایا کئچمک وسیله‌لری بیر «بوکسئل سیمینه» باغلی ایدی. ایکی دنه کیچیک دمیر اوتاقجیق اوندان ساللانمیشدی. بیری گئدنده، او بیری ایسه، او بیری طرفدن قاییدیردی. اونلار اوچ- دؤرد دسته‌ده بو کیچیک اوتاقلارین ایچینه مینیب، چایین اوستوندن او تایا کئچدی‌لر. اونلارین هامیسینا عؤمور بویو یاددان چیخمایاجاق بیر خاطیره ایدی. اوتاغین ایچینده گؤیون بیر قاتیندا، دره‌نین دیبینده اونلار چایین بورغان‌لارینی گؤروردولر. اونلارین جانلاری بو بوکسئل سیمینین داوامینا باغلی ایدی. آشاغییا باخاندا گؤزلری قارالیردی. اونلار بیر نئچه دفعه‌دن چوخ آشاغییا باخمادی‌لار. اونلارین هامیسینین دوداق‌لاریندا قورخودان بیر آجی گولوش وار ایدی. اؤنجه بیرینجی، ایکینجی و نهایت سونونجو دسته‌لری او بیری طرفه چاتدی.

بو منطقه‌لرده هله «جاده» و چکیلمیش یول یوخ ایدی. یالنیز بورادا یاشایان کندلی‌لر اؤزلرینی ماشین یولونا یئتیرمک اوچون آن آزی بیر گون یاریم قاطیرلا یول گئتمه‌لی ایدی‌لر. اونلارین دیل‌لری مخصوص بیر دیل ایدی کی، نه فارس، نه ده «لور» دیلی ایدی. اونلارین یاشلی‌لارینین دانیشیقلاریندان بونو باشا دوشمک اولوردو کی، قیشدا یول‌لار تام باغلانار. ناخوش اولان یا اؤلر، یا دا اؤزو ساغالار و بارات‌گیل بوتون اؤزلریله گئتیردیک‌لری داوا-درمانلارینین اوستونو یازایب اورداکی کندلی‌لرین آراسیندا پایلادی‌لار. کیچیک اوشاق‌لار و تویوق- جوجه‌لر هامیسی اورانین طبیعتینین آیریلماز حیسسه‌سی ایدی. اونلارین اَکین-بیچین و مال-حئیوان‌لاری بیر باغلی ایقتیصادی موحیطده اونلارا کفایت ائدیردی.

سون گئجه‌نی یئنه ده اونلار «قره‌چی»لر کیمی مئشه‌نین اورتاسیندا و اؤزلری قالادیق‌لاری اودون کناریندا شام‌لارینی بیشیریب یئدی‌لر. جعفر ایله مریم و بیر- ایکی آیری نفر گئتدی‌لر کی، قاب‌لاری چیراق قوۆه‌نین ایشیغی آلتیندا یوسونلار. اونلار گلندن سونرا چای ایچه- ایچه یئنه ده تونقاللانان اودون دؤوره‌سینده اوخوماغا باشلادی‌لار. بو داغ پروقرامی بیتندن سونرا تحصیلینی باشا وورموش بیر نئچه یولداشلاری همیشه‌لیک اونلاری ترک ائده‌جک ایدی‌لر. داغ پروقرامینین بیتمه‌یه یاخینلاشماسی

باراتگیلی هم سئویندیریر، هم ده ناراحت ائدیردی. بیر طرفدن طبیعتین گؤزللیکلرینی گؤروب، میلتین بوتون چتینلیکلرینی گؤرمکدن آزاد طبیعتین قوجاغیندا یاشاماق گونلری بیتیردی. او بیری طرفدن بیر هفته آغیر یوک چینینده داغلاری دولانماغین چتینلییی بیتمک اوزره ایدی. اونلار بو چتینلییی داها چکمه‌یه‌جکلر. بلکه او چایین کناریندا یاشایان کندلی‌لر اؤلکه‌ده کئچن اینقیلابدان خبرلری ده یوخ ایدی. باراتگیل یوللارینی بیر آوادانلیغا ساری ده‌ییشمیشدی‌لر کی، اورادان بؤیوک آبادانلیغا جاده و آوتوبوس وار ایدی. یولون آخیر بؤلوملرینی گئدنده باراتگیل گؤروردولر کی، بوراداکی اهالینین یئرلی پالتارلاری فرقلی‌دیر. یولداش‌لاری دئییردی‌لر کی، بونلار «قشقایی» ائلین‌دندیر. اونلاری گؤی تورکلرین بؤرکلرینه اوخشایان مخصوص بؤرکلری، گئن شالوارلاری و آچیق رنگلی پالتارلاری او بیری‌لردن تمام فرقلی ایدی. باراتین اونلارلا دانیشماغا داها فورصتی اولمادی، بونا گؤره اونلار حاققیندا آرتیق بیلگی آلده ائده بیلمه‌دی. اونلارین هامیسی بیر هفته یول گئتمکدن یورولموشدولار.

اونلار سون آبادانلیغا یئتیرندن سونرا بیر مینی‌بوس یئنه ده بیرباشا کیرایه ائدیب، «اهواز» شهرینه یولا دوشدولر کی، اورادان دا قاطارلا تئهرانا گئتسین‌لر. قاطار بو اوزون یول اوچون داها آرخایین بیر وسیله‌دیر. اونون چیخیشی و تئهرانا یئتیشمه‌سی ده بَللی بیر ساعاتدادیر. «خوزیستان» اوستانیندا اهواز شهرینه ساری گئتدیکجه داغ- داشین قورولوغو اونلاری حئیران ائدیردی. بورالاردا آذربایجان‌ین و یا آلبورز داغلارینین یاشیللیق‌لاریندان داها خبر یوخ ایدی. کندلرده و آبادانلیق‌لاردا سئیرک آغاج و گؤیرنتی گؤرونوردو.

نهایت اونلار اهوازین قاطار دایاناجاغینا چاتدی‌لار. اونون یاخینلیغیندا «کارون» چایینا تماشایا گئتدی‌لر. «کارون» چایی «سرخون» چاییندان دا بؤیوک ایدی. بارات بو بؤیوکلوکده آرخین و چایین اولماسینی تصور ائده بیلمیردی. ائنی بیر کیلومتردن آرتیق اولاردی. بوتون سویو بولاندیریق ایدی. بارات گادار چایینی اونلارلا موقایسه ائدنده اَن آزی اؤزونه بو دیل‌خوشلوغو وئریردی کی، «گادارین» سویو دورو و تمیزدیر. اونون سویونو صوبح تئزدن کوزه‌لره دولدوروب ایچیرلر. کارون چایی چوخ بولاندیریق ایدی. اوندا چیممک و او تای- بو تایینا کئچمک مومکن دئییلدی.

آخشام یاخینلاشاندا بورکولو و چوخ ایستی بیر هاوادا اونلار قاطارا مینیب، تئهرانا ساری یولا دوشدولر. قاطار آوتوبوس کیمی راحات دئییلدی. اونون دال‌بادال «تاخ ـ تاخ» سه‌سی اونلارین قولاق‌لارین کار ائدیردی. او بیری طرفدن اونلارین اوتوراق یئرلری راحات دئییلدی. الّبته اونلارین یاتمالاری دا داها چتین ایدی. «ایتین کئفین چکه‌ـ چکه» اونلارین یاریسی یئرده یاتیب، یاریسی دا صندلده و او بیری‌لری ده باش اوستونده‌کی تاخت‌لاردا گئجه‌نی گوندوزه چیخاردی‌لار. بیر نئچه ساعات اوندان سونرا اونلار تئهران‌ین قاطار دایاناجاغینا چاتیب، یوکـلرینی بوشالدیب، سون دفعه اولاراق هر نه‌یی آرتیق ـ آسکیک اولوب ـ اولماماسیندان آرخایین اولسون‌لار دئیه، سایدی‌لار.

اورادا بیرـ بیرلریله آل وئریب آیریلدی‌لار. بارات‌گیل بیر دسته یئنه ده بیر آوتوبوسدا 24 ایسفند مئیدانینا ساری یولا دوشدولر. یئنه ده ایکی مرتبه آوتوبوسون لاپ قاباغیندا آیله‌شیب شهرین قارا توستوسونده های‌کوی ایچینده و تیخاجین قالابالیغیندا یولا دوشدولر. بارات زورلا باشینی بدنینین اوستونده ساخلاییردی. او توستونون آجیلیغینی بورنوندا حیس ائدیردی. باشینی قیراقداکی پنجره‌یه دایایاراق یاریمچیق یوخو اونون باشینی آغریدیردی. بارات او قدر یورغون و یوخوسوز ایدی کی، اؤزونو ائوه یئتیرندن سونرا هئچ بیلمه‌دی «کوله»سینی هارایا آتدی. سونرا بیر ایستی دوش توتوب اؤزونو یورغان‌ـ دؤشه‌یه ییخدی.

ناهاردان سونرا آخشاما یاخین او یوخودان اویاندی. تزه حالی اؤزونه گلمیشدی. بوتون بدنی چوخ قیوراق اولموشدو. اونون باش آغریسی دا گئتمیشدی. هله هاوا ایشیق ایدی. او دوروب پالتارلارین گئییب و همیشه‌کی کیمی تئهران اونیوئرسیته‌سینین قاباغینا بیر باش وورماغا گئتدی. اورادا بیر سیرا کیتاب ساتان‌لار «گؤبه‌لک» کیمی یئردن گؤیریب بوتون خاریجده نشر اولونموش انگلیس یازارلارینین قاچاق کیتاب‌لاری ساتیردی‌لار. یالنیز «کارل مارکس»، «فرئدریک انگلس»و «و.ا. لنینین» کیتاب‌لارینی تاپمازدین. باشقا کیتاب‌لار کونترولدان خاریج چاپ اولوردولار. او بیربه‌بیر کیتاب ساتان دوکان‌لاری دولاناراق تامام یئنی چیخان کیتاب‌لارا باخیب. اونون بیرـ ایکی کیتابدان آرتیق آلاجاق قدر پولو اولماسا دا، او کیتاب‌لارا باخماقلا بیر سوسوز اینسان کیمی عطشی آزالیردی.

گئجه بارات ائوه دؤننده گؤردو کی، ناصیر، زیاد، هوشنگ و هورموز دا ائوده‌دیر. همیشه‌کی کیمی اونلار دئییب ـ گولوب دانیشیردی‌لار. اونلارین هر بیرینین ده آلینده عادتاً بیر کیتاب اوخوییوردولار. اونلارین بعضی‌لرینین بیر بهانه‌لری وار ایدی کی، اونیوئرسیته‌نین «یای تئرمینه» بیرـ ایکی درس گؤتورموشدولر. آما اساس بهانه‌لری سیاسی اولای‌لارین دوز اورتاسیندا اولمالاری ایدی.

شهریستان‌لارین هامیسیندا کیچیک بیر میتینق‌لر اولوردو. بو میتینق‌لرده تکده بیر آدام گول‌له آتیلاندا اؤلوردولر. اونلارین حیمایه‌سینه گؤره دؤوره شهرلرده داواملی باشقا میتینق‌لر ایله یاناشی، شهیدلرین قیرخینجی گونو بیر گله‌نک کیمی آیری بیر میتینق ایله داوام ائدیلیردی. تئهران‌دا هله بیر عمومی و بؤیوک میتینق تداروک گؤرولمه‌میشدی. تبریزین میتینقی و قوم شهرینین میتینقینین شهیدلرینین مناسبتینه و آبادان شهرینین «سینما رئکس»ینده یانغیندا یانان شهیدلرین آنماسی اوچون هامی تئهران‌دا عمومی بیر میتینق گؤزله‌ییردی. بو میتنیقی شهرده کیمین قویماسی بللی دئییلدی. بازار اؤز یئرینده مسجیده ییغیشما و دوکان‌لاری باغلاماقلا اعتراضینی بیلدیریردی. اؤیرنجی‌لر اونیوئرسیته‌لرده و خیابانلاردا میتینق یولا سالماقلا بو اعتیراض‌لارینی نیشان وئریردی‌لر.

بو حالدا هوشنگ بارات ایله ناصیره خبر وئردی کی، ائو صاحیبی ائوی ساتیب و تزه ائو صاحیبی هر گون گلیب اونلارا تضییق گؤستریردی کی، او، ائوی دؤرد نفره کیرایه وئریب، نه اون دؤرد نفره. اونا خاطیر بارات‌گیل ائودن چیخیب، اؤزلرینه ائو تاپمالی ایدی‌لر. اونلار ائو تاپماق فیکرینده اولاراق پاییزدان قاباق بیر یئر تاپمالیدی‌لار. هله او زامانا واخت وار ایدی و اونلارین ائو دالیسینجا گئتمکدن داها آرتیق موهوم ایش‌لری وار ایدی. بئله بیر دورومدا هوشنگ خبر گئتیردی کی، صاباح «ژاله» مئیدانیندا سحر تئزدن ساعات یئددیده بیر عمومی میتینق باشلایاجاق و «پهلوی» خیابانیندان 24 ایسفند مئیدانینا ساری گئدیله‌جک.

بارات‌گیلین بو میتینقه قاتیلماق اوچون باشلاری آغریییردی. اونلارین هر بیری بئله میتینقه قاتیلماغین نه قدر خطرلی اولدوغونو بیلیردی‌لر. عینی حالدا بیر قدر طبیعی اولاراق، قورخسایدی‌لار دا، اونا قو□ش گئدیردی‌لر. آما «ژاله» مئیدانی اونلاردان چوخ اوزاق ایدی. صوبح ساعات یئددی‌ده میتینقه گئتمک نظرلرینه چوخ تئز گلیردی. هر حالدا اونلار قرار وئردی‌لر

کی، صوبح گئتسینلر. ناصیر ایله بارات صوبح دوراندا بیر قدر گئج ایدی. اونلار صوبحانه‌لرینی یئیینجه آرتیق گئج اولموشدو. اونلار ساعات یئددی‌ده تزه ائودن چیخدی‌لار. اونلاردان بیر یاریم ساعات تئز «زیاد» میتینقه ساری یولا دوشموشدو.

ناصیر ایله بارات ساعات سککیزی کئچیردی کی، اؤزلرینی «شهناز» یا «فوزیه» مئیدانینا یئتیردی‌لر. اونلار آوتوبوسدان دوشرکن حیس ائتدی‌لر کی، وضعیّت عادی دئییل. بیرینجی خیابان‌لار خلوت ایدی، اوزاقدان دا تک‌تک توفنگ سه‌سی گلیردی. خیاباندا اولان آدام‌لار دا تلسه‌تلسه او تای‌بو تایا قاچیردی‌لار. ماشین دا خیابانلاردا چوخ آز گؤرونوردو. هئچ بیر شئیدن خبری اولمایان ناصیر ایله بارات خریطه اوزوندن اؤیرندیک‌لری «ژاله» مئیدانینا گئدن یولا - میتینقه ساری گئدیردی‌لر کی، چوخ دالییا قالماسین‌لار. اونلار اؤزلری ایله اوجا- اوجا دانیشیردی‌لار. اونلارین اوجا دانیشماقدان مقصدلری اولا بیلسین کی، قورخونو اؤز اورک‌لرینده اؤلدورمک ایدی. اونلار میتینقه طرف گئدیردی‌لر. جاماعات دا او طرف ـ بو طرفه قاچیردی.

بعضا شانس قریبه بیر شکیلده تصادوفی اولاراق قریب یئرلرده اینسان‌لاری بیر-بیری ایله راستلاشدیریر. بو قاچاقاچین ایچینده ناصیر ایله بارات بیر طرفدن و او بیری طرفدن ده زیاد ایله توش گلدی‌لر. زیاد اونلارا دئمه‌ییجه اونلارین «ژاله» مئیدانیندا نه‌لر اولدوغوندان هله خبرلری یوخ ایدی. زیاد اونلارا دئدی کی، «هارا گئدیرسیز؟ میتینقی گول‌له‌یه توتوبلار و یوزلرله آدام اؤلوب و هله ده جاماعاتاین اوستونه ارتئش طرفیندن گول‌له یاغدیریلیر. بو آن بارات‌گیل تزه باشا دوشدولر کی، گلن بو گول‌له سه‌سلری میتینقده‌کی‌لره آتیلان گول‌له‌لرین سه‌سی ایدی. اوندا اونلار دا ایختیارسیز قاچانلارا قوشولوب، ائولرینه ساری یولا دوشدولر.

یئنه ده هوشنگ ائوه گلرکن اونلاردان آرتیق خبری وار ایدی کی، او میتینقده ارتش نئجه گول‌له آتاراق نه قدر عادی آهالینی اؤلدوروب، یا دا یارالاییب. بونون کیمی بیر اولای تئهران‌دا جاوابسیز قالماز ایدی. خوصوصا اؤیرنجی‌لر طرفیندن. یای اولاراق و اونیوئرسیته‌لرده آز دا اؤیرنجی اولاراق صاباح بوتون اونیوئرسیته‌لرده میتینق اولوب و شوشه‌لر سیندیریلدی، رستورانلار داغیلدی و اؤیرنجی‌لر خیابانلارا تؤکولوب، شوعار وئرمه‌یه باشلادی‌لار.

بو شهیدلری گؤتورمک و اونلارین یئددی و قیرخینی توتماق اوچون مسجیدلر توپلانما یئرلرینه دؤنه‌جکدی. موللا منبره چیخاندا بو مراسیم و توپلانتی داها مخصوص اهمّیت تاپیردی. بوتون محلله‌لرده بیر مسجید و هر مسجدین بیر موللاسی وار ایدی. بوتون موللالار دا بیر مرجعی تقلیدلری وار ایدی. بو شبکه‌لر هر بیر سیاسی تشکیلاتدان آرتیق گئنیش ایدی و اوندان آرتیق میلّتی توپلاماق گوجونه مالیک ایدی. دین آدینا دا مشروعّیتی اولاراق ساوادسیز آدام‌لاری راحات اؤز دؤوره‌سینه توپلایا بیلیردی.

بارات ایکی- اوچ هفته یای تعطیل‌لریندن قالان بیر داها سولدوزا دؤنمک ایسته‌دی . بوندان خبرسیز ایدی کی، اونو بیرینجی دفعه اولاراق «اینقیلابین» یاراسی یاخیندان اوره‌یینی یارالایاجاق. او سولدوزا گلدی. تئز بایرام، فیروز و او بیری یولداشلارلا گؤروشدو. اونلار طبیعی شکیلده اؤز ایش‌لرینی گؤروردولر. بارات دا اونلارا قوشولوب، اؤز تشکیلات‌لارینی گوجلندیرمه‌یه چالیشماغا باشلادی.

بو چالیشمالارین ایچینده ایکن آغیر و اینانیلماز بیر خبر بارات‌ین اوره‌یینی یارالادی. او هئچ اینانماق ایسته‌مه‌دن ائله داورانیردی کی، بو خبر یالاندی و هئچ جور مومکون اولا بیلمز. آما خبرین دوغرو اولماسینا دا اینانا بیلمیردی. او هئچ جور تصّور ده ائده بیلمیردی کی، بو اولای نئجه اولا بیلر. او اؤزونو اوشاقلیق یولداشی «یوسیف»له چوخ یاخین بیلیردی. او اوشاقلیقدا سولدوزدان اورمّیه‌یه مجبور اولاراق گئدیب، سونرا دؤنوب سولدوزا گلنده ساعات‌لارجا «یوسف» ایله گزیب ـ دولانارددی. اونلارین ایکیسی ده فوتبالی چوخ سئوردی و هره‌سی بیر تاخیمدا اوینایاردی‌لار. یوسیف تئهراناداکی میتینقه قاتیلدیقدا گول‌له‌له‌نیب، شهید اولوموشدو. اونون جنازه‌سی سولدوزا گتیریلیب، باسدیریلاجاقدی.

بو خبر بیر بؤیوک شوک کیمی باراتی گیج ائتمیشدی. هر حالدا او دا یولداشلاری ایله بیرلیکده تئز بو مراسیمده ایشتیراک ائتمه‌لی‌دیر. اونون جنازه‌سینین گلمه خبری ایله اونون باسدیرما زامانی چوخ قیسا و هامیسی بیر گونده اولدو. بارات اؤزونو کوردلر محلله‌سینده «یوسف»گیلین قاپیسینا یئتیرنده گؤردو کی، اورا اونون یولداش‌لاریندان و بارات‌ین تانیمادیغی چوخلو جوانلاردان دولو ایدی. اونون بدنی یویولموشدو و باسدیرماغا حاضیر ایدی. بارات‌ین اورایا چاتماسیندان بئش دقیقه کئچمه‌میشدی کی، اونون تابوتونو یولداش‌لاری چیین‌لرینه آلیب باسدیرماغا آپاردی‌لار.

بیرینجی دفعه سولدوزدا تورک و کورد جاوان‌لاری بیرلیکده «شاه» رئژیمینه قارشی آشکار شوعار وئره‌رک یومروق‌لاری هاوادا قبریستانا ساری یولا دوشدولر. بارات دا فورصت تاپیب اونون تابوتونون بیر بوجاغیندان یاپیشیب نئچه دقیقه گؤتوردو. یوسیف‌ین بدنی‌نین کؤهنه یاراسینین قوخوسو، گولاب عطریله قاریشیمیشدی.

هله «مجنون» آدلی کورد یولداشینین هیجانلی حالدا یوسیف‌ین تابوتونو داشییاراق پهلوی رئژیمینین چئوریلمه‌سی شوعارینی وئرمک بارات‌ین گؤزونون قاباغیندا ایدی. اونلار اؤز اَل‌لریله یوسیفی درین و قارانلیق قبرین ایچینده باسدیریب و همن حالدا شوعار وئررک شهره ساری دؤندولر. اونلارین ایچینده اونیوئرسیته اؤیرنجی‌لری چوخ ایدی. بارت بیر-بیر تانیش چئهره‌لری اورادا گؤروردو.

بو باسدیرما ایکی ساعات قدر سوردو. بو ایکی ساعاتدا اونلار اورک‌لری ایسته‌دییی قدر «آزادلیق، ایستیقلال و بیرلیک» شوعارلارینی وئریب، «شاه» رژیمینین چئوریلمه‌سی ایله باغلی شوعار وئردی‌لر. بارات‌گیل «یوسیفی» اؤز اَل‌لریله قبره قویدولار. آما بارات هله ده اینانا بیلمیردی کی، یوسیف داها گئدیب و ایکی متر توپراغین آلتیندا باسدیریلیب. او هله یوسیف‌ین کؤهنه یاراسینین گولاب عطریله قاریشمیش قوخوسونون عطرینی یادیندان چیخارا بیلمیردی. او بورادا یوسف‌ین تبریز اونیوئریسته‌سینده تحصیل آلان بیر چوخ باشقا کورد یولداشلاری ایله تانیش اولدو. اونلارین چوخونو بایرام و فیروز قاباقجادان تانییردی‌لار.

گئجه‌نین یاریسیناجان بارات فیکرینده و رؤیاسیندا بو مساله‌نین تصوّرونه حیران قالمیشدی کی «یوسف ایندی هارادا یاتیب؟» او یولداشلاریلا اوز الّریله یوسفی قبره باسدیراراق شهره دؤنموشدو. گئجه‌نین قارانلیغیندا و قبریستانلیغین ایچینده ایکی متر یئرین و قارا توپراغین آلتیندا یوسفین یاتماسینی تصّور ائدیردی. گؤزلری آغیرلاییردی، یورغونلوق و یوخو اونو گیرله‌میشدی. آما بو فیکیر اونو یاتماقدان قویوردو. نهایت هئچ بیلمه‌دی نه زامان یوخویا گئتمیشدی.

بارات بیر هفته‌دن سونرا اونیوئرسیته‌نین بو ایلکی تحصیله باشلاماق اوچون بیر داها تئهرانا دؤنمه‌لی ایدی. اینقیلابین شهیدلرینین یاراسی بیرینجی دفعه بارات‌ین اوره‌یین یارالامیشدی. اگر یوسف سینه‌سینی گول‌له قاباغینا توتور، بارات دا بو ایشی گؤره بیلر. اونون بو حادیثه‌نین هر

بیر صحنه‌سی بیر سینما پرده‌سی کیمی گلیب و گؤزونون قاباغیندان کئچیردی.

قزئت‌لر بوتون بو میتینق‌لردن آزاراق دا اولسا شکیل‌لر وئریب و اونلارین حاققیندا یازیردی‌لار. «بی بی سی»، قزئته‌لر و بوتون آوروپا مئدیالاری دال‌بادال «آیت الله خمینی»نین گونده دئدییی سؤزلری یازیردی‌لار. اونلار سانکی یارانیب‌لار خومئینی حاققیندا دانیشین‌لار. اونلار دانیشارکن بیر طرفدن «موجاهیدین خلق» ایله ایچریده یالنیز سیاسی تشکیلات اولاراق چالیشان «سولچولار»ا هوجوم ائدیب اونلاری غیر اسلامی اولاراق تنقید ائدیردی، او بیری طرفدن ده اونو اورتایا آتیردی‌لار کی، او، ایسته‌ییر ایراندا یالنیز «ایسلام جومهوریتی» یارانسین نه بیر کلمه آز و نه بیر کلمه چوخ.

«خلق فداییلری تشکیلاتلاری» و «خلق موجاهیدلری تشکیلات‌لاری» ائشیکده اؤز چالیشمالارینی آرتیراراق ایمکان‌لاری اولدوغو قدر «بیلدیری‌لر، قزئت و کیتاب‌لار چیخاریردیلار. بوتون یئرآلیتی و گیزلی بیر تشکیلات کیمی چالیشان‌لار فعالیت‌لرینی آشکارا چیخاراراق یاواش‌یاواش سیاسی تبلیغلر و چالیشمالارا باشلادی‌لار. اونلارین چالیشمالاری بونا بنزه‌ییردی کی، سئلین اوستونده اوزوب اؤزلرینی سئیله تاپشیرسین‌لار. تقریبا بو سئیلی جیلوولاماق مومکون دئییلدی. بو تشکیلات‌لار تکجه اونیوئرسیته‌لرده دئییل، شهرلرده ده بو بیلدیری‌لری یایماغا مشغول اولموشدولار. آیری سیاسی تشکیلات‌لار دا اوزه چیخیب و هامیسی چالیشماغا باشلامیشدی‌لار. اؤزونو بیر سیاسی کومیسر کیمی گؤرن بارات هله سولدوزا دؤنوب و اورادا سیاسی چالیشمادا اؤز نقشینی ایفا ائتمک ایسته‌ییردی. هله او ناصیرله بیرلیکده اؤزلرینه ائو توتمامیشدی‌لار.

داها کوچه‌لری مکتب اوشاق‌لاری آل‌لرینه آلمیشدی‌لار. اونلار نارین- نارین هر بیر یئرده وار ایدی‌لر. بوتون خیابانلاردا شوعار یازیب، هر بیر یئرده بیلدیری‌لری یاییب، کوچه‌لرده و خیابانلاردا تپه‌ری یاندیرماقلا شهرین گؤرکمی دەییشیب و خیابانلاری باغلاییردی‌لار. اونلارین اکثرییّتی ده سولچولارا سمپات اینسان‌لار ایدی. آما سولچولارین تشکیلات‌لاری بونلارین هامیسینی بیرلیکده قانادلارینین آلتینا آلا بیله‌جک

قدرگلیشمه‌میشدی. هرچند کی، اونلار دال‌بادال بیلدیری‌لرله بو جاوانلاردا اویانیش یارادیب و اونلارا گونون عملی تاکتیک‌لرینی گؤستریردی‌لر.

عینی حالدا سولچولارا قارشی داواملی شکیلده گوجلو بیر آنتی کومونیست تبلیغات جریانی «آیت الله خمینی»دن رادیولار، قزت‌لر، مسجید و هر بیر یئرده حیمایه ائدیلیردی. نئچه آی بوندان قاباغا کیمی هئچ کیم «آیت الله خمینی» آدیندا بیر مولّلانی تانیمیردی، لاکین بو نئچه آیین ایچینده، آردیجیل تبلیغات گوجو یعنی هر ائوده هر هفته اونون حرکت‌لرینین خبرلری رادیولار یولو ایله یاییملانما نتیجه‌سینده او بو اینقیلابین اساس سیمالاریندان بیرینه چئوریلدی. موللالار بوتون مسجیدلرده اونون سؤزلرینه ایستیناد ائدیب اینقیلابدان حیمایه ائتمه‌یه باشلادی‌لار. «یاشیل کمربند» سیاستی گوجلو «باتی» اؤلکه‌لر پروپاقاندا و پول خرجله‌مه‌لری‌نین سایه‌سینده «قیرمیزی کمربند» سیاستینه اوستون گلمک ایسته‌ییردی.

داها شهرلرین ایچینده‌کی میتینق‌لرده مسجیدلرده تشییع جنازه مراسیم‌لرینده یولا دوشن میتینق‌لر دایم چوخالیردی. بو میتینق‌لرده جاوان موللالار مخصوص رول‌لاری وار ایدی. هم بو موللالار، هم ده حؤکومت هامیسی «کومونیست»لره قارشی یئنه شانتاژ و منفی تبلیغات آپارماقلا اونلاری دایم دیفاعی بیر دورومدا ساخلاییردی‌لار. لائیک بیر حؤکومت قورماق ایسته‌ین کومونیست‌لر بوتون اؤلکه بویو موللالار تشکیلاتی طریقیله مسجیدلردن هدایت اولونان بو مذهبی جریانلا بیرلیکده دئموکراتیک و اعتیلافلی بیر دؤولت تشکیل ائتمک اوچون اَمکداشلیق ائتمک دوشونوردولر. آما اونلار عیناد دامارلارینا دایاناراق آنتی کومونیستی شانتاژلارینا جیدیتله داوام ائدیردی‌لر. بو شانتاژلار ایستر عمدی، ایسترسه ده غیری عمدی اولسون، یقین «باتی» حؤکومت‌لرینین «یاشیل کمربند» سیاستیله تام اؤرتوشووردو.

بونا گؤره بوتون سولچو جریانلار ایختیلاف یاراناسین دئیه، مذهبی و اسلامی حرکت‌لرین قارشیسیندا سه‌سلرینی آزالداراق دئموکراتیک پرینسیپ‌لره دایانیب اؤز موضع‌لریندن بیر آز گئری چکیلیردی‌لر. دئموکراتیک پرینسیپ‌لردن بیر کلمه آنلامایان قارشی طرف آشکارجاسینا دا «ایسلامی حؤکومت» قوروب و سولچولاری داغیتماقدان بیر آتدیم گئری چکیلمیردی. بو دقیقا «سویوق ساواش» استراتئژیسینده باتی اؤلکه‌لرینین ایسته‌دیینه اویغون بیر دوشونجه و حرکت ایدی. او اؤلکه‌لر ایسته‌ییردی‌لر

کی، بیر گون شاه گئتمه‌لی اولسا، هر کس ایش اوستونه گلسه، اونون بیر اساس گؤستریجیسی اولسون؛ یعنی کومونیست‌لره قارشی اولاراق اونلارا اوزه‌رینده قیرغین تؤره‌تسین. اونلار دا بو استراتئژینی دقیق و تامامیله قاباغا آپاریردی‌لار.

سولچولار دا اینقیلاب جبهه‌سینده ایکی دسته‌لیک یارانماماق اوچون دایم اؤز موضع‌لرینده قیسا گلمکله مئیدانی آرتیق آچیق قویوردولار کی، «اسلامی حرکت» غالیب شکیلده ایره‌لی گئتسین. بیر- ایکی آی بوندن قاباغا کیمی هئچ کیمین تانیمادیغی «آیت الله خمینی» ایندی ایسلام شوعارلاری چوخالیب و دیوارلارا یازیلاراق بوتون میتینق‌لرده دئییلیردی. مئیخانه‌لر اودا چکیلیردی. سینمالار یاندیریلیردی. حتّا زنجیره‌ای سوپرمارکت‌لره حمله اولونوردو. باراتگیل بیر طرفدن گؤروردولر کی، اینقیلابین اساس قووه‌لری اولان اؤیرنجی‌لر و مکتب اوشاق‌لاری ایسلام دوشونجه‌سی داشیمیردی‌لار. اونلار موللالاردان داها آرتیق آیدین ایدی‌لر. آما اونلارین تشکیلات‌لاری یوخ ایدی. بوتون ترسینه، موللالارین بوتون اؤلکه بویو مسجیدلر و علمّیه حوزه‌لری کیمی تشکیلات‌لاری وار ایدی کی، اؤلکه‌نین لاپ کیچیک کندلرینه کیمی یاییلیب و بوتون گئری دوشونجه‌لی آداملاری اؤز دؤوره‌سینه توپلاییب. بیر میلّتی ذیلّتده ساخلایان قووّه‌لر همیشه جهالت قووّه‌لرینه دایانیب‌لار. جهالت قووّه‌لرینین تشکیلات‌لاری بوتون نقطه‌لره یاییلمیشدی، دوشونن انسان‌لارین تشکیلاتلاری بوتون دارماداغین اولاراق اونلاین هامیسی اؤلدورولموشدو. اونلاردان قالانلار او قدر داغینیق دوشموشدولر کی، اونلارین توپلانیب، بیر آلترناتیو گوجه دؤنمه‌لری بلکه ایل‌لر سورَردی. سولچولار، اینقلاب جبهه‌سینده بیرلییی ساخلاماق اوچون او بیریلرینین قاباغیندا گئری چکیلدی‌لر.

اولای‌لار دال‌بادال گلیردی و ناصیر ایله بارات بو اولایلارین دالیسینجا گئدیب، ائو دالیسینجا گئتمه‌یه چوخ اهمّیت وئرمیردی‌لر. نهایت بیر گون هوشنگ گلدی و دئدی کی، اونلار اوچون بیر ائو تاپیب. بو ائو ده طبیعتا هوشنگین اؤز اونیوئرسیته‌سینه یاخین اولوب، بارات و ناصیرین یولونو یاریم ساعات دا اوزاق سالیردی. او ائوی ده هوشنگ اؤز آدینا توتاراق ناصیر ایله بارات مجبور قالدی‌لار، تئهراندا «هاشیمی» خیابانیندا «شهیاد» مئیدانینا یاخین بیر تک اوتاقلی ائوده قالسین‌لار. بونلار اورادا یاتاراق دا ایکینجی ائولری یئنه ده قاباقکی ائولری ایدی. دایم اورایا گئدیب

اورادا گؤروشوب ـ دانیشیردی‌لار. اونلار یورغون اولاراق یاتاغا اؤز ائولرینه گلیردی‌لر.

بو ائوده یئنه ده بارات ایله ناصیر اؤز چالیشمالارینا جیددی شکیلده داوام ائدیردی‌لر. اونلار یئنه ده تئهران اونیوئرسیته‌سینین قاباغیندان اینگیلیس دیلینده اولان قاچاق چوخلو کیتاب‌لار و اونلاری اوخوماغا چالیشیردی‌لار. اونلار اوچون بو کیتاب‌لاری اینگلیس دیلینده اوخوماق چوخ چتین ایدی. آما اونلار بیر سوسوز و عطشلی اینسان کیمی اؤزلرینی گوجه باساراق ایکیسی بو کتابلارین بعضیسینی فارس دیلینه ترجومه ائتمه‌یه باشلادی‌لار. البّته بو فیکر ناصیرین فیکری ایدی. او اؤنجه بو ایشه باشلایاراق بارات دا اونونلا کؤمکله‌شیب و اوتوز۔ قیرخ صفحه بیر تاریخی کتابدان ترجمه ائتدی‌لر. آما زامان کیتاب ترجومه ائتمک زامانی دئییلدی. بارات‌گیلین گونده چوخلو گؤرمه‌لی ایش‌لری وار ایدی. بارات‌ین بیر اوره‌یی ده «سولدوزدا» قالیب، اوراداکی یولداش‌لارینین گؤردویو ایش‌لرینی ایزله‌ییب اونلاری دوشونوردو.

بارات ایله ناصیر ایکیسی ده پاییز چاتارکن بیر داها اونیوئرسیته‌نین اوچونجو ایلینه یازیلدی‌لار. اونلارین ایکیسی ده سیاسی چالیشمالاریندان اؤترو درس‌لرینده بیر قدر گئری قالمیشدی‌لار. آما اونا اؤنم وئرمه‌دن اونلار سیاسی چالیشمالارینا بیرینجی درجه‌لی اوستونلوک وئریردی‌لر. ناصیر ایله بارات یاشایان تزه یئرین دؤوره‌سی کندلردن گلن و چوخو تورک اولان آوارا کندلیلردن دولو ایدی. اونلارین یاخینلیغیندا چؤرکچی‌خانا، مئیوه ساتان و باققال دوکانی وار ایدی. اونلار ائوده آز آشپازلیق ائدیب، داها چوخ اونیوئرسیته‌ده یئیردی‌لر. هردن ده هوشنگ یا زیاد اونلارا قوناق گلردی. آما داها چوخ بونلار اونلارلا گؤروشه گئدردی‌لر.

اونیوئرسیته‌لر آچیلدی. بارات دا اونیوئرسیته‌یه دؤندو. «ژاله» مئیدانینین میتینقی و اونون شهیدلرینین قیرخیندان سونراکی میتینق‌لر بوتون شهرلرده داوام ائدیردی. بو میتینق‌لرین سونو چوخ یئرلرده قانا بویانیردی. بو شهیدلرین قانی بوتون جاوانلارین اوره‌یینی یاندیریب اونلارین گؤزلرینده قورخونو اؤلدوروردو. اونلارین گؤزو قانی گؤرندن سونرا اؤلومدن قورخموردولار. بوتون شهرلرده میتینق‌لرده میلّت اؤلومه قوش گئدیردی. بارات‌گیل ده بیر باشدان کیلاسا گئدیردی‌لر، او بیری طرفدن بو مملکتده کئچن اولایلارا تپکی (عکس العمل) گؤستره‌رک دایم میتینق و اعتراضلارا

قاتیلیردی‌لار. بارات داها داغچی‌لار کومیته سیندن خیالی راحت اولوب اؤزو ده داغا داغیناق گئدیردی. اونلار هامیسی چوخ زامانلارینی میتینق‌لرده کئچیریردی‌لر. اونیوئرسیته‌لرده بیر- بیرلرینه دایاق دوراراق آن کیچیک بهانه ایله میتینق و تعطیلاتا چکیردی‌لر.

بارات عینی حالدا گؤروردو کی، اونیوئرسیته‌ده «احسان» و «ایسماعیل» داها چوخ «خاتون»لا تک‌به‌تک دانیشیرلار. او کی هله «احسان»ین اونیوئرسیته‌یه گلمه‌ییندن تعّجوب ائدیردی، اونون خاتون‌لا دانیشماغیندان چوخ دا سئوینمیردی. آما او یالنیز خاتونون بیر یاخین یولداشی ایدی، داها بو مساله‌یه بو قدر حسّاس اولمامالی‌دیر. آما اونلارین بو دانیشمالارینین ندنینی آنلایا بیلمیردی.

بوتون اؤلکه‌ده داها بیر سیاسی هاوا یاراندیقجا مکتب‌لرده، اوندان سونرا ایداره‌لرده و سونرا فابریکالاردا سیاسی شوعارلار وئریلیب، هامی سیاسی ایستک‌لر ایره‌لی سوروردو. «دئموکراسی» «زینداداکی‌لارین آزاد اولونماسی» حیزب‌لرین آزاد اولونماسی و هابئله بو کیمی شوعارلار، صینفی ایستک‌لرله بیرلیکده ایسته‌نیردی. مکتب‌لرین اوشاق‌لاری داها کونترولدان چیخمیشدی‌لار. اونیوئرسیته ده اؤزونو «اؤیرنجی گونو» میتینقینه حاضیرلاییردی. «نئفت آییرما» و «نئفت چیخارما» فابریک‌لرینین ایشچی‌لرینین ده «تعطیل» و میتینق‌لری ده سئیرک شکیلده داوام ائدیردی.

اؤلکه‌ده «مودافیعه ناظیری» و «باش ناظیر» بیربه‌بیر ده‌یشیلمه‌یه باشلاییردی. «شاه» اؤزو گلیب و رادیودا دئییردی کی، «من سیزین سؤزونوزو ائشیتدیم» و هابئله، آما بونلار تکجه میتینق‌لری آزالتمیردی، بلکه میلّت حیس ائدیردی کی، حؤکومت تضییق آلتیندا داغیلیر، داها دا آرتیق گوج آلیب و میتینق‌لرده جیددی قاتیلیردی. بارات دا اینقلابین گلمه‌سینی «فرانسه بؤیوک اینقیلابی کیمی» و یا «روسیه اوکتیابر اینقیلابی» کیمی گؤروردو. او بو باخیمدان اونیوئرسیته‌ده کیلاس‌لارین داغیناق اولماغینی گؤروب یئنه ده سولدوزا دؤنمه‌یی دوشونوردو. اونون خیالی تئهران‌دان راحات ایدی. او بیلیردی کی، تئهران‌دا او قدر اونون یولداش‌لاریندان و مکتب اوشاق‌لاری واردیر کی، ایش‌لرینی گؤرسون‌لر. او بو باخیمدان اؤز رولونو سولدوزون حاققیندا یئرینه یئتیرمه‌یی دوشونوردو. اونیوئرسیته‌لری بو وضعیّتده بوراخیب و بیر داها سولدوزا دؤنوب و بایرام‌گیله قاتیلدی. اونون دوشونجه‌سینده بوتون اؤیرنجی‌لر داغیلیب و

اؤلکه‌نین هر یئرینه یاییلمالیدی‌لار کی، «اینقیلابی» رهبرلیک ائتسین‌لر. بو داغیلمادا یقینا باراتا دا سولدوز چاتاردی.
او سولدوزا دؤندو، آما ناصیر و هوشنگ‌گیل تئهران‌دا قالدی‌لار. او سولدوزا دؤندوکده گؤردو کی، بایرام، اروج، فیروز، و نوروز دا تئهران‌دان گلیب‌لر. اونلار یئنه ده بیرله‌شیب و اوتوروم‌لار تشکیل ائدیب، گنج یولداش‌لارینی تشکیلاتلاندیریب، بیلدیری‌لر یازیب ـ یایماقلا اونلارین روحیّه‌سینی یوکسه‌لدیب و گله‌جک حرکت‌لره حاضیر ساخلاییردی‌لار. بارات‌گیلین شهر کومیته‌سینین، کندده چالیشان کومیته ایله ایلیشکی‌لری چوخ دوستلوق و فیکیرداش‌لیق میقیاسیندا ایدی. اونلارین سیاسی امکداشلیق‌لاری تشکیلاتی شکیلده یوخ ایدی.
بارات‌گیل شهر سطحینده ده گنج چالیشانلاری چتین بیر چَتیر آلتینا توپلایا بیلیردی‌لر. اونلارین توپلاشاراق بیر ایش گؤرمه‌لرینه ده ایمکان یوخ ایدی. آما وضعّیت کوردلر محلله‌سینده چوخ فرقلی ایدی. شهرین اکثریتی اولان تورکـلر بؤلومو بارات‌گیلین طرفینده میلّتین توپلاشمالارینا بیر ایمکان آنجاق مسجیدلر ایدی کی، اورادا بارات‌گیله چیخیش ائدیب ـ دانیشماغا ایمکان وئرمیردی‌لر. اورادا بیر «میرزا ابراهیم موحّریر» و بیری ده «شیخ مورتوض»ون مسجیدلری وار ایدی. یالنیز «شیخ مورتوض»ون مسجیدینده تکجه «شیخ مورتوض» اوچون چیخیش ائدیب و دولته یامان دئمه‌سینه ایمکان وار ایدی. «میرزا ابراهیم»ین مسجیدینده نه شاهین ضیدّینه دانیشا بیلردین، نه ده کی، هئچ میرزا ایبراهیم‌دان سونرا چیخیش ائتمک اوچون هئچ کسه ایمکان وئریلردی.
بارات‌گیل فقط خیابان میتینق‌لرینده شوعار وئریب سؤزلرینی دئیه بیلیردی‌لر. اوندان سونرا اونلار کوردلر محلله‌سینه گئدیب و اوراداکی مسجیدده داها آچیق و دئموکراتیک دورومدا چیخیش ائدیردی‌لر. بوتون تبریزده‌کی کورد اؤیرنجی‌لرینین هامیسی سولدوزا دؤنوب و اؤز محلله‌لرینده کوردلرین ایچینده سیاسی و تشکیلاتی چالیشیردی‌لار. بونا گؤره بارات‌گیل چیخیش اوچون یا کوردلر مسجیدی، یا دا شیخ مورتوض مسجدینه گئدیردی‌لر. شیخ مورتوض مسجیدینده اونلار ائشییه چیخاندان سونرا شوعار وئریب میتینق یولا سالیب و قارانلیقدا شوعار وئررک شهره یاییردی‌لار. خوصوصا اوروجلوق گئجه‌لری بو ایش‌لری گؤروردولر. کوردلر مسجیدینده دایم دانیشیق و چیخیش‌لار اولوردو کی، اورادا

باراتگیلین ده دسته‌سینه ایمکان وار ایدی کی، دانیشیب و آیریجا چیخیش ائتسین‌لر.
شهرده بوتون بو چالیشمالارلا اونلار بیر میتینق یولا سالا بیلمه‌میشدی‌لر. اونلار بیلیردی‌لر کی، بوتون مدرسه‌لرده موعللیم‌لر ایچینده، ایداره‌لرده چالیشانلار ایچینده و بوتون اؤیرنجی‌لر و شاگیردلر ایچینده اونلارین درین نوفوذلاری وار ایدی. تا بیر گون گئجه قارانلیقدا بیر شوبهه‌لی دورومدا سولدوزون اهالیسینین بیری «خیردا آغا» طایفاسیندان گول‌له ایله اؤلدورولدو. بو اولای دؤولتین امنّیتی مامورلارینا نسبت وئریلیب، بونلار شهرده بؤیوک بیر میتینق و تشییع جنازه یولا سالدی‌لار. بو میتینقده اونلار بوتون اونیوئرسیته‌ده وئریلن شوعارلاری وئرمه‌یه باشلادی‌لار. اونلار شاه رئژیمینین ایشدن سالینماسینی آشکار میتینقده ایسته‌ییردی‌لر. بو تشییع جنازه ده اؤلونو گؤتورمه‌یه بیر موللا تاپیلمیردی. شهرین بؤیوک موللاسی میتینق ایله موخالیف اولدوغو و شاه رئژیمیندن قورخدوغو اوچون «اؤلونو» باسدیرماغا گلمیردی. نهایت «گؤزآیران» کندیندن بیر آیری- بویرو و دانیشیغینی بیلمه‌ین موللانی تاپدی‌لار. اؤلونو باسدیران زامان «موللا داننده» بیر نئچه یامان دا شاه رئژیمینه دئدی. بو ایش بیتندن سونرا شهرده داها سیاسی میتینق اؤلکه‌نین آیری یئرلری کیمی، باشلادی، آنجاق بو فرق ایله کی، اونون بوتون هدایتی سولچولار اَلینده ایدی.
اونلار گؤردولر کی، تکجه شهرین هر بیر بؤلومو و دایره‌سینده درین کونترول‌لاری یوخ، بلکه بؤیوک میتینقی اؤزلری یولا سالیب و یؤنه‌لده بیلیرلر. اونلار کنده‌کی و کورد یولداش‌لاری ایله بوتون شهری کونترول‌لارینداحیس ائدیردیلر. «اورمیّه اونیوئرسیته‌سینده اوخویانلار و تبریزده‌کی‌لر یئنه ده یاخین ایدی‌لر و سولدوزون اولای‌لاریا یاخیندان ایلگیله‌نیب و اونلارا تاثیر گؤستره بیلیردی‌لر.
بوتون ایران آدلی اؤلکه‌ده و باشقا شهرلرده ده اگر اسلامی بیر حرکتین تشکیلاتی اولسایدی، سولدوزدا بئله بیر تشکیلات یوخ ایدی. یالنیز «شیخ مورتوض» مسجیدینده بعضا «شیخ مورتوض» شاها یامان دئییب و آچیقلاما وئریردی کی، اونون دا آرخاسیندا هئچ تشکیلاتی بیر حرکت یوخ ایدی، بلکه شخصی بیر حرکت ایدی. اوندان سونرا یالنیز باراتگیل و سولچولار هم شهرده، هم ده کندلرده، هم تورکلر، هم ده کوردلر

محّلەسینده اؤز تشکیلات‌لارینی یارادیب و بیر طرفدن آچقلامالار وئریر و او بیری طرفدن میتینق تشکیل ائدیب، یا دا خیاباندا و مسجیدلرده چیخیش ائدیردی‌لر.

سولدوزون بازار اهلی ده هامیسی مسجیده گئدیب «آیت الله شریعتمداری»- نین سولدوزداکی نماینده‌سی «میرزا ایبراهیم موحرّیر»ین مسجیدینه گئدیردی‌لر و کوردلر محلّه‌سینده ده «موللا صالیح رحیمی»نین مسجیدینه. بو ایکی موللا هم یاشلی، هم ده تجروبه‌لی ایدی‌لر. اونلار خوصوصا بازار اهلینین ایچینده اعتیبارلاری وار ایدی. اونلار شهرده امنیّتین داوام ائتمه‌سینی ایسته‌ییب و اونو قوروییوردولار. اونلارین ایکیسی ده سولچولاردان احتیاط ائدیب، ائله بیر یول توتوردولار کی، هئچ بیر کسه توخونماسین و هامی امنیّتده یاشاسین. آما جاوانلار بؤیوک دەییشیکلیک‌لر ایسته‌ییردی‌لر.

«میرزا ابراهیم موحرّیر»ین دؤوره‌سینی آلانلار هم «آنتی کومونیست»، هم ده «آنتی کورد» و «ساواکدان قالان» آدام‌لار تشکیل ائدیردی کی، اونلار شهرین «لومپن لوتولارینا» دایاناراق اونلاری سیلاح‌لاندیرمیشدی‌لار. بونا گؤره باراتگیل اونلارا چتین یاخینلاشیب و آمکداشلیق ائده بیلردی‌لر. باراتگیل طوفان یاراتماق ایسته‌ییردی‌لر، اونلار باراتگیلین آتالارینی اؤز کونترول‌لارینا آلاراق اؤز سیلاحلی دسته‌لری ایله گؤزله‌ییردی‌لر کی، گؤرسون‌لر، اولایلارین سونو نئجه اولاجاق. اونلار کئچن «قاچاقاچ‌لار» و «ایسماعیل آغا سیمیتکو» زامانینین کورد تالان‌لارینی یادا سالاراق اؤزلرینی قوروماغا باشلامیشدی‌لار.

اونلار اینقیلاب ایله چوخ راضی دئییلدی‌لر. اونلار حتّا شاهین گئتمه‌سینی ده ایسته‌میردی‌لر. اونلار پاسیو و حرکتسیز بیر حالدا دایانمیشدی‌لار. اونلار باراتگیل ایله دانیشماغا و آمکداشلیغا حاضیر دئییلدی‌لر.

کوردلر طرفینده ایسه مساله تام فرقلی شکیلده آخیردی. موللا صالیح ده کوردلر ایله تورکلر آراسیندا دوستلوق و امنّیت اولماسینی ایسته‌ییردی. او دا میرزا ابراهیم کیمی، هامینی دینج اولماغا دعوت ائدیردی. او، جاوانلارا مسجیدده دانیشماغا مئیدان وئریردی، آما یئنه ده اونلارلا موخالیف اولاراق اونلاری آرامیشه دعوت ائدیردی. هم کوردلر، هم ده تورکلر طرفینده‌کی تشکیلات سولچو گنج اؤیرنجی‌لر طرفیندن ایداره

اولونوردو. اونلار دا دئوریم و اینقیلاب ایستەییردیلر. اونلار ظولمون ائوینی ییخماق، آزادلیق، ایستیقلال و ایجتماعی عدالتین یارانماسینی ایستەییردیلر.

بارات‌گیل کورد یولداش‌لاریلا بیرلیکده کوردلرین مسجدیندن بیر بؤیوک دایاق کیمی اؤز دوشونجەلرینی یایماق اوچون ایستیفاده ائدیردیلر. اونلارین سؤزلرینه اونلارین آتالاری یوخ، بلکه شهرین گنج‌لری و جاوان‌لاری سەس وئریب گونبەگون اونلارلا اَمکداشلیغا گەلیردیلر. بارات‌گیلین و اونلارین کورد یولداشلارینین اورتا یاش‌لاری ایگیرمی بئشدن آز ایدی. اونلارین هامیسی یالنیز اونیوئرسیته تجروبەسینی اؤزلریله داشیییردی‌لار. اونلارین سیاسی، ایجتیماعی و تاریخی تجروبەلری چوخ آزایدی.

بارات یادینا گلیردی کی، او، «بهروز دهقانی» طرەفیندن «لومپن‌لرین اینقیلاب و ضدّ انقلابدا رولو» آدلی یازیلمیش بیر کیتابلا تانیش اولاراق تورک‌لر ایچیندەکی بلوکوم یارانماسینی گؤروب چوخ چتینلیکله اونلارا تاثیر گؤستره بیلیردیلر. اونلار یالنیز شاگیردلر، اداره ایشچی‌لری و موعلّلیم‌لرین ایچینده قول- قاناد آچا بیلیردیلر. بونلار دا میرزا ایبراهیم‌گیلین طرەفینه کئچن «لومپن‌لر» و «ساوادسیز» تعصّب‌کش آدام‌لارا چتین تای اولا بیلردیلر.

او بیری طرفدن ده کوردلرین ایچینده هر دفعه مسجیدده چیخیش اولاندا بیر نفر «کورد» دبیرلردن ده چیخیش ائتدی. «موصطافا هیجری» آدلانان بو شخص بارات‌ین بؤیوک قارداشی سولئیمان ایله بیر کیلاسدا درس اوخوموشدو. او موعلّلیم اولدوغو اوچون چوخ سلیس دانیشیردی. او چوخ گؤزل بیر دئموکراتیک سیاسی خطّی توتاراق روحانی‌لر، بازاری‌لر، موعلّلیم‌لر، اؤیرنجی‌لر، شاگیردلر، کندلی‌لر و ایشچی‌لرین هامیسینی اَمکداشلیغا سەسلەییب، شاه رئژیمینی دئویرمک اوچون اَمکداشلیغا چاغیریردی. اونون بو سیاستی هامینین خوشونا گلیردی.

بارات‌گیل و اونلارین کورد یولداش‌لاری «ایشچی» طبقەسینه دایاناراق اونلارین بو اینقیلابا رهبرلیک ائتمەسینی ایستەییردیلر. سولدوزدا دا او سویەده تشکلاتلانمیش «ایشچی» طبقەسی یوخ ایدی و اولانلارین هامیسی دا ساوادسیز ایدی‌لر، بو سؤزلره هئچ کس اینانمیردی. یالنیز اؤز تایلاری اولان اؤیرنجی‌لر و شاگیردلردن باشقا. خالقین قالانی بو

ساوادسیز و یازیق ایشچی‌لرین اینقیلابی و میلّتی رهبرلیک ائتمه‌سینه حئیران قالیردی‌لار. عملا ده بارات‌گیلین ساوادسیز ایشچی‌لرین ایچینده هئچ نوفوذلاری یوخ ایدی.

اونلارین کورد یولداش‌لاری ایله کوردلر مسجیدینده چیخیش‌لاری آرتیق آچیق‌آشکار اولوردو. اونلار اورادا چیخیش‌لاریندا دانیشمالار و اینقیلابی شعرلر اوخوماقلا میلّتی آشکار رئژیمین چئوریلیشینه چاغیراراق، بیر عدالتلی و آزاد جامعه یاراتماغا و بیر موستّقیل سیستئمه مالک اولماغا دعوت ائدیردی‌لر. بارات‌گیل بیر طرفدن اؤز اوغورلارینا غرورلانیردی‌لار، او بیری طرفدن ده بو مساله‌دن غافیل ایدی‌لر کی، سولدوز ایران‌ین ایچینده بیر کیچیک شهردیر کی، بلکه چوخلاری هئچ اونون آدینی دا ائشیتمه‌ییب. بو کیچیک شهر بوتونلوکله ده آیدین آدام‌لارین اَلینده اولسا دا، بوتون اؤلکه ایرتیجاع قووّه‌لر اَلینده اولسا، ایرتیجاع قووّه‌لری اونلاری آلتینا آلاجاق.

اونلار بیر طرفدن حیس ائدیردی‌لر کی، سولدوزو کونترول ائدیرلر، او بیری طرفدن ده ایران‌دا کئچن اولای‌لاری قزئته‌لردن و رادیولاردان دینله‌ییردی‌لر. اصلی اولای‌لار تئهران‌دا و ایری شهرلرده کئچیردی. ناصیرگیل و هوشنگ‌گیل هامیسی تئهراندا ایدی‌لر. بارات دا اؤزونو بیر «بولشئویک کومیسئری» گؤروردو کی، یولداشلاریلا سولدوز ماهالیندا دئوریم و اینقیلابی رهبرلیک ائتمک ماموریّتی وار ایدی. فیروز، بایرام، نوروز، بارات، مرتّب هفته‌لیک جلسه‌لرله اؤز ایش‌لرینه تشکیلات و پروقرام وئریردی‌لر.

شاه رژیمی تئزتئز سیاسی محبوس‌لاری آزاد ائتمه‌یه باشلادی. بو آزادلیق‌لار خالق و خوصوصا، جوانلارا گؤستردی کی، شاهین حؤکومتی سینماقدادیر. «هوئیدا»نین حؤکومتی لغو اولونوب، باش ناظیر دالبادال دییشمه‌یه باشلادی. بو دییشمه‌لر آرتیق بوتون گنج‌لره گؤستریردی کی، دالبادال میتینق‌لره قارشیسیندا شاهین حؤکومتی چؤکور.

بوتون ایشچی‌لرین ده اعتیصابلارینین شوعارلاری ایقتیصادی ایستک‌لردن دؤنوب و سیاسی ایستک‌لره چئوریلمیشدیر. اونلار سیاسی محبوس‌لارین آزادلیغینی ایسته‌ییردی‌لر. ایران‌ین «پئترولیوم» ایشچی‌لرینین باشاباش اعتیصاب‌لاری باشلاندی کی، بوتون ایستک‌لری سیاسی ایدی. اونلار حؤکومتین اساس داماملارینین قانینین حرکتینی دایاندیردی‌لار. او

بیر شرایطده ایدی کی، اؤلکه‌ده سیاسی بیر تشکیلات بو دئوریمی و انقلابی رهبرلیک ائتمیردی و «بی بی سی» و «آمئریکا سه‌سی» و بوتون ایچه‌ری و ائشیکده‌کی قزئت‌لر بو دئوریمه اوْز مؤهورلرینی وورماقدایدی‌لار.

بو بیری طرفدن بوتون آوروپا وآمئریکا ژورنالیست‌لری عیراقا گئدیب و نئچه آی بوندان قاباق کیمسه تانیمایان بو آیت اللهدان دانیشیق‌لار آپاریریردی‌لار کی، بوتون رادیولار و قزئت‌لر اونلاری یازیر و سه‌سلندیریردی‌لر. حالبوکی «فداییلر تشکیلاتی» و «موجاهیدلر تشکیلاتی»نین حرکت‌لری و فعالیت‌لری هئچ یاییملانمیردی. اونلارلا هئچ بیر آمریکا و آوروپا ژورنالیست‌لری دانیشیق آپارمیردی.

بو دئوریمده نئچه تشکیلات و خالقین چوخو حؤکومتین کؤکدن ده‌ییشمه‌سینی و «شاه» رئژیمینین آرادان قالدیریلماسینی ایسته‌ییردی‌لر. او جمله‌دن، فداییلر و موجاهیدلر تشکیلاتلاری. اونلار بو ده‌ییشیکلیک‌لری یاراداراق دئموکراسی و عدالت ایسته‌ییردی‌لر. «خومئینی» ده «شاه» رئژیمینین آرادان قالدیریلماسینی ایسته‌ییردی، آما اونون یئرینه «ایسلام حؤکومتی» قورماق ایسته‌ییردی. بونا گؤره او، هم فداییلر، هم ده موجاهیدلر ایله دوشمنچیلیک قرارینا گلمیشدی.

آوروپا مئدیالاری و رهبرلرینین یازی‌لاری و دانیشیق‌لارینین رنگی دؤنوب، آیت‌الله خمینی‌نی «اینقیلابین رهبری» آدلاندیرماغا باشلادی‌لار. او دا چوخلاری کیمی، شاهین ییخیلماسینی ایسته‌ییردی. آما یالنیز اونون سؤزلری هم «باتی» اؤلکه‌لرینده، هم ده ایچه‌ری قزئت‌لرده نشر اولونوردو. گئتدیکجه ایش‌لر بؤیودو و «خمینی»نی عیراقدان گؤتوروب، فیرانسایا آپاردی‌لار. اونون دؤوره‌سینی بیر دسته تانینمامیش آداملار قوطب‌زاده و یا «بنی صدر»، هابئله باشقا آدام‌لار توتماغا باشلادی‌لار. ایران میللی جبهه‌سینین ایسلامچی قولو سایبلان «نهضت آزادی ایران» بو آخیمدان گئری قالماسین دئیه، خومینی‌نین دؤوره‌سینه توپلانماغا باشلادی‌لار.

بارات‌گیل ائشیتدی‌لر کی، «دوکتور تقی افشانی» زینداندان آزاد اولور و اونلار دا شهرده آن بؤیوک قارشیلاما حاضیرلیغینی آپارماغا باشلادی‌لار. بو حاضیرلیغا تئهرانداکی یولداش‌لاری دا گلمیشدی‌لر. اونلارین کندده‌کی و کورد یولداش‌لاری دا حاضیرلاشمیشدی‌لار. شهرین بوتون ایداره‌لری، مدرسه‌لری و بازاری باغلادی. اونلار «دوکتور تقی»نین قارشیلاماق اوچون «سویوق بولاق» اوچ یولوناجان ماشینلا

گئتمیشدی‌لر. بارات شهرین ایچینده قالاراق ملتین ایچینده پلاکارد گؤتوروب و شوعار وئرنلردن ایدی. نهایت ماشینلار چیراقلاری یانا- یانا و سیقنال چالا-چالا شهره گیردی‌لر. سولدوزکیمی کیچیک بیر شهرده اون میندن آرتیق جاماعات اونو قارشیلاماغا گلمیشدی‌لر. «لوطو یدالله» اونو یانینا آلیب و قورویاراق بیر آچیق ماشینین اوستوندن جاماعتین ایچیندن آرام آپاریردی.

ماشین و تظاهورات گئتدیکجه جاوانلار دا هیجانلا اونو قارشیلاماغا و شاه رئژیمی‌نین ییخیلماسی حاققیندا شوعار وئریردی‌لر. نهایت میتنیق «دوکتور تقی»گیلین قاپی‌لارینا چاتدی. «دوکتور تقی»نین آتا-آناسی بیر طرفدن وارلی بیر عایله دئییلدیر، بیر طرفدن ده ایل‌لر بویو اوشاق‌لارینین دردینی چکمکدن چوخ سینمیشدی‌لار. او، قاپی‌لاریندا اؤز قوجا آتا- آناسیلا قوجاقلاشاندان سونرا، هامی اوجا سه‌سله «دوکتور»ون حیمایه‌سی ایله باغلی شوعار وئریردی. قاپی‌لارینین آغزیندا دوکتورون دانیشماسی اوچون بیر بولندگو وئردی‌لر. بارات اوندا دوکتورون قیافه‌سینی سککیز ایلدن سونرا بیر داها گؤردو. او حیس ائدیردی کی، دوکتورین بویو کیچیلیب. اونون باشینین کناریندا یارالارین یئری گؤرونوردو.

میلّت اونو بیر «قهرمان» کیمی باغیرلارینا باساراق آلقیشلادی. او، دؤنوب میلّته دئدی کی، من قهرمان دئییلم. سیزلر حقیقی قهرمانلارسینیز. دوننه‌جن من زیندانین ایچینده ایدیم. بو سیزلرسینیز کی، قهرمانلیغینیزلا بیزی زینداندان قورتاردینیز». سونرا او دؤنوب و اینقیلاب حاققیندا دانیشاراق دئدی: «باخین، پترولیوم ایشچی‌لرینین اعتیصاب‌لاری و چیخیشلارینا، باخین اونلارین سیاسی شوعارلارینا، بو اونلاردیر کی، شاه رژیمینین بئلینی سیندیری. بو اونلاردیر کی، گئرچک قهرمانلاردیلار». جاوانلار اونون دانیشیق‌لارینی به‌یه‌نیب، اودلو شوعارلارلا اونو آلقیشلادی‌لار. نهایت «دوکتور تقی» ائولرینین کیچیک تاختا قاپیسیندان ایچه‌رییه گیریب و آتا- آناسینی باغرینا باسدی.

سونرا دسته‌دسته جاوانلار و تانیشلار اونلارین ائوینه گئدره‌ک اونونلا گؤروشوردولر. او دا همیشه گولش قاباقلیقلا اونلاری آلقیشلاییب و ایمکان اولدوغو قدر اونلاریلا دانیشیر و سوروولارینا جواب وئریردی. «دوکتور تقی» زینداندا تئوریک بیر کادرلاردان ایدی. بارات‌گیل ائشیتمیشدی‌لر کی او داها چوخ «سیاسی تشکیلاتی مئتود»لا یاناشاراق

«چیریکی» مئتوددان اوزاقلاشیب. بونا گؤره «فداییلر» تشکیلاتی‌نین حاکیم استراتژی و مبارزه تاکتیکی ایله ایختیلاف‌لاری وار ایدی. بو دوشونجه اختلاف‌لاری بیر طرفده دورسون، او بوتون شهرین قهرمان اوغلو ایدی.

بو دئوریم و اینقیلاب گون‌لرینده باراتین بؤیوک قارداشی سولئیمان آوروپایا گئدیب، اورادا خاریجده‌کی میتینق‌لره قاتیلمیشدی. او، اوشاقلیقدان «دوکتور تقی» ایله محلله اوشاغی و بیر صینیفده اولوب و بیرلیکده اونیوئرسیته‌یه گئتمیشدی‌لر. موسافیرتدن دؤنندن سونرا بیر‌بیرینی ایل‌لر بویو گؤرمه‌ین ایکی یاخین یولداش یئنه ده بیر- بیرلرینی باغریلارینا باسدی‌لار.

باراتگیل دوکتور تغی‌نی «کوردلر مسجدینده» بیر قوناقلیق کیمی خوش گلدین مراسمینه دعوت ائتدی‌لر. بو مراسیمده فیروز بیر چیخیش ائدیب ـ دانیشدی. سونرا اونلاردان بایرام دا چیخیش ائدیب ـ دانیشدی. بارات دا «سعید سلطانپور» طرفیندن زیندانی‌لر حاققیندا دئییلمیش بیر اینقیلابی شعر حیفظدن اوخودو. مسجید کوردلرین اولسا دا، دانیشیق‌لارین چوخونو اونلار آپارماغا باشلادی‌لار. اونلارین ایچینده دوکتور تغی ایله بیر دؤره‌نین اوشاغی اولان آقای موصطافا هیجری چوخلو دانیشدی. اونون سؤزلری داها چوخ عومومی و بوتون ایجتیماعی صینیف‌لر و طبقه‌لری اینقیلاب صفینده یئرلشدیریب و اونلارین آراسیندا بیرلیک و اَمکداشلیغا تبلیغ ائدیردی.

باراتگیلین دسته‌سینی فدایی‌لرله باغلی توتولموش و یئنیجه بوراخیلمیش قولو و حسین بیر گؤروشه دعوت ائتدی‌لر. اونلارین گؤروش‌لری سعیدگیلده اولاجاقدی. اورادا بونلارین دؤردو، سعید، قولو و حسین وار ایدی. بو گؤروشده اونلار بیر‌بیرلری ایله یاخیندان تانیش اولوب، فیکیرلرینی پایلاشماغا باشلادی‌لار. سونرا اونلارین آراسیندا تشکیلات‌لارین بؤیودوب و اَمکداشلیغین گئنیشلنمه‌سی حاققیندا دانیشمالار کئچدی. بیرینجی دفعه اولاراق قولو طرفیندن اینقیلاب و دئوریم اوچون نیظامی (حربی) باخیمدان حاضیرلاشماق اورتایا قویولدو. باراتگیل عؤمورلرینده بیر تاپانچایا دا اَل‌لری ده‌یمه‌میشدی. حالبوکی مولا موحرّیرین دوره‌سینده‌کی دسته‌لر قاباقجادان سیلاحلانمیش و حاضیر ایدی‌لر. باراتگیل

کوردلرین و خوصوصا، کوردوستان دئموکرات پارتییاسینین نظامی حاضیرلیغیندان هئچ خبرلری یوخ ایدی.
بارات‌گیلین اؤز جلسه‌لری و اَمکداشلیق‌لاری داوام ائدیب، گؤروردو کی، هردن هوشنگ ده سولدوزا گلیر و قولو، فیروز، هوشنگ و حسین آراسیندا پراکتیک اَمکداشلیق طبیعی شکیلده یارانیر. اونلارین هامیسینین بیر یئره توپلانماسی مومکون اولمایاراق بونلارین ایچیندن ایکیسی اونلارلا گؤروشوب، اَمکداشلیق ائدیر و فیکیر پایلاشیردی. «دوکتور تغی» سککیز ایل زینداندان سونرا بیر آز دینجلمک ایسته‌ییردی. او فیکری کؤمکلیکدن اسیرگه‌میردی.
تئهران‌دا بختیارین دؤولتی یئنیجه تشکیل اولونموشدور. خمینی ده فرانسادا اَیلشمیشدی. بوتون اینقیلاب جبهه‌سی شاهین رئژیمی‌نین آرادان قالدیریلماسینی ایسه‌ییردی‌لر. بونلارین ایچینده یئنه ده خمینی دئییردی کی، «شاه ایله بختیار» ایکیسی ده گئتمه‌لی‌دیر، یالنیز ایسلام حؤکومتی قورولمالی‌دیر. بوتون باتی و غرب اؤلکه‌لرینین مئدیاسی اونون سؤزلرینی انقلاب رهبرینین سؤزلری آدلاندیریردی‌لار.
ایران‌ین او بیری شهرلریندن گلن خبرلره گؤره بوتون آیری شهرلرده چیخیش‌لار و میتینقین چوخو مسجیدلردن چیخاراق داوام ائدیر و میلّتین چوخو پیسیخی باخیمیندان خمینی‌نی بو حرکتین رهبری اولاراق قبول ائتمه‌یه باشلاییب‌لار. هله فدایی‌لر و موجاهیدلر سیاسی و تشکیلاتی کادرلار باخیمیندان یئترینجه شهید و تلفات وئرمه‌میشدی‌لر. اؤلکه‌ده عوضینده نه قدر بوینو یوغون موللا ایسته‌سیدین وار ایدی.
یئر اوزونده‌کی اینقیلابی آیدین اؤیرنجی‌لر و شاگیردلر هیدایت ائدیردی‌لر کی، «فدایی‌لر و موجاهیدلره» سمپاتی‌لری اولسایدی دا، باتی و بوتون دونیا حؤکومت‌لری و دونیا مئیدیاسی خومئینی‌نی اینقیلابین رهبری تانیماغا باشلامیشدی. فدایی‌لر ایله موجاهیدلرین دیری قالان کادرلاری و سمپات‌لاری زیندانلاردان تزه چیخیب اؤزلرینی تاپماغا چالیشیردی‌لار.
سولدوزون بوتون میتینق‌لرینده یاخشی بیر اَفسر اولان شهربانی‌نین رئیسی میلّتین اوستونه هئچ گول‌له آتمادی. او دوزدور کی، دؤولتین و شهربانی‌نین قودرتین گؤستریردی، آما هئچ زامان میلّتین اوستونه سیلاح چکمه‌دی. بختیارین حؤکومتی ایش‌لری قاباغا آپارا بیلمیردی. او «پترولیوم» (نفت) ایشچی‌لرینین اعتیصابینا سون وئره بیلمیردی. اونلار دا

شاهین حؤکومتی‌نین دئویرمه‌سینی ایسته‌ییردی‌لر. بوتون میلّت حیس ائدیردی کی، داها شاهین حؤکومتی اؤلکه‌نی کونترول ائده بیلمیردی. اونون گئتمه‌سینی حیس ائدیردی‌لر.

بو طرفدن سولدوز منطقه‌سینده دؤولتین کونترولو آزالیب، بارات‌گیلین فیکرینه دوشمه‌میش آیری بیر پارامئترلر آرایا گلیردی‌لر کی، اونون اوچون اؤزلرینی حاضیرلامامیشدی‌لار. بارات‌گیل ائشیدیب و گؤروردولر کی، بازار اهلی و اونلارین اوشاق‌لاری و بارات‌گیلین یولداش‌لاریندان چوخونون آتالاری یئرآلتی بازاردان سیلاح آلاراق اؤزلرینی قوروماغا باشلامیشدی‌لار. اونلار بونلارین هامیسینی کوردلردن آلیردی‌لار.

تورک و کوردون آراسینی وورماق و اونلاری بیرـبیریندن قورخوتماق اوچون بیرـبیرلرینه قارشی داوامسیز تبلیغ آپاریلیردی. کوردوستان دئموکرات پارتیاسی سیلاحلانیب، اؤزونو آرتیق تشکیلاتلاندیرماق حالیندایدی. بو بیری طرفدن شهرین تورکـلر قیسمینده دایم تبلیغ اولونوردو کی، کوردلر تورکـلری تالاییب و قوالاماق فیکرینده‌دیرلر (تورکـلر کورد خالقینین تاریخده تالانچی کئچمیشینی اونوتمامیشدیر). کوردلر قیسمینده ده تورکـلرین اونلارا هوجوم شایعه‌سی یاییلماقدا ایدی.

گئجه‌لر گول‌له آتمالار باشلاییردی و شهرده هم تورکـلر، هم ده کوردلر قیسمینده چوخلو گول‌له آتیلیردی. بو زاماندا بارات‌گیل گؤروردولر کی، اؤزلرینی حربی مودافیعه اوچون حاضیرلامامیشدی‌لار. بو حاقدا اونلارین هئچ بیر حاضیرلیق‌لاری یوخ ایدی. شهرین پوللولاری هامیسی سیلاحلانیردی‌لار. گونوز گون چیخاندا کی خیاباندا و بازاردا ائشییه چیخیردین، هامی ایشی و پئشه‌سینده بیر ـ بیرلریله دانیشیب ـ گولوردولر. اونلار آلیش- وئریش ائدیردی‌لر، او بیری طرفدن گئجه قارانلیق دوشنده گول‌له و آتش سه‌سی ساعات‌لار شهری گؤتورووردو.

تورکـلر طرفده دئییلیردی کی، کوردلر طرفیندن گول‌له آتیلیر و اونلار جاواب وئریرلر کی، اگر بیر ساواش اولسا، اونلارین دا حاضیرلیق‌لاری وار. کوردلر طرفیندن ده عادی جاماعات دئییردی کی، بو ایش ساواکی‌لارین ایشیدیر کی، ایسته‌ییرلر، کورد آزلیغینی شهرده قورخودوب و اونلاری قووسونلار. بارات‌گیلین او قدر نوفوذلو آدام‌لاری

یوخ ایدی کی، کیم‌لرین و نه‌دن بو ایش‌لری گؤردوک‌لرینی بیلسین‌لر. اونلار کورد اؤیرنجی‌لرله یولداش اولدوق‌لاری اوچون بیلیردی‌لر کی، اونلارین بو ایش‌لرده آل‌لری یوخدو. بو گونه قدر کوردوستان دئموکرات پارتیسینین آچیق‌آشکار چالیشماسی گؤرونمه‌میشدی و بارات‌گیل او گونه قدر هله بیلمیردی‌لر کی، «موصطفا هیجری» کوردوستان دئموکرات پارتیسی طرفیندن مسجیدلرده چیخیش ائدیر.

تورک‌لر طرفده ساواکی‌لارین آشکارجا گؤرونمه‌لری و خالقین ایچینده بو اینقیلابدان آشکار ضدیت‌لرینی اعلام ائتمه‌لری ایله بارات‌گیل راحات اونلارا شوبهه‌له‌نیردی‌لر. آما کوردستان دئموکرات پارتییاسینین بو حاقدا یئرآلتی سیاست‌لرینین نه اولدوغو و نه یول ایله اونلاری ایجرا ائده‌جه‌یینی نه بارات‌گیل بیلیردی، نه ده بیر شئی‌لر ائشیدیردی‌لر. چونکی اونلارین چالیشمالاری تام یئرآلتی ایدی و هئچ آشکار دئییلدی.

بارات‌گیلین آتالاری گلیب و اونلارا دئییردی‌لر کی، «کوردلرین پلان‌لاری تاپیلیب کی، ایسته‌یرلر تورک‌لری بورادان قووسون‌لار». بارات‌گیل بونلاری ائشیدنده آتالارینین قوجا و کؤهنه بئیین اولمالارینین و اونلارین ساوادسیز اولمالارینین حسابینا قویوردولار. اونلارین پلان‌لاری تاپیلیب ایفاده‌سی معناسیزدیر. هر کیم کورد ـ تورکون آراسینی قاریشدیرماق اوچون بئله بیر ساختا پلانی چکیب و اونلاری تورک‌لرین آراسیندا داغیدا بیلر. اونلار اؤز کورد اؤیرنجی یولداشلاریندا بو دوشونجه‌نی گؤرموردولر. او اؤیرنجی‌لرین هئچ بیریسی ده او زامان «کوردوستان دئموکرات پارتییاسی» ایله چالیشمیردی‌لار. بارات‌گیل یالنیز ائشیدیردی‌لر کی، کورد کندلرینده اکثرا دئموکرات پارتییاسینین طرفداری ایدی‌لر. اونلار بیلمیردی‌لر کی، پارتییانین نه قدر آدامی و سورساتی و حیزبین کورد-تورک مساله‌سی اوچون نه دوشونجه و نه عملی تاکتیکاسی واردیر.

بیر گون قولو اونلاری سه‌سله‌دی کی، چؤله دانیشماغا گلسین‌لر. اونلار «اوشنو اوچ یولوندا» قدیمکی جوهودلر قبریستانلیغی‌نین یانیندا اولوب قولو جیبیندن بیر کیچیک تاپانچا چیخاریب و اونون نئجه ایشلتمه‌سینی اونلارا گؤسترمه‌یه باشلادی. عؤمرونده بیرینجی دفعه اولاراق بارات‌ین اَلی بیر کیچیک تپانچایا دَیدی. اونلارین گول‌له‌لری آز اولدوغو اوچون، هر بیرینه نوبت چاتدی کی، چؤلده قویدوق‌لاری نشانه طرفینه بیر

گول‌له آتسین‌لار. بو اونلارین اؤزلرینی اینقیلابا حاضرلاماغا مشق‌لری اولدو.

بوتون اونیوئرسیته‌لر باغلی اولدوغو اوچون بارات‌ین باجی‌لاری مارال و ترلان، قارداشی اوختای دا سولدوزدایدیلار. اونلارین اؤزلری ده اؤز نوبه‌لرینده اولایلاری ایزله‌ییب، آل‌لریندن گلنی ائدیردی‌لر. بارات دا بایرام، نوروز و فیروزگیل ایله خیابان‌لاردا اولای‌لاری ایزله‌ییردی‌لر. «رشید» هله ائوه گلمه‌میشدی و سولئیمان دا تزه آوروپا موسافیره‌تیندن ائوه گلمیشدی. او چوخ تانینمیش بیر ایداری وظیفه‌سی اولدوغو اوچون چوخ آشکار اولایلارا قاریشمیردی.

1357- نجی ایلین قیشی چاتدی و بوتون آذربایجانی یئنه ده شاختا باسدی. بارات‌گیل ده بوتون ایران‌دا چیخیشلارلا بیرلیکده، سولدوزدا شهر ایچینده چیخیش‌لار و میتینق یولا سالیردی‌لار. اونلار دایم اعلامیه‌لر یاییب اویانیش یاراتماغا چالیشیردی‌لار. اونلار کوردلر مسجیدینده کورد اؤیرنجی یولداشلاریلا چیخیش ائدیب و جاماعاتا دانیشیردی‌لار.

تئهران‌دا دوروم گونبه‌گون بؤیوک دەیشیکلیک‌لرله بیرلیکده داوام ائدیردی. «شریف ایمامی»نین حؤکومتی داوام گئتیره بیلمه‌دی. سونراکی کابینه‌لرده بیربه‌بیر وعده‌لرله میلتی کونترول ائده بیلمیردی‌لر. خالق سیاسی اعتیصاب‌لار و سیاسی میتینق‌لری داوام ائده‌رک نه ایسه ایسته‌ییردی. او دا «شاه رئژیمینین آرادان قالدیریلماسینی. خالقین چوخلوغو ساوادسیز ایدی و بازارچی‌لارین چوخو «مسجیدلر»ده موللالار واسیطه‌سیله هیدایت اولونوردولار. بازارچی‌لارین آذربایجانداکی بؤیوک بؤلومو «آیت الله شریعتمداری»نی تقلید ائدیردی‌لر. او دا «یومشاق و مدنی» دئوریمین طرفداری ایدی کی، اورادا «شاهین» سیموولیک رولو اولسون.

غیری آذربایجان و بیر سیرا آذربایجان موللالاری دا اؤز تقلیدلرینی گونون مصلحتی ایله «آیت الله خمینی»یه دؤندرمیشدی‌لر. چونکی بو شخص بیر شیره‌لی آغاجا یاپیشان گؤبه‌لک کیمی گونبه‌گون شیشیردی. بوتون خاریجی مئدیالار اونو هرگون «اینقیلاب رهبری» آدلاندیریردی‌لار. موللالار و مسجیدلرین باشاباش شبکه‌لری بیر طرفدن خالقین جهالتیندن و او بیری طرفدن بین المیلل دؤولت‌لرین بو مین ایللیک قبیردن چیخان خورتداندان حیمایه ائتمه‌لری سبب اولدو کی، اونلار آز زاماندا بیر آپاریجی و جیددی گوجه چئوریلسین‌لر. بونلارین شمشیرلرینین

ایکی طرفی وار ایدی. بیر اوجو «شاه» رئژیمینه قارشی ایشله‌ییردی، او بیری اوجو همین شیدتله «کمونیست‌لره قارشی چالیشیردی. ایکینجی اوجونو ایسه غرب حؤکومت‌لری حددن آرتیق گوجلندیریر و ایتیلدیردی‌لر.
بو مساله بارات‌گیلین ایش‌لرینی چوخ چتین ائده‌رک، اونلاری مجبور ائدیردی کی، «اینقیلاب جیبهه‌سی»نین بیرلیینی قورماق و اونونلا بیر مقصد اوغروندا آیاقلاشماق اوچون گون‌به‌گون اسکیک گلیب و «شاهی دئویرمه جبهه‌سی»نده بیرلیک سیناماسین دئیه، عملاً اؤزلرینی ایکینجی گوج شکلینه گتیرسینلر. اونلار بو هدفده نایل اولوردولار. آما چوخ آغیر بیر ایتکییه اوغراییردی‌لار، یعنی آرتیق رهبرلیک مئیدانینی «خومئینی» قروپونا بوراخیردی‌لار.
آخیردا خبرلرده گلدی کی، «شاه جیدّی ناخوش‌دور و موعالیجه اوچون خاریجه گئتمه‌لی ایدی. بو زاماندا «شاه» «شاپور بختیاری» باش وزیر تعیین ائدیب جیدّی شکیلده قرار وئرمیشدیر کی، داها «حؤکومت دئییل، سلطنت ائتسین». آما اینقیلاب جبهه‌سینده هامی گوج‌لر بوتونلوکله شاهین رئژیمینین محو اولماسینی ایسته‌ییردی‌لر. بونا گؤره گون‌به‌گون آرتیق «بختیار»ین دؤلتینین دایانمایاجاغی گؤرونوردو.
بو ایش‌لر بیر شرایطده گؤرولوردو کی، اؤلکه بویو باشاباش جریان ائدن بو سیستئملی حرکت‌لری اکثراً سولچو و یا آیدین دوشونجه‌لی ضیالی‌لار یؤنلدیردی. او بیری طرفدن جهالت گوج‌لری ده مسجیدلر و مولّلالارا دایاناراق آنتی شاه و آنتی کمونیستی شعاریله مئیدانا گلمیشدی‌لر. دونیا پولیتیکا دوشونجه‌سی و منطقه‌نین ژئوپولیتیک موقعینی نظره آلاراق، نهایت «سویوق ساواش» زامانیندا بوتون باتی اؤلکه‌لرینین ایسته‌یی بو ایدی کی، هر قیمته اولورسا اولسون، «کمونیست شورووی» «هیندیستان اقیانوسونا «ایران واسیطه‌سیله ایله یول تاپماسین. بو ایشین نئجه اولورسا اولسون، قارشیسی آلینمالی‌دیر. ایران‌دا تاریخین بربریّت زامانینداان بیر جاهیلانه حؤکومتین حاکیم اولماسینی بیر «سولچو» حؤکومتین حاکیم اولماسینا اوستونلوک وئریب، واشینقتوندا و باشقا آوروپا دؤولت‌لرینده بو سیاستین آدینی «یاشیل قورشاق» قویدولار. اونلارین دوشونجه‌سیله گونئی یؤندن روسیّه‌نی بیر یاشیل و موسلمان حؤکومت‌لر قورشاغیلا موحاصیره ائتمک آن اویغون بیر سیاست‌دیر.

«یاشیل قورشاق» سیاستی عینی زاماندا افغانیستاندا دا سونرا میلیاردلار دولار خرجله گئرچکلشدی. بوتون غرب اؤلکه‌لری «نه شرقی، نه غربی» سیاستینین حاکیم اولماسینی ترجیح ائدیردی‌لر. بیر سولچو حؤکومتین حاکیم اولماسینا و سولچولار «اینقیلاب جبهه»سینین پوزولماماسی اوچون ایسلامچی‌لارین رهبرلیینه اینقیلابدا بویون آَیدی‌لر.

****

بارات‌گیلین هامیسی ایگیرمی دؤرد، ایگیرمی بئش یاشلاریندا تجروبه باخیمیندان او قدر جوان ایدی‌لر کی، بو دولاشیق دوروم‌دا درین سیاسی مساله‌لری آنلایا بیلمزدی‌لر. آنلاسایدی‌لار دا، اونلارین آلده اولان ایمکانلاری، خاریجی و بین المیلل گوجلر، حتّا او بیری ایقیانوس کیمی گوجلر قارشیسیندا بیر دامجی‌یا بنزه‌ییردی. اونلار حتّا دوزگون بیر میقیاسدا گؤره بیلمیردی‌لر کی، سولدوزدا «شریعتمداریچی‌لارین»، یا دا «کوردوستان دئموکرات پارتیاسی»نین نه قدر مؤحکم تشکیلات‌لاری، مالییه و یا حربی گوجلری وار. حتّا منطقه‌ده اؤزونو کیرپی کیمی یوخویا ووران، آما آیدینلیقلا اولایلاری ایزله‌ین منطقه‌ده قاچقین شکلینده یاشایان «عیراق کوردوستانیندان قاچیب گلن بارزانی کوردلری» بیر جیدّی و تشکیلاتلی سیاسی و حربی گوجه مالیک ایدی‌لر. نه یاخشی کی، بو اولایلارا قاریشمیردی‌لار.

اونلار بوتون مکتب‌لری باغلاییب و ایداره‌لری تعطیل ائده‌بیلمه گوجلرینه اینانیب و آیدین و ضیالی گوجلره دایانان بو مساله‌یه گووه‌نیب او بیری سیاسی گوجلرین باجاریقلارینی گؤرمه‌دن فیکر ائدیردی‌لر کی، صاباح اینقیلاب اولسا، اونلار بیرینجی قودرتلی و تشکیلاتلی سیاسی گوج اولاراق اؤز نؤوبه‌لرینده منطقه‌نی آله کئچیره بیلرلر. آما آیدین و ضیالی آدام‌لار سیلاح آل‌لارینه آلیب و او بیری گوجلر ایله آیاقلاشا بیلمزدی‌لر.

شاهین ناخوشلوغو اعلان اولوندو. او بیری طرفدن فرانسادا خومینی‌نین موصاحیبه‌لری داوام ائدیردی. شاهپور بختیارین دؤولتی اعتیصاب‌لارا سون قویا بیلمیردی. سیاسی محبوس‌لار دسته‌دسته آزاد اولوردولار. شاه موعالیجه اوچون آمئریکایا گئتمه‌لی‌ایدی. سانکی، او هم

ناخوشلوغونون علاج اولا بیلمه‌دیینی، هم ده گئدندن سونرا دؤنه بیلمه‌دیینی بیلیردی.
گون او گون اولدو کی «شاهپور بختیار» باش وزیر اونو خانواده‌سینن تئهران‌ین هاوا لیمانیندان یولا سالدی او حالدا کی شاهین گؤزلریندن آغلاماق یاشی آخیردی. او بیری طرفدن «خومئینی» تئهرانا دونمکده اؤزونه حؤکومت تعیین ائده‌جه‌یینی دئییردی. شاه بو طرفدن گئده‌رک، او بیری طرفدن خمینی تئهرانا دونمه‌یه حاضیرلاشاراق، چوخ زامان سورمه‌دی کی، تئهرانا دؤندو. او تئهرانا دؤندوکده شاهین دا اؤلکه‌دن چیخماسی آردینجا اونا باغلی اولان شخص‌لر و گوجلر قاچماغا باشلادی‌لار. مملکتده حؤکومتسیزلیک حیس اولوناراق اعتصاب‌لار و تظاهورات‌لار داوام ائدیردی.
سولدوزدا قیشین شاختاسی آت اوینادیردی. بارات‌گیل گون‌به‌گون اونیوئرسیته اؤیرنجی‌لری، مکتب شاگیردلری و دؤلت ایشچی‌لری آراسیندا اولای‌لاری ایزله‌ییردی‌لر. اونلار خالقین آراسیندا دانیشیق‌لار آپاریر و اویانیش یاراتماغا چالیشیردی‌لار. اولای‌لارین مرکزی تئهران، تبریز و بؤیوک شهرلر ایدی. بارات اؤزونو یئنه بیر کیچیک شهره ماموریّت اوچون گؤنده‌ریلمیش بیر کومیسئر کیمی گؤروردو. او بو اؤلکه‌نین کیچیک بوجاغیندا و سولدوز کیمی کیچیک شهرده اؤز مسئولّیتینی گؤرمه‌یه چالیشیردی.
بهمن آینین ایبرمی بیری ایدی. همیشه‌کی کیمی رادیودا خبرلره قولاق آسیب باشا دوشدو کی، خبرلری دئین «خالق فدایی‌لر تشکیلاتی» و «خالق موجاهیدلری تکشیلاتی»ندان آد آپاراراق دئییر کی، اونلار ملتین کؤمکلیی ایله تئهران‌دا و تبریزده ساخلوولارا(پادگان‌لارا) هوجوم ائدیب‌لر. اونلار دئییردی‌لر کی، «رادیو و تئلویزیون» استانسیاسی اونلارین واسیطه‌سیله آلینیب. رادیو و تلویزیون بیر باش قرارگاه مرکزی کیمی بیربه‌بیر تئهران‌داکی کلانتری‌لرین آلینماسی حاقفیندا فدایی‌لر و موجاهیدلرین یوروش‌لری و ساواش‌لاریندا اونلارا یاردیم ائدیب و اونلاری یؤنلندیریردی. بارات هئچ بیلمه‌دی کی، گئجه‌نی ساعات نئچه‌یه‌جن قولاغینی رادیویا دایاییب کی، کلانتری‌لرین بیربه‌بیر فدایی‌لر و موجاهیدلر آلینه دوشمه‌سینی ایزله‌سین.

او هئچ بیلمه‌دی کی، نه زامان یاتدی. یالنیز او زامان اویاندی کی، گون چیخمیشدی. او تئز صوبحانه‌سینی یئییب، پالتارلارینی گئییب و ائشییه چیخدی. سویوق هاوادا اؤزونو شهرین آساس خیابانینا چاتدیردی. خیاباندا ماشین عوضینه هر یئر آدام ایله دولویدو. دوکان- بازار غیر عادی بیر حالدا هئچ بیری آچمامیشدی. بارات اؤز یولداش‌لاریندان چوخونو گؤروب بایرام، فیروز، نوروز و او بیری تشکیلاتی یولداشلارینی آختاریردی. چوخ زامان کئچمه‌دی کی، اونلاری تاپدی. اونلار خالقین ایچینده شوعار وئرمه‌یه باشلاییب و میتنیق تشکیل ائده‌رک، گؤردو کی، نئچه دَنه ماشین سیقنال چالماغا باشلاییب، چیراق‌لارینی ایشقلاندیریب، سؤندورمه‌یه باشلادی‌لار. میتینق عینی حالدا بیر تویا بنزه‌ییردی.

بیر نئچه دَنه وانئت ماشینی سه‌س سالاراق جمعیّتین ایچیندن گئتمه‌یه باشلادی‌لار. اونلار دا چیراق‌لارین یاندیراراق سه‌س سالمیشدی‌لار. اوندا بارات‌گیل جاماعاتی شهربانی و ژاندارمئری‌نی آلماغا تشویق ائدیردی‌لر. بو حالدا جماعاتین اؤز ایچیندن داها ایری هیکللی و گور سه‌سلی و میلّت ایله دانیشماغا تجروبه‌لی اولان بیر- ایکی نفر مئیدانی آل‌لرینه آلدی‌لار. اونلاردان بیری «آللاهوردی» ایدی کی، شهرین بؤیوک ایدمانچی‌لاریندان و موعللیم‌لریندن بیری ایدی. او شخصّیتلی بیر جوان‌لاردان ایدی کی، بارات‌گیلین ایچینده یالنیز «فیروز» اونونلا دوستلوغو وار ایدی و یاش‌لاری بیر- بیرلریله توتوردو.

اوندان سونرا شهرین لوتولاری دا دسته‌لرینی خیابانا تؤکوب، اؤز مؤهورلرینی وورماق ایسته‌ییردی‌لر. بونلارین هامیسی سولچولارا سمپات اولسایدی‌لار دا، مئیدانی بوش گؤردوکـلری اوچون مئیداندارلیق ائتمه‌یه باشلامیشدی‌لار. خیاباناداکی میتینق و شوعار وئرمه‌لر بیر نئچه طرفه چکیلیردی. سوندا جاماعات، اؤزللیکله، لوتولار «شهربانی» و «ژاندارمئری»نی آله کئچیرمک قرارینا گلدی‌لر.

شهربانی‌نین خالقین اوستونه هئچ زامان سیلاح آچمایان و دایم خالقلا کئچینن «کوماندانی» موقاویمت گؤسترمه‌دن شهربانی‌نین ملّتین آلینه کئچمه‌سینه ایذن وئردی. آما «شهربانی»نین ایچینده سیلاح ـ سورسات یوخ ایدی و هامیسینی بوشالتمیشدی‌لار. خالق شهربانی‌نی آل‌لرینه کئچیرمه‌لریندن راحات اولاندان سونرا ژاندارمئری طره‌فینه ساری یولا دوشدولر. ژاندارمئری‌ده اونلارین بیر نئچه نفر اوستوار و ژاندارمادان

باشقا بیر کس اولماسینی گؤزلەمیردی‌لر. اونلار دوشونوردولر کی، ژاندارمئری داها قاپی‌لارینی راحات میلّتین اوزونه آچاجاق. آما قرار بئله اولمامالی ایدی.

مین‌لرله آدام ژاندارمئری‌نین قاباغینا توپلانیب، ژاندارمالاری قارداش سەسلەیەرک اونلاردان ایستەییردی‌لر کی، اونلارا قاریشسین. «اَسد سیمکئش» همیشەکی کیمی برق آغاجینین باشینا دیرماشمیشدی. بئش‌-اون دقیقه ژاندارمئری‌نین قاباغیندا دایاناندان سونرا میلّت ژاندارمئری‌نین ایچینه کئچدی. ائله بو آندا گول‌له سەسی گلدی. «اَسد سیمکئش» قانا بویانان بیرینجی آداملاردان ایدی. میلّتین گؤزو قانی گؤرجک هامی ژاندارمئری‌نین ایچینه هوجوم آپاردی. ایچەریدەکی ژاندارمالار بیلینمەدی، هارادان قاچدی‌لار. بارات بیر آن گؤردو کی، ژاندارمئری‌نین ایچینده اوتاق‌لاری گزیر. «لوتو یدالله» و اونون دستەسی «سلیم»گیل هرەسی بیر خشاب موسلسل گول‌لەسی بویونلاریندا و بیر مسلسل اَل‌لرینده ائشییه چیخدی‌لار.

هر شئی چوخ سورعتله قاباغا گئدیردی. نئچه دقیقەنین ایچینده بارات اؤزونو یئنه ده خیاباندا گؤردو. اونون اَلینه ژاندارمئری‌دن هئچ بیر سیلاح کئچمەدی. او ائشیکده وانئت‌لر و ماشین‌لارین یارالی‌لاری خستەخانایا داشیمالارینی گؤردو. دیل‌لرده سؤز یاییلیردی کی، نئچه نفر اؤلوب و نئچەسی یارالانیب. باراتین قولاق‌لاری خبرلری دویوب، ایختیارسیز گؤزلری جمعیّتین ایچینده اوختایی آختارماغا باشلادی. او، اؤز- اؤزونه دئییردی کی، «منه هر نه اولورسا اولسون، آما اوختایا هئچ نه اولماسین». او اؤزونو حاضیرلاییردی کی، خستەخانایا طرف گئتسین کی، یارالی‌لارا قان وئرسین.

بیردن- بیره باراتین اَلیندن بیر اَل ائله مؤحکم یاپیشدی کی، اوندان قورتولا بیلەجەیی ایمکانسیز ایدی. او دؤنوب گؤردو کی، بو قدر جاماعاتین ایچینده اونو آتاسی تاپیب و بیلەییندن یاپیشیب. «به سن بورادا نه ایش گؤرورسن». بارات گؤردو کی، اونون اَلیندن قورتولماق اوچون اَن راحات یول بودور کی، اونونلا بیرلیکده ائوه گئتسین، اوندان آیریلاندان سونرا یئنه ائشییه گلسین. آتاسی اونون بیلەییندن ائله توتموشدور کی، سانکی کور ایلانی توتوب. او بیر کلمه دانیشمادان ائوه قدر آتاسی ایله گئتدی. سونرا آتاسینی بیر تَهَر ائوده ایتیرندن سونرا بیر داها ائشییه چیخدی.

او بو دفعه دوز خسته‌خانایا گئتدی. خسته‌خانانین قاباغیندا گول‌له‌دن شهید اولان و یارالانان‌لارین آدلاری وورولموشدو. بارات «اسد سیمکشدن» باشقا اونلارین هئچ بیریسینی تانیمیردی. ژاندارمری‌نین و شهربانی‌نین کاغیذلاری خیاباندا یئل واسیطه‌سیله او یان- بو یانا دولاشیردی. هله ژاندارمری و یا شهربانی‌دن آل‌لرینه سلاح کئچن‌لر خیاباندا سیلاح‌لارینی بویون‌لارینا آساراق، اؤزلرینی گؤستریردی‌لر. سولدوز دا او بیری شهرلر کیمی اینقیلابا قاتیلیب دؤولت تشکیلات‌لاری میلّتین اَلینه کئچدی.

بارات «اوختای»ی جمعّیتین ایچینده گؤره بیلدی. او اوختای‌دان خیالی راحات اولاندان سونرا خالقا قاتیلیب بو اوغورلو غلبه‌نی سئوینجله جشن توتماغا باشلادی. اینقیلاب رومان‌لاریندا یازیلدیغی و اونون ایسته‌دییی کیمی ایش‌لر قاباغا گئتمه‌دی. او گؤردو کی، اینقیلابدان سونرا قروپلاشمالارین ایچینده اونلارین سیستئملی بیرگوج‌لری اولمایاجاق.

اونلار ناهاری چوخ گئج یئدی‌لر. ساعات دؤردن سونرا یئنه ده بارات قولاق‌لارینی رادیویا دایادی. تئهرانی یاخشی تانییان بارات رادیو واسیطه‌سی ایله بیربه‌بیر فدایی‌لر ایله موجاهیدلرین اوغورلارینی دینله‌ییردی. او، عینی حالدا فدایی‌لرین اعلامیّه‌لرینی رادیو و تلویزیوندان ائشیدیردی. بونلاری دینله‌مک اونو بیر آز راضیلاشدیریردی. او، حددن آرتیق رادیویا قولاق آسدی. داها ائله اولدو کی، هله رادیولار «فدایی‌لر» ایله موجاهیدلر»دن دانیشاراق بارات رادیو قوجاغیندا یورغونلوقدان اؤزو بیلمه‌دن هاچانسا یوخویا گئتمیشدی. او یوخونون ایچینده اؤزونو تئهران‌دا ناصیر و یا هوشنگ‌ین یانیندا حیس ائدیردی.

رادیودا ائشیتدییی اولایلار و یا اونونلا بیرلیکده یوخودا گؤردوغو تئهران‌ین خیابان‌لاری و کوچه‌لرینین اولایلاری «سولدوز»ون اولایلاریندان داها یاخشی اولمالی ایدی‌لر. او دؤزمه‌دن و دایانمادان قولاق‌لارینی رادیویا دایاییب و اولای‌لاری ایزله‌ییردی. تئهران‌دان سونرا تبریزده ده عئینی وضعیّت باش وئردی. اورادا دا «فدایی‌لر ایله موجاهیدلر» رادیو ایله تئلویزیونو اؤز آل‌لرینه کئچیرندن سونرا بوتون اهمّیت‌لی یئرلری اَلده ائتمه‌یه باشلامیشدی‌لار. رادیونون سه‌سینی دینله‌ییب بارات دا اونلارلا بیرلیکده تئهران‌ین کوچه‌لرینی دولاشیردی. او بوتون خیال گوجونه دایاناراق او کوچه‌لرده کئچن‌لری دوشونه‌رک اونلارلا

بیرلیکده یاشاییردی. اوره‌یینده دئیردی کی، کاش او دا ناصیر و هوشنگ ایله بیرلیکده تئهران‌دا اولاردی. او بیری طرفدن اؤزونو راضیلاشدیرماغا چالیشیردی کی، «سولدوز کیمی کیچیک شهرلره ده بارات کیمی گنج‌لر اینقیلابی گتیرمه‌لی‌دیرلر». تئهران‌دا اینقیلابین ایچینده اولمادیغی اوچون اؤزونه بئله‌سینه براعت قازاندیریردی.

آغ - قارا رنگلی کیچیک تلویزیوندا تئهران‌ین خیابانلارینی گؤستریردی. وانئت‌لرین اوستونده «فدایی‌لر» قوللارینا «فدایی‌لرین آرمینی» باغلایاراق موسلسل آل‌لرینده دولاشیردی‌لار. اونلار ایکی بارماقلاریلا غلبه نیشانه‌سینی گؤستریردی‌لر. بارات‌ین اوره‌یی سیخیلیردی کی، نه‌دن اورادا دئییلدی. سولدوزون بیر شهربانی و بیر ژاندارمری‌سی وار ایدی کی، خالقین آلینه دوشموشدو. بارات بیرینجی دفعه «فدایی»لرین طرفیندن دانیشان بیر نفری تلویزیوندا گؤردو کی، او دا تانینماماق اوچون اوزونو اؤروتوب دانیشیردی. بارات بو ایکینجی گئجه ایدی کی، تقریبا یاتمامیشدی. ائوده قیشین سویوغوندا و بوخارینین یانیندا رادیو قولاغیندا یوخویا گئتدی. یوخو دونیاسیندا او داها تام تئهران‌دا یولداش‌لارینین ایچینده اونلارلا اولای‌لارین ایچینده اولاراق خیابانلاردا و سنگرلرده اینقیلابین غلبه‌سینی جشن توتوردو. او ناصیر و هوشنگ ایله تئهران‌دا بیرلیکده ایدی.